

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 341

Ediția în limba română

Comunicări și informări

Anul 56

21 noiembrie 2013

Număr de referință

Cuprins

Pagina

I Rezoluții, recomandări și avize

AVIZE

Comitetul Economic și Social European

A 492-a sesiune plenară din 18 și 19 septembrie 2013

2013/C 341/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind consolidarea parteneriatelor cu societatea civilă în vederea aplicării mai eficiente a Strategiei pentru regiunea Mării Baltice în perioada 2014-2020 (aviz exploratoriu)	1
2013/C 341/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind ocuparea forței de muncă în rândul femeilor și creșterea economică (aviz exploratoriu)	6
2013/C 341/03	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Stabilirea unor obiective de dezvoltare durabilă – Contribuția societății civile europene la stabilirea pozițiilor UE” (aviz exploratoriu)	11
2013/C 341/04	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Securitatea alimentară și bioenergia” (aviz din proprie inițiativă)	16
2013/C 341/05	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Pentru o acțiune europeană coordonată în vederea prevenirii și combaterii sărăciei energetice” (aviz din proprie inițiativă)	21

RO

Preț:
4 EUR

(continuare în pagina următoare)

III Acte pregătitoare

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 492-a sesiune plenară din 18 și 19 septembrie 2013

2013/C 341/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestiunea financiară pentru anumite state membre care sunt afectate sau amenințate de dificultăți grave cu privire la stabilitatea lor financiară, precum și la normele privind dezangajarea pentru anumite state membre COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD)	27
2013/C 341/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Politica industrială spațială a UE – Valorificarea potențialului de creștere economică în sectorul spațial COM(2013) 108 final	29
2013/C 341/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Situația inițiativei „Uniunea inovării” în 2012 – Accelerarea schimbării COM(2013) 149 final	35
2013/C 341/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu funcționalități de bază COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD)	40
2013/C 341/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 528/2012 privind punerea la dispoziție pe piață și utilizarea produselor biocide în ceea ce privește anumite condiții de acces pe piață COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD)	44
2013/C 341/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind implementarea sistemului eCall interoperabil la nivelul UE COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD) și Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele de omologare de tip pentru instalarea unui sistem eCall la bordul vehiculelor și de modificare a Directivei 2007/46/CE COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD) ...	47
2013/C 341/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților țărilor terțe pentru cercetare, studii, schimb de elevi, formare profesională remunerată și neremunerată, servicii de voluntariat și muncă au pair (reformare) COM(2013)151 final – 2013/0081(COD)	50
2013/C 341/13	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind măsurile de facilitare a exercitării drepturilor conferite lucrătorilor în contextul liberei circulații a lucrătorilor COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD)	54

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 492-A SESIUNE PLENARĂ DIN 18 ȘI 19 SEPTEMBRIE 2013

Avizul Comitetului Economic și Social European privind consolidarea parteneriatelor cu societatea civilă în vederea aplicării mai eficiente a Strategiei pentru regiunea Mării Baltice în perioada 2014-2020 (aviz exploratoriu)

(2013/C 341/01)

Raportor: **dl Michael SMYTH**

La 15 aprilie 2013, ministrul adjunct al afacerilor externe al Republicii Lituania, Vytautas Leškevičius, a solicitat Comitetului Economic și Social European, în numele viitoarei Președinții lituaniene, să elaboreze un aviz exploratoriu privind

Consolidarea parteneriatelor cu societatea civilă în vederea aplicării mai eficiente a Strategiei pentru regiunea Mării Baltice în perioada 2014-2020

(aviz exploratoriu la solicitarea Președinției lituaniene).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 15 iulie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 19 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 148 de voturi pentru și 2 abțineri.

1. Introducere

1.1 Prezentul aviz aduce argumente în favoarea ideii că o cale eficientă de consolidare a parteneriatelor cu societatea civilă în vederea realizării Strategiei pentru regiunea Mării Baltice o reprezintă punerea în aplicare a principiului parteneriatului, așa cum este acesta prezentat în Codul de conduită în materie de parteneriat al Comisiei.

1.2 Codul de conduită în materie de parteneriat se bucură de sprijinul Parlamentului European, al Comitetului Regiunilor și al CESE, dar nu este încă susținut de Consiliu. Aceasta rămâne în continuare o provocare substanțială pentru aderenții la principiul parteneriatului.

1.3 CESE recunoaște absența unui sprijin politic deplin pentru Codul de conduită în materie de parteneriat în rândul statelor membre din regiunea baltică și acceptă că trebuie întărită cultura parteneriatului.

1.4 CESE recomandă ca Strategia privind regiunea Mării Baltice să adopte în mod neoficial procesul avut în vedere în Codul de conduită și să-l aplice în contextul evoluției și implementării în curs a acestei strategii.

1.5 Regiunea Mării Baltice dispune de o bază suficientă de experiență și competență organizatorică pentru a-și putea asuma un rol consolidat de monitorizare, avut în vedere în cadrul Codului de conduită.

1.6 Strategia pentru regiunea Mării Baltice ar putea lua exemplul Strategiei pentru regiunea Dunării, înființând un Forum al societății civile din regiunea baltică. CESE a jucat un rol central în înființarea Forumului societății civile din regiunea Dunării și stă la dispoziție pentru a juca un rol de coordonare similar în regiunea baltică.

2. Strategiile de cooperare macroregională

2.1 Conceptul de macroregiune a intrat pentru prima oară în vocabularul UE în 2007, ca parte a dezbaterii politice privind formele adecvate de guvernare teritorială. Ulterior s-au adoptat strategii de cooperare macroregională pentru regiunea Mării Baltice (2009) și regiunea Dunării (2011).

2.2 Strategia pentru regiunea Mării Baltice, ca primă tentativă de cooperare la nivel macroregional, a reprezentat inițial un proiect-pilot pentru acest nou model de cooperare regională. În centrul ei se află viziunea simplă că, într-o regiune precum cea a Mării Baltice, probleme grave, precum siguranța maritimă, poluarea mediului și posibilitatea de acces, nu pot fi abordate și depășite decât printr-o cooperare eficientă. În plus, geografia precisă a unei macroregiuni poate varia în funcție de definiția și natura problemei care necesită o rezolvare. Un fost comisar însărcinat cu politica regională a exprimat succint această idee afirmând că o strategie macroregională este definită „pe baza provocărilor și oportunităților transnaționale care necesită o acțiune colectivă”.

2.3 Strategia pentru regiunea Mării Baltice are trei obiective principale: să salveze marea, să conecteze regiunea și să sporească prosperitatea. Pentru a realiza aceste deziderate, statele membre și Comisia s-au pus de acord asupra unui plan de acțiune cu 15 domenii prioritare și circa 80 de proiecte emblematice.

2.4 Strategia pentru regiunea Mării Baltice s-a valorificat nivelul existent de cooperare în regiune și este în curs de desfășurare de patru ani. Ea a generat o strânsă cooperare între țările și regiunile participante. A fost pusă în practică guvernarea pe mai multe niveluri pentru a coordona eforturile autorităților naționale și regionale de îmbunătățire a siguranței maritime și de a reduce nivelurile de eutrofizare în Marea Baltică. UE a organizat anual Forumuri ale societății civile în contextul Strategiei pentru regiunea Mării Baltice, începând de la instituirea acesteia în 2009.

2.5 Performanța economică a regiunii nu a fost redusă prin aplicarea strategiei. Regiunea Mării Baltice s-a redresat în 2010 mai rapid decât alte părți ale Uniunii Europene și a păstrat rate de creștere substanțiale în 2011. În 2012, rata de creștere a scăzut până la 1,5 %, fiind în continuare mult superioară mediei pe UE. Perspectiva pe 2013 rămâne neclară, însă regiunea ar trebui în continuare să aibă performanțe mai ridicate decât restul zonelor europene, conform Forumului pentru dezvoltare baltică.

3. Principiul parteneriatului

3.1 CESE și-a exprimat de mult timp opinia că, pentru eficiența generală a politicii de coeziune a UE, este necesar un parteneriat veritabil. Parteneriatul este un instrument de dezvoltare economică și socială durabilă. El este consacrat în cadrul mecanismului de aplicare a politicii de coeziune și enunțat formal în articolul 11 din regulamentul general.

3.2 Interpretarea articolului 11 de către statele membre a fost problematică, unele țări aderând doar în teorie la el, în vreme ce altele au adoptat pe deplin principiul parteneriatului.

În aprilie 2012, Comisia a propus un cod de conduită în materie de parteneriat pentru aplicarea cadrului strategic comun, în încercarea de a institui un mecanism formal pentru participarea efectivă a tuturor părților implicate în politica de coeziune.

3.3 Propunerea de cod de conduită în materie de parteneriat a Comisiei conține o serie de cerințe minime care sunt necesare pentru obținerea unui parteneriat de calitate pentru aplicarea fondurilor, acordând totodată statelor membre, în continuare, o amplă flexibilitate privind modalitățile în care acestea organizează participarea diverșilor parteneri. Codul european de conduită în materie de parteneriat afirmă că „autoritățile publice, partenerii economici și sociali și organele reprezentante ale societății civile pot înființa, în domeniilor lor de intervenție specifice, platforme sau organizații-umbrelă pentru a facilita implicarea lor în parteneriat. Ele pot numi un reprezentant unic pentru a prezenta opiniile platformei sau organizației-umbrelă în cadrul parteneriatului. Printre principiile care trebuie avute în vedere în contextul numirii reprezentanților partenerilor se numără: competența, capacitatea de a participa în mod activ și un nivel de reprezentare adecvat”.

3.4 Propunerile Comisiei sunt sprijinite de Parlamentul European, de CESE și de Comitetul Regiunilor, însă Consiliul European a eliminat codul de conduită din setul de propuneri al Comisiei. Acest blocaj este regretabil și necesită o acțiune concertată din partea tuturor suporterilor principiului parteneriatului pentru a fi depășit.

3.5 Codul de conduită identifică trei categorii de parteneri care pot compune parteneriatul în cadrul politicii de coeziune.

- autorități regionale sau locale, autorități urbane și alte autorități publice competente;
- partenerii economici și sociali;
- organisme care reprezintă societatea civilă, inclusiv parteneri în domeniul protecției mediului, organizații neguvernamentale și organisme însărcinate cu promovarea egalității și nediscriminării.

3.6 Codul stabilește în același timp un set de principii pentru implicarea diverselor categorii de parteneri în pregătirea programelor, precum și pentru informațiile care trebuie să le fie furnizate cu privire la implicarea lor și în diferitele etape ale implementării. Potrivit Comisiei, partenerii ar trebui implicați în:

- analiza disparităților și a nevoilor de dezvoltare în raport cu obiectivele tematice, inclusiv cele vizate de recomandările specifice fiecărei țări;
- selecționarea obiectivelor tematice, alocarea orientativă a fondurilor structurale și de investiții europene (ESI) și principiile rezultate scontate;

- lista programelor și mecanismelor de la nivel național și regional care asigură coordonarea între fondurile ESI și alte instrumente de finanțare ale Uniunii și naționale, precum și cu BEI;
- înțelegeri pentru asigurarea unei abordări integrate a utilizării fondurilor ESI pentru dezvoltarea teritorială a zonelor urbane, rurale, de coastă și de pescuit și a zonelor cu caracteristici teritoriale specifice;
- înțelegeri pentru asigurarea unei abordări integrate pentru soluționarea nevoilor specifice ale zonelor geografice celor mai afectate de sărăcie sau ale grupurilor-țintă cu riscul cel mai ridicat de discriminare sau excluziune, acordându-se o atenție specială comunităților marginalizate;
- implementarea principiilor orizontale definite la articolele 7 și 8 din regulamentul privind dispozițiile comune (RDC).

3.7 În ceea ce privește programele de pregătire, partenerii ar trebui implicați în:

- analizarea și identificarea nevoilor;
- definirea sau selectarea priorităților și a obiectivelor specifice aferente;
- alocarea fondurilor;
- definirea unor indicatori specifici fiecărui program;
- punerea în aplicare a principiilor orizontale, așa cum sunt acestea definite în articolele 7 și 8 din RDC;
- alcătuirea comitetului de monitorizare.

3.7.1 Codul cuprinde totodată un set detaliat de principii privind normele care guvernează componența și guvernarea parteneriatelor și comitetelor de monitorizare.

3.7.2 Pentru ca multe dintre ONG-urile mai mici și dintre alte organizații ale societății civile să poată lua parte în mod eficient la acest nou proces de parteneriat, ar trebui să se aibă în vedere asigurarea unei asistențe tehnice și financiare adecvate pentru acestea.

3.8 Deși Strategia pentru regiunea Mării Baltice a rezultat în urma unei consultări a părților interesate de o anvergură fără precedent, se poate afirma că principiul parteneriatului, așa cum este prezentat în codul de conduită, lipsește în mare măsură din regiunea baltică. În unele state membre trebuie încă să se ajungă la adoptarea principiului parteneriatului de către nivelul politic.

3.9 Există mai multe organisme și organizații care își desfășoară cu succes activitățile pe teritoriul regiunii Mării Baltice, în cadrul lor fiind reprezentate din plin părțile interesate ale societății civile. Acestea ar putea constitui temeiul unui parteneriat baltic sau al unei organizații-umbrelă, în conformitate cu propunerea din codul de conduită. Nu este necesară duplicarea structurilor deja existente.

3.10 În ceea ce privește relațiile de cooperare cu Rusia, în același mod în care Strategia pentru regiunea Mării Baltice a influențat noua strategie privind Districtul federal de nord-vest, o nouă abordare în materie de parteneriat în rândul membrilor Consiliului Statelor de la Marea Baltică (CSMB) ar putea avea efecte demonstrative similare.

3.11 Dacă s-ar putea obține un sprijin amplu pentru codul de conduită, acest lucru ar contribui la revigorarea sprijinului părților interesate față de Strategia Mării Baltice, chiar și în această perioadă dificilă și în cea care urmează. În același mod în care Strategia pentru regiunea Mării Baltice a fost considerată un proiect-pilot al cooperării macroregionale, punerea în practică a principiului parteneriatului ar putea fi un nou prim pas în regiunea baltică.

3.12 Anexa de mai jos prezintă acordul de guvernare pe mai multe niveluri și parteneriat dintre Consiliu și Parlamentul European, care ar putea sta la baza actului delegat prin care se instituie un cod de conduită modificat în materie de parteneriat.

Bruxelles, 19 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ANEXĂ

Articolul 5 al Codului european de conduită în materie de parteneriat, în forma adoptată de Consiliu și Parlamentul European la 19 decembrie 2012

Parteneriat și guvernanță pe mai multe niveluri

1. Pentru acordul de parteneriat și pentru fiecare program, un stat membru încheie un parteneriat cu autoritățile regionale și locale competente, în conformitate cu cadrul său instituțional și juridic. Parteneriatul include și următorii parteneri:

- a) autorități urbane și alte autorități publice competente;
- b) partenerii economici și sociali;
- c) organisme relevante care reprezintă societatea civilă, inclusiv parteneri în domeniul protecției mediului, organizații neguvernamentale și organisme însărcinate cu promovarea integrării sociale, egalității de gen și nediscriminării.

2. În conformitate cu abordarea bazată pe guvernanță pe mai multe niveluri, partenerii menționați la alineatul (1) sunt implicați de către statele membre în pregătirea acordurilor de parteneriat și a rapoartelor privind progresele înregistrate pe toată durata pregătirii și punerii în aplicare a programelor, inclusiv participarea la comitetele de monitorizare pentru programe, în conformitate cu articolul 42.

3. Comisia este împuternicită să adopte actul delegat în conformitate cu articolul 142 pentru a oferi un cod european de conduită, în scopul sprijinirii și al facilitării activității desfășurate de statele membre pentru organizarea parteneriatului în conformitate cu alineatele (1) și (2). Codul de conduită stabilește cadrul în care statele membre urmăresc implementarea parteneriatului, în conformitate cu cadrul lor instituțional și juridic, precum și cu competențele lor naționale și regionale. Codul de conduită, deși respectă pe deplin principiile subsidiarității și proporționalității, stabilește următoarele elemente:

- a) principiile de bază pentru procedurile de urmat în vederea identificării partenerilor relevanți, inclusiv, dacă este cazul, organizațiile lor umbrelă, cu scopul de a ajuta statele membre la desemnarea celor mai reprezentativi parteneri relevanți, în conformitate cu cadrul lor instituțional și juridic;
- b) principiile de bază și cele mai bune practici în legătură cu implicarea diferitelor categorii de parteneri relevanți în pregătirea acordurilor de parteneriat și a programelor, conform celor stabilite la alineatul (1), cu informarea ce trebuie oferită cu privire la implicarea lor, precum și în diferitele etape de implementare;
- c) cele mai bune practici cu privire la formularea normelor pentru membrii comitetelor de monitorizare, de adoptat, după cum este cazul, de statele membre sau de comitetele de monitorizare a programelor în conformitate cu prevederile pertinente ale acestui regulament și cu normele specifice fondurilor;
- d) principalele obiective și cele mai bune practici în cazurile în care autoritatea de management implică partenerii relevanți în pregătirea cererilor de propuneri și, în special, cele mai bune practici pentru evitarea conflictelor potențiale de interese în cazurile în care partenerii relevanți pot fi beneficiari potențiali și pentru implicarea partenerilor relevanți în pregătirea rapoartelor privind progresele înregistrate și în legătură cu monitorizarea și evaluarea programelor în conformitate cu dispozițiile relevante din prezentul regulament și cu normele specifice fondurilor;
- e) domeniile, temele și cele mai bune practici orientative pentru ca autoritățile competente din statele membre să poată utiliza fondurile structurale și de investiții europene, inclusiv asistența tehnică pentru consolidarea capacității instituționale a partenerilor relevanți în conformitate cu dispozițiile pertinente din acest regulament și cu normele specifice fondurilor;
- f) rolul Comisiei în difuzarea bunelor practici;
- g) principiile de bază și cele mai bune practici de sprijinire a statelor membre în ceea ce privește evaluarea implementării parteneriatelor și a valorii adăugate.

Prevederile codului de conduită nu contrazic, în niciun fel, dispozițiile prezentului regulament sau normele specifice fondurilor.

4. Comisia notifică actul delegat referitor la codul european de conduită privind parteneriatul, adoptat în conformitate cu articolul 142 și în modul stabilit la alineatul (3), concomitent cu Parlamentul European și cu Consiliul, în termen de patru luni de la adoptarea acestui regulament. Actul delegat adoptat nu poate specifica un termen de intrare în vigoare anterior datei la care a fost adoptat după intrarea în vigoare a prezentului regulament.
5. În aplicarea acestui articol, încălcarea oricărei obligații impuse statelor membre fie prin acest articol din regulament, fie printr-un act delegat, adoptat în conformitate cu articolul 5 alineatul (3), nu poate constitui o neregulă care să conducă la o corecție financiară în conformitate cu articolul 77 din acest regulament.
6. Cel puțin o dată pe an, pentru fiecare fond structural și de investiții european, Comisia consultă organizațiile care reprezintă partenerii la nivelul Uniunii în ceea ce privește punerea în aplicare a contribuției din partea fondurilor structurale și de investiții europene și raportează Parlamentului European și Consiliului cu privire la rezultate.
-

Avizul Comitetului Economic și Social European privind ocuparea forței de muncă în rândul femeilor și creșterea economică (aviz exploratoriu)

(2013/C 341/02)

Raportor: **dna Indrė VAREIKYTĖ**

Prin scrisoarea din 15 aprilie 2013, dl Vytautas Leškevičius, ministrul adjunct al afacerilor externe al Republicii Lituania, a solicitat Comitetului Economic și Social European, în numele Președinției lituaniene a Consiliului UE, să elaboreze un aviz cu privire la

Ocuparea forței de muncă în rândul femeilor și creșterea economică

(aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie 2013), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 144 de voturi pentru, 3 voturi împotrivă și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Ocuparea forței de muncă în rândul femeilor nu ar mai trebui abordată ca un nou subiect de dezbatere privind egalitatea de gen, ci ca un imperativ economic, menit să genereze prosperitate și locuri de muncă în Uniunea Europeană - o necesitate socială pentru a face față provocărilor demografice, sociale și de mediu, în vederea asigurării unei creșteri durabile.

1.2 Creșterea ocupării forței de muncă în rândul femeilor a contribuit deja la creșterea economică din ultimii 50 de ani. Totuși, pentru o valorificare deplină a potențialului pe care îl reprezintă contribuția femeilor la creșterea economică, trebuie puse în aplicare măsuri mai orientate atât la nivelul UE, cât și la nivel național. Este important însă să se garanteze că aceste măsuri sunt cuprinzătoare și au în vedere nu numai cele mai evidente obstacole economice, dar și aspecte precum impozitele, sistemele de pensii și prestații sociale, drepturile lucrătorilor, competențele decizionale, antreprenoriatul, educația, stereotipurile și violența. De asemenea, este limpede că atât femeile, cât și bărbații trebuie să-și aducă contribuția la rezolvarea unor probleme atât de complexe. Femeile și bărbații ar trebui implicați de asemenea în dialogul și cooperarea dintre părțile interesate relevante și în aplicare practicilor de succes.

1.3 În afară de recomandările specifice formulate de-a lungul prezentului document, condițiile preliminare esențiale pentru asigurarea unei prezențe mai largi a femeilor pe piața forței de muncă și a unei contribuții mai substanțiale a acestora la creșterea economică sunt următoarele:

- integrarea dimensiunii privind echilibrul de gen în toate politicile UE;
- date defalcate pe sexe în orice colectare de informații statistice, asigurarea utilizării setului minim de 52 de indicatori în materie de gen ⁽¹⁾;

⁽¹⁾ Consiliul economic și social al Organizației Națiunilor Unite, Raportul secretarului general al Comisiei pentru statistică privind statisticele de gen (E/CN.3/2013/10).

- alocarea fondurilor UE ținându-se cont de egalitatea de gen, punerea în aplicare a recomandărilor formulate în Evaluarea sprijinului acordat de Fondul social european pentru egalitatea de gen ⁽²⁾;
- diminuarea segregării de gen în educație, pentru a permite economiilor să valorifice la maximum rezervele de talent de care dispun;
- Sprijinirea tranziției, după încheierea studiilor, către piața forței de muncă prin acțiuni de formare specifice și dezvoltarea competențelor;
- accesul la piața forței de muncă pe baza unor criterii și condiții egale (care să includă diversitatea de gen la locul de muncă și o egalitate reală în ceea ce privește timpul de lucru și remunerația);
- asigurarea unor condiții de muncă decente și a satisfacției la locul de muncă, accesul la servicii care să permită echilibrul dintre viața privată și viața profesională, furnizate fie de stat, fie de sectorul privat;
- adaptarea prestațiilor sociale și a fiscalității, astfel încât a doua persoană care contribuie la venitul familiei să nu fie descurajată să lucreze sau să lucreze mai multe ore;
- stimularea femeilor-antreprenor să își dezvolte întreprinderile și să creeze locuri de muncă;
- participarea egală a femeilor și bărbaților la procesul decizional;
- furnizarea unor servicii de sprijinire a părinților unici aflați în dificultate;
- asigurarea unor structuri de îngrijire a copiilor cu program prelungit de calitate, accesibile și abordabile, factor principal de stimulare a participării femeilor la piața forței de muncă;

⁽²⁾ Comisia Europeană, DG Ocuparea Forței de Muncă, Probleme Sociale și Șanse Egale, 2011.

- abordarea oricăror forme de manifestare a stereotipurilor legate de gen prin politici care să asigure șanse egale în materie de educație, acces egal la piața forței de muncă și promovare în cariera profesională;
- prevenirea discriminării și a hărțuirii la locul de muncă și combaterea violenței pe criterii de gen.

2. Impactul asupra creșterii economice

2.1 Comitetul este convins că, în sine, creșterea economică nu mai este suficientă pentru asigurarea progresului real al societății, ea trebuie să fie totodată incluzivă și durabilă. Egalitatea de gen devine astfel o condiție importantă a acestui progres. Totodată, măsurarea PIB nu ar mai trebui bazată numai pe paradigma producție-consum, ci ar trebui să includă și indicatori precum bunăstarea și durabilitatea (sub aspect economic, social și de mediu), „pentru o politică mai echilibrată” ⁽³⁾.

2.2 Egalitatea de gen este deseori privită ca o constrângere sau o sursă de cheltuieli. Este necesar să fie recunoscute costurile neegalității și contribuția economică pozitivă a egalității de gen ca o investiție și un factor productiv.

2.3 Obiectivele Strategiei Europa 2020 - în special creșterea ratei de ocupare a forței de muncă a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani la 75 % până în 2020 și reducerea cu cel puțin 20 de milioane a numărului de persoane afectate sau amenințate de sărăcie - sunt imposibil de atins fără o implicare mai puternică a femeilor pe piața forței de muncă și în viața publică. În plus, realizarea unei convergențe depline în ceea ce privește ratele de participare ar reprezenta o creștere cu aproximativ 12 % a PIB-ului pe cap de locuitor până în 2030 ⁽⁴⁾.

2.4 În condițiile reducerii populației de vârstă activă ⁽⁵⁾, Europa nu va atinge rata de creștere propusă fără creșterea potențialului de integrare pe piața forței de muncă al femeilor. În 2012, rata ocupării forței de muncă era de 74,6 % în rândul bărbaților (cu vârsta între 20 și 64 de ani) și de numai 62,4 % în rândul femeilor. Dacă rata de ocupare a forței de muncă se calculează în echivalent normă întreagă, situația este încă și mai rea, întrucât nivelul actual de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor este egal cu 53,5 % din totalul populației feminine active care lucrează cu normă întreagă ⁽⁶⁾.

2.5 Creșterea ocupării forței de muncă în rândul femeilor a contribuit deja în mare măsură la creșterea economică din ultimii 50 de ani. Totuși, este important de precizat că munca neremunerată desfășurată de femei în cadrul familiei nu este luată în considerare ca o contribuție la dezvoltarea economică. Dezvoltarea de locuri de muncă în cadrul sectorului de servicii destinate familiilor ar contribui la transformarea acestei forme de muncă invizibile într-o activitate remunerată și ar genera venituri impozabile, contribuții la sistemul de pensii etc.

2.6 CESE atrage atenția asupra faptului că femeile care nu lucrează nu sunt întotdeauna luate în considerare în statistici și

nu sunt înregistrate ca fiind în șomaj, dar reprezintă efectiv un potențial nevalorificat. De fapt, reducerea ocupării forței de muncă în rândul femeilor nu înseamnă în mod direct șomaj, ci inactivitate, neocupare sau muncă nedeclarată, în măsura în care efectul **descurajator** generează puțină ofertă de muncă în rândul femeilor. Din acest motiv, datele statistice de la nivel național și european nu pot face dovada situației reale și efective. CESE solicită ca datele statistice colectate și elaborate la nivel european cu privire la situația ocupării forței de muncă în rândul femeilor să fie defalcate mai mult, în funcție de sectoarele de servicii private.

2.7 CESE observă că Analiza anuală a creșterii ar trebui să stabilească obiective în materie de ocupare a forței de muncă în rândul femeilor ⁽⁷⁾, întrucât politicile orientate pot elimina diferențele dintre femei și bărbați și promova incluziunea, sporind semnificativ potențialul de creștere al economiei UE ⁽⁸⁾. Astfel de politici - care să includă (fără a se limita la acestea) dispoziții privind serviciile de îngrijire destinate membrilor familiei aflați în întreținere și eliminarea factorilor de ordin financiar care descurajează încadrarea în muncă a celei de-a doua persoane care contribuie la venitul familiei - sunt esențiale pentru a îmbunătăți prezența femeilor pe piața forței de muncă. Statele membre ar trebui să utilizeze astfel de politici pentru a îmbunătăți capacitatea de inserție profesională și pentru a sprijini accesul la locuri de muncă și reluarea activității profesionale.

2.8 O politică de austeritate drastică duce la reduceri în sectorul public și în serviciile publice, iar femeile sunt mai expuse riscului de a-și pierde locul de muncă, întrucât formează majoritatea angajaților din sectorul public. Grupurile care au de suportat cele mai mari scăderi ale standardului de viață din cauza reducerilor din serviciul public sunt părinții unici, care, în cea mai mare parte, sunt femei. Totodată, femeile sunt cele care asigură în cea mai mare măsură serviciile de îngrijire neremunerate, astfel încât ele sunt cele care intervin pentru a compensa reducerile serviciilor de asistență socială ⁽⁹⁾. Comisia ar trebui să elaboreze un studiu cuprinzător privind impactul austerității asupra egalității de șanse, pentru a găsi soluții mai bune, și, totodată, să efectueze o analiză a impactului pe care îl au măsurile de austeritate asupra ocupării forței de muncă în rândul femeilor, din punct de vedere calitativ și cantitativ, atât în sectorul public, cât și în cel al serviciilor private.

2.9 Merită observat că factorii de decizie politică din UE se concentrează pe gradul general de inserție profesională, fără a identifica măsurile care să valorifice potențialul femeilor inactice din punct de vedere economic, care ar putea avea o contribuție importantă la creșterea UE.

2.10 CESE recomandă alocarea fondurilor UE într-un mod care să ia mai serios în considerare chestiunea egalității de gen și încurajează atât instituțiile UE, cât și statele membre să pună în aplicare recomandările stabilite în Evaluarea sprijinului acordat de Fondul social european pentru egalitatea de gen ⁽¹⁰⁾.

⁽³⁾ OJ C 181, 21.6.2012, p. 14-20).

⁽⁴⁾ „Closing the Gender Gap: Act Now” (Eliminarea disparităților de gen: să acționăm acum), OCDE, decembrie 2012.

⁽⁵⁾ Se prevede reducerea populației de vârstă activă în următorii 30 de ani, cu o rată anuală cuprinsă între 1 și 1,5 milioane. „Recent Experiences from OECD Countries and the European Union” (Experiințe recente ale țărilor din OCDE și Uniunea Europeană), OCDE, 2012.

⁽⁶⁾ „Female labour market participation” (Prezența femeilor pe piața forței de muncă), Comisia Europeană, 2013.

⁽⁷⁾ Analiza anuală a creșterii pe 2013, Comisia Europeană, 2012.

⁽⁸⁾ Documentul de lucru al Comisiei privind situația egalității dintre femei și bărbați în 2012, care însoțește Raportul Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor - Raportul pe 2012 privind aplicarea Cartei drepturilor fundamentale a UE, SWD (2013) 171 final.

⁽⁹⁾ „TUC Women and the Cuts Toolkit” (Manual TUC: femeile care se confruntă cu reducerile bugetare), Trade Union Congress, 2011.

⁽¹⁰⁾ Comisia Europeană, DG Ocuparea Forței de Muncă, Probleme Sociale și Șanse Egale, 2011.

3. Educația

3.1 Ridicarea nivelului de instruire a reprezentat aproximativ 50 % din creșterea PIB în țările din UE în perioada 1960-2008; aproape jumătate din această creștere s-a datorat îmbunătățirii nivelului de instruire a femeilor ⁽¹¹⁾.

3.2 Rapoartele Institutului european pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați ⁽¹²⁾ și ale OCDE arată că, dintr-o serie întreagă de motive, femeile beneficiază de mai puține oportunități de ocupare a unui loc de muncă decât bărbații, iar remunerația lor, pentru aceeași muncă, este mai redusă, deși, în prezent, femeile dispun de un nivel de instruire mai ridicat decât bărbații în multe țări din UE.

3.3 Discriminarea sistematică de gen ⁽¹³⁾ în ceea ce privește alegerea domeniilor de activitate face ca economiile să nu valorifice la maximum rezervele de talente de care dispun și implică o alocare necorespunzătoare a capitalului uman și o pierdere a potențialului de inovare și de creștere economică. Instituțiile UE și statele membre ar trebui să abordeze discriminarea de gen în educație prin promovarea unei schimbări de atitudine din partea elevilor, profesorilor, părinților și a societății în general. O astfel de intervenție ar trebui operată într-un stadiu precoce în viața unui elev, înainte să se manifeste percepțiile și atitudinile stereotipice referitoare la domeniile în care băieții și fetele excelează sau pe care le preferă.

3.4 Comitetul recomandă să se acorde o atenție specială inițiativelor și proiectelor finanțate prin instrumente UE (FSE, programe de învățare pe tot parcursul vieții etc.). Aceste instrumente ar putea fi utilizate pentru îmbunătățirea posibilităților de care dispun femeile care se reînserează pe piața forței de muncă să își redobândească competențele și să obțină un loc de muncă și/sau pentru evoluția carierei femeilor.

4. Piața forței de muncă

4.1 Majoritatea statelor membre se confruntă cu problema duală îmbătrânirii populației și a ratei scăzute a fertilității. Acești factori vor determina diminuarea forței de muncă în următorii 20 de ani dacă rata de participare la forța de muncă în rândul bărbaților și femeilor rămâne constantă ⁽¹⁴⁾.

4.2 Este necesar să se modifice substanțial inegalitățile de gen care predomină în societățile europene. Sprijinirea unui mai bun echilibru între viața profesională și familie în rândul bărbaților este un pas important pentru o repartizare mai justă a muncii remunerate și neremunerate între femei și bărbați. O împărțire mai echilibrată a concediului de maternitate între cei doi părinți ar reduce rezervele pe care le manifestă angajatorii în a angaja femei aflate la vârsta procreării.

4.3 Schimbările în materie de cerere de forță de muncă, determinate, de exemplu, de apariția unor noi metode de producție și a unor condiții de muncă diferite și, în special, de trecerea de la industrie și agricultură la servicii sunt motoare importante ale extinderii prezenței femeilor pe piața forței de muncă și ale unei cereri din ce în ce mai importante de lucrători din rândul femeilor.

4.4 Deși posibilitatea unei activități cu normă redusă a încurajat tot mai multe femei să intre pe piața oficială a forței de muncă, pe termen lung, acest regim poate reduce posibilitățile de formare, perspectivele de carieră, poate afecta nivelul pensilor și poate spori riscul de sărăcie atât pe termen scurt, cât și la atingerea unei vârste înaintate. Acest lucru e și mai manifest în cazurile de timp parțial **involuntar**, care s-au înmulțit ⁽¹⁵⁾ în ultimii ani ca o reacție la criză, pentru că raportul de muncă cu fracțiune de normă este oferit de la bun început femeilor, care sunt constrânse să-l accepte ori pentru că nu dispun de o altă opțiune în termeni de raporturi de muncă, ori pentru a evita pierderea locului de muncă. Trebuie să se acorde o atenție specială dezechilibrului important dintre femei și bărbați (31,6 %, respectiv 8 %) în ceea ce privește activitatea profesională cu normă redusă. Trebuie eliminat orice element care ar împiedica trecerea de la o activitate cu normă redusă la o activitate cu normă întreagă.

4.5 Comitetul subliniază că aplicarea unor politici de încurajare a gospodăriilor în care ambii parteneri contribuie la venitul familiei și care să îi ajute pe adulții care desfășoară o activitate profesională să facă față și angajamentelor familiale este un factor important de stimulare a prezenței femeilor pe piața forței de muncă. Combinarea corespunzătoare a sprijinului financiar și în natură joacă de asemenea un rol determinant.

4.6 Aplicarea unor impozite sporite celei de-a doua persoane care contribuie la venitul familiei poate reduce participarea forței de muncă feminine, întrucât descurajează participarea femeilor pe piața forței de muncă ⁽¹⁶⁾. Prin urmare, sistemele de impozite și prestații trebuie ajustate, astfel încât să nu descurajeze contribuția unei a doua persoane la venitul familiei.

4.7 Trebuie să se acorde o atenție specială muncii informale, precare, inclusiv pseudo-activităților independente. Acest sistem afectează mai mult femeile decât bărbații, expunându-le riscului de a fi exploatare. Statele membre UE ar trebui să ratifice fără întârziere cea de-a 189-a Convenție a Organizației Internaționale a Muncii (OIM) privind munca decentă pentru lucrătorii casnici ⁽¹⁷⁾, care stabilește standarde de muncă pentru lucrătorii casnici.

5. Remunerarea și pensionarea

5.1 CESE solicită decidenților politici să reducă inegalitățile bazate pe gen prin eliminarea disparității salariale de gen (care este, în medie, de 16,2 %), întrucât un tratament salarial egal aduce beneficii nu numai femeilor, ci întregii societăți; conform Evaluării valorii adăugate la nivel european, reducerea cu un punct procentual a disparității salariale de gen implică o creștere economică de până la 0,1 % ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁵⁾ Din totalul raporturilor de muncă cu fracțiune de normă acoperite de femei, un procent de 23,4 % este involuntar (media UE, 2011). Sursă: *Lisbon Assessment Framework Database*

⁽¹⁶⁾ „Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD”, (Motorul participării femeilor pe piața forței de muncă în OCDE), OCDE, 2013.

⁽¹⁷⁾ Organizația Internațională a Muncii, C189 - Convenția privind lucrătorii casnici, 2011.

⁽¹⁸⁾ Parlamentul European, Propunere de rezoluție, (B7-XXXX/2013), 17.6.2013.

⁽¹¹⁾ Effects of Reducing Gender Gaps in Education and Labour Force Participation on Economic Growth in the OECD, DELSA/ELSA/WD/SEM(2012)9 [Efectele reducerii dezechilibrelor de gen în educație și a ratei de participare la forța de muncă asupra creșterii economice în OCDE, DELSA/ELSA/WD/SEM(2012)9], OCDE, 2012.

⁽¹²⁾ Gender Equality Index Report (Raport privind indexul pentru egalitatea de gen), Institutul european pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați, 2013.

⁽¹³⁾ În 2010, femeile europene erau reprezentate în proporție de 77 % în rândul absolvenților din domeniul educației, 74 % în domeniul sănătății și 65 % în domeniul științelor umane, și doar în proporție de 25 % în domeniul tehnicii și 38 % în cel științific, matematică și informatică. Report on the Gender Initiative: Gender Equality in Education, Employment and Entrepreneurship (Raport privind inițiativa privind egalitatea de gen: egalitatea de gen în educație, ocuparea forței de muncă și antreprenoriatul), OCDE, 2011.

⁽¹⁴⁾ Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD (Motoarele participării femeilor pe piața forței de muncă în OCDE), DELSA/ELSA/WD/SEM(2013).

5.2 De asemenea, CESE își exprimă preocuparea cu privire la discrepanța uriașă de gen în ceea ce privește pensiile - media în UE-27 este de 39 % ⁽¹⁹⁾ - respectiv un procent de peste două ori mai mare decât media disparității salariale. Cu atât mai îngrijorătoare este lipsa de vizibilitate a acestei probleme. Nu numai că discrepanțele existente în majoritatea statelor membre sunt substanțiale, dar ele sunt și extrem de complexe, întrucât depind de parcursul profesional (discrepanțe salariale, numărul de ore lucrate și numărul de ani de activitate), de sistemul de pensii și, în special, de impactul venitului obținut de-a lungul carierei asupra prestațiilor de pensie și de măsura în care sistemul de pensii compensează întreruperile de carieră pentru îngrijirea copiilor sau a rudelor.

5.3 Prin urmare, CESE consideră că atât eliminarea disparității salariale de gen, cât și adăugarea „timpului consacrat familiei” - îngrijirea copiilor și a persoanelor în vârstă, a unui membru al familiei pe perioada unei suferințe de durată mai scurtă sau mai lungă etc. - în sistemul acumulării de pensii, atât pentru bărbați, cât și pentru femei (asigurându-se posibilitatea ca angajatul să obțină un concediu din motive familiale pentru îngrijire și asistență), ar reduce discrepanțele de gen în materie de pensii ⁽²⁰⁾.

6. Antreprenoriul

6.1 Un studiu recent al OCDE ⁽²¹⁾ subliniază faptul că discrepanțele de gen în materie de antreprenorat ating cote importante și se dovedesc rezistente sub multe aspecte, cum ar fi înclinația către antreprenorat, dimensiunea întreprinderii și performanța financiară, accesul la capitalul financiar și utilizarea acestuia. Femeile antreprenor au și alte obiective în afară de maximizarea profitului, iar măsurarea mai amplă a performanțelor evidențiază contribuția lor la dezvoltarea economică și socială.

6.2 Acordarea de ajutor unui număr mai mare de femei să demareze o afacere și sprijinirea dezvoltării întreprinderilor conduse de femei sunt măsuri care pot contribui ⁽²²⁾ la crearea de noi locuri de muncă, la dezvoltarea inovării, la o competitivitate și o creștere sporită și la reducerea excluziunii sociale. Sunt necesare măsuri de capitalizare a întregului potențial al întreprinderilor pentru o creștere economică durabilă și crearea de locuri de muncă în Europa, în special ca urmare a crizei.

6.3 CESE a propus deja următorii pași pentru promovarea antreprenoriatului în rândul femeilor la nivelul UE ⁽²³⁾:

— crearea unui oficiu european al întreprinderilor deținute de femei (European Women's Business Ownership) pentru

asigurarea infrastructurii care să sprijine antreprenoriul în rândul femeilor;

— desemnarea, în cadrul Comisiei Europene și al ministerelor pentru întreprinderi din statele membre, a unui director pentru problematica întreprinderilor deținute de femei, care să aibă rolul de stimulare a gradului de sensibilizare cu privire la beneficiile economice rezultate din încurajarea unui număr mai mare de femei să înceapă și să dezvolte afaceri;

— colectarea unor date defalcate pe sex privind întreprinderile deținute de femei în Europa.

7. Adoptarea deciziilor

7.1 Studii realizate la nivel internațional ⁽²⁴⁾ confirmă faptul că femeile care dețin poziții de conducere au un impact pozitiv asupra rezultatelor financiare ale întreprinderilor, asupra culturii organizaționale a întreprinderilor, a stilului de conducere și a rezistenței la efectele crizei. Femeile riscă mai puțin și acordă prioritate dezvoltării durabile, dar barierele aflate în calea afirmării egalității de gen în procesul de luare a deciziilor sunt mult mai mari decât se recunoaște în mod deschis.

7.2 CESE speră să se adopte standarde minime privind participarea egală la procesul de adoptare a deciziilor, care să fie adoptate de toate organismele decizionale publice și private în spiritul autoreglementării. Întreprinderile cotate la bursă și toate organismele din sectorul public ar trebui să promoveze proceduri transparente de depunere a candidaturilor și numire, o cultură incluzivă și libertatea alegerii. Cu toate acestea, puține dintre acestea vor fi realizate fără dorința comună a femeilor și bărbaților de a acționa constructiv.

7.3 CESE recomandă ca decidenții politici și societățile să supună examinării următoarele aspecte, pentru a avea certitudinea asigurării echilibrului de gen:

— vizibilitate sporită a femeilor aflate în funcții de conducere;

— transparență sporită în recrutarea talentelor;

— atingerea și menținerea unei mase critice;

— combaterea stereotipurilor legate de rolurile de gen;

— planificarea succesiunii în funcțiile de conducere;

— crearea unei pepiniere de talente;

— sprijinirea constituirii unor rețele de mentorat în sectoarele public și privat;

— diseminarea exemplelor de bune practici;

— crearea unei baze de date coordonate la nivel european a femeilor calificate pentru a ocupa funcții de decizie.

⁽¹⁹⁾ „Discrepanțe de gen în materie de pensii în UE”, Comisia Europeană, DG Justiție, 2013.

⁽²⁰⁾ În avizul pe tema „Relația dintre egalitatea de gen, creșterea economică și rata de ocupare a forței de muncă” (SOC/338, JO C 318, 23.12.2009, p. 15-21), CESE pledează ca timpul petrecut cu îngrijirea unei persoane să fie finanțat în același fel ca și pensiile.

⁽²¹⁾ Women Entrepreneurs in the OECD: key evidence and policy challenges (Femeile întreprinzător în OCDE: fapte esențiale și provocări politice), DELSA/ELSA/WD/SEM(2013)3, OECD, 2013.

⁽²²⁾ World Bank, Female Entrepreneurship: Program Guidelines and Case Studies (Banca Mondială, Antreprenoriul în rândul femeilor: linii directoare de programare și studii de caz), 11.4.2013 – „În Statele Unite, de exemplu, întreprinderile înființate de femei înregistrează o creștere de două ori mai mare decât celelalte întreprinderi, contribuind cu aproape 3 000 de miliarde de dolari la economia SUA și asigurând 23 de milioane de locuri de muncă”.

⁽²³⁾ OJ C 299, 04/10/2012, p. 24.

⁽²⁴⁾ „Women Matter” (Femeile contează), McKinsey; „Do Women in Top Management Affect Firm Performance?” (Efectul femeilor în posturi de conducere asupra performanței întreprinderii), Smith and Verner; „Diversity and gender balance in Britain plc” (Diversitatea și echilibrul de gen în srl-urile din Marea Britanie), TCAM; „Mining the Metrics of Board Diversity” (Măsurarea diversității din cadrul consiliilor de administrație), Thomson Reuters etc.

7.4 În vederea punerii în aplicare a Strategiei pentru egalitatea între femei și bărbați (2010-2015) ⁽²⁵⁾, CESE încurajează reprezentarea egală a bărbaților și femeilor în viața publică și, în special, în politică, dat fiind că actuala situație de subreprezentare a femeilor limitează drepturile acestora de participare ⁽²⁶⁾. Instituțiile UE și statele membre, precum și organizațiile sociale partenere ar trebui să dea exemplu și să introducă obiective privind egalitatea de gen în organismele lor politice și administrative, în special la cel mai înalt nivel.

8. Îngrijirea copiilor

8.1 Un factor important care influențează prezența femeilor pe piața forței de muncă este accesul la servicii de îngrijire a copiilor cu program prelungit, în special pentru copiii mici. Există o legătură directă între creșterea cheltuielilor publice pentru serviciile de îngrijire a copiilor și creșterea cotei de ocupare a forței de muncă cu normă întreagă în rândul femeilor ⁽²⁷⁾.

8.2 Prin urmare, îndeplinirea obiectivelor de la Barcelona constituie o necesitate. Totuși, conform unui recent raport al Comisiei, în 2010, numai 10 state membre au îndeplinit obiectivele de la Barcelona privind copiii mai mici de trei ani. În același an, numai 11 state membre au îndeplinit obiectivul de 90 % privind copiii cu vârsta cuprinsă între trei ani și vârsta școlară ⁽²⁸⁾.

8.3 Întrucât statele membre cu cea mai mare rată a natalității sunt în prezent cele care au obținut cele mai multe rezultate în ameliorarea echilibrului dintre viața profesională și cea privată și au o rată înaltă a încadrării în muncă a femeilor ⁽²⁹⁾, statele membre ar trebui să asigure un sprijin mai eficace, mai abordabil, mai accesibil și de mai bună calitate familiilor cu copii, prin politici ⁽³⁰⁾ precum:

- *Investițiile în copii* - prin programe de intervenție pentru copiii preșcolari, în special programele care furnizează servicii destinate familiilor, atât la domiciliu, cât și în centre specializate.
- *Concilierea vieții de familie cu viața profesională* - prin acțiuni de coordonare într-o serie de domenii precum serviciile de îngrijire a copiilor, concediul parental și asigurarea unor locuri de muncă compatibile cu viața de familie.

- *Crearea unui cadru favorabil creșterii ratei fertilității* - pe lângă politicile de conciliere a vieții de familie cu viața profesională, prin facilități fiscale (de exemplu, Childcare - cupoane pentru servicii de îngrijire a copiilor în Regatul Unit) și politici mai ample de împărțire a costurilor pentru educația copiilor, precum și acordarea de facilități destinate cuplurilor tinere pentru a avea acces la locuințe ieftine și obținerea unei poziții sigure pe piața forței de muncă.

9. Stereotipuri și discriminare

9.1 Deși creșterea, în ultimele decenii, a nivelului de instruire în rândul fetelor a stimulat potențialul femeilor în materie de venit, atitudinea societății față de munca femeilor și dezacordul dintre valorile familiale și principiul egalității împiedică în continuare realizarea unui echilibru pe piața forței de muncă.

9.2 CESE își exprimă îngrijorarea cu privire la discriminarea la care sunt expuse femeile cu dizabilități, migrante sau care aparțin anumitor minorități etnice. În acest sens, solicită aplicarea imediată a directivei privind principiul tratamentului egal ⁽³¹⁾.

9.3 Violența împotriva femeilor, pe lângă faptul că este o chestiune socială inadmisibilă, implică și costuri economice ridicate. Conform estimărilor, violența împotriva femeilor implică costuri anuale de cel puțin 32 miliarde EUR în cele 47 de state membre ale Consiliului Europei ⁽³²⁾. Politicile publice de combatere a violenței de gen au de jucat un rol esențial; imaginea tradițională a rolului femeilor în societate se va schimba numai în momentul în care acestea vor avea acces la posturi de conducere pe picior de egalitate cu bărbații.

9.4 Rolul industriei media este crucial pentru promovarea egalității de gen. Mass-media nu numai că reflectă, dar și creează modele socioculturale și norme și este un puternic agent de formare a opiniei publice și percepției culturale. De asemenea, tocmai conținuturile media încurajează o largă înțelegere a complexității egalității de gen în rândul tuturor actorilor societății, precum decidenții politici și opinia publică, prin urmare se impune cu prioritate soluționarea inegalităților care persistă sub forma subreprezentării (în special la nivel înalt), a piedicilor în calea promovării și a remunerației scăzute (comparativ cu cea a bărbaților) în sectorul media ⁽³³⁾.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽²⁵⁾ „Strategia pentru egalitatea între femei și bărbați (2010 -2015)”, Comisia Europeană, 2010.

⁽²⁶⁾ Baza de date privind femeile și bărbații implicați în procesul decizional, Comisia Europeană, DG Justiție.

⁽²⁷⁾ „Closing the Gender Gap: Act Now” (Eliminarea disparităților de gen: să acționăm acum), OCDE, decembrie 2012.

⁽²⁸⁾ „Obiectivele de la Barcelona”, Comisia Europeană, 2013.

⁽²⁹⁾ JO C 318, 23.12.2009, p. 15-21.

⁽³⁰⁾ „Extending opportunities: How active social policy can benefit us all” (Extinderea oportunităților: avantajele oferite tuturor de o politică socială activă), ISBN 92-64-00794-6, OCDE, 2005.

⁽³¹⁾ COM(2008) 426 final, 2.7.2008.

⁽³²⁾ JO C 351, 15.11.2012, p. 21-26).

⁽³³⁾ Institutul european pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați, „Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Women and the Media – Advancing gender equality in decision-making in media organisations” (Revizuirea punerii în aplicare a Platformei de acțiune de la Beijing în statele membre UE: femeile și media - promovarea egalității de gen în procesul decizional din organizațiile media), 2013.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Stabilirea unor obiective de dezvoltare durabilă – Contribuția societății civile europene la stabilirea pozițiilor UE” (aviz exploratoriu)

(2013/C 341/03)

Raportor: **dna LE NOUAIL MARLIÈRE**

La 6 decembrie 2012, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European pe tema

„Stabilirea unor obiective de dezvoltare durabilă – contribuția societății civile europene la stabilirea pozițiilor UE”

(aviz exploratoriu).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 92 de voturi pentru, 52 de voturi împotriva și 21 de abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE recomandă instituțiilor europene, precum și grupului de lucru cunoscut ca „grupul de lucru deschis”, înființat la 17 decembrie 2012 de cea de-a 67-a Adunare Generală a ONU, aplicarea și impunerea metodei *ex ante* de evaluare a impactului economic, social și de mediu, atât în etapa definirii obiectivelor dezvoltării durabile, cât și în cursul negocierii la nivel mondial a obiectivelor menite să devină universal aplicabile, în vederea dobândirii mijloacelor de a compensa variațiile favorabile sau nefavorabile care pot apărea sau coexista între zonele geografice și sectoarele de activitate.

1.2 Toate programele sociale esențiale pentru realizarea oricărui obiectiv de dezvoltare durabilă, care vizează educația și sănătatea, dar și cele destinate tinerilor șomeri, ar trebui să fie primele ferite de reducerile bugetare.

1.3 CESE sprijină dorința UE de a asigura realizarea Strategiei Europa 2020 atât prin intermediul semestrului european, fructificând ocazia de a spori semnificația acestui proces prin prezentarea unei strategii sociale, economice și de mediu „desegmentate”, cât și prin strategia europeană pentru dezvoltare durabilă integrată.

1.4 Comitetul propune implicarea în acest proces a societății civile europene prin organizațiile acesteia, partenerii sociali, CES naționale și instituțiile similare.

1.5 Comitetul îndeamnă statele membre și instituțiile europene:

1.5.1 să se implice activ și pe mai departe în cadrul parteneriatului pentru dezvoltare, prin mijlocirea agendei europene pentru schimbare și a politicii externe de ajutor pentru dezvoltare și de cooperare și, pe de altă parte, să țină seama de interesele proprii și de cele ale partenerilor lor în cadrul

negocierilor comerciale externe bilaterale și multilaterale, cu luarea în considerare a drepturilor omului, de natură economică, socială și culturală;

1.5.2 să consolideze și să stabilizeze modelul social european pentru a putea beneficia de o bază solidă și de o competitivitate susținută nu doar de capacitatea de inovare tehnologică, ci și de inovare sub aspectul progresului social;

1.5.3 să depună toate eforturile în vederea dezvoltării unei economii „verzi”, care să economisească resursele și energiile primare și secundare, să ofere avantaje tuturor cetățenilor și, prin transferul echitabil de tehnologie, țărilor partenere pe plan comercial și care să se bazeze pe o tranziție energetică orientată către satisfacerea nevoilor și către furnizarea celor mai bune tehnologii de stocare și de reducere a emisiilor de CO₂;

1.5.4 să consolideze serviciile publice și de interes general, astfel încât Europa să constituie, atât în interiorul frontierelor sale, cât și la nivelul reprezentării în afara acestora, prin delegațiile sale și cooperarea publică, o zonă de prosperitate care oferă condiții echitabile;

1.5.5 să ofere o definiție a serviciilor publice în Europa, plecând de la drepturile fundamentale care trebuie garantate cetățenilor europeni, prin intermediul unei directive-cadru privind serviciile publice, care să iasă din logica simplei autoreglementări;

1.5.6 să oblige întreprinderile europene și non-europene prezente pe teritoriul lor să confere o dimensiune ecologică reală responsabilității sociale a întreprinderilor. Într-adevăr, întreprinderile trebuie să răspundă pentru consecințele sociale și de mediu ale modului în care sunt gestionate. Această responsabilitate trebuie să se manifeste vădit în cadrul lanțului contractant-subcontractant, care merge de la nivel transnațional la nivel local, trebuind să fie bine definită, transparentă și identificabilă. Transparența și independența trebuie de asemenea să vizeze agențiile de rating și de evaluare;

1.5.7 să încurajeze și să susțină dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii și a celor din economia socială și solidară;

1.5.8 să acționeze eficient sub aspectul provocărilor ecologice, garantând un drept universal autentic la informațiile de mediu și o mai bună aplicare a Convenției de la Aarhus, și mai ales să înzestreze lucrătorii, prin intermediul organelor reprezentative ale acestora din întreprinderi, cu posibilitatea de a trage semnale de alarmă în domeniul mediului;

1.5.9 să redefinească misiunea băncilor și să canalizeze economiile către industrie și așa-zisa economie reală, pentru a sprijini tranziția ecologică, finanțarea construcției și adaptării locuințelor, educația, politicile energetice, siguranța alimentară, accesul la apă, spitalele, infrastructuri rutiere, portuare, feroviare etc., toate acestea constituind în Europa și în lume condiții indispensabile unei dezvoltări durabile, fie aceasta economică, umană sau de mediu.

1.6 CESE îndeamnă UE:

1.6.1 să se angajeze pe calea reducerii speculațiilor financiare și a încurajării investițiilor pe termen mai lung;

1.6.2 să combată munca informală, nedeclarată sau incorect declarată în Europa și în afara acesteia, prin intermediul întreprinderilor europene interesate, asigurând aplicarea normelor internaționale în domeniul muncii și colectarea contribuțiilor de asigurări sociale și luptând împotriva spălării banilor, introducând un regim efectiv de sancțiuni și consolidând mijloacele independente de control (inspecția muncii);

1.6.3 să combată, de asemenea, numeroasele modalități de subminare a normelor internaționale în domeniul muncii, de devalorizare a muncii și a demnității unora dintre lucrători (toți cei ale căror drepturi nu sunt respectate) și să promoveze generalizarea unei culturi a locurilor de muncă stabile și a unei protecții sociale sigure, garantă a prosperității și confortului social.

2. Introducere

2.1 Decizia de lansare a unui proces care ar urma să conducă la stabilirea unor obiective de dezvoltare durabilă s-a numărat printre principalele decizii adoptate la Conferința Rio+20. Procesul a demarat în ianuarie 2013, odată cu crearea unui grup de lucru deschis, cu caracter interguvernamental, care are misiunea de a prezenta Adunării generale a ONU, în intervalul septembrie 2013 – septembrie 2014, un raport și o propunere. Conform documentului final al Conferinței Rio+20, acest proces trebuie corelat cu activitățile programului de dezvoltare post-2015.

2.2 Prezentul aviz trebuie pus în relație cu avizul din proprie inițiativă al Secțiunii NAT pe tema „Economia ecologică – promovarea unei dezvoltări durabile în Europa” ⁽¹⁾, adoptat de

CESE în iunie 2013, și cu avizul Secțiunii REX privind Comunicarea Comisiei „O viață decentă pentru toți: eradicarea sărăciei și crearea unui viitor durabil pentru planetă” ⁽²⁾. Într-o perspectivă europeană de dezvoltare durabilă, se impune conservarea și consolidarea modelului social european, absolut necesar pentru o tranziție reușită către economia ecologică. Iminența unui acord internațional referitor la definirea ODD nu poate slui în niciun caz drept pretext pentru a amâna sau a reduce angajamentele luate de țările industrializate în contextul politicilor de susținere a dezvoltării și de cooperare.

2.3 Prin intermediul scrisorii de sesizare referitoare la acest aviz exploratoriu, Comisia stabilește o legătură între obiectivele de dezvoltare durabilă, economia ecologică și eradicarea sărăciei. Ea cere să se identifice modalitățile de a integra cu succes dimensiunile economică, socială și de mediu în viitoare obiective universale de dezvoltare durabilă. În acest sens, Comisia ar aprecia primirea de puncte de vedere din partea omologilor internaționali ai Comitetului, acestea urmând să alimenteze dezbaterile.

2.4 În cursul a două ședințe ale Observatorului dezvoltării durabile al CESE, Comitetul a organizat audierea reprezentanților grupurilor principale (*Major Groups*) recunoscute de ONU la Conferința Rio+20.

2.5 În ceea ce privește Organizația Națiunilor Unite, aceasta a înființat un grup la nivel înalt alcătuit din reprezentanți guvernamentali și care ar urma să prezinte un prim raport în septembrie 2013. La 14 mai, dl Achim Steiner, subsecretar general al ONU și director executiv al Programului Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu, a luat cuvântul în fața CESE și a altor reprezentanți ai societății civile pe tema „Să realizăm progrese pe calea dezvoltării după Conferința Rio+20”. El a menționat necesitatea unui proces cu adevărat incluziv de consultare privind ODD, care să reunească guvernele, societatea civilă și sectorul privat. Dna Kitty van der Heijden, ambasadoarea Țărilor de Jos pentru dezvoltare durabilă și membră a grupului de lucru „deschis”, a împărtășit și ea din experiența dobândită în cadrul grupului de lucru creat de ONU.

3. Observații generale

3.1 Ideea includerii ODD în declarația Rio+20 a fost avansată pentru prima dată de guvernele din Columbia, Guatemala și Peru. Plecând de la Agenda 21 și de la Planul de implementare de la Johannesburg, acestea au înaintat o propunere comună de stabilire a unei game restrânse de obiective măsurabile, în vederea asigurării unei mobilizări politice reînnoite în favoarea dezvoltării durabile. Aceste trei țări din America Latină (căroră li s-au adăugat ulterior Emiratele Arabe Unite) au propus opt posibile domenii de acțiune pentru ODD: siguranța alimentară, apa, energia, orașele, oceanele, sistemele naturale, utilizarea eficientă a resurselor și ocuparea forței de muncă.

3.2 Conform documentului final al Conferinței Rio+20, intitulat „Viitorul pe care ni-l dorim”, ODD ar trebui:

— să se bazeze pe Agenda 21 și pe Planul de implementare de la Johannesburg;

⁽¹⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 18-22.

⁽²⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 144-150.

- să plece de la angajamentele luate anterior;
- să vizeze în principal domeniile prioritare pentru realizarea dezvoltării durabile, conform documentului final;
- să țină seama, în mod echilibrat, de cele trei componente ale dezvoltării durabile și de legăturile dintre acestea;
- să respecte programul de dezvoltare post-2015 al ONU și să fie integrate în acesta;
- să nu abată atenția de la obiectivele de dezvoltare ale mileniului;
- să prevadă participarea activă a tuturor părților interesate, după caz.

În plus, ODD ar trebui să fie concrete, concise, ușor de înțeles, limitate ca număr, ambițioase, de anvergură mondială și aplicabile în toate țările (în funcție de condițiile specifice din acestea).

3.3 În mod ideal, Conferința Rio+20 ar trebui să producă o foaie de parcurs care să evoce o lume în care fiecare ființă umană poate să-și exercite drepturile și să trăiască în condiții de echitate, fără a suferi nedreptățile sărăciei și în acord cu resursele planetei.

3.3.1 În opinia *Oxfam International* [*Oxfam, Post-2015 Development Goals: Oxfam International Position* (Obiectivele de dezvoltare post-2015: poziția Oxfam International), ianuarie 2013], de exemplu, cadrul post-2015 trebuie să sprijine această viziune, definind obiective în consecință și precizând calea de urmat pentru materializarea ei. Asigurarea bunăstării tuturor în condițiile respectării capacităților planetei ar impune o reorientare fundamentală a dezvoltării economice, sociale și politice.

3.3.2 În opinia aceleiași organizații neguvernamentale, dezbaterile privind perioada post-2015 *nu au clarificat* ce rol trebuie să revină unui cadru și nici modul în care acesta poate schimba concret situația persoanelor care trăiesc în sărăcie. Este crucial să se ajungă la un acord privind maniera de realizare a obiectivelor, pentru a le putea defini cu precizie. Obiectivele trebuie să contribuie la consolidarea voinței politice și a inițiativelor publice de eradicare a sărăciei și inegalităților și de protejare a planetei, prin:

- exprimarea unei viziuni și a unor priorități comune de către autoritățile publice și comunitatea internațională, care vor servi drept bază pentru schimbări radicale;
- înzestrarea cetățenilor cu un instrument puternic de acțiune militantă, prin care să poată fi solicitată schimbarea

politicilor, să poată fi trase la răspundere autoritățile publice și sectorul privat și să poată fi lansate inițiative proprii în favoarea schimbării;

- încurajarea schimbării la nivelul politicilor și proceselor decizionale naționale, prin acțiuni militante, intervenții financiare, presiuni exercitate la același nivel (de exemplu de alte țări sau la nivel regional), precum și printr-o transparență sporită și o mai bună culegere a datelor, care trebuie să însoțească noile obiective;
- facilitarea dialogului și sporirea gradului de responsabilitate la toate nivelurile: între state și cetățenii lor, între state și sectorul privat, între state și organismele interguvernamentale, între partenerii din cadrul cooperării pentru dezvoltare și între cetățeni și întreprinderile responsabile;
- sporirea gradului de relevanță, de coerență și de transparență a activităților instituțiilor internaționale, precum Organizația Națiunilor Unite și instituțiile financiare internaționale.

3.4 Ecologizarea întreprinderilor și crearea de locuri de muncă

3.4.1 Orice redresare durabilă a economiei reale ar presupune neapărat un model de producție mai eficient din punctul de vedere al utilizării resurselor. Chiar dacă Europa este în favoarea unui cadru politic european mai complet și mai ambițios în materie de mediu, pentru atingerea obiectivelor ecologice mai ample în perspectiva 2050, ea ar trebui să își susțină baza industrială, precum și filierele și competențele conexe.

3.4.2 Mizele principale constau în a ști cum trebuie îndeplinit obiectivul unei economii eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor și cu emisii reduse de dioxid de carbon și cum trebuie gestionată tranziția la aceasta. Accentul ar trebui pus pe două aspecte: politica industrială care trebuie aplicată pentru realizarea unei economii ecologice care să-și mențină baza industrială și perspectivele de ocupare a forței de muncă în acest context [Béla Galgóczi, *Greening industries and creating jobs* (Ecologizarea sectoarelor industriale și crearea de locuri de muncă), Institutul European al Sindicatelor, 2012].

3.4.3 Industria joacă un rol preponderent în materie de cercetare și dezvoltare, de schimburi comerciale și, în mai mică măsură, de investiții. Tranziția către o dezvoltare cu emisii reduse de CO₂, care să crească eficiența energetică, să pună în valoare munca durabilă și să protejeze sănătatea a devenit crucială.

3.4.4 Europe înregistrează una dintre cele mai reduse rate de creștere din 1929 și până acum, două elemente-cheie fiind necesare și indispensabile în vederea îndeplinirii viitoarelor obiective de dezvoltare sustenabilă și durabilă: 1) emisiile reduse de CO₂ și 2) democrația.

3.4.5 UE își va continua eforturile în domeniul cercetării și dezvoltării, în vederea creării numărului de locuri de muncă necesare populației sale active, încercând în același timp să răspundă nevoilor viitoare de dezvoltare, generate de ratele de creștere superioare de pe alte continente, în domenii variate precum serviciile, educația, sănătatea, mediul, transporturile, energia, locuințele, urbanizarea, agricultura și alimentația etc.

3.5 *Ocuparea forței de muncă, incluziunea socială și creșterea durabilă trebuie să se afle în centrul acțiunilor din UE și de pe plan mondial.*

3.5.1 FMI a recunoscut că tratamentul cu austeritate s-a dovedit mai puternic decât se crezuse. Concluzia care trebuie trasă este că doza trebuie redusă. Toate programele sociale esențiale, care privesc educația și sănătatea sau sunt destinate tinerilor șomeri, nu trebuie afectate de tăierile bugetare. Nevoia de finanțare în statele membre ale UE a atins cote critice în urma crizei financiare internaționale, refinanțarea economiei reale fiind insuficient acoperită de acordul Consiliului european privind cadrul financiar multianual al UE. Măsurile preconizate de troică (Banca Mondială, FMI și Consiliul UE) nu permit crearea condițiilor necesare pentru relansarea economică a creșterii durabile și sustenabile.

3.5.2 Politicile sociale inteligente – ca de exemplu programele de consiliere a șomerilor aflați în căutarea unui loc de muncă sau sistemele care permit accesul membrilor celor mai vulnerabili ai societății la prestațiile de asigurări sociale – nu pot fi văzute doar prin prisma costurilor. Ele reprezintă o investiție pentru viitor.

3.5.3 Tinerii au fost cei afectați îndeosebi în toată zona euro, șomajul în rândul lor ridicându-se la 22 %, iar în anumite țări, cum ar fi Spania și Grecia, depășind chiar 50 %. În 2010, rata de ocupare *temporară* a forței de muncă în cazul tinerilor între 15 și 24 de ani a depășit 50 %, ajungând la aproape 70 % (Eurofound, Al treilea sondaj european privind calitatea vieții, 2012).

3.5.4 Cetățenii au plătit scump, pretutindeni, remediarea consecințelor dezastruoase ale practicilor demonstrat ireponsabile ale sectorului financiar.

3.5.5 UE trebuie să concretizeze mai bine dimensiunea socială și mai ales dialogul social, așa cum s-a prevăzut în foaia de parcurs pentru finalizarea uniunii economice și monetare europene. Ea ar trebui să ajute statele membre să instituie sisteme de garanție pentru tineri, să sporească diversificarea și inovarea industrială, să crească eficiența serviciilor de pe piața muncii, să accelereze crearea de locuri de muncă și să mărească investițiile sociale [OIM, Guy Ryder, *Jobs, social inclusion and growth should top EU agenda* (Locurile de muncă, incluziunea socială și creșterea economică ar trebui să constituie prioritățile agendei UE), 14 februarie 2013].

4. Ecologizarea semestrului european

4.1 Din primele audieri organizate de CESE reiese că corelația dintre contribuțiile societății civile, culese de UE, și cele dobândite prin sistemul ONU de consultare directă nu este atât de clară și de transparentă pe cât și-ar dori cetățenii europeni. Contribuțiile organizațiilor reprezentative ale societății

civile sunt dublate de cele ale grupurilor de presiune ale unor interese private și de cele ale guvernelor, conform unui calendar care lasă foarte puțin răgaz organizării de dezbateri care să respecte independența organizațiilor și autonomia dialogului social. În plus, pe măsură ce se desfășurau lucrările Conferinței Rio+20 și ale grupului de lucru „deschis”, se contura un scenariu destinat revigorării unei orientări predefinite, de parcă jocurile ar fi fost deja făcute altundeva.

4.2 Din fericire, UE a decis să își urmărească în continuare abordarea, prin intermediul ecologizării Strategiei Europa 2020 și a semestrului european, pentru a furniza o contribuție europeană armonizată, caracterizată printr-o acțiune și o exprimare europeană unică pe plan mondial.

4.3 În prezent este important ca preocupările legate de dezvoltarea durabilă să fie integrate în principalele domenii de politică, reprezentate de Strategia Europa 2020 și de semestrul european, principalul element de guvernanță al acesteia.

CESE ia notă cu mult interes de afirmațiile Comisiei și Consiliului, privind faptul că procesele și concluziile agreate cu prilejul conferinței Rio+20 vor fi implementate și dezvoltate în cadrul Uniunii Europene, prin intermediul Strategiei Europa 2020. CESE va veghea îndeaproape la transpunerea în practică a acestor obiective (Consiliul Uniunii Europene, Rio+20: rezultatul și acțiunile ulterioare Conferinței Organizației Națiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă, 2012 – Concluziile Consiliului, 25 octombrie 2012, 15477/12).

4.4 CESE urmărește cu multă atenție lărgirea spectrului participanților la procesul semestrului european. Anul acesta, Direcția Generală Mediu și-a intensificat și mai mult activitatea, iar în decembrie 2012 Consiliul „Mediu” a luat în discuție pentru prima dată analiza anuală a creșterii. CESE va garanta societății civile posibilitatea de a contribui la proces cu întrebări legate de dezvoltarea durabilă, la nivelul consiliilor economice și sociale naționale, dintre care unele dispun deja de competențe specifice în materie, precum și la nivelul consiliilor naționale de dezvoltare durabilă.

4.5 În ceea ce privește analiza anuală a creșterii, trebuie remarcat că nu se face o legătură destul de clară între diversele crize, și anume cea financiară, cea economică și cea socială, dar și de mediu, și nici nu se conștientizează suficient faptul că este absolut urgent să ne îndreptăm către o ecologizare sporită, prin transformarea întregii economii, aceasta nu în ciuda crizei, ci și – sau mai ales – din cauza ei. Evoluția actuală nu mai poate continua.

4.6 În contextul analizei anuale a creșterii, trebuie să se solicite Uniunii Europene să vorbească cu o singură voce. UE nu se poate angaja în negocieri mondiale în favoarea ecologizării economiei, în condițiile în care neglijează acest aspect în principalele documente de politică economică.

4.7 În această situație, lipsa referinței la un concept de creștere calificată este și ea de natură să intrige. Cum poate UE să se poziționeze ca inițiator în dezbaterile internaționale pe tema indicatorilor care merg dincolo de PIB, în timp ce în analiza creșterii trimite exclusiv la acesta? Este adevărat că documentul examinează problemele sociale, dar nu menționează direct obiectivul de a asigura un trai bun în limitele resurselor planetei (acesta fiind de altfel titlul celui de-al șaptelea program de acțiune pentru mediu).

4.8 Dezbaterile privind oportunitatea introducerii altor indicatori are șansa de a beneficia de numeroase contribuții, ea trebuind să se finalizeze acum printr-o aplicare bazată pe un dialog ce pune pe picior de egalitate actorii instituționali și reprezentanții societății civile, în cadrul unui demers de asociere a tuturor părților interesate la procesul decizional.

4.9 CESE constată că eliminarea subvențiilor nocive pentru mediu și introducerea de taxe ecologice au devenit părți integrante ale analizei anuale ale creșterii și ale recomandărilor specifice adresate statelor membre, dar și că analiza din acest an abordează teme ca gestionarea deșeurilor și a apelor uzate, precum și îmbunătățirea reciclării.

5. Corelarea ODM și a ODD

5.1 *Ar trebui să se ajungă la un acord adecvat privind bugetul Uniunii rezervat ODM* ⁽³⁾.

5.1.1 Reducerea sărăciei este o chestiune de echitate și de dreptate, care abordează accesul la servicii precum asistența medicală și educația, precum și asigurarea unui loc de muncă. ODM s-au dezvoltat în condițiile punerii unui accent prea mare pe donatori. Pentru cadrul viitor va trebui să se prevadă:

— o mai mare angajare și participare a țărilor partenere, cărora la revine în ultimă instanță efectuarea majorității intervențiilor;

— un cadru consolidat de responsabilitate reciprocă, atât pentru țările donatoare, cât și pentru cele partenere, și

— flexibilitatea necesară țărilor partenere pentru a adapta obiectivele de dezvoltare la situația națională respectivă.

5.1.2 Grație unei abordări limitate în timp și axate pe rezultate, cele opt ODM au avut un impact considerabil asupra politicilor de dezvoltare internațională. Concentrându-se pe o serie restrânsă de obiective măsurabile, ele au contribuit la creșterea și la orientarea mai eficientă a ajutorului pentru dezvoltare. Cu toate acestea, pe măsură ce data limită (stabilită pentru 2015) se apropie, reiese limpede că obiectivele vor avea rezultate limitate, înregistrându-se atât reușite, cât și eșecuri.

5.1.3 Obiectivele de dezvoltare durabilă vor trebui să vină în completarea gamei actuale de obiective ale mileniului. Între ODD și ODM există două mari diferențe: ODD au o anvergură mondială (spre deosebire de ODM, orientate în special către Sud) și prezintă dimensiuni care depășesc metanorma reducerii sărăciei (resurse naturale, consum, producție, energie, drepturile omului etc.).

5.1.4 Următorii doi ani vor fi esențiali pentru definirea viitoarei agende de dezvoltare. Cele două procese – revizuirea ODM și oficializarea ODD – vor trebui să ofere orientări cruciale pentru arhitectura dezvoltării durabile post-2015.

Printre acestea ar trebui să se numere includerea transversală în bugetul politicilor publice a dimensiunii egalității de gen, văzută ca factor principal de combatere a sărăciei și inegalităților ⁽⁴⁾.

Această sarcină uriașă ar trebui să se sprijine pe un rol mai important acordat drepturilor omului, precum și participării organizațiilor societății civile la procesul decizional, într-un demers axat pe economie și pe servicii, văzute ca mijloace de dezvoltare umană ⁽⁵⁾.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽³⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 144-150.

⁽⁴⁾ JO C 76, 14.3.2013, p. 8-14.

⁽⁵⁾ JO C 161, 6.6.2013, p. 82-86;
JO C 181, 21.6.2012, p. 28-34.

**Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Securitatea alimentară și bioenergia”
(aviz din proprie inițiativă)**

(2013/C 341/04)

Raportor: **dl Franco CHIRIACO**

La 14 februarie 2013, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

Securitatea alimentară și bioenergia

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 173 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 13 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) consideră că tema securității alimentare trebuie să ocupe o poziție centrală în cadrul politicilor Uniunii Europene și să constituie o condiție preliminară a unei strategii de stabilitate globală.

1.2 În cadrul dezbaterii *food vs fuel*, CESE, deși este de acord cu Uniunea Europeană în privința necesității de a reduce dependența de importurile de combustibili fosili, solicită Comisiei să acorde prioritate securității aprovizionării cu alimente, apărării teritoriului, competitivității agriculturii europene, atribuirii terenurilor ⁽¹⁾, în contextul legăturii strânse dintre nevoia de certitudine cu privire la securitatea alimentară și producția de bioenergie ⁽²⁾.

1.3 CESE este de părere că va trebui ca viitorul Uniunii Europene să se întemeieze pe durabilitatea socială, economică și ecologică iar producția de energie din surse regenerabile să fie strâns legată de îndeplinirea acestor obiective.

1.4 CESE este de acord cu decizia Comisiei de a include în Directivele 98/70/CE și 2009/28/CE dispoziții obligatorii care să abordeze schimbarea destinației utilizării terenurilor, întrucât biocarburanții actuali sunt produși din culturi agricole.

1.5 Consecvent cu afirmațiile din avizul TEN/502 ⁽³⁾, CESE se declară contrariat de alegerea făcută de Comisie, de a evalua „schimbarea indirectă a destinației terenurilor” în cazul surselor fosile și biogene de energie, luând în considerare numai bilanțul gazelor cu efect de seră și subevaluând teme precum securitatea aprovizionării și impactul surselor fosile.

1.6 CESE este de acord cu propunerea Comisiei de limitare a producției de biocarburanți pe bază de culturi alimentare, ținând cont de investițiile deja efectuate, și de susținere prin stimulente a carburanților „avansați”, însă consideră că producția de biocarburanți din a doua generație, pe bază de lemn și paie, ar putea reduce ciclurile de absorbție a carbonului, ceea ce ar duce la creșterea nivelului de dioxid de carbon ⁽⁴⁾.

1.7 În opinia CESE, evaluarea ar fi cu totul alta dacă s-ar utiliza și microalge ca materie primă pentru producerea biocarburanților; chiar dacă în prezent ele nu sunt încă o realitate comercială, în viitor, spre deosebire de carburanții din prima generație, vor face să scadă motivele de îngrijorare legate de concurența cu solul și resursele de apă.

1.8 În această privință, CESE subscrie fără rețineri la concluzia Conferinței CESE din 2011 privind securitatea alimentară: „producția de biocarburanți va trebui să se bazeze pe principii comune și să facă obiectul unor studii de impact asupra mediului, la care va fi asociată îndeaproape comunitatea locală, ceea ce va constitui o garanție a faptului că se va ține seama cum se cuvine de chestiunea dreptului la alimentație”.

1.9 Prin această evaluare a CESE, se sugerează Comisiei adoptarea la nivel european a unor instrumente precum *operator level indicators*, pentru evaluarea posibilelor impacturi ale proiectelor privind bioenergia asupra securității alimentare la nivelul diferitelor state membre.

2. Observații generale

2.1.1 Pe plan internațional, sistemul economic trece printr-o etapă extrem de dificilă, nu numai din cauza crizei globale, ci și din cauza situației geopolitice din țările din Africa de Nord și din Orientul Mijlociu.

⁽¹⁾ JO C 198, 10.7.2013, p. 56-66

⁽²⁾ JO C 110, 9.5.2006, p. 49-59

⁽³⁾ JO C 198, 10.7.2013, p. 56-66

⁽⁴⁾ JO C 198, 10.7.2013, p. 56-66.

2.1.2 OCDE a estimat că, față de anul 2009, consumul de energie va scădea cu 4,4 % pe plan mondial, cu 5 % în SUA și cu 5,5 % în UE, în vreme ce, în țările care nu fac parte din OCDE, cererea a crescut cu 2 %. Trebuie adăugat la această estimare accidentul de la centrala nucleară de la Fukushima, din Japonia, care a determinat unele state, printre care și Germania, să renunțe la utilizarea combustibilului nuclear pentru producerea energiei.

2.1.3 În prezent Europa importă 80 % din cantitatea totală de petrol, 60 % din gazele naturale și 40 % din cărbunele necesar pentru nevoile în materie de energie, care, potrivit estimărilor, sunt de 1 583,3 Mtep (Nomisma). Sursele neregenerabile de energie reprezintă 91 % din total (petrol 36,6 %, gaze naturale 24,5 %, cărbune 15,7 %, energie nucleară 13,6 %), iar sursele regenerabile, 9 % (6,1 % biomasă, biogaz, deșeuri municipale, 1,7 % energie hidroelectrică, 0,7 % energie eoliană, 0,3 % energie geotermică, 0,1 % fotovoltaică și solară).

2.1.4 Europa depinde tot mai mult de importurile de energie. Potrivit estimărilor, în 2030, UE 28 va importa 84 % din gazele naturale, 59 % din cărbunele și 94 % din petrolul de care are nevoie (Consiliul european pentru energiile regenerabile – EREC). Raportat la anul 2009, sectorul transporturilor are cea mai ridicată cotă de consum de energie, de 33 %, sectorul locuințelor reprezentând 26,5 %, industria 24,2 %, serviciile 14 %, iar agricultura se situează pe ultimul loc, cu 2,3 %.

2.1.5 Obiectivele pe care UE dorește să le îndeplinească pot fi rezumate după cum urmează:

- reducerea dependenței de importul de surse neregenerabile, care reprezintă 75 % din consumul de energie european, echivalentul a 890,5 Mtep;
- îmbunătățirea securității aprovizionării;
- creșterea producției primare din UE-28, actualmente aceasta reprezentând 812 Mtep;
- combaterea schimbărilor climatice și a emisiilor de CO₂ și de gaze cu efect de seră.

2.2 Schimbarea politicilor energetice

2.2.1 În ultimii ani, sistemul energetic bazat pe utilizarea combustibililor fosili s-a dovedit a fi criticabil sub multe aspecte, ceea ce ridică semne de întrebare cu privire la durabilitatea sa în viitor și la securitatea aprovizionării, dată fiind nevoia de surse de energie sigure, într-un sistem controlat de importuri energetice.

În condițiile creșterii continue a cererii de energie (Agenția Internațională pentru Energie – IEA) și, în viitor, ale epuizării inevitabile a producției de resurse fosile, este primejduită capacitatea de a răspunde nevoii crescânde de energie. Epuizarea aceasta trebuie pusă pe seama naturii neregenerabile a resurselor

fosile: procesul de prelucrare a acestora reclamă intervale îndelungate de timp, incompatibile cu exigențele energetice ale societății contemporane.

2.2.2 Principalele tipuri de surse regenerabile de energie sunt:

- energia solară;
- energia eoliană;
- energia hidroelectrică;
- energia geotermică;
- energia pe bază de biomasă;

Ținând seama de rezultatele cercetării științifice, lista susmenționată nu este una exhaustivă.

2.2.3 Bioenergia poate fi definită ca energie obținută din biomasă, care, în funcție de starea sa fizică, poate fi de mai multe tipuri:

- biomasă solidă, de origine forestieră sau din culturi, din deșeuri de origine vegetală și animală rezultate din activități agricole;
- biogaz: gazul rezultat în urma fermentării, în absența oxigenului, a biomasei – deșeuri urbane, dejecții zootehnice, deșeuri agricole și industriale, nămoluri industriale, biomasă lemnoasă;
- biolichide și carburanți obținuți din uleiuri vegetale (rapiță, soia, semințe de floarea soarelui, fructe de palmier), din plante cultivate pentru zahăr, amidon sau celuloză (sfecă de zahăr, trestie de zahăr, porumb, grâu, trestie comună) și, de asemenea, biolichidul obținut în urma procesului de piroliză a biomasei.

2.2.4 Sursa regenerabilă de energie care se utilizează deja în mod eficient din punct de vedere energetic este reprezentată de biomasă. Prin biomasă se înțelege orice substanță de origine organică ce, în cursul procesului de fotosinteză clorofiliană a acumulat direct sau indirect energie solară. Biomasa rezultă din culturi energetice sau din reziduuri organice care provin din produse forestiere și din prelucrarea tehnologică a produselor agricole.

2.2.5 Pe plan mondial, circa 50 % din reziduurile potențial disponibile rezultă din sectorul forestier, iar alte 50 %, din sectorul agricol, în care sunt deosebit de importante instalațiile alimentate cu biomasă agrozootehnică (IEA).

2.3 Inițiativele Uniunii Europene în domeniul dezvoltării energiilor regenerabile

- Protocolul de la Kyoto, care a intrat în vigoare la 21 martie 1994;

- Programul Altener privind promovarea energiilor regenerabile (Decizia Consiliului nr. 1993/500/CEE);
- Cartea verde privind sursele regenerabile de energie (1996);
- Cartea albă care stabilește obiectivul de a utiliza energie din surse regenerabile în proporție de 12 % până în 2010;
- Directiva 2001/77/CE privind promovarea electricității produse din surse regenerabile de energie;
- Directiva 2003/30/CE privind promovarea utilizării biocombustibililor;
- Directiva 2003/96/CE privind restructurarea cadrului comunitar de impozitare a produselor energetice și a electricității;
- COM(2005) 628 final – Planul de acțiune pentru biomasă;
- COM(2006) 34 final - Strategia UE pentru biocombustibili;
- Cartea verde – O strategie europeană pentru energie sigură, competitivă și durabilă (2006);
- Pachetul climă-energie (20-20-20), Consiliul European, 9 martie 2007;
- Directiva 2003/96/CE privind restructurarea taxelor și accizelor pe uleiuri minerale;
- Directiva 2009/28/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, de modificare și ulterior de abrogare a Directivelor 2001/77/CE și 2003/30/CE (Text cu relevanță pentru SEE);
- Comunicarea Comisiei către Consiliu și Parlamentul European – Foaie de parcurs pentru energia regenerabilă – Energiile regenerabile în secolul XXI: construirea unui viitor mai durabil, COM(2006) 848 final;
- Comunicarea Comisiei „Sprijinul pentru energia electrică produsă din surse regenerabile”, SEC(2005) 1571 – COM(2005) 627 final.

3. Observații specifice

3.1 Bioenergia și problematica socioeconomică

3.1.1 Impactul socioeconomic al bioenergiei este determinat în mare măsură de costuri (stimulente, curențe structurale) și de

beneficii (activități economice conexe, efectele asupra PIB-ului, reducerea emisiilor de CO₂, efectele asupra ocupării forței de muncă, reducerea riscului legat de combustibili, excluderea costurilor de eliminare a deșeurilor, producția de fertilizatori și alte subproduse (Althesys). În plus, când prețul petrolului depășește 70 \$/baril, producția de bioenergie devine competitivă.

3.1.2 Actualul sistem de producție a biomasei în scopuri energetice are efecte în teritoriu, asupra economiei, prețurilor și societății în ansamblu. CESE consideră că aceste efecte trebuie evaluate pentru corectarea ineficienței și distorsiunilor.

3.1.3 În opinia CESE, dezvoltarea bioenergiei are repercusiuni asupra securității alimentare din motive strâns legate de prețuri și de factori teritoriali. Primul efect direct asupra prețurilor derivă din cererea de biocombustibili, întrucât, ca valoare, piețele energetice sunt mai mari decât cele agricole. De prețurile energiei depind prețurile agricole ale culturilor energetice, în măsura în care creșterea cererii de energie legată de produsele agricole determină prețul minim la zahăr, porumb și rapiță, ca și prețul maxim al acestora, care, dacă este depășit, face ca utilizarea culturilor agricole să nu fie competitivă în comparație cu alte surse de energie, precum cea eoliană, fotovoltaică sau geotermală. În plus, trebuie amintită problema generală ce rezidă în faptul că prețurile mai ridicate ale energiei determină majorarea costurilor factorilor de producție din agricultură.

3.1.4 Bioenergia se prezintă ca o eventuală soluție posibilă, care ar putea asigura redresarea unor zone ce întâmpină dificultăți din punct de vedere economic și sunt subutilizate din punct de vedere agricol, în special prin dezvoltarea filierelor în diferitele etape de producție, recoltare, transport și prelucrare. De asemenea, din punct de vedere economic și al ocupării forței de muncă se pot îndeplini obiective pozitive: potrivit comunicării Comisiei COM(2005) 628 final, „Planul de acțiune pentru biomasă”, în 2010 se preconizează o ocupare directă de 300 000 de noi lucrători, în special în zonele rurale.

3.1.5 Utilizarea suprafețelor împădurite în scopuri energetice poate permite reabilitarea „comunităților locale agroforestiere”, printr-o mai bună gestionare a terenurilor și prin protecția zonelor împădurite. De asemenea, s-ar putea consolida capacitatea ecosistemelor forestiere de a-și îndeplini funcțiile principale, constând în producția de biomasă lemnoasă și în protecția patrimoniului natural și a fertilității solului.

3.2 Pământul

3.2.1 CESE regretă faptul că, așa cum s-a întâmplat în anii trecuți cu petrolul, există țări bogate cu deficit de teren arabil pentru aprovizionarea populației lor, multinaționale sau fonduri suverane care fac investiții masive în țările terțe pentru a exploata terenuri. Se dă așadar o „luptă pentru pământ” ce riscă să ducă la destructurarea comunităților rurale de la fața locului și să pună în pericol resursele agricole și forestiere ale populațiilor locale. CESE consideră că această situație nu este nici pe departe un exemplu de dezvoltare durabilă din punct de vedere economic, social și ecologic.

3.2.2 Problema conflictului în ceea ce privește destinația terenurilor este acută, îndeosebi în țările în curs de dezvoltare sau în cele în care teritoriile enorme sunt slab urbanizate (Brazilia sau Iowa, în Statele Unite). Chiar dacă este ușor de intuit, conceptul de conflict în ceea ce privește destinația terenurilor poate fi redat mai explicit prin faptul că, pentru producerea a 25 de galoane de bioetanol, este necesară o cantitate de porumb suficientă pentru a hrăni o persoană timp de un an (*World Watch Institute*).

3.2.3 Conflictul privind destinația terenurilor este o problemă legată de importul de biocarburanți de către Uniunea Europeană și de aprovizionarea cu alimente în țările în curs de dezvoltare, mai ales în țările din Africa și din sud-estul Asiei, din cauza tensiunilor generate de proprietatea asupra pământului, în condițiile lipsei cadastrului terenurilor și a dreptului cutumiar.

3.2.4 CESE este de acord cu Strategia UE privind biocarburanții [COM(2006) 34 final], în primul rând cu partea în care se afirmă că este esențial să se prevadă standarde de mediu minime care să se aplice producției de materii prime pentru biocarburanți, și își exprimă îngrijorarea în privința destinației terenurilor scoase din circuitul producției de alimente din cauza impactului negativ asupra biodiversității și solului.

3.3 Apa

3.3.1 Într-o lume aflată în continuă dezvoltare, resursele de apă sunt utilizate tot mai mult în lipsa oricărui control, printre factorii determinanți numărându-se creșterea populației mondiale și distribuția acesteia, schimbările intervenite în materie de obiceiuri alimentare și ponderea biocarburanților. Strategia actuală de dezvoltare a biocarburanților va agrava, cu siguranță, criza apei, iar accesul la resursele de apă ar putea deveni un factor de limitare a dezvoltării producției de materii prime, precum porumbul și trestia de zahăr.

3.3.2 CESE consideră că, în privința culturilor destinate biocarburanților, ar trebui luate în considerare culturile neirigate și care se pot dezvolta și în zonele interioare și dezavantajate, întrucât, pentru a produce un litru de biomotorină, sunt necesari 4 000 de litri de apă, pentru irigarea culturilor și pe durata procesului chimic de prelucrare.

3.4 Mediul

3.4.1 Există riscuri potențiale ce decurg din deturnarea destinației terenurilor, în special a terenurilor agricole, fie pentru producții alimentare, fie pentru producții destinate bioenergiei, precum:

- o presiune sporită asupra întregului sector agricol din cauza intensificării culturilor (compactarea solului, utilizarea excesivă a fertilizatorilor, consum exagerat de resurse de apă, eroziune etc.);
- transformarea fânețelor și pășunilor în terenuri arabile pentru culturi energetice și pierderea absorbției de carbon;
- pierderea biodiversității, din cauza modelor intensive de producție;

— omogenizarea peisajului (Raportul AEM 7/2006).

3.4.2 CESE este însă de părere că o utilizare rațională a solului strâns legată de bunele practici agricole aplicate în Uniunea Europeană, bazate pe culturi legate de producerea bioenergiei de diverse tipuri poate, dimpotrivă, să ducă la creșterea biodiversității și la diminuarea procesului de omogenizare a peisajului. În opinia CESE, în Europa acesta este un drum cu sens unic.

3.4.3 În acest context, trebuie mizat pe biocarburanții din a doua generație, deși, dat fiind că aceștia se pretează la o gestionare industrială și intensivă, rolul agricultorilor se va rezuma la furnizarea materiei prime, fără vreo garanție din punctul de vedere al recompensei financiare. CESE consideră necesară reechilibrarea rolului agricultorilor în raport cu producția și comercializarea culturilor energetice, pentru a încuraja organizațiile de producători în cadrul întregului lanț de aprovizionare, acestea putând astfel să joace un rol decisiv în negocierea unor contracte echilibrate în aval.

3.5 Opțiunea europeană în materie de bioenergie

3.5.1 Recurgerea pe scară largă la culturi energetice terestre reclamă o gestionare durabilă a terenurilor forestiere și agricole. Producția de biomasă în scopuri energetice nu este compatibilă cu mediul înconjurător decât dacă este realizată corect. De exemplu, abandonarea zonelor rurale a favorizat manifestarea unor factori naturali destabilizatori. Terenurile care nu sunt protejate prin activități umane favorabile pot prezenta un risc ridicat de alunecări, deșertificare și incendii.

3.5.2 CESE consideră că, pentru a promova dezvoltarea integrată a bioenergiilor în teritoriu, este necesară elaborarea unui model de descentralizare a producției de energie și de lanțuri scurte de aprovizionare cu energie, cu instalații de dimensiuni mici, care să proceseze biomasa produsă la nivel local, cu avantajele aferente în privința impactului asupra mediului și cu posibilități reale de implicare directă a agricultorilor în cadrul lanțului de producție (în mod individual sau în asociații).

3.5.3 CESE aprobă orientările prezentate de Agenția Europeană de Mediu în materie de bune practici ce trebuie adoptate în cazul diverselor culturi bioenergetice, printre care se numără și:

- garantarea cultivării terenurilor pe durata unui an întreg;
- practicarea culturilor pe versanți;
- introducerea culturilor cu diferite înălțimi, care să asigure protecția împotriva vântului;
- menținerea și crearea paravânturilor la marginea ogoarelor și introducerea unor practici menite să împiedice pierderea de materie organică din sol.

3.5.4 CESE consideră că dezvoltarea unei agriculturi energetice corect realizate poate favoriza prezența constantă a omului în teritoriu, fiind astfel asigurate supravegherea și valorificarea resurselor, în special a celor forestiere.

3.5.5 În plus, în sectorul agriculturii, producțiile bioenergetice par a fi integrate parțial și în mod controlat în producțiile agroalimentare, contribuind la diversificarea piețelor, facilitând trecerea la o agricultură tot mai competitivă și oferind soluții neconflictuale pentru alocarea produselor agricole de către noile state membre.

3.6 Sisteme de control al calității producțiilor bioenergetice

3.6.1 Metodele utilizate pentru studierea efectelor bioenergiei asupra mediului sunt dintre cele mai diverse. CESE semnalează două dintre acestea:

— amprenta ecologică a producției de biomasă;

— anchetele DPSIR (*Driving forces, Pressures, State, Impacts, Responses*).

3.6.2 Pentru estimarea impactului asupra mediului, evaluarea ciclului de viață LCA (*Life Cycle Assessment*) permite stabilirea și cuantificarea presiunilor – concrete și potențiale – privind energia și mediul, care se exercită în diverse etape ale ciclului de producție și consum al bioenergiilor. O astfel de tehnică permite compararea profilului de mediu al diverselor bioenergii cu acela al energiilor fosile care îndeplinesc funcții similare.

3.6.3 CESE consideră că poziția țărilor din cadrul *Global Bioenergy Partnership*, printre care se numără SUA și China,

care au semnat un acord internațional privind controlul utilizării biocarburanților și influențele acestora asupra mediului și a echilibrului alimentar, este în concordanță cu principiile susmenționate. Fiecare stat va fi în măsură să măsoare durabilitatea bioenergiilor din punctul de vedere al mediului prin prisma a 24 de criterii și indicatori voluntari.

3.6.4 În acest context, în opinia CESE, la utilizarea terenurilor excedentare pentru producerea de materii prime destinate bioenergiilor trebuie nu numai identificate constrângerile de mediu, cele economice și sociale, ci și verificat, prin intermediul factorului ILUC (*indirect land-use change*), dacă pământul destinat culturilor energetice poate contribui la creșterea emisiilor de CO₂.

3.6.5 CESE este de acord cu Comisia în privința opțiunii acesteia de a monitoriza riscurile pe care le prezintă sistemul de transport al carburanților (Directiva 28/2009), de a limita procentul de biocarburanți și de biolichide care provin din culturi alimentare, în funcție de gradul de maturitate a diverselor tehnologii, precum și de a stimula producția de bioenergii din produse care nu generează nevoia de terenuri suplimentare ca, de exemplu, combustia deșeurilor urbane.

3.6.6 CESE consideră că utilizarea biocombustibililor de primă generație nu trebuie să împiedice Uniunea Europeană să investească în cercetarea orientată către descoperirea unor noi surse de energie ecologică ⁽⁵⁾.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ JO C 271, 19.9.2013, p. 111-115.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Pentru o acțiune europeană coordonată în vederea prevenirii și combaterii sărăciei energetice” (aviz din proprie inițiativă)

(2013/C 341/05)

Raportor: **dl Pierre-Jean COULON**

Coraportor: **dl Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

La 12 februarie 2013, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă pe tema

„Pentru o acțiune europeană coordonată în vederea prevenirii și combaterii sărăciei energetice”

(aviz din proprie inițiativă).

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 177 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Prețul energiei electrice, al gazului, al petrolului și al altor combustibili înregistrează creșteri însemnate, iar situația s-a agravat considerabil într-un context de criză socioeconomică care afectează un număr din ce în ce mai mare de persoane. Prezentul aviz nu își propune să identifice cauzele acestei creșteri de prețuri, ci să analizeze eventualele propuneri vizând promovarea unei acțiuni europene coordonate, cu respectarea principiului subsidiarității, pentru a preveni și a combate sărăcia energetică, pentru a promova solidaritatea în acest domeniu și pentru a-i proteja mai bine pe cetățenii vulnerabili (europeni și alții).

1.2 Confruntat cu această miză politică majoră, CESE pledează pentru un pact european de securitate și solidaritate energetică, înscris în contextul unei Comunități europene a energiei, a cărei înființare este ferm susținută de Comitet.

1.3 Acest pact european de securitate și solidaritate energetică va promova o autentică politică europeană de combatere a sărăciei energetice și de solidaritate, al cărei fundament îl va constitui recunoașterea dreptului accesului universal la energie, pe care CESE îl consideră ca pe un bun comun esențial pentru ca fiecare să poată trăi în mod demn. Pactul va viza, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung:

- să îi protejeze pe cetățeni de sărăcia energetică și să împiedice excluziunea lor socială;
- să ia măsuri de reducere a factorilor de vulnerabilitate structurală (garantând un acces de bază la energie, la prețuri rezonabile și stabile);

— să îi îndemne pe cetățeni la asumarea propriilor responsabilități în materie de utilizare a resurselor de energie durabile și regenerabile (asigurând astfel tranziția către o societate cu emisii scăzute de dioxid de carbon).

1.4 CESE pledează pentru stabilirea unor indicatori europeni ai sărăciei energetice și pentru armonizarea statisticilor, pentru a identifica mai bine, a preveni și a trata problema la nivelul european și pentru a crea o solidaritate europeană în domeniu.

1.5 CESE recomandă crearea unui observator european privind sărăcia, care să se concentreze în principal asupra sărăciei energetice, care să integreze toate părțile interesate și să contribuie la definirea indicatorilor europeni ai sărăciei energetice (în colaborare cu Eurostat), la evaluarea situației actuale, la identificarea celor mai bune practici și la formularea unor recomandări pentru a preveni mai bine și a trata problema și pentru a crea o solidaritate europeană în domeniu.

1.6 CESE recomandă includerea unor reprezentanți ai săi în Forumul cetățenesc pentru energie (denumit Forumul de la Londra), care ar trebui să lucreze în strânsă cooperare cu consiliile economice și sociale naționale și cu instituțiile similare din statele membre.

1.7 CESE și-ar dori ca piața energiei să se concentreze mai mult pe consumatori și, în general, pe cetățeni, mai ales pe cei mai vulnerabili (europeni și alții). Comitetul este în favoarea oricărui mecanism care le-ar permite celor din urmă să reia controlul asupra propriei situații energetice. CESE recomandă Comisiei Europene să integreze în raportul solicitat de Consiliul European (din prezent până la sfârșitul anului 2013) o analiză a sărăciei energetice în Uniune, cuprinzând factorii de vulnerabilitate, să propună o strategie europeană și o foaie de

parcurs pentru a o preveni și a o eradică. Cel mai important este să se preîntâmpine orice majorare a costurilor, care ar putea fi evitată printr-o politică europeană armonizată și eficientă în domeniul energiei (cf. avizul TEN/508 „Efectele economice ale sistemelor electrice create prin aprovizionarea sporită și intermitentă cu energie din surse regenerabile” – CESE 2599/2012) ⁽¹⁾.

1.8 CESE recomandă ca, înainte de adoptarea principalelor măsuri de politică energetică a UE și a statelor membre, acestea să fie analizate sub aspectul repartizării impactului lor economic asupra diferitelor categorii de consumatori (de exemplu, în funcție de venituri, de componența familiei sau de modalitatea de încălzire). Obiectivul ar fi identificarea categoriilor de consumatori care ar urma să cunoască o creștere disproporționată a facturii lor la energie în raport cu media, urmând a se propune, dacă este cazul, măsuri compensatorii (adaptarea reglementării, îmbunătățirea eficienței energetice a locuințelor etc.) în favoarea consumatorilor celor mai vulnerabili.

1.9 CESE invită Comisia Europeană să reflecteze la instituirea unui fond european de solidaritate energetică, care va reprezenta un instrument transversal în toate acțiunile europene legate de acest subiect, astfel încât solidaritatea europeană să se manifeste în mod relevant în acest domeniu.

1.10 CESE dorește să promoveze o întâlnire anuală a societății civile pentru a dezbate chestiunea sărăciei energetice și a solidarității în Europa, pentru a face schimb de opinii pe tema inițiativelor locale, naționale și europene și pentru a formula recomandări practice destinate factorilor de decizie europeni, naționali și locali, instituționali, din asociații și din sectoarele industriale, în cooperare cu observatorul european privind sărăcia în Europa.

1.11 Dat fiind caracterul de interes general european al combaterii sărăciei energetice și al dezvoltării solidarității în domeniu, CESE dorește ca Comisia Europeană să propună Parlamentului și Consiliului ca această tematică să facă în mod special obiectul unui An european (al „solidarității energetice”), cu scopul de a sensibiliza opinia publică și de a atrage atenția factorilor de decizie asupra acestei problematice care suscită o preocupare europeană majoră.

1.12 În această perspectivă, CESE recomandă Comisiei Europene să organizeze o campanie de informare europeană care să aducă pe plan național și local combaterea sărăciei energetice și dezvoltarea solidarității în acest domeniu, pentru a promova în special educația privind eficiența energetică, poziția cetățeanului de consumator și protagonist al propriilor acțiuni în materie de energie (consum-actor), responsabilizarea și implicarea sectoarelor industriale etc.

2. O urgență: eradicarea sărăciei energetice prin Pactul european de securitate și solidaritate energetică

2.1 Energia este un bun comun esențial prin rolul indispensabil pe care îl joacă în toate activitățile cotidiene, permițând tuturor să ducă o viață demnă. Lipsa acesteia provoacă drame. Sărăcia energetică duce la dispariția socială și fizică. În Europa, ea afectează peste 50 de milioane de persoane (Proiectul *European Fuel Poverty and Energy Efficiency* - 2009).

Această situație intolerabilă trebuie să înceteze. CESE îndeamnă la acțiuni urgente la nivel european și pledează în favoarea unui Pact european de securitate și solidaritate energetică, care să promoveze o autentică politică europeană de combatere a sărăciei energetice și de dezvoltare a solidarității în acest domeniu, și care își va propune:

- să-i protejeze pe cetățeni (europeni și alții) de sărăcia energetică și să împiedice excluziunea socială;
- să garanteze fiecărui locuitor al Europei un acces de bază fiabil și regulat la energie, la prețuri rezonabile și stabile și, în același timp,
- să asigure tranziția către o societate cu emisii scăzute de dioxid de carbon.

2.2 Acest pact european va permite desfășurarea la nivel european a unei acțiuni comune și coordonate de reducere a disparităților în domeniul energiei și va avea la bază recunoașterea dreptului de acces universal la energie (pentru ca toți cetățenii să se bucure de condiții demne de viață), pe care CESE ar dori să îl vadă introdus în Tratatul de la Lisabona; CESE urmărește astfel ca toate politicile europene, în special cea energetică, să poată include printre obiectivele lor combaterea sărăciei energetice și promovarea solidarității în acest cadru. Comitetul reamintește că, fiind un bun comun esențial, energia trebuie gestionată cu respectarea obligațiilor de serviciu public care decurg din acest statut. Furnizarea de energie de către întreprinderi figurează de altfel printre serviciile de interes economic general, a căror importanță pentru coeziunea socială și teritorială europeană este recunoscută de Tratatul de la Lisabona (articolul 14 TFUE/Protocolul nr. 26). Cartea drepturilor fundamentale a Uniunii Europene recunoaște dreptul la asistență socială și la asistență în ceea ce privește locuința, pentru asigurarea unei vieți demne (articolul 34), obligația asigurării unui nivel ridicat de protecție a consumatorilor (articolul 38), precum și dreptul fundamental de acces la serviciile publice (articolul 36).

2.3 În acest mod, Uniunea va revigora principiul solidarității, fundamentul construcției sale, și va spori înțelegerea însemnătății proiectului european în rândul cetățenilor, din ce în ce mai deziluzionați și sceptici. CESE reamintește că 81 % dintre cetățenii chestionați susțin combaterea sărăciei energetice (Eurobarometru, Parlamentul European, 2011).

2.4 CESE își exprimă satisfacția față de interesul arătat de Consiliul European din 22 mai 2013 pentru aspecte cum sunt prețul și costul energiei, precum și pentru impactul acestora asupra gospodăriilor celor mai vulnerabile. Aceste chestiuni prezintă un cost politic însemnat: de exemplu, guvernul bulgar a demisionat la 20 februarie 2013, în urma manifestațiilor cetățenilor împotriva creșterii bruste și excepțional de mari a tarifelor la electricitate (cu peste 20 % în perioada decembrie 2012–ianuarie 2013) ca urmare a măsurilor naționale de deschidere a pieței, acțiune care a cristalizat nemulțumirile în condițiile în care salariul mediu este sub 400 EUR (17,3 % din veniturile cetățenilor bulgari sunt destinate acoperirii facturilor la energie – Institutul Național de Statistică).

⁽¹⁾ JO C 198, 10.7.2013, p. 1-8.

2.5 CESE reamintește că prețul la electricitate a crescut încontinuu: între 2011 și 2012 s-a înregistrat o creștere de 6,6 % în UE, mai ales în Cipru (+ 21 %), în Grecia (+ 15 %), în Italia (+ 11 %), în Irlanda și în Portugalia (+ 10 %), în Bulgaria, în Spania și în Polonia (+ 9 %). Prețul gazului pentru consumatorii casnici a crescut cu 10,3 % în UE, îndeosebi în Letonia (+ 21 %), în Estonia (+ 19 %) și în Bulgaria (+ 18 %) (Eurostat, mai 2013).

3. Realitatea sărăciei energetice

3.1 În Europa s-au rezolvat în mare parte problemele de altădată privind accesul la energie, însă, pe plan mondial, 1,2 miliarde de oameni nu dispun încă de acces la electricitate și 2,8 miliarde continuă să se încălzească sau să gătească cu lemne sau cu alte tipuri de biomasă (Banca Mondială/Agenția Internațională a Energiei, mai 2013). Această problemă a accesului la servicii energetice moderne prezintă o asemenea amploare, încât ONU a declarat 2012 „Anul internațional al energiei durabile pentru toți” și a propus recent ca „energia durabilă și sigură” să fie unul dintre cele 12 obiective globale de dezvoltare durabilă (ODD) care, pentru prima dată, se referă nu numai la țările în curs de dezvoltare, ci și la cele dezvoltate.

3.2 În Europa, sărăcia energetică se traduce printr-un număr tot mai mare de persoane (peste 50 de milioane, potrivit Proiectului *European Fuel Poverty and Energy Efficiency – 2009*) care au greutăți în achitarea facturii la energie sau au acces limitat la energie din cauza veniturilor reduse, a locuințelor-strecurătoare termică, a echipamentelor cu performanțe slabe (încălzire, mașină de gătit, apă caldă), a costurilor ridicate ale energiei. Mobilitatea afectează și ea bugetul gospodăriilor aflate adesea departe de centrul orașului și pentru care transportul condiționează alegerea locului de muncă. Sunt afectate: persoanele în vârstă, familiile monoparentale, șomerii, beneficiarii de alocații sociale etc. Consecințele sunt multiple: mobilitatea redusă influențează ocuparea forței de muncă, lipsa de încălzire afectează igiena și sănătatea (dilema „încălzire sau mâncare”, afecțiuni respiratorii etc.) și duce adesea la creșterea mortalității, la îndatorare excesivă, la izolare socială și geografică.

3.3 Sărăcia energetică reprezintă un factor de vulnerabilizare care se adaugă altora, dificultățile interacționând conform unei spirale de acutizare și afectând persoanele aflate într-o situație de sărăcie generală. Or, riscul de sărăcie crește (Eurostat, decembrie 2012): 119,6 milioane de persoane erau amenințate de excludere socială în UE 27 în 2011, din cauza riscului de sărăcie, a privațiunilor materiale grave sau a faptului că făceau parte din gospodării cu un nivel scăzut de prezență pe piața muncii. CESE reamintește că Strategia Europa 2020 își propune să reducă cu cel puțin 20 de milioane numărul celor afectați de sărăcie și de excludere socială.

3.4 Combaterea sărăciei energetice și dezvoltarea solidarității în acest domeniu se profilează mai mult decât oricând în UE ca o prioritate transversală de maximă importanță pentru toate politicile europene, aflându-se la întretăierea domeniilor social, economic, politic, al sănătății publice și al mediului.

4. Nevoia de indicatori și statistici europene în materie de sărăcie energetică

4.1 Sărăcie/precaritate energetică: precaritatea presupune o situație temporară de mare vulnerabilitate. Sărăcia energetică se referă la o condiție socială influențată de factori externi (prețul energiei, performanța termică a locuinței etc.) și interni (înaștere în vârstă, venituri etc.). CESE va utiliza termenul „sărăcie energetică” pentru a acoperi ambele aspecte.

4.2 Singurele țări care dispun de o definiție sunt Franța, Slovacia, Regatul Unit și Irlanda.

4.3 Regatul Unit definește în mod obiectiv sărăcia energetică: „fuel poverty”: situația unei gospodării care trebuie să cheltuiască peste 10 % din venituri pentru a asigura un nivel satisfăcător de încălzire a locuinței (21 de grade în încăperea principală și 18 grade în celelalte camere, conform Organizației Mondiale a Sănătății). Trei elemente sunt luate în considerare: venitul familiei, prețul energiei și consumul de energie. Această definiție, care nu ține seama de celelalte nevoi casnice de energie, este pe cale de a fi revizuită de guvern.

4.4 În Franța, legea Grenelle II definește sărăcia energetică drept situația în care „o persoană (...) întâmpină în locuința sa dificultăți deosebite în a-și asigura energia necesară satisfacerii nevoilor sale elementare, din cauza insuficienței veniturilor sau unor condiții de locuit improprii” [articolul 11 alineatul (4)].

4.5 În ciuda faptului că nu dispun de o definiție, anumite țări prevăd dispoziții specifice. Belgia a pus la punct un statut de „client protejat”, care acordă oricărui beneficiar de prestații sociale dreptul la tarife sociale și la dispoziții gratuite (contor cu cartelă preplătită, furnizare garantată). Italia și Spania dispun de mecanisme cunoscute ca *bonus elettrico* respectiv *bono social*. În Germania, tarifele sociale locale introduse de landuri sunt suportate de întreprinderile locale sau regionale din domeniul energiei. În Suedia, sistemul de protecție socială universală se ocupă de achitarea facturilor neplătite. Peste jumătate din statele membre prevăd modalități de protecție împotriva întreruperii furnizării de energie, pe baza legislației sau a unui cod de conduită al distribuitorilor de energie (raportul 2009 ERGEG).

4.6 Uniunea Europeană nu dispune de definiții sau indicatori ai sărăciei energetice și nici de o politică europeană consacrată acestei probleme, care este abordată în mod fragmentat.

4.7 Prin intermediul Platformei europene de combatere a sărăciei și a excluderii sociale, instrument specific al Strategiei Europa 2020, Comisia Europeană califică problema sărăciei energetice, „care riscă să lase gospodăriile nu numai fără încălzire sau reducere a temperaturii dar și fără apă caldă, lumină și alte necesități domestice esențiale”, ca fiind „o altă manifestare a precarității severe”.

4.8 Directivele privind piața internă a energiei (iulie 2009) recunosc realitatea sărăciei energetice, dar fără să prevadă vreo definiție sau vreo obligație la nivel european legată de aceasta, și invită statele membre să garanteze „protecția adecvată a clienților vulnerabili” și să definească „conceptul de clienți vulnerabili care poate face referire la sărăcia energetică și, printre altele, la interzicerea deconectării acestor clienți, în situații critice, de la rețeaua de electricitate/gaze naturale”. În comunicarea sa privind eficientizarea pieței interne a energiei (15 noiembrie 2012), Comisia își propune să sprijine „statele membre în a defini ce se înțelege prin vulnerabilitatea consumatorilor de energie și care sunt cauzele acesteia, oferind îndrumare și facilitând schimbul de bune practici”.

4.9 Parlamentul European definește doar conceptul de „consumator vulnerabil”, propunând depășirea concepției clasice de vulnerabilitate endogenă, incluzându-i în acesta pe „consumatorii aflați într-o situație de vulnerabilitate, (...) care se află într-o stare de neputință temporară ca urmare a unei diferențe între starea și caracteristicile lor individuale (...) și mediul lor extern, (...) întrucât toți consumatorii pot deveni, la un moment dat al vieții, vulnerabili din cauza unor factori externi și a interacțiunilor lor cu piața (...) și au, prin urmare, nevoie de o protecție specială” (Rezoluția din 22 mai 2012). Parlamentul „invită Comisia și statele membre să colaboreze cu privire la adoptarea unei strategii politice și legislative cuprinzătoare și coerente de abordare a vulnerabilității, luând în considerare diversitatea și complexitatea tuturor situațiilor implicate” (Rezoluția din 22 mai 2012); el solicită totodată adoptarea unor măsuri specifice de combatere a sărăciei energetice (Rezoluția din 14 martie 2013, referitoare la Perspectiva energetică 2050). În Rezoluția sa din 11 iunie 2013 privind o nouă agendă pentru politica europeană de protecție a consumatorilor, Parlamentul European recomandă ca Uniunea și statele membre să dea „garanții potrivite pentru protecția consumatorilor vulnerabili” în special în materie de energie. În Rezoluția sa din 11 iunie 2013 privind locuințele sociale în Uniunea Europeană, Parlamentul European cere statelor membre să introducă o definiție a sărăciei energetice „bazată pe parametri comuni, dar adaptați fiecărui stat membru, pentru a ține seama de circumstanțele naționale specifice”.

4.10 CESE consideră că este indispensabilă crearea unor indici și indicatori comuni europeni pentru sărăcia energetică, care să integreze dimensiunea vulnerabilității, pentru a identifica și a analiza mai bine cauzele, dincolo de simpla constatare a simptomelor, pentru a elabora o strategie europeană care să asigure o abordare mai eficientă a problemei. CESE sugerează ca definiția sa (TEN/420) „dificultatea sau incapacitatea de a-și menține locuința în condiții adecvate de temperatură, precum și de a dispune de alte servicii energetice esențiale la un preț rezonabil” să servească ca bază și să fie aprofundată (ținându-se seama de dreptul de acces universal la binele comun esențial care este energia) de către observatorul european privind sărăcia pe care dorește să-l înființeze; acesta va putea formula indici și indicatori comuni europeni care vor servi drept parametri statelor membre, spre a defini sărăcia energetică astfel încât să țină seama de specificul lor național. În vederea unei mai bune armonizări a statisticilor existente, Eurostat și institutele naționale de statistică ar trebui să adopte metodologii standardizate, pentru a cuantifica problema la nivel național și european.

5. Promovarea unui observator european privind sărăcia, care să se concentreze în principal asupra sărăciei energetice

5.1 CESE propune crearea unui observator european privind sărăcia care să se concentreze în principal asupra sărăciei

energetice și care va integra toate părțile interesate, observatoare naționale, mediatori, autorități de reglementare, furnizori de energie, asociații diverse (sănătate, construcții, energie, consumatori, combaterea excluziunii, autorități locale etc.), parteneri sociali etc. El va elabora un bilanț al impactului liberalizării piețelor energetice asupra cetățenilor vulnerabili, va propune indicatori de sărăcie energetică, recomandări, metodologii și direcții de explorare la nivel european, pe baza celor mai bune practici identificate la nivel local și național. El ar urma să coopereze cu Forumul de la Londra. De altfel, CESE dorește ca Forumul de la Londra să poată include membri ai Comitetului și să lucreze concertat cu consiliile economice și sociale naționale sau cu instituțiile similare, pentru a combate sărăcia energetică.

6. Recentrarea politicilor și inițiativelor europene pe acțiunea împotriva sărăciei energetice și pe solidaritatea energetică, pentru a conduce la apariția cetățenilor consum-actori

6.1 Deschiderea piețelor energiei nu a condus la o scădere a prețului la energie în cazul cetățenilor. Dintre aceștia, 60 % au constatat o creștere a prețurilor de către furnizorul lor de energie, iar 3-4 % o scădere. 7 % și-au schimbat furnizorul de gaz, iar 8 %, furnizorul de electricitate. Energia este sectorul în care consumatorii cheltuiesc cel mai mult (5,7 % din buget), în special pentru electricitate (2,1 %). (Al doilea tablou de bord anual al piețelor de consum 2009 etc.). Aceste procentaje au crescut în ultimii ani.

6.2 Deciziile Consiliului European din 22 mai 2013 merg în sensul bun: reorientarea politicii energetice a UE către consumatori, pentru o aprovizionare sigură și durabilă cu energie la prețuri și costuri accesibile și competitive, consolidarea rolului și drepturilor consumatorilor și mai buna protecție a consumatorilor vulnerabili, precum și punerea imediată în aplicare a celui de al treilea „pachet privind energia”. Comisia va prezenta, până la sfârșitul lui 2013, o analiză privind structura prețurilor și costurilor la energie, concentrându-se pe impactul asupra gospodăriilor. Cel mai important este să se preîntâmpine orice majorare a costurilor, care ar putea fi evitată printr-o politică europeană armonizată și eficientă în domeniul energiei (cf. avizul TEN/508 „Efectele economice ale sistemelor electrice create prin aprovizionarea sporită și intermitentă cu energie din surse regenerabile” – CESE 2599/2012) ⁽²⁾.

6.3 CESE recomandă ca, înainte de adoptarea principalelor măsuri de politică energetică a UE și a statelor membre, acestea să fie analizate sub aspectul repartizării impactului lor economic asupra diferitelor categorii de consumatori (de exemplu, în funcție de venituri, de componența familiei sau de modalitatea de încălzire). Obiectivul ar fi identificarea categoriilor de consumatori care ar urma să cunoască o creștere disproporționată a facturii lor la energie în raport cu media, urmând a se propune, dacă este cazul, măsuri compensatorii (adaptarea reglementării, îmbunătățirea eficienței energetice a locuințelor etc.) în favoarea consumatorilor celor mai vulnerabili.

⁽²⁾ JO C 198, 10.7.2013, p. 1-8.

6.4 CESE reafirmă necesitatea transpunerii în totalitate a directivelor menționate anterior și a garantării serviciului universal, respectării obligațiilor de serviciu public, a protecției persoanelor vulnerabile și a unor prețuri rezonabile, comparabile și transparente. CESE dorește ca în raportul viitor, de la sfârșitul anului 2013, Comisia Europeană să includă o constatare a situației actuale și o analiză a sărăciei energetice în Uniune și să propună o strategie europeană de combatere a sărăciei energetice și de solidaritate în acest domeniu, precum și mijloacele financiare care să facă posibilă aplicarea acestei strategii.

6.5 CESE dorește ca Comisia Europeană să facă din acest subiect o prioritate transversală a tuturor politicilor europene și să o ia mai mult în considerare în următoarele sale inițiative (de exemplu orientările privind piața internă, cele referitoare la punerea în aplicare a Directivei privind eficiența energetică 2012, cele privind drepturile consumatorilor etc.).

6.6 CESE preconizează ca politica de solidaritate energetică și de combatere a sărăciei energetice să devină parte integrantă din politica de tranziție energetică a UE către o societate care folosește energie din surse care nu generează dioxid de carbon. CESE recomandă Comisiei să asigure respectarea fermă de către statele membre a reglementărilor europene care pot contribui la reducerea sărăciei energetice. CESE dorește ca Tratatul să includă dreptul de acces universal la energie (care trebuie considerată și gestionată ca un bun comun esențial) și ca politicile europene, în special cea energetică, să cuprindă printre obiectivele lor combaterea sărăciei energetice și solidaritatea în domeniu. CESE recomandă ca semestrul european să integreze în lucrările sale combaterea sărăciei energetice și solidaritatea în acest domeniu, pentru ca această tematică să fie luată în considerare în programele naționale de reformă ale statelor membre.

6.7 CESE consideră că este esențial ca la nivel european să fie încurajat orice mecanism prin care consumatorul vulnerabil să devină actor implicat în propria sa situație energetică, cu un consum mai redus și mai de calitate (la nivelul serviciilor energetice constante) pentru a-și ameliora calitatea vieții și a favoriza producția descentralizată de energie din surse regenerabile, acolo unde aceasta este sustenabilă din punct de vedere economic și tehnic. Informarea, formarea și educația pot contribui la conștientizarea membrilor gospodăriilor și la inducerea comportamentului adecvat (închiderea aparatelor în regim de veghe, alegerea unor aparate performante din punct de vedere energetic, renovarea adecvată etc.). CESE dorește ca Uniunea să susțină, în special prin instituirea fondului european de solidaritate energetică, orice proiect transnațional în acest sens, să încurajeze toate schimburile de cunoștințe în societatea civilă și punerea lor într-o rețea transnațională, să generalizeze producția și difuzarea de informații, formarea în domeniu și bunele practici rezultate în special din proiectele transnaționale finanțate de UE.

6.8 CESE pledează pentru promovarea, în cadrul programelor de cercetare, a unor instrumente inovatoare axate pe utilizarea optimă a energiei de către toți consumatorii, în special de către cei mai vulnerabili. CESE recomandă ca, pentru a fi pe deplin eficace și utile pentru consumatori, contoarele inteligente să furnizeze, de exemplu, în timp real, o informație lizibilă și transparentă privitoare la consumul de energie, fără costuri suplimentare. În acest mod, ele ar reprezenta un instrument util de prevenire, care i-ar ajuta pe

consumatori să-și dea seama mai bine de nivelul lor de consum și să acționeze în consecință, permițându-le astfel să se comporte ca niște consum-actori, protagoniștii propriilor acțiuni în materie de energie.

6.9 CESE preconizează înființarea de ghișee locale unice de solidaritate energetică pentru energie, prin care să fie create sinergii între toate părțile interesate, inclusiv operatorii energetici, pentru a asigura o mai bună coordonare – și, implicit, o mai eficientă prevenire și rezolvare a problemelor – consiliere, orientare și însoțire a cetățenilor, în special a celor vulnerabili. CESE preconizează formarea de operatori în aceste ghișee (dar și în serviciile administrative, bancare, cele ale operatorilor industriali etc.) pentru a sensibiliza publicul la problematicile persoanelor vulnerabile, pentru a gestiona mai bine dosarele care le privesc și pentru a ajuta la identificarea în amonte a situațiilor de risc. Acest ghișeu va avea o abordare globală și integrată, preventivă și curativă, a intervențiilor actorilor asociați, autorităților locale, întreprinderilor etc. El va permite, evitând asistența sau etichetarea socială, ca orice cetățean să devină consum-actor, protagonist al propriilor acțiuni în materie de energie.

6.10 CESE preconizează consolidarea și generalizarea dispozitivelor (în special a celor care implică îndeaproape furnizorii de energie) cum ar fi cele de garantare a furnizării de energie gospodăriilor vulnerabile în anotimpurile sensibile (suspendarea obligațiilor pe timp de iarnă), neîntreruperea furnizării energiei în caz de dificultăți la plată, prevenirea neplății facturilor etc. CESE recomandă astfel consolidarea implicării operatorilor industriali, energetici și alții, în strategiile de combatere a sărăciei energetice (atât în prevenirea, cât și în soluționarea problemelor) și dezvoltarea solidarității, într-un mod care să meargă dincolo de buna conduită.

6.11 CESE preconizează consolidarea reglementării practicilor furnizorilor de energie, pentru ca consumatorii cu venituri reduse să nu sufere o „dublă pedeapsă” (*poverty premium*), adică un cost unitar mai ridicat pentru același serviciu primit. Sistemele de preplată s-ar putea încadra aici, de exemplu, pentru a nu risca penalizarea utilizatorilor celor mai vulnerabili.

6.12 CESE solicită Comisiei Europene să prevadă un An european al solidarității energetice, care va permite desfășurarea unei campanii de informare la nivel european (individualizată la nivel național și local) și a unor proiecte specifice pentru a sensibiliza toate părțile interesate de importanța eradicării sărăciei energetice, promovarea cetățeanului consum-actor, protagonist al propriilor sale acțiuni în materie de energie și întărirea solidarității energetice.

7. Fondul european de solidaritate energetică

7.1 CESE sugerează Comisiei Europene să studieze crearea unui fond european de solidaritate energetică, pentru a susține acțiunile propuse de CESE, în special: informarea/formarea cetățenilor, punerea într-o rețea europeană a proiectelor locale, sprijinirea schimburilor, transferului și generalizării la nivel european a bunelor practici dezvoltate în proiectele transnaționale finanțate de UE sau dezvoltate la nivel local și național. Astfel, se pot da ca exemple, mecanismele instituite de state sau de autorități locale pentru a sprijini financiar plata

facturilor (*tarife sociale, cecuri pentru energie etc.*), suspendarea obligațiilor în perioada de iarnă, instituirea ghișeelor unice, formarea consilierilor în domeniul eficienței energetice (de exemplu, *proiectul european Achieve*), renovarea cartierelor, crearea unui sistem de ajutoare sau de asistență tehnică acordate lucrărilor care sporesc eficiența energetică (de exemplu, *proiectul european CEB-ELENA „European Local Energy Assistance Facility”*) și microîntreprinderilor care produc energie din surse regenerabile, precum și instrumentele financiare adaptate gospodăriilor vulnerabile (de exemplu: *proiectul european FinSH - Financial and Support Instruments for Fuel Poverty in Social Housing*).

8. Orientarea măsurilor care vizează eficiența energetică a clădirilor în direcția combaterii sărăciei energetice

8.1 CESE reamintește că Uniunea a stabilit, în 2007, obiectivele $3 \times 20\%$ pentru 2020, acestea incluzând reducerea consumului de energie cu 20 %. Directiva privind eficiența energetică, din octombrie 2012, prevede o strategie pe termen lung (până în 2050) de mobilizare a investițiilor în renovarea locuințelor publice și private și a clădirilor rezidențiale și comerciale. Până la 30 aprilie 2014, statele membre urmează să își prezinte planurile naționale de acțiune, care vor detalia această strategie. CESE reamintește cât de importantă este aplicarea măsurilor de eficiență energetică pentru reducerea emisiilor de dioxid de carbon, pentru crearea de locuri de muncă, dar și pentru a acționa eficace împotriva sărăciei energetice.

8.2 Sărăcia energetică este cauzată mai ales de locuințele izolate necorespunzător, deseori închiriate la prețuri excesive, ale familiilor vulnerabile. O casă bine izolată reduce consumul și deci factura (în condițiile unui comportament energetic adecvat). Familiile modeste, indiferent dacă plătesc chirie sau dețin o locuință în proprietate, nu au mijloacele de a efectua lucrări de renovare termică și de înlocuire a instalațiilor de încălzire, pentru că nu dispun de economii sau pentru că pot dobândi greu un credit.

8.3 Comitetul sugerează instituirea unui mecanism care să permită, pe de o parte, stimularea puternică a proprietarilor care închiriază (de exemplu, valoarea chiriei condiționată de pragul de performanță termică etc.) să întreprindă lucrări de renovare termică, ajutându-i în paralel în acest demers, și, pe de altă parte, să se retragă treptat de pe piața locuințelor de închiriat din Europa acele locuințe care performează sub un prag standard al izolației termice. Comitetul recomandă ca statele membre să poată include eficiența energetică printre definițiile și criteriile referitoare la noțiunile de „insalubru”, „decent” sau „demn”, determinante pentru ca o locuință să poată fi închiriată.

8.4 CESE dorește ca Comisia Europeană să conceapă metode și instrumente inovatoare de finanțare în vederea sprijinirii eforturilor de creștere a eficienței energetice pe care statele le depun în favoarea gospodăriilor celor mai modeste, luând în considerare constrângerile financiare ale acestora.

8.5 Îmbunătățirea performanței termice a clădirilor locuite de familii vulnerabile trebuie să devină o prioritate a tuturor acțiunilor și programelor europene. Comisia trebuie să se asigure că planurile naționale de eficiență energetică acordă prioritate investițiilor în locuințele familiilor celor mai vulnerabile.

8.6 CESE recomandă ca fondurile structurale să acorde combaterii sărăciei energetice și, totodată, solidarității energetice o atenție sporită în perioada de programare 2014-2020 și ca sumele alocate eficienței energetice și energiilor din surse regenerabile să fie mai consistente, la înălțimea mizelor aflate în joc.

8.7 În plus, CESE recomandă sprijinirea producției descentralizate de energie din surse regenerabile pentru a putea soluționa problema accesului la energie, în special al persoanelor celor mai vulnerabile.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 492-A SESIUNE PLENARĂ DIN 18 ȘI 19 SEPTEMBRIE 2013

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestiunea financiară pentru anumite state membre care sunt afectate sau amenințate de dificultăți grave cu privire la stabilitatea lor financiară, precum și la normele privind dezangajarea pentru anumite state membre

COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD)

(2013/C 341/06)

Raportor general: **dl Viliam PÁLENÍK**

La 6 și, respectiv, 10 iunie 2013, în conformitate cu articolele 177 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul și, respectiv, Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestiunea financiară pentru anumite state membre care sunt afectate sau amenințate de dificultăți grave cu privire la stabilitatea lor financiară, precum și la normele privind dezangajarea pentru anumite state membre

COM(2013) 301 final – 2013/0156 (COD).

La 9 iulie 2013, Biroul Comitetului a însărcinat Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European a hotărât, în conformitate cu dispozițiile articolului 57 din Regulamentul de procedură, să-l numească pe dl Viliam PÁLENÍK raportor general, în cadrul celei de-a 492-a sesiuni plenare din 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 19 septembrie) și a adoptat prezentul aviz cu 135 de voturi pentru și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European (CESE) ia la cunoștință propunerea Comisiei de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 care prevede suplimentarea cu zece puncte procentuale, pe durata perioadei respective, a ratelor de cofinanțare aplicabile axei prioritare pentru statele membre afectate de criză care beneficiază de sprijin financiar prin Mecanismul european de stabilizare financiară (MESF) sau mecanismul balanței de plăți. Fondurile totale alocate în cadrul politicii de coeziune a UE pentru perioada 2007-2013 nu sunt însă modificate, chiar dacă eficacitatea cofinanțării este păstrată.

1.2 CESE ia la cunoștință propunerea Comisiei de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006, care va permite României și Slovaciei să prezinte declarații de cheltuieli până la sfârșitul anului 2014, nu doar până la sfârșitul anului 2013, pentru angajamentele aferente anului 2011, respectiv până la închiderea programelor, nu doar până la sfârșitul anului 2014, pentru angajamentele aferente anului 2012, fără ca sumele totale alocate politicii de coeziune în perioada de programare să fie modificate. Astfel se va reduce riscul dezangajării automate a angajamentelor pentru 2011 și 2012.

1.3 În conformitate cu avizele sale anterioare, CESE este de acord cu această propunere, cu condiția păstrării coerenței și eficienței la utilizarea resurselor bugetare.

2. Expunere de motive

2.1 Propunerea Comisiei urmărește reducerea contribuțiilor la proiectele cofinanțate în cadrul politicii de coeziune, solicitată de șapte state membre care beneficiază de intervenția Mecanismului european de stabilitate financiară (MESF) sau de mecanismul balanței de plăți. Astfel, statele membre respective nu ar mai fi obligate să recurgă exclusiv la resursele lor proprii pentru a găsi resursele necesare, ceea ce ar contribui în mod semnificativ la eforturile lor de relansare a sistemului economic atât de afectat de criză. Cofinanțarea sporește eficiența fondurilor alocate. O reducere a cofinanțării sporește riscul ca ajutoarele acordate să fie mai puțin eficiente - acest risc ar trebui redus la minim prin toate mijloacele disponibile. CESE aprobă propunerea Comisiei, care corespunde și opiniilor prezentate în avizele sale anterioare ⁽¹⁾.

2.2 Prin prelungirea posibilității de a prezenta declarații de cheltuieli până la sfârșitul anului 2014, Slovaciei și României i se acordă mai multă marjă de manevră pentru o mai bună punere în practică a proiectelor cofinanțate din cadrul politicii

de coeziune a UE. O prelungire a termenului privind dezangajarea automată se justifică și prin faptul că ea se limitează la acele state membre a căror alocări financiare riscă să fie limitate la o anumit nivel pentru perioada 2014-2020, așa cum s-a convenit cu Consiliul European. Prolungirea perioadei pentru dezangajarea automată rezultă din inițiativa Consiliului European, care, în concluziile sale din 8 februarie 2013, a invitat Comisia să analizeze soluțiile practice pentru reducerea riscului de dezangajare automată a fondurilor pentru alocările naționale pentru perioada 2007-2013 în cazurile României și Slovaciei, eventual cu includerea unei modificări a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006.

2.3 În același timp, CESE consideră că este esențială acordarea de sprijin pentru bunăstarea și competitivitatea statelor membre cele mai afectate de criză; prin urmare, sprijină această propunere.

2.4 CESE este de acord cu propunerea de a nu modifica nivelul total al alocărilor către statele și programele respective în perioada prevăzută.

Bruxelles, 19 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ JO C 24 din 28.1.2012, p. 81; JO C 24 din 28.1.2012, p. 83; JO C 24 din 28.1.2012, p. 84.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Politica industrială spațială a UE – Valorificarea potențialului de creștere economică în sectorul spațial

COM(2013) 108 final

(2013/C 341/07)

Raportor: **dl VAN IERSEL**

La 28 februarie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor: Politica industrială spațială a UE – valorificarea potențialului de creștere economică în sectorul spațial

COM(2013) 108 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 iulie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 151 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută cu căldură instituirea unei politici industriale a UE în sectorul spațial ⁽¹⁾. De asemenea, este de acord cu alocarea unui buget de 11 miliarde EUR pentru perioada 2014–2020 pentru programele Galileo, Copernicus și activitățile de cercetare și dezvoltare din cadrul programului Orizont 2020, pe lângă actualul buget anual de 4 miliarde EUR alocat Agenției Spațiale Europene (ESA). Aceste decizii sunt în acord cu punctul de vedere exprimat în repetate rânduri de CESE ⁽²⁾.

1.2 Politica spațială a UE, sprijinită printr-un angajament politic al tuturor statelor europene, ar trebui să asigure accesul european independent la spațiu de-a lungul întregului lanț valoric, cu alte cuvinte de la activitățile de proiectare până la dezvoltare, lansare și exploatare. Activitățile pe termen lung și cu grad înalt de risc au nevoie de predictibilitate, siguranță și angajament continuu.

1.3 UE are nevoie de masă critică. O piață internă spațială necesită stabilirea unor condiții de concurență echitabile la nivel european, din motive atât interne, cât și externe.

1.4 Este necesară o politică industrială proactivă, ca răspuns la marile piețe instituționale din întreaga lume, care exercită o

influență strategică și tehnologică din ce în ce mai mare. Trebuie îmbunătățită competitivitatea industriei europene. Trebuie depășite în mod progresiv barierele interne, încă substanțiale.

1.5 Politica industrială a UE ar trebui să integreze diferitele strategii ale statelor membre și opțiunile naționale într-un cadru unic.

1.6 Toate părțile trebuie să-și canalizeze eforturile în aceeași direcție. ESA ocupă o poziție specială. Performanțele acesteia sunt încununate de succes și indiscutabile. În noua configurație, pe lângă rolul său tradițional, ESA va deveni un promotor al proiectelor spațiale din perspectiva reglementărilor UE. Vor fi instituite noi metode și relații. Acestea necesită o coordonare bine dezvoltată și comunicare între toți partenerii, respectiv serviciile Comisiei, ESA și statele membre.

1.7 Sunt necesare mecanisme formale de consultare a sectorului industrial, în special în ceea ce privește IMM-urile. O parte suficientă a bugetului programului Copernicus trebuie alocată pentru noi servicii și aplicații.

1.8 Sectorul spațial necesită o forță de muncă extrem de calificată, angajată pe bază de contracte corespunzătoare. Trebuie să se acorde neîncetat atenție asigurării competențelor necesare, prin acțiuni de învățare continuă și formare care să fie actualizate și să favorizeze mobilitatea.

⁽¹⁾ Politica industrială spațială a UE – valorificarea potențialului de creștere economică în sectorul spațial, COM(2013) 108 final, februarie 2013.

⁽²⁾ A se vedea în special JO C 162, 25.6.2008, p. 24, privind Comunicarea CE privind politica spațială europeană, COM(2007) 212 final.

1.9 Chestiunile de securitate strategică și apărare sunt motoarele politicii spațiale din toate țările. Noile politici și acțiuni ale UE în sectorul spațial se bazează pe articolul 173 și, în mod special, pe articolul 189 din TFUE. Acestea trebuie înglobate într-un acord mai strâns între statele membre privind securitatea și apărarea și, prin urmare, într-o perspectivă mai largă a politicii externe a UE. Pe de altă parte, experiența în materie de politică spațială poate oferi exemple politicii de apărare europene, în anumite domenii bine stabilite. Aceste aspecte ar trebui luate în considerare în viitoarea dezbatere privind politica europeană de apărare.

1.10 Politica industrială spațială a UE poate, într-adevăr, să dea un impuls dezvoltării unei baze industriale competitive, solide, eficiente și echilibrate în Europa, acordând sprijin atât serviciilor guvernamentale, cât și întreprinderilor și cetățenilor. Sectorul este încă fragil. Criza generează noi motive de nesiguranță. Este momentul să se treacă la fapte!

1.11 În acest context, CESE își asumă pe deplin cele cinci obiective stabilite de Comisie: un cadru de reglementare coerent și stabil, o bază industrială solidă, cu participarea IMM-urilor, competitivitate și eficiență din punctul de vedere al costurilor, dezvoltarea piețelor pentru aplicațiile și serviciile spațiale și, în fine, non-dependența tehnologică și accesul independent la spațiu⁽³⁾.

1.12 Poziția Europei pe plan mondial trebuie întărită prin consolidarea performanțelor în sectorul industrial european și a competitivității acestui sector, ținând pasul cu ambițiile altor națiuni deținătoare de tehnologie spațială și cu tehnologiile cele mai avansate de la nivel mondial, prin promovarea eficienței costurilor de-a lungul lanțului de valori și dezvoltarea piețelor pentru aplicațiile și serviciile spațiale.

2. Contextul istoric, angajamentul CESE

2.1 Din motive de securitate și de apărare, politica spațială s-a dezvoltat în afara cadrului stabilit de Tratatul UE. Statele membre și-au dezvoltat propriile strategii spațiale. Interesele comune europene au fost urmărite într-o oarecare măsură prin activitățile de cercetare și dezvoltare și proiectele industriale ale ESA.

2.2 În 2003, s-a intrat într-o nouă fază, prin acordul-cadru dintre ESA și UE. PC7 s-a implicat în proiectele de cercetare, o politică industrială sectorială a UE devenind astfel posibilă. Investițiile în amonte și în aval s-au intensificat, concurența a crescut, iar întreprinderile specializate private au dezvoltat noi aplicații și servicii.

2.3 CESE a sprijinit cu fermitate strategia UE de a combina concepția ESA cu o implicare sporită a instituțiilor europene, precum și propunerile și deciziile concrete adoptate în acest scop⁽⁴⁾.

⁽³⁾ A se vedea Comunicarea Comisiei, p. 4

⁽⁴⁾ A se vedea nota de subsol 2.

2.4 În avizele sale ulterioare, CESE a subliniat importanța politicilor spațiale pentru serviciile publice, întreprinderi și, mai ales, pentru cetățeni. El s-a arătat de acord cu progresele obținute într-o serie de domenii specifice, precum Programul european de monitorizare a Pământului (GMES), componenta spațială a GMES și o strategie spațială a Uniunii Europene în serviciul cetățeanului⁽⁵⁾.

2.5 În 2012, CESE a pledat pentru includerea finanțării GMES în cadrul financiar multianual 2014-2020⁽⁶⁾. La 8 februarie 2013, Consiliul a hotărât în consecință să aloce 3,78 milioane EUR pentru GMES, denumit din acel moment „Copernicus”, 6,3 miliarde pentru Galileo și 1,7 miliarde pentru cercetare și dezvoltare în cadrul programului Orizont 2020. Decizia trebuie încă aprobată de PE.

2.6 Recenta Comunicare a Comisiei privind politica industrială în sectorul spațial este un pas înainte, necesar în măsura în care „în prezent, prezența Europei în spațiu pierde teren față de majoritatea, dacă nu chiar totalitatea națiunilor deținătoare de tehnologii spațiale”⁽⁷⁾.

3. Evoluția actuală

3.1 Condițiile s-au schimbat radical. Investițiile la nivel mondial ale națiunilor deținătoare de tehnologii spațiale cresc cu viteză. Statele Unite își mențin poziția dominantă. Cifra de afaceri a SUA în acest sector este de aproape zece ori mai mare decât în Europa. China și India devin concurenți redutabili. Recent, Rusia a anunțat o majorare substanțială a bugetului său în acest domeniu.

3.2 Considerațiile strategice de independență și autonomie devin preponderente. Piețele sunt 100 % instituționale în China, India și Japonia, iar Rusia este aproape în aceeași situație. În SUA proporția este de aproape 70 %. Europa se află în mod clar la polul opus, dat fiind că 50 % din piața europeană depinde de sectorul privat. Trebuie observat că, în termeni de volum, cota de piață de 20 % din sectorul privat în SUA reprezintă o cotă de peste 50 % a aceluiași sector în Europa.

3.3 Piața globală este în creștere, în timp ce concurența se intensifică ca urmare a afirmării unor noi națiuni deținătoare de tehnologii spațiale. Această situație amenință poziția cu greu câștigată a industriei europene, întrucât apar noi obstacole, noii veniți aplicând politici agresive în materie de export. Având în vedere reducerile operate în bugetul de apărare, sectorul spațial american se orientează de asemenea către exporturile la nivel mondial.

⁽⁵⁾ A se vedea JO C 339, 14.12.2010, p. 14; JO C 44, 11.2.2011, p. 153; JO C 43, 15.2.2012, p. 20.

⁽⁶⁾ A se vedea JO C 299, 4.10.2012, p. 72 privind GMES și acțiunile sale începând din 2014.

⁽⁷⁾ A se vedea documentul care prezintă poziția ASD-Eurospace privind politica industrială, februarie 2013, p. 2.

3.4 În acest context, CESE sprijină pe deplin obiectivul menținerii unui acces independent european la spațiu, afirmat într-o serie de concluzii ale Consiliului și în mai multe comunicări ale Comisiei Europene. Astăzi mai mult decât oricând, Consiliul și Comisia subliniază pe bună dreptate necesitatea autonomiei europene în domenii strategice ale sectorului spațial, a promovării și apărării accesului independent la spațiu al Europei.

3.5 În prezent, Europa este încă, într-o măsură substanțială, dependentă de tehnologia americană. Eforturile de reducere a acestei dependențe prin asigurarea unui flux continuu de cunoștințe și tehnologie avansată necesită eforturi substanțiale din partea guvernelor, a ESA și a UE.

3.6 Activitățile pe termen lung și cu grad ridicat de risc necesită predictibilitate, siguranță și angajament continuu. Pe calea către o maturitate deplină, sectorul este încă fragil, în special în ceea ce privește IMM-urile, esențiale pentru dezvoltarea aplicațiilor. Criza actuală accentuează această vulnerabilitate.

4. Politica industrială pentru sectorul spațial

4.1 În acest climat dificil, Comisia și-a prezentat propunerea privind o politică industrială activă a UE, în temeiul articolelor 173 și 189 din TFUE.

4.2 Pentru prima oară, Comisia a întreprins o analiză aprofundată a provocărilor cu care se confruntă, în urma consultărilor cu o serie de actori din sectorul public și privat. Această analiză larg acceptată este unul dintre elementele de bază ale saltului bugetar, de la aproximativ 4 miliarde EUR alocate în prezent ESA, la bugetul suplimentar de 11 miliarde EUR acordat politicii spațiale pentru perioada 2014-2020. Având în vedere politicile agresive ale altor națiuni deținătoare de tehnologii spațiale, această măsură constituie un decisiv pas înainte.

4.3 Finanțarea suplimentară este totodată un bun punct de plecare pentru un sector care tinde să se dezvolte considerabil în următorii zece ani, din două motive:

— este un sector strategic

— mulțumită tehnologiilor sale de sprijin, acesta este un catalizator pentru multe alte activități economice, generând sinergii pozitive cu sectoare care beneficiază în mod direct de serviciile și tehnologiile spațiale.

4.4 Un număr din ce în ce mai mare de activități beneficiază de serviciile spațiale: securitatea, agricultura, transporturile, dezvoltarea regională, monitorizarea oceanelor, meteorologia, telecomunicațiile, radiodifuziunea și televiziunea și reducerea decalajului digital.

4.5 În plus, serviciile spațiale vor contribui la gestionarea unor probleme cu caracter global, precum schimbările climatice, securitatea alimentară, pescuitul, defrișările, monitorizarea resurselor naturale, monitorizarea catastrofelor. Europa ar trebui să se doteze cu propriul sistem global, pentru a-și afirma pe deplin rolul, în acord cu poziția sa economică la nivel mondial. Este necesar să fie sensibilizată opinia publică.

4.6 CESE sprijină cu fermitate decizia ca UE, prin crearea condițiilor adecvate, să valorifice oportunitățile unei politici industriale proactive. El vede în aceasta o concretizare a concepției mai largi a politicii industriale a UE, prezentate în comunicările CE din 2010 și 2012, privind politica industrială.

4.7 Aceasta ar trebui să asigure accesul european independent la spațiu și la tehnologiile aferente prin proiectarea și dezvoltarea de sisteme spațiale, precum și prin activități de lansare și programe de exploatare. Autonomia economică și verificarea independentă a datelor sunt indispensabile, cu siguranță în raport cu China, dar chiar și cu națiuni prietene, precum SUA, cu care Europa se află în mod necesar în concurență.

4.8 Esențialul politicilor industriale, ghidat de strategii naționale, rămâne încă în mâinile statelor membre. Aceste strategii se înscriu în domeniul mai larg al politicii de securitate și apărare, ceea ce explică și legătura strânsă dintre guverne, structurile de cercetare și industriile naționale. Această situație generează bariere interne și, prin urmare, fragmentare și lipsă de coerență, explicând totodată și poziția de recul a Europei.

4.9 Acest lucru evidențiază faptul că necesitatea unor condiții de concurență echitabile constituie o premisă a oricărei politici industriale a UE. Comisia ar trebui să stabilească criterii clare pentru a defini cu precizie noțiunea de „condiții de concurență echitabile”. O astfel de definiție clară este indispensabilă pentru orice măsură de „reciprocitate” cu țările terțe în cadrul deschiderii mutuale a piețelor internaționale.

4.10 CESE insistă asupra faptului că crearea unor condiții de concurență echitabile și realizarea unei concurențe interne transparente în cadrul Uniunii trebuie să constituie obiectivul ultim. Aceasta va contribui considerabil la sincronizarea cu restul lumii.

4.11 În ceea ce privește politica de cercetare și dezvoltare a Comisiei, CESE menționează două aspecte preocupante majore care trebuie abordate:

— programele din cadrul Orizont 2020 trebuie să sprijine competitivitatea UE printr-un sistem eficace de achiziții publice, în strânsă cooperare cu ESA și cu programele proprii de dezvoltare și cercetare în domeniul spațial ale statelor membre;

— asigurarea unei tranziții simplificate de la cercetare și dezvoltare către fazele operaționale ale programelor UE.

4.12 Aceste preocupări trebuie privite din perspectiva reducerii bugetelor pentru cercetare și dezvoltare în statele membre. Cheltuielile globale rămân mai mult sau mai puțin la același nivel, ca urmare a participării financiare compensatorii a Comisiei. Unica excepție este Germania, care, recent, și-a majorat bugetul de cercetare și dezvoltare în domeniul spațial cu 10 %.

4.13 După cum a subliniat în repetate ocazii CESE, o politică industrială de succes este transversală: trebuie să se asigure coordonarea în cadrul diferitelor direcții generale ale Comisiei, în vederea îndeplinirii tuturor obiectivelor elaborate de DG ENTR, de exemplu cu DG CNECT cu privire la SatComs și cu DG Comerț cu privire la deschiderea piețelor și garantarea securității aprovizionării cu componente critice.

5. ESA și UE

5.1 Știința și tehnologia sunt fundamentale. CESE subliniază încă o dată importanța majoră a ESA pentru politica spațială europeană. Având în vedere obstacolele care trebuie depășite în contextul oricărui cadru interguvernamental, performanțele anterioare și actuale ale ESA sunt incontestabile. De la bun început, aceasta a contribuit semnificativ la activitățile spațiale europene. ESA a jucat un rol esențial în activitățile de cercetare și dezvoltare din domeniul spațial și, într-o anumită măsură, și în activitățile industriale, nu în ultimul rând ca urmare a raportului bun calitate-preț al produselor.

5.2 ESA este un partener bine dotat pentru guvernele și industriile naționale. Prin urmare, realizările sale constituie o componentă înalt calificată a lanțului care constituie și consolidează baza industriei europene. În plus, actualul sistem de „profit echitabil” a încurajat guvernele să fie atente la rezultatele globale în materie de cercetare și dezvoltare și activități ulterioare din țările respective.

5.3 Cu toate acestea, a devenit din ce în ce mai clar faptul că trebuie deschise noi căi dacă UE dorește cu adevărat să devină un actor mondial competitiv. Acordul-cadru din 2003 dintre ESA și UE a marcat începutul unei creșteri a politicilor și resurselor financiare ale UE, precum și o îmbunătățire a concurenței și competitivității. Între ESA și UE s-a lansat un parteneriat fructuos. Un angajament continuu al ESA va constitui un fundament solid pentru orice politică industrială spațială a UE.

5.4 Cu toate acestea, schimbarea rapidă a condițiilor necesită o evaluare corectă a procedurilor și metodelor și o utilizare optimă a resurselor financiare pentru sprijinirea unei concurențe continue și rezistență întreprinderilor europene.

5.5 Deși rolul ESA în crearea unei baze solide pentru exploatarea sistemelor spațiale proprii ale Europei, prin aplicații orientate și integrate este recunoscut, agenția trebuie să dea încă întreaga măsură a sprijinului pe care îl poate acorda politicilor UE. O cooperare mai strânsă între UE și ESA ar trebui să confere un puternic dinamism în această direcție.

5.6 Sunt necesare noi abordări și mecanisme pentru sprijinirea unei politici bine gândite de exploatare eficace și durabilă a sistemelor spațiale operaționale. De asemenea, trebuie asigurat un transfer eficace al resurselor către nivelul european, în sprijinul a trei obiective:

- menținerea unei baze științifice solide;
- noi stimulente destinate tehnologiei aplicate și pieței;
- stimulente pentru dezvoltarea unor noi serii de aplicații și servicii (care sprijină alte sectoare).

5.7 Recentele decizii se acordă cu modernizarea pentru care pledează CESE în avizul său din 2008 ⁽⁸⁾. La acea dată, CESE sublinia că maturitatea crescândă a pieței spațiale necesită mai multă flexibilitate care, într-o perioadă de cicluri tehnologice din ce în ce mai rapide și de sinergii și aplicații în continuă evoluție, nu este în general garantată de tipurile de relații rigide care rezultă din principiul profitului echitabil practicat de ESA ⁽⁹⁾.

5.8 Trebuie evitate schimbările brutale. De aceea, CESE pledează pentru o analiză și un dialog pe tema performanțelor pe care Europa își propune să le atingă peste zece ani: „*dialogul ar trebui să abordeze modul de finanțare a ESA, contribuția dinamică a întreprinderilor mijlocii, precum și menținerea unui nivel cât mai ridicat al concurenței*” ⁽¹⁰⁾.

5.9 CESE consideră rezoluția Consiliului din noiembrie 2012, privind relațiile dintre UE și ESA ⁽¹¹⁾ în raport cu noul cadru financiar, adoptat la 8 februarie, drept o punere în aplicare a recomandării sale din 2008. UE intră într-o nouă fază.

5.10 În cadrul punerii în aplicare a deciziilor, ESA, dispunând de lunga sa experiență fructuoasă, va prelua responsabilitatea conducerii executive, dar în conformitate cu normele UE. Dacă procesul de punere în aplicare decurge cu succes, se va ajunge la un echilibru optim între competențele ESA și mecanismul de piață obișnuit al UE.

⁽⁸⁾ A se vedea JO C 162, 25.6.2008, p. 24.

⁽⁹⁾ A se vedea ibid. punctul 1.11

⁽¹⁰⁾ A se vedea ibid. punctul 1.13

⁽¹¹⁾ Rezoluția privind rolul ESA în sprijinirea competitivității și creșterii în Europa, 20 noiembrie 2012.

5.11 Nu se poate prevedea încă în ce măsură vor funcționa metodele de lucru convenite, mai ales în prima fază. În ciuda modificărilor minore din ultimii ani, când s-a pus accentul pe strategiile de piață, își face loc un nou tip de relație cu știința și cercetarea în domeniul spațial. Prin urmare, Comitetul salută faptul că se vor stabili delimitări viabile între principiul profitului echitabil adecvat aplicat de ESA (al cărui obiectiv este crearea și utilizarea unei industrii spațiale cu largă aplicare în Europa) și normele obligatorii pentru Comisie ale pieței interne a UE, în vederea extinderii cooperării fructuoase dintre Comisie și ESA și a consolidării industriei spațiale europene.

5.12 Acest aspect a fost abordat și în avizul suplimentar al CCMi pe această temă. Unele întrebări critice formulate în acel aviz au putut fi clarificate între timp.

6. Chestiuni specifice

6.1 Pentru elaborarea politicii spațiale în conformitate cu articolul 189, trebuie aplicate în paralel, pe cât posibil, competențele Comisiei și ale statelor membre. Statele membre ar trebui să ia, la rândul lor, inițiativa de a conlucra cu privire la o serie de probleme specifice. Astfel de acțiuni pot fi monitorizate de către Comisie.

6.2 Trebuie definite condițiile adecvate într-un mediu în schimbare, competitiv și dinamic, în scopul asigurării unei baze concurențiale solide pentru industria UE. Prin urmare, CESE insistă ca, de acum înainte, sectorul industrial să dețină un rol oficial în organismele consultative, în special în ceea ce privește domeniile în care sunt active întreprinderile mici. Trebuie definite cerințe în mod deschis și transparent.

6.3 Printre chestiunile care trebuie discutate se numără o politică liberă și deschisă privind datele, calitatea, standardele și certificarea. Serviciile sunt furnizate atât de organisme din sectorul public, cât și de actori din sectorul privat, ceea ce face necesară o monitorizare eficientă.

6.4 Procedurile eficiente de consultare vor sprijini potențialul uriaș al IMM-urilor. O parte suficientă a bugetului programelor Copernicus și Galileo trebuie alocată pentru dezvoltarea de noi servicii și aplicații.

6.5 Având în vedere intensitatea tehnologică a domeniului, forța de muncă este, în medie, înalt calificată. Activitățile spațiale desfășurate la nivel global utilizează 800 000 de angajați, dintre care 25 % în SUA și 4 % (!) în Europa. Este din ce în ce mai mare nevoie de angajați cu studii superioare pentru îmbunătățirea potențialului european și pentru dezvoltarea de sinergii benefice. Pentru a crește atractivitatea sectorului, contractele de muncă decente ar trebui să devină obligatorii.

6.6 Spațiul alimentează imaginația tinerilor. CESE insistă asupra unei politici active în domeniul forței de muncă, bazată pe acțiuni de educație și formare actualizate, promovată în instituțiile de învățământ superior tehnic și care presupune o strânsă relație cu cercetarea și inovarea. Această abordare va stimula totodată o mobilitate adecvată și necesară.

6.7 Dată fiind importanța uriașă a pieței instituționale, politica industrială din sectorul spațial este strâns legată de politicile în materie de achiziții publice. Acestea trebuie să îndeplinească cerințe înalte de calitate și transparență. CESE subliniază că industria ar saluta cu căldură elaborarea unei politici specifice în materie de achiziții publice consacrată domeniului spațial, în care UE să fie direct implicată, al cărei domeniu de aplicare să fie stabilit în prealabil de Comisie și statele membre.

6.8 Astfel de politici vor pregăti terenul pentru ca UE să-și poată îndeplini rolul de proprietar al structurilor spațiale europene și cel de client al serviciilor spațiale destinate realizării unei game largi de politici de interes public.

6.9 CESE subliniază rolul esențial pe care trebuie să-l joace regiunile și angajamentul la acest nivel în vederea stimulării activităților de dezvoltare ale industriei spațiale. Rolul regiunilor este subestimat. Acestea trebuie informate și dotate corespunzător, pentru a beneficia de posibilele efecte pozitive ale utilizării eficiente a serviciilor spațiale.

6.10 Lipsesc măsurători cantitative de piață, ceea ce duce la o lipsă de date demne de încredere cu privire la efectul final al cercetării spațiale asupra aplicațiilor din aval. Trebuie aprofundate analizele întreprinse în amonte și în aval.

6.11 O analiză a Euroconsult conform căreia, printre altele, în SUA, investițiile în amonte generează în aval de două ori mai multe activități profitabile decât în Europa, a fost contestată, dar niciodată respinsă pe bază de date ⁽¹²⁾. Un alt model interesant pentru UE, unic în felul său, îl constituie o analiză actualizată a impactului economic al diferitelor segmente ale industriei spațiale britanice ⁽¹³⁾.

6.12 CESE încurajează Comisia, ESA și statele membre să realizeze analize comune ale diferitelor segmente ale sectorului, pe care să le plaseze într-o perspectivă globală. Cifrele consolidate privind (noua) ocupare a forței de muncă, ratele de creștere și aplicațiile vor evidenția relevanța sectorului și vor stimula sprijinul public.

⁽¹²⁾ Pe baza analizelor întreprinse, Euroconsult a ajuns, în 2011, la concluzia că raportul dintre investițiile din amonte și aplicațiile din aval este EUR 1: EUR 16, în timp ce, în Europa, când de fapt raportul ar fi „numai” EUR 1: EUR 8.

⁽¹³⁾ UK Space Industry, „Update of the Size and Health of the UK Space Industry” (Actualizarea volumului și stării de sănătate a industriei spațiale britanice), Oxford Economics, 2010.

7. Securitate și apărare

7.1 Ca și în cazul politicilor spațiale din țările cu care Europa se află în concurență, o politică spațială a UE ar fi mai rodnică, în opinia CESE, dacă ar fi înglobată într-un acord sporit între statele membre privind chestiunile strategice în materie de apărare și securitate și, prin urmare, într-o perspectivă mai largă a politicii externe a UE. Această legătură ar trebui luată în considerare, după caz, în viitoarele dezbateri privind apărarea europeană.

7.2 Cooperarea europeană în domeniul spațial este considerabil mai dezvoltată decât în orice alt sector al apărării. Activitățile spațiale legate de apărare pot fi, de asemenea, legate de elaborarea politicii de apărare a UE, ca activități-pilot sau exemple pentru proiecte comune în materie de apărare. CESE observă că o astfel de propunere a fost deja formulată acum multă vreme, chiar în 1987, însă nu i s-a dat curs niciodată.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Situația inițiativei „Uniunea inovării” în 2012 – Accelerarea schimbării

COM(2013) 149 final

(2013/C 341/08)

Raportor: **dl Cveto STANTIĆ**

La 21 martie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor - Situația inițiativei „Uniunea inovării” în 2012 – accelerarea schimbării

COM(2013) 149 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 iulie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 161 de voturi pentru, 1 vot împotriva și o abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută decizia Comisiei de a publica, pentru al doilea an la rând, un raport cu privire la situația inițiativei „Uniunea inovării”, în care constată că s-au înregistrat progrese considerabile, fiind duse la îndeplinire conform planurilor 80 % din angajamentele asumate în cadrul acestei inițiative emblematice. CESE este de acord cu faptul că s-au înregistrat progrese, mai ales în ceea ce privește politica-cadru, care privește îndeplinirea unor angajamente concrete. Prin urmare, CESE este de părere că până la sfârșitul anului 2014 vor fi îndeplinite toate cele 34 de angajamente.

1.2 În ciuda progreselor realizate în 2012 în mai multe domenii importante, ca, de exemplu, brevetul unic și noile norme privind fondurile cu capital de risc, nu există motive de automulțumire. Uniunea inovării nu dă încă rezultate pe planul creșterii economice și al creării de locuri de muncă și nu s-au înregistrat progrese substanțiale nici în ceea ce privește competitivitatea globală a Spațiului european de cercetare.

1.3 CESE constată cu deosebită îngrijorare că, pentru al doilea an consecutiv, în majoritatea statelor membre se înregistrează o tendință de reducere a cheltuielilor bugetare pentru cercetare și dezvoltare. La fel de îngrijorătoare este accentuarea decalajelor existente în domeniul inovării atât între statele membre, cât și între regiuni. Va fi necesară o regândire a eficacității politicii de coeziune regională și a fondurilor structurale în raport cu Uniunea inovării, mai ales în ceea ce privește exodul de inteligență din regiunile defavorizate ale Europei spre centrele de cercetare europene consacrate.

1.4 Datorită crizei, Europa a fost deja nevoită să aprofundeze integrarea pentru a putea asigura stabilitatea macroeconomică și

funcționarea uniunii monetare. CESE nutrește convingerea că și în domeniul cercetare-inovare este nevoie de o integrare mai puternică și mai aprofundată dacă se dorește ca proiectele legate de Uniunea inovării să ducă la creșterea competitivității cunoașterii europene, la creștere economică și la crearea de locuri de muncă. CESE solicită Consiliului European să sprijine aprofundarea conceptului de Uniune a inovării în concluziile summitului său din octombrie.

1.5 Prin urmare, CESE nutrește convingerea că Uniunea inovării trebuie aprofundată, chiar dacă sunt îndeplinite cele 34 de angajamente și, în acest context, sprijină recomandările ERIAB ⁽¹⁾ și răspunsul Comisiei la acestea din urmă. Totodată, CESE invită Comisia să elaboreze, în cel mai scurt timp cu putință, o listă a măsurilor și a domeniilor în care aprofundarea este posibilă și se impune de urgență. Comitetul consideră că există posibilități de aprofundare mai ales în ceea ce privește îmbunătățirea în continuare a mediului pentru întreprinderile inovatoare cu creștere rapidă, inovarea în sectorul public, inovarea socială și noile modele inovatoare de afaceri, care ar putea schimba radical starea de spirit și modalitățile actuale de abordare a soluțiilor inovatoare.

1.6 Un spațiu european de cercetare funcțional constituie o componentă indispensabilă a Uniunii inovării. În pofida sprijinului deplin al Consiliului European, CESE se îndoiește că acesta va fi finalizat înainte de sfârșitul anului 2014, constatând că nu s-au înregistrat suficiente progrese în domeniile-cheie: mobilitatea cercetătorilor, eficacitatea sistemelor naționale de cercetare, optimizarea utilizării infrastructurilor de cercetare, utilizarea competitivă a fondurilor naționale pentru cercetare, finalizarea pieței drepturilor de proprietate intelectuală etc. Prin urmare, CESE invită Comisia și statele membre să ia cât

⁽¹⁾ Comitetul pentru Spațiul european de cercetare și inovare: Un test de rezistență al Uniunii inovării, noiembrie 2012.

mai curând cu puțină măsurile necesare pentru îndeplinirea tuturor condițiilor pentru dezvoltarea SEC în conformitate cu propunerile formulate de Comisie în comunicarea sa (2).

1.7 CESE salută progresele înregistrate în ceea ce privește crearea unor infrastructuri de cercetare de cea mai bună calitate la nivel paneuropean, precum și rezultatele inițiale încurajatoare ale parteneriatelor europene pentru inovare. CESE consideră că, în unele cazuri, acestea din urmă sunt încă modele neverificate și nefinalizate și invită Comisia, pe baza experienței de până acum, să pregătească o analiză cuprinzătoare a eficacității acestor parteneriate și să stabilească condiții uniforme pentru funcționarea și finanțarea lor.

1.8 Sistemul de sprijin pentru cercetare și inovare din Europa este încă prea complex, ceea ce descurajează în special microîntreprinderile și întreprinderile mici să participe la proiecte UE de cercetare. Pe lângă faptul că cerințele administrative sunt complicate și necesită mult timp, procedurile diferă considerabil de la un program la altul la nivel regional, național și european.

1.9 CESE consideră că există un potențial considerabil de stimulare a inovării prin intermediul unor achiziții publice mai bine orientate spre inovare. Prin urmare, Comitetul invită statele membre să recurgă într-o măsură mai mare la achiziții publice înainte de comercializare și să facă schimb de experiențe și modele de achiziții publice favorabile inovării. Același lucru este valabil și pentru achizițiile publice finanțate din fondurile structurale.

1.10 Reforma sistemelor de învățământ ar trebui, printre altele, să asigure Europei mult mai mulți oameni de știință și ingineri bine calificați (3). CESE consideră că formarea antreprenorială și competențele de management ar trebui incluse în programele de studiu, acestea fiind esențiale pentru transpunerea efectivă a ideilor bune în proiecte de succes. Comitetul solicită ca întreprinderile și partenerii sociali să fie incluși în pregătirea programelor analitice și în gestionarea programelor de doctorat.

1.11 CESE dorește să sublinieze din nou rolul special al inovării sociale, care ar putea aduce o contribuție importantă la abordarea crizei și a celorlalte provocări cu care se confruntă societatea modernă. Prin urmare, ar trebui dezvoltate acele mecanisme de sprijin care sunt accesibile și potențialilor inovatori sociali din societatea civilă și din sectorul economiei sociale. CESE solicită Comisiei să instituie în cel mai scurt cu puțină un mecanism de sprijin pentru crearea de incubatoare pentru proiecte sociale inovatoare.

2. Contextul avizului și al comunicării Comisiei

2.1 Uniunea inovării este una dintre cele șapte inițiative emblematice anunțate în Strategia Europa 2020. Obiectivul său constă în crearea unui mediu mai favorabil inovării în

Europa și, astfel, în asigurarea condițiilor necesare pentru ca ideile inovatoare să fie transformate în produse și servicii care să ducă la creștere și să creeze locuri de muncă. Analizele arată că țările care în trecut au investit mai mult în cercetare și inovare se redresează mult mai rapid și înregistrează niveluri mai ridicate ale ocupării forței de muncă (4).

2.2 În comunicarea sa pe tema „Situația inițiativei «Uniunea inovării» în 2012” (5), Comisia Europeană prezintă, pentru al doilea an consecutiv, o sinteză a realizărilor de la nivelul statelor membre și de la nivel european în ceea ce privește punerea în aplicare a „Uniunii inovării”, una dintre principalele inițiative emblematice ale Strategiei Europa 2020.

2.3 În general, Comisia constată că s-au înregistrat progrese considerabile în ceea ce privește punerea în aplicare a Uniunii inovării. Peste 80 % dintre inițiative se derulează conform calendarului. Statele membre se concentrează din ce în ce mai mult pe crearea unui mediu de afaceri prielnic inovării, reducând impozitele pe investițiile în cercetare, scăzând impozitele pe profitul din brevete, facilitând accesul la capitalul de risc etc.

2.4 Totuși, comunicarea menționează o serie de tendințe îngrijorătoare, majoritatea lor reprezentând o consecință a crizei economice și a deficitelor bugetare mari:

- în 2011 și 2012 a apărut o **tendință de reducere a cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare** din bugetele celor mai multe state membre;
- diferențele în materie de eficiență și eficacitate a sistemelor naționale de cercetare duc la o **accentuare a decalajelor existente în domeniul inovării între țări și între regiuni**;
- în unele țări se înregistrează o **scădere a investițiilor în cercetare și dezvoltare în sectorul privat**, în special în rândul întreprinderilor mici și mijlocii;
- din cauza numeroaselor blocaje care îngreunează creșterea, în Europa **proporția întreprinderilor inovatoare cu o creștere rapidă este scăzută**.

2.5 O concluzie esențială formulată în comunicare este aceea că Europa trebuie să își consolideze angajamentul de a asigura o creștere bazată pe inovare. Pentru realizarea acestui obiectiv, Uniunea inovării trebuie aprofundată de urgență. În prezent, nu este clar în ce domenii, prin ce măsuri și prin ce mijloace va avea loc această dezvoltare și aprofundare.

(2) Comunicarea Comisiei COM(2012) 392 final - Un parteneriat consolidat al Spațiului european de cercetare pentru excelență și creștere.

(3) Dacă dorește să realizeze obiectivele Strategiei Europa 2020, Europa va avea nevoie de cel puțin un milion de noi cercetători și ingineri până în anul 2020.

(4) Tabloul de bord al Uniunii inovării 2013.

(5) COM(2013) 149 final, 21.3.2013.

3. Observații generale

3.1 CESE salută decizia Comisiei de a realiza o analiză a situației inițiativei „Uniunea inovării” în fiecare an. Aceasta este una dintre inițiativele emblematice ale Strategiei Europa 2020. O analiză în timp util a rezultatelor facilitează adoptarea unor măsuri corective în domeniile care nu evoluează în direcția bună.

3.2 Dată fiind practica uzuală în ceea ce privește punerea în aplicare a dispozițiilor legislative nou adoptate de UE, o perioadă de doi ani este prea scurtă pentru a se putea realiza o evaluare reală a rezultatelor obținute⁽⁶⁾. Totuși, CESE este de părere că, în linii mari, cadrul politic pentru Uniunea inovării este deja implementat, chiar dacă încă nu se întrevăd rezultate concrete pe planul creșterii economice și al creării de locuri de muncă.

3.3 În contextul dezbaterii omniprezente și atotcuprinzătoare pe tema deficitelor bugetare, al măsurilor de austeritate deloc populare și al scăderii generale a încrederii în proiectul european, Uniunea inovării reprezintă un exemplu de optimism și o poveste de succes. Majoritatea angajamentelor prevăzute de această inițiativă sunt, în diferite grade, pe cale de a fi duse la îndeplinire conform calendarului stabilit. Prin urmare, CESE preconizează în mod rezonabil că toate cele 34 de angajamente vor fi îndeplinite până la sfârșitul anului 2014.

3.4 CESE salută progresele înregistrate în domeniul construirii infrastructurilor de cercetare paneuropene grație rolului și activității eficiente a ESFRI⁽⁷⁾. Din totalul de 48 de proiecte de pe lista ESFRI, 27 de proiecte sunt deja în faza de implementare, ceea ce constituie un aspect de bun augur pentru realizarea obiectivului de construire a 60 % din infrastructurile prioritare de cercetare europene până în 2015⁽⁸⁾. În opinia Comitetului, Europa încă nu depune suficiente eforturi în vederea coordonării și optimizării utilizării infrastructurilor sale de cercetare.

3.5 Noul concept de **Parteneriate europene pentru inovare**, ale căror proiecte-pilot inițiale vizează abordarea unor provocări societale esențiale⁽⁹⁾, prezintă până în momentul de față o imagine încurajatoare. Acestea își propun să reunească părți interesate de la toate nivelurile, să elimine fragmentarea și să asigure o masă critică. În ciuda acestor semnale pozitive, parteneriatele europene rămân în unele cazuri modele neverificate și nefinalizate. Prin urmare, CESE invită Comisia, pe baza experienței de până acum, să elaboreze o analiză cuprinzătoare a eficacității acestora în cel mai scurt termen cu putință și să stabilească condiții uniforme pentru funcționarea și finanțarea lor în viitor.

⁽⁶⁾ Unele acte legislative care privesc îmbunătățirea mediului pentru inovare (Directiva privind protecția proprietății intelectuale, brevetul european, pașaportul pentru capitalul de risc etc.) încă nu au intrat pe deplin în vigoare.

⁽⁷⁾ Forumul strategic european pentru infrastructuri de cercetare.

⁽⁸⁾ A se vedea Raportul ESFRI de punere în aplicare, noiembrie 2012.

⁽⁹⁾ Parteneriatul european pentru inovare (PEI) pentru o îmbătrânire activă și sănătoasă, PEI pentru sustenabilitatea și productivitatea agricolă, PEI pentru orașe și comunități inteligente, PEI pentru apă, PEI pentru materii prime.

3.6 În ciuda progreselor care, fără îndoială, s-au realizat în anumite domenii, nu există motive de automulțumire. În cele ce urmează CESE va prezenta domeniile în care nu s-au făcut încă suficiente îmbunătățiri și în care este necesar să se ia măsuri rapide și eficiente.

3.7 În Europa, **sistemul de sprijin pentru cercetare și dezvoltare** este încă mult prea complex. Potențialii beneficiari sunt puși în fața unei multitudini descurajatoare de instrumente existente (programe naționale și regionale, inițiative interguvernamentale și proceduri de finanțare UE). Nici birocrăția nu a fost redusă în vreo măsură semnificativă. Toate aceste aspecte constituie un obstacol în calea cooperării transfrontaliere și descurajează IMM-urile și microîntreprinderile, în special, să participe la proiecte de cercetare UE. Pe lângă povara administrativă, există diferențe semnificative și între proceduri.

3.8 Punctul de plecare al Uniunii inovării trebuie să îl reprezinte crearea unui **sistem de învățământ** modern de înaltă calitate în toate statele membre, inclusiv prin reforma învățământului superior. Întreprinderile sunt încă foarte puțin implicate în pregătirea programelor analitice și în gestionarea programelor de doctorat. Prin urmare, CESE solicită încă o dată ca partenerilor sociali să li se permită să participe activ la planificarea sistemelor de învățământ ale viitorului. De asemenea, CESE solicită includerea competențelor manageriale și antreprenoriale în educația formală a viitorilor ingineri și oameni de știință, pentru a facilita și promova transpunerea ideilor bune în proiecte comercializabile cu succes.

3.9 CESE sprijină o definiție a noțiunii de inovație în sens larg, care poate fi extinsă la numeroase domenii. În avizele sale anterioare, CESE a subliniat în repetate rânduri rolul special al **inovării sociale**⁽¹⁰⁾, care deseori provine direct din cadrul organizațiilor societății civile. Multe aspecte ale sistemelor de asistență socială sunt fructul ideilor inovatoare ale unor actori ai societății civile și ai economiei sociale. Prin urmare, sprijinul pentru inovare trebuie să includă toate domeniile societății, iar mecanismele de finanțare trebuie să reflecte diversitatea extraordinară a inovării.

3.10 Încă nu reușim să **comercializăm** în mod eficient **ideile inovatoare**: accesul la finanțare, mai ales pentru întreprinderile inovatoare mici, este încă dificil (nu există suficiente fonduri de capital de risc, din cauza crizei financiare). Spiritul antreprenorial și inovarea merg deseori mână în mână. În Europa manifestăm deja de multă vreme o lipsă de toleranță față de eventualele eșecuri în afaceri și suntem chiar și mai rezervați față de proiectele inovatoare, riscante. Încă nu funcționează o piață unică a capitalului (mai ales a capitalului de risc). Apariția unor forme noi de finanțare a întreprinderilor inovatoare, precum finanțarea participativă („crowd funding”) și investitorii providențiali („business angels”), este prea lentă. Mecanismul de finanțare cu partajarea riscurilor s-a dovedit a fi o experiență foarte bună, însă, din păcate, nu poate face față cererii.

⁽¹⁰⁾ A se vedea avizele JO C 132, 3.5.2011, p. 39 (punctul 3.10.4); JO C 229, 31.7.2012, p. 39; JO C 354, 28.12.2010, p. 80.

3.11 Finalizarea unei **piețe unice a inovării** depinde într-o mare măsură de buna funcționare a pieței unice europene. Aceasta încă se confruntă cu numeroase obstacole și deficiențe, mai ales în ceea ce privește asigurarea liberei circulații a serviciilor și a capitalului ⁽¹¹⁾. CESE propune încă o dată Comisiei să analizeze posibilitatea creării unei baze de date electronice paneuropene (sub forma unui motor de căutare), care să conțină cunoștințe specifice provenind din partea diferitor întreprinderi și institute de cercetare individuale, pentru a facilita crearea mai rapidă de rețele între întreprinderi și alte organizații în vederea aderării acestora la proiecte inovatoare (eventual în contextul actualei Rețele europene a întreprinderilor) ⁽¹²⁾.

3.11.1 Obstacolele din calea finalizării unei **piețe unice a drepturilor de proprietate intelectuală** intră în aceeași categorie. Deși brevetul european unic a văzut în sfârșit lumina zilei, ceea ce reprezintă o realizare importantă, procedurile încă nu sunt funcționale.

3.12 Europa a rămas în urmă și în ceea ce privește **finalizarea unei piețe a achizițiilor publice inovatoare**, mai ales în ceea ce privește mecanismele de achiziții publice ⁽¹³⁾. Până în prezent, în Europa există mult prea puține licitații publice menite să stimuleze inovarea. Prin urmare, CESE invită statele membre să recurgă într-o măsură semnificativ mai mare la achizițiile publice înainte de comercializare, care, conform estimărilor Comisiei, ar permite creșterea pieței achizițiilor publice cu 10 miliarde de euro. În acest context, Comitetul atrage atenția și asupra propunerilor Parlamentului European cu privire la modernizarea achizițiilor publice ⁽¹⁴⁾. De asemenea, pentru creșterea cererii de produse și servicii inovatoare, ar trebui să se recurgă mai des și la achiziții publice cofinanțate din fondurile structurale.

3.13 Un **Spațiu european de cercetare** funcțional, care echivalează cu o piață unică a cercetării și dezvoltării, reprezintă una dintre condițiile esențiale pentru implementarea deplină a conceptului de Uniune a inovării. Consiliul European a stabilit ca termen pentru finalizarea acestuia anul 2014 ⁽¹⁵⁾. Aceasta înseamnă că până atunci ar trebui eliminate toate obstacolele principale din calea mobilității și a cooperării transfrontaliere, inclusiv prin intermediul unei piețe a muncii deschise pentru cercetători, prin instituirea de fonduri de pensii suplimentare, printr-un flux optim de cunoștințe și de rezultate ale cercetării și printr-o utilizare mai competitivă a resurselor de cercetare naționale. CESE și-a prezentat mai detaliat opiniile cu privire la finalizarea SEC într-un aviz ⁽¹⁶⁾, în care își exprima îngrijorarea cu privire la faptul că 2014 este un termen prea ambițios.

⁽¹¹⁾ A se vedea avizul – „Actul privind piața unică - identificarea măsurilor lipsă” (nepublicat încă în JO).

⁽¹²⁾ A se vedea avizul JO C 218, 11.9.2009, p. 8, punctele 1.2 și 3.2.4.

⁽¹³⁾ Piața achizițiilor publice reprezintă aproximativ 17 % din PIB-ul Europei.

⁽¹⁴⁾ Raportul Comisiei IMCO și Rezoluția PE referitoare la achizițiile publice înainte de comercializare.

⁽¹⁵⁾ Concluziile Consiliului European din februarie 2011 și martie 2012.

⁽¹⁶⁾ JO C 76, 14.3.2013, p. 31.

3.14 Prioritatea acordată finanțării și stimulării inovării ar trebui să se reflecte în toate programele de finanțare ale UE, inclusiv în fondurile de coeziune, și nu doar în cadrul programului de competitivitate și inovare. Prin urmare, CESE invită statele membre să profite de posibilitățile pe care le oferă noul Regulament privind fondurile structurale ⁽¹⁷⁾.

3.15 Pentru ca Uniunea inovării să funcționeze corect, este nevoie de eforturi susținute și de o cooperare efectivă la toate nivelurile – UE, național și local. Este nevoie de o mai mare focalizare asupra rolului **politicii de inovare regională**, care ar putea aduce o contribuție considerabilă la stoparea exodului de inteligență din regiunile care dispun de o capacitate limitată către centrele de cercetare europene consacrate.

4. Observații speciale

4.1 În opinia CESE, îndeplinirea celor 34 de angajamente din inițiativa emblematică reprezintă doar primul pas spre realizarea unei Uniuni a inovării în adevăratul sens al cuvântului. Dacă vrem să aducem o contribuție substanțială la creșterea inteligență, durabilă și favorabilă incluziunii, în etapa următoare va fi necesar un proces de **aprofundare**, ceea ce înseamnă mai multă integrare și coordonare a politicii naționale în materie de cercetare și inovare cu politicile și activitățile UE. CESE solicită Comisiei să elaboreze fără întârziere o listă de măsuri și domenii concrete în aprofundarea nu este doar posibilă, ci și necesară.

4.2 CESE consideră că există o marjă largă de aprofundare în numeroase domenii, dintre care dorește să enumere doar câteva:

- promovarea *inovării în sectorul public* poate duce la creșterea eficienței organismelor publice și la reducerea costurilor acestora, contribuind astfel la echilibrarea bugetelor și la competitivitatea generală a statelor membre;
- *îmbunătățirea mediului de afaceri pentru întreprinderile inovatoare cu o creștere rapidă*, mai ales prin măsuri mai ferme în domeniul fiscalității, prin sprijinirea întreprinderilor noi (scutiri de impozite pe termen limitat), prin armonizarea legislației în materie de drepturi de autor etc.;
- *inovarea socială* poate aborda cu succes multe dintre provocările societății moderne și consecințele crizei economice;
- *soluțiile inovatoare din sectorul serviciilor* ar putea deschide noi posibilități în comerțul cu amănuntul, în comerțul electronic, în turism, pentru aplicațiile informatice etc.

⁽¹⁷⁾ Articolul 9 din Regulamentul privind FSE.

4.3 CESE sprijină concluziile și recomandările ERIAB, care a efectuat primul „test de rezistență” al Uniunii inovării⁽¹⁸⁾. În acest raport, ERIAB arată că este necesar ca viitoarea strategie europeană de creștere să fie radical regândită și să se bazeze mai mult pe cunoaștere și inovare. Printre principalele provocări, se menționează:

- angajamentul politic slab al statelor membre față de Uniunea inovării;
- utilizarea unor modele de afaceri tradiționale, învechite;
- corelarea insuficientă a producției cu rezultatele științifice și academice de la cel mai înalt nivel în termeni de inovare bazată pe tehnologii;

— procese decizionale lente și reticența față de riscurile legate de inovare.

4.4 CESE propune Comisiei să analizeze posibilitatea introducerii unor instrumente speciale menite să promoveze dezvoltarea unor noi modele de afaceri inovatoare. Eventual, s-ar putea recurge la așa-numitele „cupoane pentru inovare”.

4.5 CESE a fost invitat în cadrul inițiativelor emblematice să încurajeze întreprinderile, partenerii sociali și ONG-urile pe care le reprezintă să sprijine Uniunea inovării și să ajute la difuzarea celor mai bune practici. Propunem ca CESE, mai ales prin intermediul Grupului de coordonare Europa 2020, să întocmească o listă concretă de inițiative și activități cu care, prin intermediul partenerilor sociali, al consiliilor economice și sociale naționale și al altor organizații ale societății civile, ar putea aduce o contribuție mai mare decât până în prezent la creșterea încrederii în Uniunea inovării.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁸⁾ Comitetul pentru Spațiul european de cercetare și inovare, Primul document de poziție: Un test de rezistență al Uniunii inovării, noiembrie 2012.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu funcționalități de bază

COM(2013) 266 final – 2013/0139 (COD)

(2013/C 341/09)

Raportor: **dna Reine-Claude MADER**

La 7 iunie și la 23 mai 2013, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și, respectiv, Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu funcționalități de bază

COM(2013) 266 final – 2013/139 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 iulie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 163 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 3 abțineri.

1. Sinteza

1.1 CESE salută propunerea Comisiei, care urmărește să asigure fiecărui cetățean european accesul la un cont bancar și să îmbunătățească comparabilitatea comisioanelor și mobilitatea, comunicarea urmărind să combată excluderea financiară și să încurajească participarea consumatorilor în cadrul pieței interne.

1.2 Comitetul consideră că adoptarea unei directive este mijlocul cel mai potrivit de a concretiza aceste măsuri benefice atât pentru consumatori, cât și pentru furnizorii de servicii de plată. Măsurile vor contribui la finalizarea pieței unice în domeniul serviciilor financiare și la suprimarea obstacolelor din calea liberei circulații a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor. Cu toate acestea, exercitarea acestor drepturi va trebui să se supună regulilor Uniunii privind combaterea spălării de bani și a finanțării terorismului și să nu favorizeze evaziunea fiscală. În plus, Comitetul consideră că trebuie acordată cea mai mare atenție principiilor de subsidiaritate și proporționalitate.

1.3 Cu toate acestea, Comitetul regretă limitările aduse domeniului de aplicare a unor măsuri, solicitând ca armonizarea terminologiei să acopere toate comisioanele și ca documentele de informare să nu cuprindă doar lista celor mai reprezentative tranzacții. Comitetul consideră că nu poate fi făcută o alegere în cunoștință de cauză decât dacă se compară comisioanele aplicabile tuturor tranzacțiilor curente, dat fiind că fiecare consumator are nevoi diferite.

1.4 CESE este de acord cu dispozițiile care sporesc transparența, mai ales în ceea ce privește ofertele la pachet, consumatorul trebuind să poată compara diversele formule

propușe de prestatorii de servicii de plată și să poată stabili care este mai avantajoasă și mai potrivită cu situația sa.

1.5 Comitetul sprijină introducerea unei obligații de prezentare a situației comisioanelor și ar dori ca această dispoziție să fie completată de obligația de a-i informa pe consumatori în prealabil în legătură cu perceperea comisioanelor neobișnuite în propriul cont, astfel încât să le lase posibilitatea de a întreprinde măsurile cuvenite sau de a contesta aceste comisioane.

1.6 Din aceleași motive de transparență, Comitetul este favorabil stabilirii unor instrumente independente de comparare și solicită ca registrul unde sunt înscrise site-urile existente să permită consumatorilor să aibă acces la informațiile privind entitățile din toate statele membre.

1.7 De asemenea, CESE este în favoarea propunerilor privind mobilitatea bancară, considerând însă că ar trebui studiată fezabilitatea unui număr de cont *portabil* și că un sistem de redirecționare automată a operațiilor ar trebui să funcționeze în mod regulat ⁽¹⁾. Aceste măsuri trebuie să fie precedate de elaborarea unui studiu independent.

1.8 Pe de altă parte, Comitetul atrage atenția asupra importanței formării personalului prestatorilor de servicii de plată, informarea fiind indispensabilă, însă nu suficientă. În plus, CESE subliniază necesitatea unei educații financiare, acordată mai ales de asociațiile independente de consumatori ⁽²⁾.

⁽¹⁾ JO C 151 du 17.6.2008, p. 1.

⁽²⁾ JO C 318 du 29.10.2011, p. 24.

1.9 CESE nu poate decât să sprijine dispozițiile care permit oricărui cetățean european să aibă un cont bancar care să dispună de funcționalități de bază, incluziunea bancară fiind o necesitate în lumea actuală.

1.10 Comitetul își exprimă rezervele cu privire la limitarea „cel puțin un prestator” în fiecare stat membru, ceea ce ar putea anula în realitate orice alegere a consumatorului, dat fiind că nu este disponibilă nicio ofertă concurentă.

1.11 CESE consideră că costurile reale trebuie luate în considerare pentru a defini caracterul „rezonabil” al costurilor privind posesia și operarea unui cont, în cazul în care acestea nu sunt gratuite, și subliniază necesitatea limitării costurilor pentru incidentele de plată.

1.12 CESE împărtășește opinia Comisiei cu privire la necesitatea de a prevedea controale și sancțiuni disuasive în cazul nerespectării dispozițiilor prevăzute de directivă, subliniind că eficiența controalelor depinde de disponibilizarea de resurse corespunzătoare în raport cu misiunile încredințate.

1.13 Comitetul reamintește că este favorabil sistemelor de soluționare alternativă a litigiilor, cu condiția ca acestea să fie independente.

2. Context

2.1 La 8 mai 2013, Comisia a prezentat o propunere de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți, schimbarea conturilor de plăți și accesul la conturile de plăți cu funcționalități de bază.

2.2 Această propunere se înscrie în șirul inițiativelor luate în ultimii ani pentru a continua realizarea unei piețe unice a serviciilor de plată, esențială pentru creșterea și competitivitatea Europei.

2.3 Propunerea se bazează pe articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, al cărui obiect este eliminarea obstacolelor din calea liberei circulații a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor.

2.4 Conform estimărilor Băncii Mondiale, Comisia observă că 58 de milioane de consumatori din Uniunea Europeană nu dispun de un cont bancar, deși 25 de milioane dintre aceștia ar dori să aibă unul.

2.5 Comisia subliniază că economia are tendința să generalizeze plățile fără numerar și dematerializate în cazul întreprinderilor, al consumatorilor și al administrațiilor, dar nu propune nicio măsură de utilizare pe scară mai largă a operațiilor nemonetare.

2.6 În acest context, Comisia consideră că este indispensabil să se dispună de un cont bancar și de acces la servicii financiare, dacă se consideră că trebuie asigurate consumatorilor toate avantajele pieței unice, dar și inserția financiară și socială.

2.7 De altfel, Comisia subliniază că este posibil ca, în prezent, condițiile de pe piața unică să-i descurajeze pe anumiți prestatori de servicii de plată să investească în piețe noi.

2.8 Comisia dorește să îndrepte aceste neajunsuri și, pentru a atinge acest obiectiv, propune:

— ca toți consumatorii, indiferent de situația lor financiară, să poată dispune de un cont de plată în orice țară a Uniunii Europene, cu funcționalități de bază;

— să adopte dispoziții ce urmăresc să îmbunătățească informarea privind comisioanele bancare și care favorizează posibilitatea comparației;

— să instituie în fiecare stat membru un mecanism de facilitare a mobilității bancare.

2.9 În opinia Comisiei, aceste măsuri vor face ca piața internă din domeniul serviciilor financiare să devină pe deplin operațională și să se dezvolte. Consumatorii vor putea să compare mai ușor ofertele în interiorul Uniunii și să se deplaseze în acest sens. Prestatorii de servicii de plată vor opera pe picior de egalitate și vor putea să beneficieze de simplificarea procedurilor și de armonizarea regulilor, pentru a căuta noi piețe.

3. Evaluarea propunerii de directivă

3.1 CESE împărtășește analiza Comisiei cu privire la obstacolele întâlnite și la necesitatea finalizării pieței unice a serviciilor financiare, considerând că orice consumator trebuie să poată să-și deschidă un cont bancar și să dispună de mijloace pentru a-l utiliza, inserția bancară fiind o condiție necesară pentru a atinge obiectivul avut în vedere.

3.2 De altfel, Comitetul sprijină propunerile ce urmăresc remedierea lipsei de transparență a comisioanelor bancare și îmbunătățirea mobilității, considerând că ele vor contribui la favorizarea concurenței în beneficiul consumatorilor și al prestatorilor serviciilor de plată.

3.3 Comitetul consideră că adoptarea unei directive este mijlocul cel mai potrivit, dat fiind că – pe bună dreptate – Comisia a subliniat că recomandarea nu a avut rezultatul scontat și că demersurile voluntare au fost cu totul insuficiente.

4. Observații specifice

4.1 Comparabilitatea comisioanelor aferente conturilor de plăți

4.1.1 **Terminologie.** CESE este pe deplin de acord cu propunerea Comisiei de armonizare a terminologiei utilizată pentru comisioane, armonizare indispensabilă pentru a înlesni înțelegerea consumatorilor și comparabilitatea. Comitetul își pune însă întrebări cu privire la limitarea domeniului de aplicare a măsurii și ar dori ca armonizarea terminologiei să vizeze toate comisioanele.

4.1.1.1 Comitetul observă că autoritățile competente desemnate în fiecare stat membru vor fi însărcinate să stabilească listele provizorii care vor fi transmise Comisiei și consideră că asociațiile de consumatori și prestatorii de servicii de plată trebuie asociate la elaborarea acestor liste, împreună cu consumatorii, pentru a verifica dacă termenii adoptați pot fi înțeleși cu adevărat de toți.

4.1.1.2 Comitetul atrage atenția asupra faptului că termenul care va fi utilizat trebuie să se refere efectiv la servicii identice în fiecare domeniu.

4.1.2 **Documentație privind comisioanele și glosar.** CESE salută obligația impusă prestatorilor de servicii de plată de a pune consumatorilor la dispoziție – înainte de încheierea contractului – un document de informare cu privire la costuri, care să cuprindă lista celor mai reprezentative servicii. Comitetul aprobă dispoziția care prevede accesul gratuit în orice moment la acest document, mai ales prin publicarea lui pe site-urile internet ale instituțiilor financiare, propunând ca prezentarea listei să fie armonizată. De asemenea, CESE propune completarea acestui mecanism de informare cu obligația de a le trimite consumatorilor un nou document de informare în momentul schimbării tarifelor.

4.1.2.1 Cu toate acestea, Comitetul consideră că documentul de informare trebuie să conțină toate costurile și că includerea doar a cheltuielilor celor mai reprezentative nu le permite consumatorilor să compare eficient ofertele diverselor instituții, această comparație fiind necesară având în minte propriile nevoi. Fiecare consumator are nevoi specifice, care nu sunt neapărat cele care figurează pe listă.

4.1.2.2 În cazul în care toate costurile vor figura în această listă, Comitetul recomandă armonizarea modului în care sunt prezentate rubricile din documentul de informare. De asemenea, CESE recomandă armonizarea prezentării informațiilor pe tipuri de operații (pe lună, an și tranzacție), pentru a favoriza comparația.

4.1.2.3 În interesul transparenței și considerând că consumatorul trebuie să poată aprecia dacă vrea să accepte sau nu un pachet de servicii, în funcție de nevoile sale, Comitetul salută impunerea obligației de a indica în detaliu aceste oferte în documentul de informare.

4.1.2.4 De asemenea, CESE salută obligația utilizării terminologiei armonizate în documentul de informare și în extrasul de cont, pentru a facilita înțelegerea.

4.1.2.5 În fine, CESE ia notă de obligația de a pune la dispoziție glosare, însă consideră că prioritară este utilizarea unor termeni clari și inteligibili în documentele de informare.

4.1.3 **Situația comisioanelor.** CESE este de acord cu obligația de a transmite consumatorilor cel puțin o dată pe an un extras cu toate costurile suportate de aceștia. Această informație permite consumatorilor să evalueze costul prestațiilor de servicii furnizate și să aleagă produsele adecvate. Comitetul consideră că este vorba de o condiție minimă necesară și că acest extras trebuie oferit gratis.

4.1.3.1 Cu toate acestea, Comitetul subliniază că ar fi interesant să se completeze această măsură printr-o obligație de a-i informa pe consumatori în prealabil, înainte de debitarea din cont de către prestatorii de servicii de plată a unor comisioane neobișnuite, ceea ce ar permite clienților să-și ia măsurile necesare înainte de debitare, să-și alimenteze contul sau – dacă este necesar – să conteste comisioanele.

4.1.4 **Site de comparare.** CESE este de acord cu punerea la dispoziția consumatorilor a informațiilor privind comisioanele bancare prin intermediul unor site-uri internet naționale, autorizate sau publice. Prin această măsură, consumatorii vor dispune de informații mai bune, cu condiția ca site-ul de comparare să prezinte garanții de independență și să fie complet. Comitetul consideră că modalitățile de finanțare a acestor site-uri trebuie analizate atent și, de asemenea, își pune întrebări în legătură cu modurile de funcționare a acestor instrumente, în special cu natura datelor ce vor fi furnizate, cu eventualitatea menționării exclusiv a costurilor calculate pe unitatea de tranzacție sau de serviciu sau cu posibilitatea efectuării unui calcul conform unui profil personalizat.

4.1.4.1 Comitetul atrage atenția asupra faptului că trebuie abordate foarte prudent condițiile de atribuire a acreditărilor pentru operatorii privați și consideră că aceste acreditări trebuie să fie acordate de autoritățile competente ale statelor membre.

4.1.4.2 De asemenea, Comitetul consideră că termenii utilizați de site-ul de comparare trebuie să fie cei adoptați de terminologia armonizată.

4.1.4.3 În fine, Comitetul recomandă ca registrul să reperițieze sau să cuprindă un link către registrele celorlalte state membre, astfel încât consumatorii să aibă ușor acces la tarifele tuturor instituțiilor financiare prezente pe teritoriul UE, pentru ca mai ales persoanele foarte mobile să poată utiliza acest instrument.

4.2 Schimbarea contului

4.2.1 CESE sprijină propunerile Comisiei care vor contribui la îmbunătățirea mobilității bancare, ceea ce este indispensabil în raport cu obstacolele psihologice și tehnice care împiedică mobilitatea.

4.2.2 Cu toate acestea, Comitetul consideră că ar trebui realizat un studiu independent cu privire la posibilitatea de a institui un număr de cont portabil, soluția cea mai eficientă de realizare pe deplin a mobilității.

4.2.3 Comitetul consideră că toate instituțiile de plată ar trebui să prevadă cel puțin înființarea unui sistem automat de redirecționare pe o perioadă de 15 luni, pentru a ține seama de plățile efectuate pe bază anuală.

4.2.4 Comitetul salută stabilirea de către Comisie a modalităților de facturare a costurilor asociate serviciului de schimbare a contului, pentru a evita ca acestea să fie disuasive.

4.2.5 Comitetul subliniază că persistă anumite obstacole, în special costul de transfer al anumitor produse de economisire sau deținerea unui credit ipotecar.

4.2.6 Comitetul constată că informațiile privind existența acestor mecanisme de înlesnire a mobilității sunt determinante și că banca aleasă de consumator trebuie să fie singurul interlocutor al acestuia.

4.2.7 Comitetul consideră că personalul prestatorilor de servicii de plată, în special personalul de la recepția agențiilor trebuie format în sensul promovării mobilității bancare și menționează necesitatea unei educații financiare, acordată mai ales de asociațiile de consumatori.

4.3 Accesul la un cont de plăți

4.3.1 CESE nu poate decât să sprijine demersul Comisiei, considerând că orice consumator trebuie să aibă acces la un cont bancar însoțit de servicii de bază, pentru a putea utiliza toate serviciile bancare necesare în viața cotidiană, unde dematerializarea are efecte din ce în ce mai însemnate. Comitetul subliniază importanța informațiilor oferite de bănci cu privire la existența acestui serviciu.

4.3.2 Cu toate acestea, Comitetul își exprimă rezervele cu privire la limitarea ofertei la „cel puțin un prestator de servicii de plată” care oferă un cont de plăți de bază pe teritoriul fiecărui stat membru. În ipoteza în care o singură instituție financiară ar propune această ofertă, asupra acesteia ar apăsa o sarcină grea, care ar îngreuna atât situația acesteia, cât și cea a consumatorilor care i-ar deveni clienți. În fine, absența concurenței i-ar priva pe consumatori de orice alegere și ar însemna că aceștia ar fi obligați să accepte condițiile stabilite, în special tarifele.

4.3.3 Comitetul consideră că lista prestațiilor de bază menționate la articolul 16 trebuie să reprezinte condiția minimă, fiecare stat membru trebuind să aibă libertatea de a include prestații suplimentare, legate mai ales de trăsăturile naționale specifice.

4.3.4 Comitetul consideră că banca este cea care decide dacă acordă sau nu o descoperire de cont adecvată.

4.3.5 Comitetul este de acord cu gratuitatea acestui serviciu de bază sau cu limitarea costurilor acestuia.

4.4 Autorități competente, soluționarea extrajudiciară a litigiilor, sancțiuni

4.4.1 CESE împărtășește opinia Comisiei cu privire la necesitatea de a prevedea controale și sancțiuni disuasive în cazul nerespectării dispozițiilor directivei și subliniază că eficiența controalelor nu va fi asigurată decât dacă autoritățile naționale dispun de mijloace adecvate pentru a-și duce la bun sfârșit misiunile încredințate.

4.4.2 Comitetul reamintește că este favorabil sistemelor de soluționare alternativă a litigiilor, cu condiția ca acestea să fie independente.

4.5 Dispoziții finale

4.5.1 CESE este de acord cu delegarea competențelor către Comisie, cu condiția ca modalitățile să fie clar definite și ca transparența exercitării acestora să fie asigurată.

4.5.2 Comitetul sprijină politica de evaluare a Comisiei.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 528/2012 privind punerea la dispoziție pe piață și utilizarea produselor biocide în ceea ce privește anumite condiții de acces pe piață

COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD)

(2013/C 341/10)

Raportor unic: **dl Pedro NARRO**

La 23 mai 2013 și la 6 iunie 2013, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și respectiv Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) nr. 528/2012 privind punerea la dispoziție pe piață și utilizarea produselor biocide în ceea ce privește anumite condiții de acces pe piață

COM(2013) 288 final – 2013/0150 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 17 iulie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 154 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 7 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Propunerea Comisiei Europene reprezintă o contribuție la îmbunătățirea substanțială a punerii în aplicare, începând cu 1 septembrie 2013, a noului Regulament privind produsele biocide, clarifică funcționarea dispozițiilor tranzitorii și conferă o mai mare securitate juridică operatorilor.

1.2 CESE deplânge faptul că, de-a lungul procesului lung și complex al adoptării noii legislații europene privind produsele biocide, Comisia, Consiliul și Parlamentul nu au analizat ex ante denaturările pe care le-ar putea produce o serie de dispoziții tranzitorii confuze și ambigue.

1.3 CESE înțelege că este necesară modificarea Regulamentului privind produsele biocide înainte de intrarea sa în vigoare⁽¹⁾, pentru a se facilita tranziția de la Directiva 98/8/CE la regulamentul în cauză. Pentru a garanta funcționarea corectă a sistemului este absolut necesar un cadru coerent, cu dispoziții tranzitorii care să permită o schimbare progresivă a sistemului pentru operatori și statele membre.

1.4 CESE apreciază schimbările introduse în măsurile tranzitorii în ce privește articolele tratate și evaluarea substanțelor active și a produselor biocide existente. Aceste modificări vor împiedica „înghețarea” de facto a introducerii pe piață a multor articole noi tratate, permițând prezența acestora pe piață, cu

condiția ca un dosar complet de evaluare a substanței sau substanțelor active conținute de articolele tratate în cauză să fi fost prezentat până la 1 septembrie 2016⁽²⁾. Aceste modificări vor permite și o mai bună tranziție către un sistem armonizat de autorizare a produselor biocide existente⁽³⁾.

1.5 În ce privește dispoziția inovatoare referitoare la prezentarea obligatorie a studiilor privind evoluția și comportamentul în mediu referitoare la substanțele enumerate în anexa II la Regulamentul (CE) nr. 1451/2007, CESE solicită Comisiei să garanteze că noua obligație nu va provoca denaturări ale concurenței și nu va afecta negativ capacitatea de inovare a unor întreprinderi.

1.6 CESE sprijină ideea ca, în cadrul acestei modificări legislative să se poată aborda și alte chestiuni importante, cum ar fi accesul la informații, definirea produselor de tip biocid și obligația de punere la dispoziție.

2. Introducere

2.1 Produsele biocide sunt toate substanțele active sau amestecurile care conțin una sau mai multe substanțe active, prezentate sub formă în care sunt livrate utilizatorului, destinate distrugerii, inhibării, anihilării organismelor dăunătoare sau prevenirii acțiunilor acestora sau combaterii lor în orice

⁽¹⁾ Intrarea în vigoare este prevăzută pentru 1 septembrie 2013.

⁽²⁾ Articolul 94 din Regulamentul nr. 528/2012.

⁽³⁾ Articolul 89 din Regulamentul nr. 528/2012

mod, printr-o acțiune chimică sau biologică. Toate substanțele, amestecurile și produsele introduse pe piață cu intenția de a genera substanțe active vor fi, de asemenea, considerate drept produse biocide⁽⁴⁾. Produsele biocide sunt prezente în viața de zi cu zi, ele evitând propagarea bolilor și favorizând un nivel înalt de igienă în medii foarte populate.

2.2 Normele privind comercializarea produselor biocide au fost instituite prin Directiva 98/8/CE a Parlamentului European și a Consiliului⁽⁵⁾. Această directivă armoniza la nivel european legislația privind produsele respective, stabilind principii comune de evaluare și autorizare a acestora și împiedicând astfel apariția unor bariere economice sau administrative.

2.3 La 16 mai 2013, Comisia Europeană a prezentat o propunere de modificare a Regulamentului (UE) nr. 528/2012 privind punerea la dispoziție pe piață și utilizarea produselor biocide în ceea ce privește anumite condiții de acces pe piață⁽⁶⁾. Așa-numitul Regulament privind produsele biocide a fost adoptat la 22 mai 2012⁽⁷⁾, iar intrarea sa în vigoare este prevăzută pentru 1 septembrie 2013. Noua legislație europeană va implica abrogarea Directivei 98/8/CE și este rezultatul unei intense consultări publice și a unei analize detaliate a impactului, efectuată de Comisia Europeană⁽⁸⁾.

2.4 Regulamentul supus examinării are ca obiectiv îmbunătățirea liberei circulații a produselor biocide în interiorul Uniunii, asigurând totodată un nivel ridicat de protecție a sănătății umane și animale și a mediului. Menținând structura Directivei 98/8/CE, regulamentul se sprijină pe principiul precauției, pentru a se garanta că producerea și introducerea pe piață a substanțelor active și biocide nu au efecte negative asupra sănătății sau asupra mediului.

2.5 Scopul acestui act legislativ este remedierea deficiențelor detectate în cadrul legislativ anterior și dinamizarea funcționării sistemului de autorizatii prin simplificare, eliminarea obstacolelor din calea comercializării produselor biocide și armonizarea anumitor dispoziții.

2.6 În urma identificării unor dispoziții ale Regulamentului privind produsele biocide nr. 528/2012 care i-ar putea afecta buna funcționare, Comisia a hotărât să prezinte o modificare formală a acestuia, înainte de intrarea în vigoare. Motivele acestei modificări sunt:

— să se evite ca dispozițiile tranzitorii ale Regulamentului privind produsele biocide să „înghețe” involuntar piața pentru o perioadă de până la unsprezece ani în ceea ce privește articolele tratate cu substanțe biocide care sunt legale pe piața UE, dar care nu au fost încă evaluate la nivelul Uniunii;

— să se elimine barierele comerciale neintenționate care, ca urmare a punerii în aplicare a regulamentului, ar putea aduce prejudicii anumitor operatori.

3. Observații generale

3.1 În 2010, CESE a adoptat un aviz privind Regulamentul nr. 528/2012 privind introducerea pe piață și utilizarea produselor biocide⁽⁹⁾. În care susținea necesitatea de a înlocui directiva printr-un regulament privind produsele biocide, în scopul simplificării și armonizării legislației.

3.2 În ciuda studiului de impact, a consultării publice și a diverselor rapoarte elaborate în contextul adoptării Regulamentului privind produsele biocide, criticile formulate de furnizori, în special de cei mici și mijlocii, privind posibilitatea ca punerea în aplicare a regulamentului să genereze considerabile restricții și disfuncționalități pe piață, explică de ce Comisia Europeană a reacționat imediat, propunând o serie de modificări care să elimine efectele negative ale barierelor comerciale pe care le-ar putea genera legislația europeană în domeniul produselor biocide, în special dispozițiile tranzitorii.

3.3 CESE apreciază pozitiv modificarea de către Comisie a anumitor articole, facilitându-se astfel o punere în aplicare mai rațională a legislației privind produsele biocide. Cu toate acestea, CESE consideră că, odată ce s-a inițiat procedura de revizuire a regulamentului, ar fi trebuit abordate mai sistematic și pe larg unele deficiențe ale actului legislativ original, legate de accesul la informații, obligația de punere la dispoziție și definiția produselor de tip biocid.

3.4 Modificările introduse în dispozițiile tranzitorii, în special la articolele 86, 89 și 94 din Regulamentul nr. 528/2012 vor împiedica „înghețarea” pieței în ceea ce privește anumite substanțe active existente sau o interdicție *de facto* pentru articolele noi tratate, între 1 septembrie 2013 și aprobarea ultimei substanțe active conținute de articole. CESE consideră că aceste modificări ale dispozițiilor tranzitorii remediază considerabilele prejudicii și daune colaterale pe care le-ar fi provocat formularea inițială a articolelor în cauză.

⁽⁴⁾ Directiva 98/8/CE

⁽⁵⁾ JO L 123, 24.4.1998.

⁽⁶⁾ COM(2013) 288 final.

⁽⁷⁾ JO L 167, 27.6.2012.

⁽⁸⁾ SEC(2009) 773.

⁽⁹⁾ JO C 347, 18.12.2010., p. 62

4. Observații specifice

4.1 Articolul 89 alineatul (4) și articolul 93 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 528/2012 prevăd perioade de eliminare progresivă a produselor biocide pentru care nu a fost acordată nicio autorizație. Noul text propus vizează extinderea respectivelor perioade pentru produsele biocide aflate deja pe piață, în cazul în care se acordă o autorizație, dar condițiile de autorizare implică modificarea produsului. CESE consideră că în acest din urmă caz ar trebui să se aplice o derogare de la norma generală sub aspectul termenelor, în cazul în care solicitarea a fost respinsă. CESE propune ca, atunci când un produs este autorizat sub rezerva unor modificări, să se acorde un termen mai lung, pentru ca produsul să poată fi introdus pe piață și utilizat până la epuizarea stocurilor.

4.2 Agenția Europeană pentru Produse Chimice (ECHA) va trebui să se asigure că lista pe care o publică (articolul 95) conține doar informații referitoare la furnizorii corespunzători care susțin reînnoirea autorizației unei anumite substanțe active.

4.3 În ce privește accesul la informații, la care se referă articolul 66 alineatul (3), CESE consideră că trebuie să se asigure un echilibru corect între interesul general și interesele private legitime. Furnizarea automată și sistematică de informații

privind numele și adresa fabricantului unei substanțe active oricărui terț care le solicită ar putea încălca protecția interesului comercial al posesorului autorizației.

4.4 În avizul său privind Regulamentul privind produsele biocide, CESE întâmpina cu satisfacție obligația de a pune la dispoziție datele privind testele pe animale. De altfel, unul dintre aspectele cele mai benefice ale noului regulament este tocmai evitarea suferinței inutile a animalelor vertebrate printr-o continuă repetare a studiilor toxicologice. În orice caz, Comisia ar trebui să evalueze dacă obligația de punere la dispoziție a datelor, atât cele legate de studiile toxicologice și ecotoxicologice, cât cele legate de toate studiile privind evoluția și comportamentul în mediu referitoare la substanțele enumerate în anexa II la Regulamentul (CE) nr. 1451/2007 este echilibrată și facilitează producerea de noi substanțe active. Pentru evitarea însușirii ilicite a muncii altei persoane sunt fundamentale o compensare efectivă a costurilor și protecția datelor până în 2025.

4.5 În opinia CESE, extinderea termenelor de la 2 la 3 ani este logică, astfel încât statele membre să se pronunțe asupra autorizării unui produs biocid, după luarea deciziei de a aproba o anumită substanță activă pentru un tip specific de produs (articolul 89 din Regulamentul nr. 528/2012). În cazul în care nu s-ar fi efectuat această modificare, date fiind diversele etape ale procesului de autorizare, ar exista riscul unei nerespectări sistematice a termenelor, ceea ce ar duce la paralizarea procesului.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind implementarea sistemului eCall interoperabil la nivelul UE

COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD)

și Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele de omologare de tip pentru instalarea unui sistem eCall la bordul vehiculelor și de modificare a Directivei 2007/46/CE

COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD)

(2013/C 341/11)

Raportor general: **dl Thomas McDONOGH**

La 1 iulie 2013 și, respectiv, la 5 iulie 2013, în conformitate cu articolul 91 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de decizie a Parlamentului European și a Consiliului privind implementarea sistemului eCall interoperabil la nivelul UE

COM(2013) 315 final – 2013/0166 (COD).

La 27 iunie 2013 și, respectiv, la 1 iulie 2013, în conformitate cu articolul 114 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințele de omologare de tip pentru instalarea unui sistem eCall la bordul vehiculelor și de modificare a Directivei 2007/46/CE

COM(2013) 316 final – 2013/0165 (COD).

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl McDonogh raportor general în cadrul celei de-a 492-a sesiuni plenare din 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 19 septembrie) și a adoptat prezentul aviz cu 141 de voturi pentru și o abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul ia notă de faptul că, în 2012, 28 000 de persoane și-au pierdut viața și 1,5 milioane de persoane au fost vătămate pe drumurile din UE. Comitetul este ferm convins că scăderea numărului victimelor accidentelor rutiere are o importanță socială majoră și sprijină obiectivul ambițios al Comisiei de a reduce acest număr la jumătate în perioada 2011-2020, în raport cu anul 2010.

1.2 Comitetul salută propunerile de decizie și de regulament ale Comisiei privind implementarea sistemului eCall, menite să asigure instalarea, până în octombrie 2015, a sistemului eCall bazat pe numărul 112 în toate modelele noi de automobile și vehicule utilitare ușoare și crearea infrastructurii necesare pentru preluarea și gestionarea adecvată a apelurilor eCall în cadrul centrelor de preluare a apelurilor de urgență (cunoscute și sub numele de PSAP – Public Safety Answering Points), garantând astfel compatibilitatea, interoperabilitatea și continuitatea sistemului eCall la nivelul UE.

1.3 CESE este de acord cu concluziile evaluării impactului sistemului eCall, care au scos în evidență că introducerea

obligatorie a sistemului eCall este singura modalitate ca acesta să aducă beneficii cetățenilor Uniunii Europene. Comitetul a atras atenția Comisiei, în numeroase avize, asupra faptului că o abordare voluntară nu va fi încununată de succes.

1.4 Comitetul remarcă faptul că propunerile se vor aplica doar noilor tipuri de vehicule înmatriculate pentru prima dată la 1 octombrie 2015 sau după această dată și că modelele existente vor putea continua să fie fabricate și comercializate fără sistemul eCall după această dată. Comitetul este conștient de posibilele costuri pentru producătorii de autovehicule, însă solicită ca aceștia să aplice, de asemenea, în cel mai scurt timp, tehnologia eCall la modelele de vehicule existente care urmează a fi fabricate după octombrie 2015.

1.5 Comitetul ia notă de faptul că propunerile nu prevăd aplicarea tehnologiei eCall în cazul motocicletelor și al altor vehicule motorizate cu două roți. Dat fiind că riscul de a fi vătămați sau de a deceda cu care se confruntă conducătorii și pasagerii acestor tipuri de vehicule reprezintă o problemă semnificativă, CESE solicită producătorilor și statelor membre să extindă sistemul eCall la vehiculele motorizate cu două roți cât mai curând posibil.

1.6 Comitetul reiterează, de asemenea, solicitarea adresată Comisiei de a face propuneri, în cel mai scurt timp, pentru a spori în mod semnificativ siguranța activă și pasivă a vehiculelor motorizate cu două roți.

1.7 CESE este impresionat de succesul pe care l-au înregistrat autoritățile însărcinate cu siguranța rutieră înființate în anumite state membre în ce privește monitorizarea punerii în aplicare a strategiilor naționale în acest domeniu, acordarea de consiliere în materie de politică de siguranță rutieră și promovarea celor mai bune practici în acest domeniu. Comitetul consideră că ar trebui înființată o agenție europeană pentru siguranța rutieră, care să contribuie la armonizarea și monitorizarea punerii în aplicare a siguranței rutiere în întreaga UE, inclusiv la implementarea serviciului eCall. Acest organism ar trebui să aducă laolaltă experți în domeniul siguranței rutiere numiți de statele membre.

1.8 Comitetul atrage atenția Comisiei asupra avizelor sale precedente privind siguranța rutieră, în care a subliniat necesitatea introducerii obligatorii a eCall ⁽¹⁾.

2. Sinteza propunerilor

2.1 eCall

eCall este o tehnologie concepută pentru a transmite apeluri de urgență de la bordul vehiculelor utilizând numărul european pentru apeluri de urgență 112 fie în mod automat, în caz de accident, fie în urma unei activări manuale. Sistemul eCall formează automat numărul european unic pentru apeluri de urgență - 112, în cazul unui accident grav. Acesta comunică serviciilor de urgență locul unde se situează vehiculul, chiar dacă conducătorul auto este inconștient sau se află în incapacitatea de a telefona. În 2011, Comisia a adoptat o Recomandare, 2011/750/EU, care prevede că operatorii de rețele de telefonie mobilă ar trebui să se asigure că rețelele lor pot transmite apeluri de urgență (eCalls).

2.2 În prezent, doar în jur de 0,7 % din vehicule dispun de sisteme private eCall, iar această cifră abia dacă se află în creștere. Aceste sisteme brevetate nu oferă interoperabilitate sau continuitate la nivelul UE.

2.3 Proiect de regulament

Proiectul de regulament urmărește să definească cerințele privind omologarea de tip pentru tehnologia eCall și să facă obligatorie instalarea acesteia la bordul noilor tipuri de autoturisme și vehicule utilitare ușoare începând cu octombrie 2015. Propunerea definește obligațiile care le revin producătorilor și statelor membre, cerințele în materie de protecție a datelor și a vieții private pentru utilizatori, vehiculele care intră în domeniul de aplicare al regulamentului și data de introducere a acestuia.

2.4 Proiect de decizie

Proiectul de decizie urmărește să garanteze că toate centrele de preluare a apelurilor de urgență (cunoscute și sub numele de

PSAP – Public Safety Answering Points) sunt abilitate să gestioneze apelurile eCall atunci când acestea sunt emise fie automat, fie în urma activării manuale a sistemului, în cazul unui accident. Comisia dorește să se asigure că, până la 1 octombrie 2015, apelurile eCalls sunt emise, transmise și gestionate în mod omogen în întreaga UE.

2.5 Prevederile regulamentului

Propunerea de regulament stabilește cerințe juridice, cum ar fi:

2.5.1 Producătorii de autoturisme și vehicule utilitare ușoare trebuie să se asigure că, începând cu octombrie 2015, toate noile tipuri de astfel de vehicule sunt fabricate și omologate cu sisteme eCall conforme.

2.5.2 Statele membre trebuie să se asigure că, începând cu 1 octombrie 2015, noile tipuri de vehicule care intră în domeniul de aplicare al regulamentului propus primesc omologarea UE de tip a întregului vehicul.

2.5.3 Autoritățile însărcinate cu omologarea de tip trebuie să se asigure că aceste vehicule îndeplinesc normele impuse înainte de emiterea certificatului de omologare de tip.

2.5.4 Producătorii trebuie să se asigure că tehnologia eCall nu permite monitorizarea constantă a vehiculului.

2.5.5 Sunt necesare garanții suficiente pentru prevenirea supravegherii, iar utilizatorii trebuie să fie informați cu privire la modul în care vor fi prelucrate datele utilizate de sistem.

2.5.6 Comisia este împuternicită să adopte acte delegate pentru a defini cerințele tehnice privind sistemele de la bordul vehiculelor, a defini cerințele în ce privește protecția vieții private a utilizatorilor și, pe baza unei analize costuri-beneficii, a excepta anumite clase de autovehicule și vehicule utilitare ușoare.

3. Observații generale

3.1 Comitetul ia notă de faptul că, anul trecut, 28 000 de persoane și-au pierdut viața și peste 1,5 milioane de persoane au fost vătămate pe drumurile din UE. Atunci când serviciile de urgență sunt chemate la locul unui accident rutier, fiecare minut contează pentru a salva vieți și pentru a reduce gravitatea rănilor. Persoanele rănite într-un accident nu dispun însă întotdeauna de capacitatea fizică de a apela serviciile de urgență.

3.2 Tehnologia eCall abordează această problemă, alertând serviciile de urgență imediat, chiar dacă conducătorul auto sau pasagerul este inconștient sau se află în incapacitatea de a telefona. CESE ia, de asemenea, notă de faptul că tehnologia eCall urmează să accelereze sosirea echipelor de salvare cu aproximativ 40 % în zonele urbane și cu 50 % în zonele rurale și că, odată ce aceasta va fi pusă în aplicare pe scară largă, aceasta va salva sute de vieți în Europa în fiecare an, reducând gravitatea vătămarilor corporale și a traumelor în zeci de mii de cazuri.

⁽¹⁾ JO C 80, 30.3.2004, p. 77, JO C 168, 20.7.2007, p. 71, JO C 77, 31.3.2009, p. 70, JO C 48, 15.2.2011, p. 27 și JO C 132, 3.5.2011, p. 94.

3.3 Anumite state membre au înființat autorități însărcinate cu siguranța rutieră, al căror mandat național prevede evaluarea strategiei privind siguranța rutieră și acordarea de consiliere guvernelor în materie de acțiuni prioritare. Înființarea unei agenții europene pentru siguranța rutieră, cu un mandat clar care să acopere toate domeniile aferente (infrastructură, vehicule și utilizatori ai drumurilor) în întreaga Uniune ar putea contribui la o mai bună punere în aplicare a unei strategii europene armonizate în materie de siguranță rutieră. Unei astfel de agenții i s-ar putea încredința sarcini specifice în ce privește identificarea, specificarea, definirea și promovarea celor mai bune practici, precum și sporirea colaborării și a schimburilor transfrontaliere de informații.

4. Observații specifice

4.1 Propunerea privește doar omologarea de tip a autoturismelor și vehiculelor utilitare ușoare noi și nu impune obligația de a se asigura că dispozitivul eCall a fost instalat înainte de prima înmatriculare, ceea ce implică faptul că modelele existente de astfel de vehicule pot continua să fie

fabricate și comercializate fără eCall. Comitetul remarcă faptul că, în contextul punerii în aplicare a acestei politici, nu se poate spera ca serviciul eCall să se generalizeze înainte de 2033. Comitetul este conștient de necesitatea de a se ține seama de impactul financiar și de problemele de concepție cu care s-ar putea confrunta producătorii de autovehicule, însă ar dori ca aceștia să aplice, de asemenea, în cel mai scurt timp, tehnologia eCall la modelele de vehicule existente care urmează a fi fabricate după octombrie 2015.

4.2 Regulamentul privind cerințele de omologare de tip pentru instalarea unui sistem eCall la bordul vehiculelor nu se aplică vehiculelor motorizate cu două roți (motociclete etc.) Conducătorii vehiculelor motorizate cu două roți se confruntă cu un risc de a fi victimele unei vătămări grave în trafic de 18 până la 20 de ori mai mare decât conducătorii de autoturisme. Problemele legate de siguranța rutieră a acestei clase de vehicule, care se confruntă cu un risc înalt, trebuie abordate cu o atenție deosebită. Pe lângă instalarea tehnologiei eCall, sunt necesare, în cel mai scurt timp, propuneri pentru sporirea siguranței active și pasive a vehiculelor motorizate cu două roți.

Bruxelles, 19 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților țărilor terțe pentru cercetare, studii, schimb de elevi, formare profesională remunerată și neremunerată, servicii de voluntariat și muncă au pair (reformare)

COM(2013)151 final – 2013/0081(COD)

(2013/C 341/12)

Raportor: **dl Cristian PÎRVULESCU**

La 26 aprilie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Directiva a Parlamentului European și a Consiliului privind condițiile de intrare și de ședere a resortisanților țărilor terțe pentru cercetare, studii, schimb de elevi, formare profesională remunerată și neremunerată, servicii de voluntariat și muncă au pair

COM(2013) 151 final – 2013/0081(COD).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie 2013), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 126 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 1 abținere.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul salută inițiativa Comisiei Europene și consideră că este o necesitate reformarea celor două directive cu scopul de a face față provocărilor de ordin demografic și economic.

1.2 Uniunea Europeană are nevoie urgentă de o politică de migrație inteligentă și solidă dacă dorește atingerea obiectivelor stabilite prin Strategia Europa 2020 și prin alte inițiative majore. În cazul în care Uniunea Europeană dorește să rămână un centru al inovării și un centru industrial puternic trebuie să atragă talentul și să asigure o „circulație a creierelor” efectivă.

1.3 Comitetul consideră că politica de încurajare a migrației și mobilității trebuie să se ancoreze ferm în regimul drepturilor fundamentale ale omului. Principiile din Carta Drepturilor Fundamentale trebuie să fie puse în practică la toate nivelurile.

1.4 Comitetul încurajează Comisia Europeană și Agenția pentru Drepturi Fundamentale să evalueze vulnerabilitățile resortisanților țărilor terțe și să propună statelor membre măsuri active pentru eliminarea acestora. Situațiile discriminatorii trebuie combătute cu determinare și la toate nivelurile.

1.5 Comitetul susține puternic Comisia Europeană în demersurile de dezvoltare ale parteneriatelor pentru mobilitate

bilaterale care să ofere un cadru pentru cooperarea dintre Uniunea Europeană și țările non-UE, în special cu cele care se află în vecinătatea acesteia.

1.6 Comitetul încurajează Comisia Europeană și statele membre să ia în considerare dimensiunea de gen și să își configureze programele astfel încât să faciliteze o prezență mai mare a femeilor în cadrul acestora.

1.7 Este necesară o evaluare temeinică a obstacolelor presupuse de procedura de acordare a vizelor, indiferent de natura acestora și identificarea de măsuri prin care acestea să fie eliminate. Procesul de acordare a vizelor trebuie să fie simplu, corect, accesibil și ne-discriminatoriu.

1.8 Comitetul atrage atenția asupra importanței principiului tratamentului egal al resortisanților țărilor terțe cu cel aplicat resortisanților statului membru gazdă în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii.

1.9 Comitetul atrage atenția asupra necesității asigurării unei protecții corespunzătoare studenților, cercetătorilor, voluntarilor și celor în regim *au pair* atunci când prestează activitate remunerată sau sunt activi pe piața muncii. Activitățile remunerate ascund deseori relații de muncă iar abuzurile care pot rezulta din această situație trebuie evitate prin acordarea unui tratament egal tuturor acestor categorii. O atenție specială trebuie acordată persoanelor și, în special, femeilor care prestează activități domestice în regim *au pair*.

1.10 Comitetul apreciază articolul 24 prin care se permite resortisanților țărilor terțe să își caute un loc de muncă pe o perioadă de 12 luni după finalizarea cercetării sau studiilor. Cu toate acestea, prevederile privind tratamentul egal incluse în Directiva 2011/98/UE includ derogări care par necorespunzătoare în raport cu obiectivele propunerii de reformare a celor două directive.

1.11 Comitetul consideră că dimensiunea comunicării este fundamentală în asigurarea succesului acestei politici. Statele membre și instituțiile europene trebuie să comunice cu resortisanții țărilor terțe și să le asigure acces la informații de calitate.

2. Introducere

2.1 UE se confruntă cu importante provocări structurale de ordin demografic și economic. Populația activă scade iar companiile au dificultăți în a găsi personal calificat.

2.2 Abordarea globală a UE privind migrația și mobilitatea creează cadrul general pentru politica EU privind migrația. De asemenea, definește modalitatea în care UE organizează dialogul și cooperarea cu țări non-UE.

2.3 UE este de asemenea într-o stare de urgență în ceea ce privește inovația. Strategia Europa 2020 și inițiativa „O Uniune a inovării” stabilesc obiectivele creșterii investițiilor în cercetare și inovare, ceea ce implică crearea unui număr estimat de un milion de locuri de muncă suplimentare în cercetare. Imigrația din afara UE poate oferi personal înalt calificat și talent care poate și trebuie să fie atras către țările membre.

2.4 Articolul 79 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) conferă UE sarcina de a dezvolta o politică comună în domeniul imigrației, al cărei scop este de a asigura gestionarea eficientă a fluxurilor de migrare și tratamentul echitabil al resortisanților țărilor terțe aflați în situație de sedere legală în statele membre.

2.5 Directiva 2004/114/CE stabilește dispozițiile obligatorii pentru admitia studenților care sunt resortisanți ai țărilor terțe. Aplicarea directivei în cazul elevilor, al voluntarilor și al stagiarilor neremunerați a fost lăsată la latitudinea statelor membre. Directiva 2005/71/CE prevede o procedură rapidă pentru admitia cercetătorilor din țări terțe care au semnat un acord de primire cu un organism de cercetare desemnat de statul membru.

2.6 Comisia a prezentat, în 2011, Parlamentului European și Consiliului rapoarte privind punerea în aplicare a acestor două directive. Rapoartele au arătat că directivele conțin o serie de deficiențe.

2.7 Cea mai mare problemă legată de cele două directive se referă la autorizațiile pentru intrarea și șederea resortisanților țărilor terțe în UE (vizele pe termen lung și/sau permisele de sedere). Dispozițiile legale sunt adesea complexe și neclare.

Procedurile sunt prea lungi și nu sunt întotdeauna aplicate în mod echitabil sau consecvent. Dispozițiile actuale privind imigrația nu sprijină în mod suficient programele Uniunii care cuprind măsuri de mobilitate, cum ar fi Erasmus Mundus sau Marie Curie.

2.8 În ceea ce privește piața forței de muncă, absolvenții din țările terțe nu dispun de oportunități suficiente pentru a găsi un loc de muncă după absolvire; același lucru este valabil și pentru cercetători, după încheierea proiectului lor de cercetare. În unele cazuri, resortisanții țărilor terțe nu se pot angaja în universități pentru că acestea sunt considerate ca fiind parte din sectorul public. În mod prioritar trebuie încurajat accesul femeilor la profesii științifice prin eliminarea tuturor formelor de discriminare directă și indirectă sau a altor obstacole care le împiedică accesul la poziții înalt calificate în domeniul științific.

3. Comentarii generale

3.1 Comitetul salută inițiativa Comisiei Europene și consideră că este o necesitate reformarea celor două directive.

3.2 Deschiderea Uniunii către exterior rămâne o prioritate și, în condițiile actuale, acest obiectiv este dificil de urmărit. Uniunea trebuie să faciliteze mobilitatea și să se folosească de toate instrumentele care îi sunt la dispoziție pentru a îmbunătăți accesul cetățenilor țărilor terțe la activitățile de educație, cercetare și la piața muncii.

3.3 Uniunea Europeană are nevoie de o nouă abordare a migrației economice, una care să permită resortisanților țărilor terțe acumularea de cunoștințe și abilități. Cooperarea cu țările terțe trebuie să încurajeze „circulația creierelor”, care avantajează atât țările care le primesc, cât și țările care le trimit.

3.4 Comisia Europeană a adoptat în octombrie 2010 o inițiativă care propune un set de acțiuni și politici curajoase și necesare care să transforme Uniunea Europeană într-o „Uniune a inovării”. În acest sens, UE trebuie să faciliteze regulile de intrare și rezidență pentru resortisanții țărilor terțe.

3.5 Resortisanții țărilor terțe pot aduce dinamism și diversitate în activitățile educative, științifice, culturale și economice europene. Comitetul consideră că facilitarea mobilității cetățenilor țărilor terțe este unul dintre răspunsurile la provocările de ordin demografic și de dezvoltare economică ale Uniunii Europene. În același timp, consideră că această politică trebuie să se ancoreze ferm în regimul drepturilor fundamentale ale omului.

3.6 Comitetul salută angajamentul de unificare și simplificare a procedurilor presupuse de accesul pe teritoriul Uniunii Europene. Condițiile economice și politice actuale pot duce la fragmentarea regimurilor, politicilor și legislațiilor naționale privind resortisanții țărilor terțe.

3.7 Rolul Uniunii este acela de concentra dezbaterile, a găsi soluții comune, încuraja practici și susține eforturile statelor membre, ale țărilor terțe și ale resortisanților acestora.

3.8 Este de asemenea bine-venită clarificarea categoriilor de cetățeni ai statelor terțe care se bucură de facilitarea accesului pe teritoriul Uniunii. Acest lucru aduce claritate și predictibilitate atât pentru statele membre, cât și pentru resortisanții țărilor terțe. Chiar dacă condițiile pentru intrare și ședere sunt diferențiate, includerea tuturor în noua directivă ajută la promovarea unor dimensiuni transversale esențiale, precum respectarea drepturilor fundamentale.

3.9 Resortisanții țărilor terțe au atât drepturi, cât și îndatoriri. Acestea trebuie cunoscute și asumate de către resortisanții țărilor terțe.

3.10 Comitetul apreciază încercarea de racordare mai eficientă a accesului resortisanților țărilor terțe la ariile de politici majore privind migrația, educația și cercetarea și, în special, în relație cu programe recunoscute, precum Erasmus Mundus și Marie Curie.

3.11 Comitetul salută de asemenea importanța acordată drepturilor fundamentale ale resortisanților țărilor terțe. Cu toate acestea, mai multă atenție trebuie acordată măsurilor active prin care se asigură un tratament echitabil al acestora. În practică, cetățenii țărilor terțe se află deseori în situații de vulnerabilitate, în special studenții și persoanele care lucrează în regim *au-pair*. Comitetul încurajează Comisia Europeană și Agenția pentru Drepturi Fundamentale să evalueze aceste vulnerabilități și să propună statelor membre măsuri active pentru eliminarea acestora.

3.12 Comitetul se declară îngrijorat de răspândirea atitudinilor rasiste și xenofobe care ținesc resortisanții țărilor terțe. Dacă se facilitează mobilitatea acestora și nu se reușește stoparea acestor atitudini toate obiectivele politice vor fi compromise.

3.13 Comitetul remarcă faptul că propunerea conține măsuri concrete prin care integrarea cetățenilor statelor terțe în spațiile europene de cercetare și educație și pe piața muncii este facilitată.

3.14 Accesul resortisanților țărilor terțe la forme de angajare care combină munca cu educația și formarea trebuie încurajat. Este important ca principiul tratamentului egal să fie întărit în ceea ce privește angajarea și condițiile de angajare pentru persoanele a căror situație este reglementată de directivele prezente.

3.15 Comitetul încurajează Comisia Europeană și statele membre să ia în considerare dimensiunea de gen și să își configureze programele astfel încât să faciliteze o prezență

mai mare a femeilor în cadrul acestora. Acest obiectiv trebuie urmărit cu prioritate în cazul mobilității studenților și, în special, a cercetătorilor.

3.16 Comitetul dorește să încurajeze statele membre și instituțiile europene să ia în considerare o categorie mai largă de interacțiuni, incluzându-le pe cele de cercetare, educative și de muncă. Spațiul european este unul în care producția artistică și industriile creative constituie atât un factor de integrare și progres social, cât și unul de dezvoltare economică.

3.17 Comitetul încurajează Comisia Europeană, statele membre și Parlamentul European să întărească protecția la locul de muncă și atunci când participă la piața muncii, pentru resortisanții țărilor terțe admiși pentru studii, cercetare și în regim *au pair*. În particular, Comitetul consideră că derogările de la prevederile privind tratamentul egal din Directiva 2011/98/UE ar trebui eliminate pentru studenți, cercetători și persoane în regim *au pair*.

4. Comentarii specifice

4.1 Comitetul consideră oportună extinderea domeniului general de aplicare al directivei pentru a include stagiarii remunerați și lucrătorii *au pair*.

4.2 Comitetul consideră că în practică persistă foarte multe obstacole procedurale și instituționale în calea mobilității. Acestea se referă în principal la procedura de acordare a vizelor. Această procedură este de durată, imprevizibilă și chiar arbitrară. Presupune costuri foarte ridicate pentru persoanele care aplică, ceea ce face procedura cvasi-prohibitivă. Accesibilitatea ambasadelor sau birourilor consulare este deseori redusă. Este necesară o evaluare temeinică a acestor obstacole, indiferent de natura acestora, și identificarea de măsuri prin care acestea sunt eliminate. Procesul de acordare a vizelor trebuie să fie simplu, corect, accesibil și ne-discriminatoriu.

4.3 Sectorul privat este foarte important pentru atingerea obiectivelor legate de finanțarea și dezvoltarea cercetării. Companiile trebuie încurajate să aibă o atitudine pro-activă de atragere a cercetătorilor. De asemenea, trebuie gândite măsuri speciale de către autoritățile statelor membre, în colaborare cu instituțiile și companiile private, astfel încât să se elimine obstacolele practice în cale integrării resortisanților. Ca exemplu, procedura de deschidere a unui cont bancar se poate dovedi complicată și de durată.

4.4 Comitetul remarcă dificultatea de ordin procedural în acordarea vizelor pentru persoanele care fac voluntariat. Voluntariatul este o activitate specială, care nu reprezintă nici muncă nici educație, dar le implică într-o anumită măsură pe ambele. Voluntariatul trebuie recunoscut formal ca activitate care justifică acordarea unei vize.

4.5 În acest context, CESE consideră că implicarea autorităților publice locale și regionale ar fi bine-venită.

4.6 În ceea ce privește prevederea că statele membre pot acorda condiții mai favorabile persoanelor cărora li se aplică propunerea de directivă, considerăm că este bine-venită, permițând statelor să își dezvolte propriile politici pentru atragerea resortisanților din țările terțe. Chiar dacă nu se afectează domeniul de aplicare al directivei, nu ar trebui ca politicile țărilor membre să producă discriminări față de anumite categorii de resortisanți sau resortisanți individuali.

4.7 Comitetul susține în cadrul acestei politici dezvoltarea parteneriatelor pentru mobilitate și subliniază nevoia de a îmbunătăți cooperarea dintre UE și țările terțe pentru asigurarea unei „circulații a creierelor efective. Dezvoltarea educației și cercetării în Uniunea Europeană nu ar trebui să se facă privându-se țările terțe de abilitățile propriilor cetățeni. Nu este clar în propunerea Comisiei care sunt activitățile concrete în acest sens.

4.8 În ceea ce privește situația studenților și a noii categorii de stagii remunerați, Comitetul agreează propunerea conform căreia aceștia să poată avea drept de ședere într-un al doilea stat membru pentru o perioadă cuprinsă între trei și șase luni, dacă îndeplinesc condițiile generale prevăzute de directivă.

4.9 Comitetul agreează îmbunătățirea accesului studenților pe piața muncii, în conformitate cu condițiile stabilite de directivă, prin posibilitatea de a lucra cel puțin 20 de ore pe săptămână. Fiecare stat membru stabilește, prin dialog cu partenerii sociali, numărul maxim de ore pe săptămână sau numărul zilelor ori lunilor dintr-un an permise pentru o asemenea activitate, care nu va fi sub 20 de ore pe săptămână, sau echivalentul în zile sau luni într-un an. Având însă în vedere că finalizarea studiilor rămâne scopul prioritar, perioada permisă

pentru muncă trebuie limitată la un nivel care permite acest lucru. Periodic, trebuie să se facă dovada progreselor înregistrate în materie de studiu.

4.10 Comitetul atrage atenția asupra importanței principiului tratamentului egal al resortisanților țărilor terțe cu cel aplicat resortisanților statului membru gazdă în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii.

4.11 Comitetul s-a exprimat în avizul său privind Cartea verde a migrației economice adoptată în 2006 ⁽¹⁾ și în avizul privind Permisul Unic adoptat în 2008 ⁽²⁾ în favoarea acordării migraților legali a dreptului la educație și instruire vocațională, pe lângă tratamentul egal la locul de muncă (condiții de muncă, salarii și concediere, sănătate și siguranță la locul de muncă, drept la asociere etc.).

4.12 Statele membre trebuie să se asigure că în practică drepturile fundamentale ale resortisanților țărilor terțe sunt respectate.

4.13 Comitetul consideră că dimensiunea comunicării este fundamentală în asigurarea succesului acestei politici. Statele membre și instituțiile europene trebuie să comunice cu resortisanții țărilor terțe și să le asigure acces la informații de calitate.

4.14 Comitetul Economic și Social European va acționa în continuare ca o instituție de legătură între societatea civilă organizată și instituțiile europene și dorește să promoveze în continuare cele mai bune practici în domeniul migrației și integrării.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ JO C 286, 17.11.2005, p. 20.

⁽²⁾ JO C 27, 3.2.2009, p. 114.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind măsurile de facilitare a exercitării drepturilor conferite lucrătorilor în contextul liberei circulații a lucrătorilor

COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD)

(2013/C 341/13)

Raportor: **dl Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Coraportor: **dna Vladimíra DRBALOVÁ**

La 21 mai 2013 și la 13 mai 2013, în conformitate cu articolele 46 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind măsurile de facilitare a exercitării drepturilor conferite lucrătorilor în contextul liberei circulații a lucrătorilor

COM(2013) 236 final – 2013/0124 (COD).

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 19 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 133 de voturi pentru și 2 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul constată că, dintre cele patru libertăți consacrate de tratat, libera circulație a lucrătorilor este cea care întâmpină încă cele mai importante piedici în practică.

1.2 Comitetul consideră că exercitarea de către lucrători a liberei circulații, fără obstacole sau discriminări, va contribui la protejarea drepturilor fundamentale, va îmbunătăți competitivitatea UE, productivitatea întreprinderilor și calitatea locurilor de muncă ale lucrătorilor, rămânând un pilon al Strategiei Europa 2020.

1.3 Libera circulație a lucrătorilor în Europa trebuie să rămână o prioritate politică a UE. Comitetul consideră că directiva va contribui la o mobilitate echitabilă și echilibrată.

1.4 CESE sprijină propunerea de directivă a Comisiei, care va facilita egalitatea de tratament și combaterea discriminării pe motiv de naționalitate a lucrătorilor europeni care își exercită dreptul la liberă circulație; cu toate acestea, Comitetul a semnalat în alte avize că persistă alte obstacole care îngreunează mobilitatea.

1.5 Pentru a reduce în continuare obstacolele actuale în calea mobilității, ar trebui luate măsuri suplimentare prin care să se asigure că informațiile legate de dreptul muncii și drepturile sociale sunt puse la dispoziția lucrătorilor mobili, în propria lor limbă. Pe lângă aceasta, ar trebui să se garanteze lucrătorilor

un drept specific la consiliere. Structurile de consiliere respective ar trebui să colaboreze strâns cu partenerii sociali și cu EURES și să asigure că lucrătorii mobili sunt informați deja în țara lor de origine despre condițiile sociale și juridice din țările de destinație.

1.6 CESE sprijină obiectivele pe care Comisia le urmărește prin directivă, precum apărarea drepturilor ce decurg din principiul egalității de tratament a lucrătorilor și a familiilor acestora la locul de muncă și în ceea ce privește diverse drepturi sociale, prin: proceduri administrative și juridice; acțiunea asociațiilor, organizațiilor și a altor persoane juridice; desemnarea unor structuri de sprijinire și monitorizare la nivel național; dialogul social și îmbunătățirea informării întreprinderilor și lucrătorilor. Comitetul apreciază faptul că transpunerea în legislațiile naționale se va face cu respectarea procedurilor și a practicilor juridice naționale.

1.7 Comitetul este de acord cu înființarea serviciilor de informare și consiliere cu privire la exercitarea libertății de circulație și a mobilității, venind astfel în sprijinul lucrătorilor. De asemenea, ar fi necesară informarea corespunzătoare a angajatorilor.

1.8 CESE sprijină eforturile Comisiei Europene de modificare și sporire a rolului EURES în vederea facilitării mobilității și a îmbunătățirii corelării competențelor lucrătorilor cu nevoile pieței muncii.

2. Propunerea de directivă

2.1 Raportul lui Mario Monti din mai 2010, intitulat „O nouă strategie pentru piața unică”, subliniază faptul că, deși constituie un succes din punct de vedere juridic, libera circulație a lucrătorilor este cea mai puțin exercitată dintre cele patru libertăți ale pieței unice. Discrepanța dintre teorie și practică este reflectată și în orientările politice pentru perioada 2010-2014, prezentate de președintele Comisiei Europene, dl Barroso.

2.2 Comisia propune o directivă al cărei obiectiv îl reprezintă îmbunătățirea aplicării legislației UE și înlesnirea exercitării drepturilor acordate lucrătorilor în contextul liberei circulații. Tratatul și legislația europeană în vigoare acordă tuturor cetățenilor europeni dreptul de a se deplasa în mod liber într-un alt stat membru pentru a lucra sau a se stabili, îi protejează împotriva discriminării pe motive de naționalitate în ce privește accesul la locuri de muncă și le garantează egalitatea de tratament.

2.3 În ultimii ani au fost lansate trei Planuri de acțiune⁽¹⁾ pentru mobilitatea lucrătorilor, în 1997, 2002 și 2007. Cu toate acestea, procentul lucrătorilor europeni care își exercită dreptul la mobilitate în UE este de 3 %. Comisia, Parlamentul, Comitetul Regiunilor, CESE și partenerii sociali au semnalat obstacolele care îngreunează exercitarea practică a acestui drept:

- nerespectarea legislației UE de către autoritățile naționale (legislație neconformă sau aplicată incorect) și consecințele negative asupra lucrătorilor migranți din UE;
- nerespectarea legislației UE de către angajatori și consilieri juridici;
- lucrători migranți din UE care nu au acces la informații sau la mijloace care să le permită respectarea propriilor drepturi.

2.4 Ca o consecință a acestor probleme, discriminarea pe baza naționalității rămâne de multe ori un obstacol foarte important pentru lucrătorii migranți din UE.

2.5 Comisia a efectuat un program amplu de consultare a statelor membre, a partenerilor sociali, a societății civile și a agențiilor specializate și a conchis că, pentru facilitarea exercitării drepturilor conferite lucrătorilor în contextul liberei circulații, cel mai bun instrument este directiva, pentru a se asigura respectarea uniformă a drepturilor consacrate de articolul 45 din Tratatul privind funcționarea UE (TFUE) și de articolele 1-10 din Regulamentul nr. 492/2011.

2.6 Domeniul de aplicare al directivei privește chestiunile care, în materia liberei circulații a lucrătorilor, sunt acoperite de Regulamentul nr. 492/2011, ce garantează egalitatea de tratament și nediscriminarea în ceea ce privește:

- accesul la locuri de muncă;

- condițiile de încadrare în muncă și de muncă, în special în ceea ce privește remunerarea și concedierea;

- accesul la beneficiile sociale și avantajele fiscale;

- afilierea la organizații sindicale;

- accesul la formare;

- accesul la locuințe;

- accesul la educație pentru copiii lucrătorilor.

2.7 Directiva va obliga statele membre:

- să creeze puncte de contact naționale de informare, sprijin și orientare a lucrătorilor migranți asupra drepturilor garantate de legislația europeană, printre care se numără nediscriminarea și libera circulație;

- să furnizeze și să garanteze o cale adecvată de atac la nivel național prin proceduri administrative și/sau judiciare;

- să garanteze că sindicatele, ONG-urile și alte persoane juridice se pot angaja în proceduri administrative sau judiciare pentru asigurarea respectării drepturilor ce decurg din articolul 45 al TFUE și din articolele 1-10 din Regulamentul (UE) nr. 492/2011, de reprezentare sau apărare a drepturilor unui lucrător și ale membrilor familiei acestuia, cu consimțământul acestora, în conformitate cu dispozițiile sistemelor juridice naționale;

- să ofere mai multe informații lucrătorilor migranți din UE și angajatorilor în legătură cu legislația europeană în domeniul liberei circulații.

3. Observații generale: cetățenii europeni și libera circulație

3.1 Uniunea Europeană trebuie să mobilizeze toate capacitățile pieței forței de muncă pentru a stimula creșterea și ocuparea forței de muncă, să dezvolte pe deplin potențialul pieței unice și să creeze o piață a forței de muncă europene dinamică și incluzivă, cu perspective îmbunătățite de ocupare a forței de muncă pe termen lung. Pentru aceasta, este indispensabil să se înlăture obstacolele din calea liberei circulații a lucrătorilor și să se garanteze drepturile și responsabilitățile lucrătorilor și ale întreprinderilor.

3.2 CESE salută faptul că, în Anul european al cetățenilor, Comisia a adoptat această propunere de directivă pentru facilitarea liberei circulații a lucrătorilor europeni. Libera circulație a persoanelor este una dintre cele patru libertăți fundamentale (alături de libera circulație a mărfurilor, a capitalurilor și a serviciilor) pe care se sprijină piața unică și este consacrată de tratat, care garantează cetățenilor UE libertatea de a se deplasa în alt stat membru din motive profesionale și dreptul de a nu fi discriminat pe motive de naționalitate.

⁽¹⁾ COM(1997) 586 final; COM(2002) 72 final; COM(2007) 773 final.

3.3 Comitetul a elaborat în anul 2011 un aviz exploratoriu ⁽²⁾ la solicitarea Președinției belgiene, în care se analiza rolul imigrației în contextul demografic al UE. CESE conchidea că, din cauza situației demografice negative și a dezechilibrelor pieței forței de muncă, Europa trebuie să-și îmbunătățească mobilitatea internă a lucrătorilor europeni și să faciliteze imigrația din țările terțe.

3.4 La rândul său, Președinția cehă a solicitat în 2009 elaborarea unui aviz exploratoriu ⁽³⁾ în care au fost identificate obstacolele din calea mobilității care persistă pe piața internă. Comitetul considera că, în ciuda tratatului și a legislației europene, cetățenii Uniunii care doresc să se deplaseze sau care se deplasează din motive profesionale în alt stat membru se confruntă în continuare cu numeroase probleme care îngreunează mult exercitarea dreptului la liberă circulație. Avizul afirma, printre altele, că „mobilitatea în Europa trebuie să rămână o prioritate politică pentru UE” și că dispozițiile trebuie să contribuie la o mobilitate echitabilă și echilibrată și la evitarea dumpingului social și a muncii fără forme legale.

3.5 Propunerea de directivă a Comisiei va înlesni egalitatea de tratament și nediscriminarea pe motive de naționalitate pentru lucrătorii europeni care își exercită dreptul la liberă circulație. Persistă însă alte obstacole care pun în dificultate sau periclitează mobilitatea lucrătorilor și care au fost semnalate de CESE în diverse avize ⁽⁴⁾ în care au fost propuse diverse soluții privind aspecte cum ar fi:

- perioadele de tranziție care limitează temporar – în general sau în cadrul anumitor sectoare – libera circulație a lucrătorilor care sunt cetățeni europeni;
- legislația muncii din statele membre care creează obstacole juridice și administrative. Tot astfel, convențiile colective trebuie să înlesnească libera circulație a lucrătorilor;
- problemele cu care se confruntă lucrătorii frontalieri atunci când își exercită dreptul la liberă circulație, din perspectiva fiscalității și a aspectelor de securitate socială;
- lipsa de cunoștințe lingvistice;
- coordonarea insuficientă a sistemelor publice de asigurări sociale și probleme de transferabilitate și recunoaștere a pensiilor complementare;
- problemele grave care continuă să existe în ceea ce privește recunoașterea calificărilor profesionale și a titlurilor academice;
- dificultăți de acces la formarea continuă;

- lipsa de informare și de consiliere cu privire la legislația europeană și la procedurile privind libera circulație a lucrătorilor, de care dispun la nivel național lucrătorii, întreprinderile, partenerii sociali, ONG-urile, instanțele judecătorești și ceilalți actori din domeniul juridic;
- informarea și consilierea deficitară a lucrătorilor despre chestiuni legate de dreptul muncii și drepturile sociale, care ar trebuie să fie asigurate deja în țările de origine, precum și despre puncte de contact în țara de destinație;
- lipsa de oportunități și prețurile locuințelor, precum și lipsa locuințelor sociale;
- impozitele, cotizațiile și prestațiile sociale discriminatorii;
- problemele legate de accesul la îngrijirile de sănătate;
- obstacolele din sistemele de învățământ pentru copii.

3.6 De asemenea, CESE a elaborat avize ⁽⁵⁾ privind legislația pentru combaterea discriminării din diverse motive. Comitetul consideră că, atât Regulamentul nr. 492/2011, cât și Directivele antidiscriminare 43/2000 și 78/2000 ar trebui respectate și utilizate pentru eliminarea discriminărilor din legislațiile naționale și din practicile administrative și juridice și din convențiile colective, pentru facilitarea mobilității profesionale în UE.

3.7 Mobilitatea este considerată pozitivă atât pentru întreprinderi, cât și pentru lucrători, dacă se face în mod adecvat, voluntar și echitabil, potrivit declarațiilor BUSINESSEUROPE și ale Confederației europene a sindicatelor. Întreprinderile vor dispune de mai multe oportunități în ce privește angajarea, iar lucrătorii vor putea opta pentru o gamă mai largă de oportunități de încadrare în câmpul muncii.

3.8 Trebuie să se facă distincția între libera circulație a lucrătorilor la care se referă propunerea de directivă supusă examinării și libera prestare de servicii de către întreprinderi. În ce privește ultima propunere de directivă privind deplasarea lucrătorilor în cadrul unei prestări de servicii, CESE a adoptat recent un aviz ⁽⁶⁾.

3.9 CESE sprijină noile eforturi de îmbunătățire a funcționării pieței interne a UE, precum și măsurile menite să faciliteze mobilitatea, prin eliminarea obstacolelor existente. Propunerea de directivă va obliga statele membre să-și adapteze legislațiile și instituțiile; CESE sprijină această idee și dorește să se evite birocrăția inutilă pentru întreprinderi.

3.10 Autoritățile naționale și organismele de sprijinire și monitorizare asigură în special protecția egalității de tratament a lucrătorilor migranți din UE cu handicap.

⁽²⁾ JO C 48, 15.2.2011, p. 6–13.

⁽³⁾ JO C 228, 22.9.2009, p. 14–23.

⁽⁴⁾ JO C 68, 6.3.2012, p. 11–14, JO C 191, 29.6.2012, p. 103–107.

⁽⁵⁾ JO C 204, 18.7.2000, p. 82–90, JO C 155, 29.5.2001, p. 65–71, JO C 77, 31.3.2009, p. 102–108.

⁽⁶⁾ JO C 351, 15.11.2012, p. 61–64.

4. Observații specifice și recomandări

4.1 Deși articolul 45 din tratat și Regulamentul (UE) nr. 492/2011 le garantează migranților din UE egalitatea de tratament în cadrul liberei circulații dacă sunt aplicate cum se cuvine la nivelul statelor membre, mai persistă multe probleme la nivelul punerii lor în aplicare. Din această pricină, Comitetul consideră că propunerea de directivă este instrumentul juridic potrivit pentru a înlesni exercitarea drepturilor acordate lucrătorilor, pentru că va permite ca obiectivele urmărite să fie realizate în mod uniform în momentul transpunerii ei în legislațiile naționale. Comitetul dorește ca și Parlamentul și Consiliul să sprijine propunerea de directivă.

4.2 CESE consideră că, prin protecția drepturilor aferente liberei circulații a lucrătorilor europeni și prin garantarea egalității de tratament se va facilita mobilitatea și se va consolida piața unică. Întreprinderile și lucrătorii europeni vor dispune de noi oportunități dacă vor valorifica pe deplin potențialul pieței forței de muncă europene.

4.3 De asemenea, Comitetul consideră că egalitatea de tratament și nediscriminarea vor facilita integrarea lucrătorilor migranți și a familiilor acestora.

4.4 În cadrul Comitetului consultativ pentru libera circulație a lucrătorilor ⁽⁷⁾, atât Confederația europeană a sindicatelor, cât și BUSINESSEUROPE și-au exprimat acordul față de propunerea de directivă. CESE întâmpină cu satisfacție eforturile comune ale partenerilor sociali europeni ce vizează susținerea mobilității și migrația economică în UE ⁽⁸⁾.

4.5 De asemenea, Comitetul tehnic ⁽⁹⁾ pentru libera circulație a lucrătorilor va trebui să adopte orientări pentru îmbunătățirea mobilității profesionale.

4.6 Pentru a reduce în continuare obstacolele actuale în calea mobilității ar trebui luate măsuri suplimentare, prin care să se asigure că informațiile legate de dreptul muncii și drepturile sociale sunt puse la dispoziția lucrătorilor mobili, în propria lor limbă. Pe lângă aceasta, ar trebui să se garanteze lucrătorilor un drept specific la consiliere. Structurile de consiliere respective ar trebui să colaboreze strâns cu partenerii sociali și cu EURES și să asigure că lucrătorii mobili sunt informați deja în țara de origine despre condițiile sociale și juridice din țările de destinație.

4.7 Începând din momentul în care va fi corect transpusă în legislațiile naționale, directiva va obliga autoritățile publice să garanteze respectarea legislației europene privind libera circulație. Ea va facilita, de asemenea, activitatea angajatorilor și a consilierilor juridici care nu cunosc încă legislația europeană. De

asemenea, lucrătorii și familiile acestora vor avea un acces mai ușor la informații, iar drepturile lor vor fi protejate.

4.8 CESE sprijină cele patru obiective identificate de Comisie:

— reducerea discriminării împotriva lucrătorilor migranți din UE pe motive de cetățenie sau naționalitate;

— reducerea discrepanței între drepturile lucrătorilor migranți din UE pe hârtie și exercitarea acestora în practică prin facilitarea punerii în aplicare corecte a legislației existente;

— reducerea cazurilor de practici neloiale împotriva lucrătorilor migranți din UE;

— responsabilizarea lucrătorilor migranți din UE pentru a asigura respectarea drepturilor acestora.

4.9 Comitetul își însușește pe deplin obiectul directivei (articolul 1) privind aplicarea și respectarea uniformă a drepturilor acordate de articolul 45 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) și de articolele 1-10 din Regulamentul nr. 492/2011. De asemenea, CESE este pe deplin de acord cu domeniul de aplicare (articolul 2), aplicabil aspectelor de liberă circulație a lucrătorilor incluse în regulament.

4.10 CESE consideră că regulamentul și directiva protejează drepturile lucrătorilor transfrontalieri, care sunt și ei lucrători europeni care își exercită dreptul la liberă circulație.

4.11 De asemenea, Comitetul susține ideea ca garantarea apărării dreptului la egalitate de tratament, căile de atac și termenele să fie incluse în sistemele și procedurile administrative și judiciare ale fiecărui stat membru (articolul 3). Cu toate acestea, recomandă statelor membre să-și reducă nivelul taxelor pentru procedurile administrative și juridice, astfel încât să fie accesibile lucrătorilor și membrilor familiilor acestora.

4.12 De asemenea, CESE consideră adecvate prevederile articolului 4, conform cărora „Statele membre se asigură că asociațiile, organizațiile sau alte persoane juridice, care au, în conformitate cu criteriile prevăzute în legislația lor națională, un interes legitim în a se asigura de respectarea dispozițiilor prezentei directive, pot întreprinde, în numele sau în sprijinul lucrătorului și al membrilor familiei acestuia, cu consimțământul său, demersuri judiciare și/sau administrative prevăzute pentru respectarea drepturilor în temeiul articolului 45 din tratat și al articolelor 1-10 din Regulamentul (UE) nr. 492/2011”, fără a aduce atingere normelor de procedură de drept intern cu privire la reprezentarea și apărarea în instanță. În acest sens, este esențial rolul acordat sindicatelor de legislațiile naționale, de care directiva ar trebui să țină seama.

⁽⁷⁾ Ședința din 30 octombrie 2012.

⁽⁸⁾ Programul comun al partenerilor sociali europeni (2012-2014): mobilitate, migrație economică și integrarea lucrătorilor migranți pe piața forței de muncă.

⁽⁹⁾ Prevăzut în Regulamentul (UE) nr. 492/2011.

4.13 Comitetul este de acord cu articolul 5, care obligă statele membre să desemneze structuri și organisme pentru promovarea, analiza, monitorizarea și susținerea egalității de tratament. CESE este de acord cu ideea că aceste sarcini concrete pot fi atribuite, în funcție de circumstanțele din fiecare țară, fie structurilor care urmează să se înființeze, fie agențiilor naționale existente, care au obiective similare în materie de egalitate de tratament și nediscriminare. În cadrul sistemelor naționale, partenerii sociali la nivel național ar trebui implicați în mod obligatoriu în luarea acestei decizii. În ambele cazuri, acest nou mandat ar trebui integrat în mod clar printre competențele structurilor și organismelor respective, care vor dispune de resursele umane și financiare adecvate pentru îndeplinirea sarcinilor suplimentare. Comitetul propune ca aceste agenții și organisme să fie în întregime independente de guverne. Tot astfel, partenerii sociali de la nivel național și regional trebuie să participe în mod adecvat la activitatea acestor organisme, în cadrul sistemelor naționale.

4.14 Directiva nu menționează rolul inspecției muncii și al autorității publice competente care, în cadrul transpunerii directivei, vor trebui să vegheze la respectarea normelor privind egalitatea de tratament în contractele de muncă, în convențiile colective și în sistemele de protecție socială. Comitetul propune ca directiva să includă acest aspect.

4.15 CESE sprijină cele patru aspecte care trebuie să intre în sfera de competență a acestor organisme [articolul 5 alineatul (2)], precum asistența juridică sau de alt gen, studiile, rapoartele și publicarea de informații.

4.15.1 Sistemul de „puncte de contact unice” poate fi foarte important în vederea facilitării informației și a orientărilor pentru lucrătorii migranți despre modul cum se trăiește și se lucrează în fiecare stat membru. Partenerii sociali trebuie să fie strâns implicați și, în plus, trebuie să colaboreze și cu punctele de informare și asistență existente la nivel regional, național și european, și cu organismele de formare continuă. Este necesar

să fie păstrat și sprijinit rolul esențial al portalului EURES, dat fiind că este un instrument important al UE, concentrat în primul rând pe mobilitatea lucrătorilor și pe îmbunătățirea corelării competențelor cu nevoile pieței forței de muncă. Și în acest caz trebuie îmbunătățită și asigurată în continuare participarea partenerilor sociali.

4.16 CESE consideră că dialogul social dintre partenerii de pe piața forței de muncă, dialogul tripartit dintre guvern, organizațiile sindicale și patronate, precum și dialogul cu societatea civilă⁽¹⁰⁾ reprezintă instrumente de o importanță deosebită ale politicilor publice, având efecte pozitive asupra cetățenilor. Prin urmare, sprijină articolul 6, privitor la dialogul social în cadrul sistemelor juridice naționale.

4.17 Diseminarea informațiilor în statele membre (articolul 7) este foarte importantă pentru ca migrația lucrătorilor din UE să se desfășoare în mod corespunzător. Este esențial ca lucrătorii și angajatorii să aibă acces la informații; astfel, piața internă și piața forței de muncă europeană vor funcționa corespunzător. Informarea adecvată și accesibilă poate limita abuzurile angajatorilor și acceptarea pasivă de către lucrători a discriminării.

4.18 CESE îi încurajează pe lucrătorii migranți și pe familiile acestora să utilizeze și sistemele de informare existente, cum ar fi Your Europe și EURES.

4.19 CESE salută faptul că partenerii sociali europeni acordă atenție chestiunii mobilității interne în cadrul UE și migrației din motive economice din țări terțe, în cadrul programului comun de lucru pentru perioada 2012-2014, și recomandă Comisiei Europene să pună în practică noi programe, în colaborare cu Confederația europeană a sindicatelor și cu BUSINESSEUROPE, pentru o mai bună informare a organizațiilor sindicale și a patronatelor de la nivel național, pentru ca libera circulație a lucrătorilor europeni și a familiilor acestora să fie înlesnită și să devină mai justă, iar drepturile lor să fie protejate.

Bruxelles, 19 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ JO C 181, 21.6.2012, p. 137–142.

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Cartea verde privind strategia europeană în materie de deșeuri de plastic”

COM(2013) 123 final

(2013/C 341/14)

Raportor: **dl Josef ZBOŘIL**

La 10 aprilie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Cartea verde privind strategia europeană în materie de deșeuri de plastic

COM(2013) 123 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 19 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 6 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Fluxurile necontrolate de deșeuri în general și a deșeurilor de plastic în particular reprezintă o problemă gravă, întrucât ele ajung deseori în mediu, fie în depozite de deșeuri nereglementate, fie în mediul marin. Deși deșeurile de plastic din mediu constituie o problemă la scară mondială, soluțiile sunt, evident, de natură locală, cu abordări specifice în funcție de condițiile și capacitățile locale.

1.2 Cartea verde privind strategia europeană în materie de deșeuri de plastic cuprinde un spectru larg de date statistice obținute de la Agenția Europeană de Mediu (AEM) și Eurostat, precum și trimiteri la alte publicații, cărți, rapoarte științifice etc. Pentru a ușura înțelegerea și utilizarea acestor date în vederea formulării unor concluzii cu privire la tratarea adecvată a fluxurilor de deșeurilor de plastic, CESE recomandă ca aceste date să fie împărțite pe categorii și analizate.

1.3 În ceea ce privește mediile acvatice și mediul marin, deșeurile de plastic constituie marea majoritate a poluanților flotanți vizibili. Această problemă este agravată de degradarea materialelor plastice, acestea devenind invizibile și ajungând în lanțul alimentar. Este de o importanță crucială să se îmbunătățească acuratețea analizelor fluxurilor de materiale și deșeuri care conțin plastic, inclusiv a analizelor cu privire la modurile în care aceste deșeuri pătrund în mediul marin. Încălcarea normelor în vigoare privind depozitarea deșeurilor nu ar trebui tolerată. Prezența deșeurilor din plastic în mediul marin este inacceptabilă.

1.4 CESE apreciază în mod deosebit inițiativele organizate de diferite grupuri de interes pentru atenuarea acestei probleme grave. Este posibil ca UE să propună o inițiativă internațională pentru a organiza curățarea celor mai grave acumulări de deșeuri de plastic plutitoare din oceane. UE ar trebui să ia toate măsurile posibile pentru a împiedica deșeurile de plastic

originare din Europa să ajungă în mare și ar trebui să analizeze posibilitatea utilizării programelor de asistență pentru dezvoltare în vederea promovării și sprijinirii unor practici mai sustenabile de gestionare a deșeurilor în țările în curs de dezvoltare și, în special, în vederea reducerii procesului de acumulare a deșeurilor de plastic din aceste țări în oceane.

1.5 Ținând seama de ierarhia deșeurilor, ar trebui să se depună eforturi pentru a se asigura în primul rând scăderea cantității de plastic generat. Anumite utilizări ale plasticului ar putea fi interzise dacă există soluții mai ecologice și fezabile.

1.6 Comitetul atrage, de asemenea, atenția asupra faptului că una dintre condițiile esențiale pentru succesul operațiunilor de reciclare constă în identificarea și trierea fluxurilor de deșeuri atât la sursă, unde sunt generate, cât și după ce sunt colectate. CESE consideră că, pentru identificarea și diseminarea celor mai bune practici, este nevoie de o mai bună imagine de ansamblu asupra întregului proces de colectare a deșeurilor menajere. Comitetul invită Comisia să analizeze dacă impactul diferitelor sisteme pentru colectarea deșeurilor nu este diferit, mai ales în ceea ce privește dispersarea deșeurilor plastic în mediu.

1.7 Comitetul înțelege că cele trei acte legislative esențiale care au ca obiect deșeurile (Directiva-cadru privind deșeurile, Directiva privind ambalajele și deșeurile de ambalaje și Directiva privind deșeurile de echipamente electrice și electronice) nu au fost puse corect în aplicare în întreaga UE. Prin urmare, CESE pledează în favoarea aplicării acestor acte și, dacă este nevoie, a actualizării lor. Consecințele neînțenționate trebuie evaluate în mod corespunzător, iar eventualele lacune juridice identificate ar trebui remediate în urma unei analize aprofundate realizate de experți a datelor și proceselor suficiente și relevante. Eforturile depuse în vederea eficientizării proceselor de valorificare și reciclare în general ar trebui să contribuie inclusiv la rezolvarea problemelor legate de deșeurile de plastic prezentate în Cartea verde.

1.8 În fine, CESE evidențiază rolul tot mai important pe care consumatorii îl pot juca și este de acord cu afirmațiile Cărtii verzi privitoare la sporirea capacității lor de a ști ce cumpără: „Consumatorii informați pot juca un rol decisiv în promovarea unor modele de producție mai sustenabile pentru plastic și produsele din plastic, facilitând totodată o utilizare mai eficientă a resurselor. Vizând comportamentul consumatorilor, informațiile clare, simple și concise ar putea permite informarea consumatorilor cu privire la conținutul de plastic al unui produs și aditivii/coloranții potențial periculoși pe care-i conține [...]. Informații complete privind tipul de plastic utilizat și posibilitățile de reciclare ar putea fi furnizate consumatorului, depășind cadrele existente, pentru a-i permite să facă o alegere în cunoștință de cauză atunci când cumpără un produs din plastic.”

1.9 Numeroase părți interesate au fost implicate în agenda UE privind deșeurile și deșeurile de plastic. Acestea au propus inițiative pentru reducerea deșeurilor de plastic și pentru reutilizarea la maximum a acestor resurse valoroase. Cunoștințele și expertiza lor pot constitui punctul de plecare al unui proces relativ rapid de tranziție spre eliminarea treptată a practicii de depozitare a deșeurilor de plastic. Societatea civilă joacă un rol cheie în stimularea aplicării temeinice a măsurilor și a schimbării comportamentale.

2. Cartea verde

2.1 Scopul Cărtii verzi este de a lansa o amplă dezbatere pe marginea posibilelor răspunsuri la provocările de politică publică pe care le presupun deșeurile de plastic, care în prezent nu sunt abordate în mod explicit în legislația UE în materie de deșeuri.

2.2 Caracteristicile intrinseci ale plasticului creează o serie de probleme specifice din punctul de vedere al gestionării deșeurilor:

- Plasticul este un material relativ ieftin și polivalent, cu numeroase întrebuințări industriale. În consecință, utilizarea sa a înregistrat o intensificare exponențială de-a lungul secolului trecut, iar această tendință continuă și în prezent.
- În al doilea rând, plasticul este un material foarte durabil, al cărui ciclu de viață îl depășește pe cel al produselor pentru care este utilizat. Ca urmare, generarea de deșeuri de plastic este în creștere la nivel mondial.
- Eliminarea necontrolată a acestor deșeuri pune probleme, deoarece plasticul poate persista în mediu o perioadă de timp foarte lungă.
- Este necesar să se continue eforturile depuse în vederea reducerii volumului și a impactului plasticului care ajunge în mediul marin.

2.3 Indiferent de dificultățile întâmpinate în prezent, o mai bună gestionare a deșeurilor de plastic aduce cu sine și noi

posibilități. Deși, de regulă, materialele termoplastice sunt pe deplin reciclabile, doar o mică parte din deșeurile de plastic sunt efectiv reciclate în momentul de față.

2.4 O reciclare îmbunătățită va contribui la obiectivele stabilite în Foaia de parcurs către o Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor⁽¹⁾, precum și la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și a importurilor de materii prime și combustibili fosili. Dacă sunt bine concepute, măsurile de reciclare a materialelor plastice ar putea, de asemenea, să îmbunătățească competitivitatea și să conducă la crearea de noi activități economice și locuri de muncă.

2.5 Cartea verde, care aparent are la bază o abordare bazată pe analiza ciclului de viață (ACV), ar trebui să contribuie la reevaluarea riscurilor pe care le presupun pentru mediu și sănătatea umană materialele plastice din produse când acestea devin deșeuri.

2.6 De asemenea, Cartea verde ar trebui să contribuie la stimularea integrării efectelor pe care le au materialele plastice de-a lungul ciclului de viață, de la extracția materiilor prime până la sfârșitul ciclului de viață, în costurile produselor din plastic.

3. Observații generale

3.1 CESE consideră că este nevoie de o imagine de ansamblu îmbunătățită asupra întregului proces de colectare a deșeurilor menajere, pentru a se identifica elementele care reprezintă efectiv cele mai bune practici, precum și abordările care ar corespunde cel mai bine diferitor niveluri ale PIB-ului, tipuri de climă, suprafețe de sol disponibile etc. Cele mai bune practici ar trebui adaptate la situația specifică fiecărui stat membru și fiecărei regiuni în parte, iar apoi ar trebui diseminate.

3.2 Fluxurile necontrolate de deșeuri în general și a deșeurilor de plastic în particular reprezintă o problemă gravă, întrucât ele ajung deseori în mediu, fie în depozite de deșeuri nereglementate, în sol (de exemplu, din cauza utilizării foliilor din plastic în agricultură) fie în mediul marin. Deși deșeurile de plastic din mediu reprezintă o problemă la scară mondială, soluțiile sunt, evident, de natură locală, dar, în esență ar trebui aplicate în întreaga UE.

3.3 Ar trebui să înțelegem importanța materialelor plastice în viața noastră de zi cu zi. Nu plasticul în sine reprezintă o problemă, ci modul greșit în care gestionăm plasticul, inclusiv deșeurile de plastic. Măsurile adoptate ar trebui să abordeze în primul rând acest aspect, întrucât prevenirea și reducerea treptată a deșeurilor este un principiu de bază al sustenabilității.

3.4 Pentru a ușura înțelegerea și utilizarea spectrului larg de date statistice prezentate în Cartea verde, recomandăm ca acestea să fie împărțite pe categorii într-un mod care să permită compararea datelor și identificarea tendințelor, astfel încât să se poată propune diferite posibile moduri de soluționare a problemei.

⁽¹⁾ COM(2011) 571.

3.5 În acest sens, trebuie să se facă o distincție între materialele termoplastice – adică materialele plastice care constituie miezul problemei prin aceea că ele ajung în mediu în ciuda faptului că sunt reciclabile și reutilizabile – și materialele termorigide (rășini), care sunt produse în cantități mult mai mici, sunt utilizate la fabricarea anumitor echipamente tehnice și sunt fie complet nereciclabile, fie foarte greu de reciclat în prezent.

3.6 Majoritatea materialelor plastice sunt ideale pentru a fi utilizate drept combustibili, însă incinerarea nu este cea mai bună soluție pentru PVC. Arderea materialelor plastice împreună cu alte deșeuri ar putea să reprezinte, în multe cazuri, soluția optimă pentru a se evita utilizarea petrolului sau a gazului pentru combustie. Analiza bazată pe ciclul de viață ar putea oferi răspunsul la aceste întrebări, însă comunicarea Comisiei cuprinde puține referiri la o astfel de analiză.

3.7 Obiectul Cății verzi ar trebui să îl constituie în primul rând materialele termoplastice, mai ales foliile din plastic (materiale tehnice și de ambalaj pe bază de PE, PP și PVC) și recipientele pentru băuturi (mai ales din PET), a căror utilizare a cunoscut recent o creștere vertiginoasă la scară mondială, ele înlocuind în mare parte sticla și staniul, și care prezintă un risc la adresa mediului marin în cazul în care eliminarea lor este necontrolată.

3.8 Fibrele sintetice (PE, PP și poliamidele) care provin din diferite produse industriale și de consum textile și netextile, precum și materialele sintetice spongioase utilizate în compoziția anumitor ambalaje și articole de tapiserie pot, de asemenea, să ajungă în mediu, întrucât produsele textile uzate nu sunt colectate. Această componentă a deșeurilor nu este menționată în comunicare.

3.9 În ceea ce privește poluarea marină, deșeurile de plastic constituie marea majoritate a poluanților flotanți vizibili, precum și a particulelor invizibile. Aceasta este o problemă pentru fauna marină, inclusiv pentru păsări, mamifere (delfini, balene), broaște țestoase și alte animale. Totuși, densitatea scăzută a plasticului ar putea în același timp să faciliteze măsurile de curățare.

3.10 Din aceste motive, în opinia Comitetului este de o importanță crucială să se îmbunătățească acuratețea analizelor fluxurilor de materiale și deșeuri care conțin plastic, inclusiv a analizelor cu privire la modurile în care aceste deșeuri pătrund în mediul marin. De asemenea, ar trebui să se acorde atenție principalelor fluxuri de materiale și adoptării unor soluții progresive, abordându-se mai întâi fluxurile cele mai importante.

3.11 Pe uscat există două surse principale de deșeuri marine:

- plajele și râurile unde oamenii pur și simplu aruncă deșeurile;
- depozitele de deșeuri prost gestionate sau chiar plasate deliberat lângă mare sau lângă râuri, astfel încât să nu se umple prea repede.

O altă sursă importantă o reprezintă eliminarea iresponsabilă (intenționată sau din neglijență) a deșeurilor provenite de la nave și de la plasele de pescuit pierdute. Din păcate, până în prezent nu a fost prezentată nicio analiză care să faciliteze desprinderea unor concluzii fiabile.

3.12 Comitetul subliniază că, dat fiind caracterul global al acestei probleme în mediul marin, tot la nivel mondial trebuie adoptate și puse în aplicare și măsurile de remediere. Comitetul recomandă să se adopte toate măsurile necesare pentru ca din UE să nu se exporte deșeuri de niciun tip în alte regiuni ale lumii în vederea depozitării (în măsura în care există astfel de situații). Dacă deșeurile pot fi reutilizate, ele nu mai sunt deșeuri și ar trebui tratate drept o sursă utilă de materii prime.

3.13 Comitetul atrage, de asemenea, atenția asupra faptului că una dintre condițiile esențiale pentru succesul operațiunilor de reciclare constă în identificarea și trierea fluxurilor de deșeuri atât la sursă, unde sunt generate, cât și după ce ele sunt colectate. Ar trebui introduse noi tehnologii de triere, prin care să se poată separa metalele, materialele plastice și fibrele de celuloză prezente, de exemplu, în fluxul de deșeuri menajere mixte. De asemenea, Comitetul subliniază că, deși aceste tehnologii sunt costisitoare sub aspect energetic, nu încapă îndoială că merită să se investească în continuare în dezvoltarea lor.

3.14 Numeroase părți interesate au fost implicate în agenda UE privind deșeurile și deșeurile de plastic. Acestea au propus inițiative pentru reducerea deșeurilor de plastic și pentru reutilizarea la maximum a acestor resurse valoroase. Cunoștințele și expertiza lor pot constitui baza unui proces relativ rapid de tranziție spre eliminarea treptată a practicii de depozitare a deșeurilor de plastic. Astfel de inițiative ar trebui să fie sprijinite corespunzător.

4. Observații specifice – răspunsuri la întrebările din Cartea verde

4.1 Opțiuni strategice pentru îmbunătățirea gestionării deșeurilor de plastic în Europa

4.1.1 **Poate fi abordată în mod corespunzător problema plasticului prin cadrul legislativ actual?** Actuala directivă-cadru privind deșeurile impune reciclarea a 50 % din deșeurile menajere (în greutate), creând astfel implicit o infrastructură pentru colectarea separată a deșeurilor. Directiva privind ambalajele și deșeurile de ambalaje furnizează cadrul juridic pentru extinderea răspunderii fabricantului, ca și Directiva DEEE (Directiva privind deșeurile de echipamente electrice și electronice) în cazul materialelor plastice din astfel de produse. Comitetul înțelege că aceste trei acte legislative nu au fost puse corect în aplicare în întreaga UE. Prin urmare, CESE pledează în favoarea aplicării și actualizării lor în funcție de necesități. Consecințele neintenționate trebuie evaluate în mod corespunzător, iar eventualele lacune juridice identificate ar trebui remediate în urma unei analize aprofundate realizate de experți a datelor și proceselor suficiente și relevante.

4.1.2 Cum pot fi cel mai bine concepute măsurile de promovare a unei reciclări mai intense a plasticului? Nu ar mai fi necesară decât stabilirea adecvată a obiectivelor în aceste directive. Totuși, acest lucru presupune respectarea echilibrului dintre obiectivul reciclării și utilizarea energiei, atât pentru a se evita situația în care consumatorul trebuie să suporte cheltuieli colosale, cât și pentru a se evita diminuarea eficienței de mediu. De exemplu, în timp ce reciclarea a două tipuri de materiale plastice larg răspândite, PE și PET, este și accesibilă din punct de vedere economic, și eficientă din punctul de vedere al mediului, reciclarea materialelor plastice mai puțin comune ar necesita transporturi costisitoare spre puținele locuri în care sunt situate instalații specializate, dată fiind cererea scăzută de reciclare în aceste cazuri. De asemenea, transportul pe distanțe lungi ar face ca reciclarea să fie mai puțin eficientă din punct de vedere ecologic decât valorificarea energetică. Problema constă în obținerea unui flux constant la o calitate constantă și într-un volum constant. În acest sens, ar putea fi utile liniile directe privind ACV.

4.1.3 Ar conduce aplicarea integrală și efectivă a cerințelor de tratare a deșeurilor prevăzute în legislația actuală privind depozitele de deșeurii la o reducere suficientă a nivelului actual de depozitare a deșeurilor? O problemă aparte o reprezintă conflictul dintre scopul reducerii la sursă a deșeurilor de ambalaje pe greutate și cerința unei reciclări mai intense. Acest lucru de datorează faptului că eforturile depuse în vederea reducerii greutății, cu menținerea efectelor de barieră necesare, presupun utilizarea unor ambalaje formate din mai multe straturi compuse din diferite materiale plastice, care sunt practic nereciclabile. Ar trebui să se utilizeze conceptul de „proiectare pentru reciclare”, în loc să se încerce reducerea greutății. Legislația cu privire la acest aspect ar trebui modificată, rămânând însă cât mai simplă cu putință.

4.1.4 O altă abordare utilă ar putea consta în stimularea, de exemplu, prin premii sau alte tipuri de sprijin, a soluțiilor inovatoare la probleme specifice legate de ambalaje; de pildă, un recipient din material laminat pentru lapte sau suc, care să fie reciclabil în totalitate și în mod economic, ar putea câștiga un premiu de piață (și ar putea chiar să fie disponibil).

4.1.5 Ce măsuri ar fi adecvate și eficiente pentru a promova reutilizarea și valorificarea plasticului în raport cu depozitarea? Un element foarte important îl reprezintă respectarea riguroasă și efectivă a cerințelor de tratare a deșeurilor din actuala legislație privind depozitele de deșeurii: aplicarea consecventă a normelor reprezintă o condiție absolut necesară atât pentru creșterea ratei de reciclare, cât și pentru eliminarea controlată în mod corespunzător a deșeurilor de plastic. Evident, eliminarea treptată a practicilor de depozitare a deșeurilor de plastic ar conduce la îmbunătățirea valorificării și a reciclării; totuși, o condiție în acest sens o constituie dezvoltarea infrastructurii corespunzătoare.

4.1.6 Ce alte măsuri ar putea să se ia pentru îmbunătățirea poziției valorificării deșeurilor de plastic în ierarhia deșeurilor? Interzicerea efectivă a depozitelor de deșeurii sau impozitarea prohibitivă a siturilor va conduce doar la expansiunea masivă a valorificării energetice a deșeurilor mixte, inclusiv a materialelor plastice. Eliminarea treptată a

practicii de depozitare a deșeurilor de plastic trebuie gestionată prudent, pentru a se asigura că rezultatul nu va fi o simplă incinerare extensivă. Totuși, incinerarea este preferabilă depozitării deșeurilor, mai ales depozitării ilegale necontrolate.

4.1.7 Dacă se dorește ca un impozit pe valorificarea energetică să aibă efectele scontate, acesta trebuie conceput cu mare atenție și analizat dintr-o perspectivă mai amplă; cu alte cuvinte, trebuie să se analizeze impactul asupra fluxurilor alternative și, de exemplu, asupra posibilei utilizări a unei componente de hidrocarbură aproape pure din materialele plastice poliolefinice pentru fabricarea de combustibili alternativi lichizi.

4.1.8 Ar trebui promovată în Europa colectarea casnică separată a tuturor deșeurilor de plastic în combinație cu diferite regimuri de taxare în funcție de cantitatea de deșeurii generată („pay as you throw”) pentru deșeurile reziduale? Separarea materialelor plastice de alte fluxuri de materiale este de dorit și trebuie stabilite sancțiuni menite să descurajeze relele practici, dar nu trebuie să subestimăm dificultățile pe care le presupune acest proces. Printre acestea se numără problemele economice și de mediu fundamentale care îngreunează reciclarea plasticului, și anume transportul complex al unor cantități mari (chiar dacă ușoare) pe distanțe lungi. Dacă există riscul ca beneficiile reciclării să fie mai mici decât costurile transportului, în situațiile în care cantitățile de plastic care poate fi separat sunt mici, se pot face excepții de la regula colectării separate a deșeurilor impusă fiecărui producător de deșeurii.

4.1.9 Sunt necesare obiective specifice de reciclare a deșeurilor de plastic pentru a crește nivelul de reciclare a acestui tip de deșeurii? Deși ar fi posibilă includerea unui obiectiv specific în Directiva-cadru privind deșeurile, o astfel de măsură ar fi oportună după evaluarea eficacității prezentei directive.

4.1.10 Este necesar să se ia măsuri pentru a se evita reciclarea neconformă sau depozitarea deșeurilor de plastic reciclabile exportate în țări terțe? Deșeurile de plastic destinate reciclării au devenit o marfă comercializată la nivel mondial. Depozitarea deșeurilor în țări terțe este foarte improbabilă, întrucât entitățile externe nu vor cumpăra deșeurii de plastic în acest scop. Costurile transportului ambalajelor din plastic sunt foarte ridicate, ceea ce înseamnă că orice export de deșeurii în vederea depozitării este improbabil. Definirea noțiunii de „reciclare necorespunzătoare standardelor” este extrem de dificilă; același lucru este valabil și în ceea ce privește monitorizarea punerii în aplicare a reglementărilor corespunzătoare, astfel că măsurile de control în acest sens sunt mai mult sau mai puțin inaplicabile și ușor de eludat.

4.1.11 Ar putea acțiunile voluntare, în special în rândul producătorilor și al comercianților cu amănuntul, să fie un instrument adecvat și eficient? Acțiunile voluntare, în special în rândul producătorilor și al comercianților cu amănuntul, ar putea fi un instrument adecvat și eficient pentru îmbunătățirea eficienței resurselor de-a lungul ciclului de viață a produselor din plastic, mai ales dacă există acorduri cu privire la utilizarea ambalajelor din plastic cu elemente (combinație de materiale, culoare etc.) care să faciliteze reciclarea.

4.2 Accentul pe comportamentul consumatorilor

4.2.1 Este posibil să se dezvolte sisteme de garanție și returnare sau de închiriere pentru anumite categorii de produse din plastic? Este necesar să ne concentrăm asupra comportamentului personal și voluntar al consumatorilor, fără a afecta furnizarea unor procese de colectare și reciclare mai punctuale, care în mare parte depind de disponibilitatea finanțării de către autoritățile locale, cu excepția cazului în care ele sunt cu adevărat profitabile din punct de vedere comercial pentru operatori. Întrucât aproape toate autoritățile, chiar și în Germania, se confruntă cu o lipsă de fonduri, ar fi logic să se propună soluții care să nu necesite subvenții ridicate, astfel încât să rămână fonduri suficiente pentru învățământ, sănătate, asistența socială sau menținerea ordinii publice.

4.2.2 Marja disponibilă pentru sistemele de returnare a garanției și alte sisteme similare este mică. Totuși, astfel de sisteme există deja în cadrul relațiilor dintre întreprinderi și nu necesită un sprijin special. Unul dintre domeniile în care s-ar putea utiliza acest tip de sisteme ar fi ambalajele de băuturi. Separarea deșeurilor cu garanție returnabilă de restul deșeurilor ar putea crea o anumită confuzie în rândurile consumatorilor, colectarea articolelor fără garanție returnabilă devenind astfel mai puțin eficace, iar trierea, mai puțin economică. Ca atare, este necesar ca punerea în aplicare a unor astfel de sisteme să fie însoțită de o bună informare, bazată pe analize fiabile.

4.2.3 Ce tip de informații considerați că ar fi necesare pentru le oferi consumatorilor posibilitatea de a contribui direct la utilizarea eficientă a resurselor în momentul în care aleg un produs din plastic? Implicarea directă a consumatorilor este departe de a fi ușoară. Pentru a schimba comportamentul consumatorilor în mod eficient, nu este suficientă sensibilizarea populației, ci, în primul rând, avem nevoie de produse și sisteme ușor de utilizat, care ușurează luarea deciziilor corecte de către consumatori, atât la achiziționarea unui produs, cât și la eliminarea deșeurilor. Sunt foarte relevante informațiile referitoare la gestionarea corectă a materialelor plastice la trierea deșeurilor menajere – adică etichetarea articolelor sau furnizarea unor instrucțiuni de triere. Informațiile obligatorii cu privire la conținutul chimic al deșeurilor reciclabile ar trebui să fie clare și inteligibile, astfel încât consumatorii să poată lua o decizie în cunoștință de cauză.

4.2.4 Cum ar putea fi puse informațiile privind conținutul chimic al plasticului la dispoziția tuturor actorilor din lanțul de reciclare a deșeurilor? Informațiile despre compoziția chimică a materialelor plastice sau a produselor din plastic sunt ușor accesibile până în momentul vânzării. Valoarea acestor informații pentru consumatori este discutabilă: ele ar putea fi utile doar dacă pot fi ușor parcurse și înțelese, fără ca acest lucru să impiezeze asupra utilizării, în fabricarea materialelor plastice sau a altor ambalaje, a unor substanțe a căror siguranță a fost verificată pe baza unor studii de expunere și de impact (REACH).

4.2.5 Cum pot fi abordate cel mai bine problemele generate de utilizarea microplasticului în produse sau procese industriale și a nanoparticulelor în plastic? Problema microparticulelor de plastic și a nanoparticulelor din

materialele plastice impune o analiză a măsurii în care acestea – în cea mai mare parte constituenți inerți utilizați în concentrații reduse – pot pătrunde în mediu în cantități care constituie un risc. În realitate, există două probleme distincte: microparticulele de plastic sau, mai bine zis, reziduurile de plastic și nanoparticulele. Date fiind originea și efectele acestora, ele ar trebui tratate individual. Pe de altă parte, se cunosc prea puține detalii cu privire la efectele lor asupra mediului, la riscurile potențiale la adresa sănătății umane și la impactul lor asupra vieții marine. Gestionarea corectă a deșeurilor în general ar contribui la soluționarea în mare parte a acestei probleme. Reziduurile de plastic s-au înmulțit în decursul ultimilor 50 de ani și prezintă importanță în situația în care se demonstrează că prezintă riscuri la adresa sănătății umane și a mediului sau determină agravarea celor existente.

4.3 Durabilitatea materialelor plastice și a produselor din plastic

4.3.1 Ar trebui să abordeze politica în materie de proiectare a produselor obsolescența planificată a produselor din plastic și să vizeze creșterea gradului de reutilizare și proiectarea modulară în vederea reducerii deșeurilor de plastic? Deșeurile de plastic provenite din anumite produse sunt consecința obsolescenței cauzate de inovarea tehnică. În cazul altor produse – cadre de ferestre, componente de automobile, bunuri casnice, echipamente medicale, materiale de construcții, materiale de izolație electrică și termică, articole de încălțăminte și de îmbrăcăminte și multe alte articole – durabilitatea constituie un aspect esențial. Aceste produse nu sunt cauza unui procent însemnat din volumul total de deșeuri de plastic și în mod normal nu fac parte din deșeurile menajere. Măsurile politice adoptate pentru abordarea durabilității produselor nu ar avea niciun impact semnificativ asupra cantității deșeurilor, dar ar putea aduce atingere competitivității produselor din UE. Criteriile de proiectare ecologică nu vor afecta în general acest domeniu, întrucât ele privesc în primul rând performanța funcțională și eficiența de mediu a produsului de bază, și nu a componentelor sale din plastic.

4.3.2 Ar trebui să se introducă instrumente bazate pe piață pentru a reflecta cu mai multă precizie costurile de mediu ale plasticului (de la producție până la eliminarea finală)? Dată fiind marea diversitate a produselor, trebuie analizată în detaliu internalizarea factorilor externi în cazul componentelor din plastic ale produselor, precum și în cazul altor materii prime, evitându-se astfel, în practică, o povară administrativă excesivă, o competitivitate limitată și, în același timp, un tratament preferențial acordat importurilor. Analizele necesare ale ciclului de viață ar trebui aplicate tuturor materialelor care fac concurență materialelor plastice; de asemenea, ar trebui să se ia toate măsurile pentru ca produsele importate din țări terțe să facă, de asemenea, obiectul unor astfel de analize.

4.3.3 Cum poate fi abordată cel mai bine problema deșeurilor generate de produsele cu durată scurtă de viață și produsele de unică folosință? Problema deșeurilor generate de produsele cu durată scurtă de viață și produsele de unică folosință poate fi cel mai bine abordată prin colectarea separată după tipul de plastic și prin trierea corespunzătoare. Unele țări fac acest lucru cu succes, în timp ce altele nu, din cauza costurilor ridicate.

4.4 Materialele plastice biodegradabile

4.4.1 Pentru ce aplicații ar trebui să fie promovate materialele plastice biodegradabile? În prezent, este greu să se identifice un domeniu în care materialele plastice biodegradabile prezintă avantaje demonstrate fără efecte secundare. Materialele plastice biodegradabile sunt preferabile pentru aplicațiile în cazul cărora reciclarea este exclusă, ca, de exemplu, în cazul în care articolul din plastic este combinat cu deșeuri alimentare și de altă natură, destinate în primul rând compostării. În orice caz, trebuie să se ia toate măsurile pentru ca aceste materiale plastice să poată fie clar distinse și separate, astfel încât să se evite contaminarea proceselor de reciclare. Credibilitatea lor ecologică și economică ar trebui demonstrată pe baza unei analize a ciclului de viață înainte ca ele să fie oferite în vederea utilizării pe scară largă.

4.4.2 Este necesar ca cerințele legale existente să fie mai stricte, făcându-se o distincție clară între materialele plastice compostabile în mod natural și cele biodegradabile tehnic? Astfel de probleme ar trebui discutate la nivel de experți, pe baza unor informații și date relevante. Cunoștințele pe această temă ar trebui îmbogățite.

4.4.3 Utilizarea plasticului oxodegradabil ar necesita vreun tip de intervenție în scopul protejării proceselor de reciclare? CESE nu are suficiente informații pentru a susține sau pentru a respinge utilizarea materialelor plastice oxodegradabile.

4.4.4 Cum ar trebui privite materialele bioplastice în contextul gestionării deșeurilor de plastic și al conservării resurselor? Dacă se dorește promovarea utilizării materialelor plastice biodegradabile, aceasta ar trebui să se bazeze pe o analiză aprofundată a ciclului de viață. Trebuie să se înțeleagă că „bio” nu înseamnă neapărat ceva nou (în trecut s-au utilizat, de exemplu, materiale plastice pe bază de cazeină), iar experiența din trecut trebuie să facă obiectul unei evaluări foarte critice. Materiale plastice bio nu sunt biodegradabile; biodegradabilitatea este o proprietate materială intrinsecă datorată structurii moleculare a polimerului.

4.5 Inițiative ale UE legate de deșeurile marine, inclusiv deșeurile de plastic; măsuri internaționale

4.5.1 Ce alte acțiuni decât cele descrise în prezenta Carte verde ar putea fi avute în vedere pentru a reduce deșeurile marine? La nivel internațional și european ar trebui verificate și completate analizele cu privire la modul în care ajung în mediul

marin deșeurile de plastic – prin accidente sau prin procese sistemice. În funcție de concluziile desprinse, ar trebui să se ia în considerare posibilitatea interzicerii complete a eliminării deșeurilor – inclusiv de plastic – în mare. Se înțelege de la sine că, pentru a asigura o schimbare generală a atitudinii populației, este nevoie să se depună eforturi susținute pentru informarea și motivarea publicului – inclusiv prin curățarea plajelor și alte activități.

4.5.2 Cum poate stabilirea unui obiectiv cantitativ la nivelul întregii UE pentru deșeurile marine să ofere valoare adăugată măsurilor vizând o reducere globală a cantității de deșeuri de plastic? Stabilirea unor obiective cantitative pentru reducerea deșeurilor din oceane nu va aduce nicio contribuție la limitarea deșeurilor de plastic, deoarece acestea sunt de fapt deșeuri care nu au fost canalizate ca atare și care, din punct de vedere juridic, nu au fost niciodată considerate deșeuri. Obiectivul urmărit ar trebui să fie împiedicarea comportamentului inadecvat al oamenilor care aruncă deșeuri în locuri necorespunzătoare. În realitate, e vorba de stimularea cetățenilor la nivel național și, în primul rând, la nivel local – inclusiv când își petrec vacanța în altă parte; asumarea în comun a răspunderii și responsabilitatea merg mână în mână. Experiențele pozitive și bunele practici ar trebui diseminate.

4.5.3 Cum ar putea UE să promoveze mai eficient o acțiune internațională vizând îmbunătățirea gestionării deșeurilor de plastic la nivel mondial? În ceea ce privește propunerea unor posibile măsuri internaționale de gestionare a mediului marin și a coastelor, este necesar să realizăm o serie de studii în care să evaluăm situația acolo unde încă nu a fost evaluată și să propunem soluții la probleme pe măsură ce acestea sunt identificate în cadrul negocierilor bilaterale și multilaterale cu țările terțe și cu regiunile.

4.5.4 CESE apreciază în mod deosebit inițiativele organizate de diferite grupuri de interes pentru atenuarea acestei probleme grave. Este posibil ca UE să propună o inițiativă internațională pentru a organiza curățarea celor mai grave acumulări de deșeuri de plastic flotante din oceane. UE ar trebui să ia toate măsurile posibile pentru a împiedica deșeurile de plastic originare din Europa să ajungă în mare și ar trebui să analizeze posibilitatea utilizării programelor de asistență pentru dezvoltare în vederea promovării și sprijinirii unor practici mai sustenabile de gestionare a deșeurilor în țările în curs de dezvoltare și, în special, în vederea reducerii procesului de acumulare a deșeurilor de plastic din aceste țări în oceane.

Bruxelles, 19 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

ANEXA I

la avizul Comitetului

Următoarele puncte ale avizului secțiunii au fost modificate pentru a reflecta amendamentele adoptate de Adunare, însă au obținut peste un sfert din voturile exprimate [articolul 54 alineatul (4) din Regulamentul de procedură]:

Punctul 4.1.8

Ar trebui promovată în Europa colectarea casnică separată a tuturor deșeurilor de plastic în combinație cu diferite regimuri de taxare în funcție de cantitatea de deșeurii generată („pay as you throw”) pentru deșeurile reziduale? Separarea materialelor plastice de alte fluxuri de materiale este de dorit, dar nu trebuie să subestimăm dificultățile pe care le presupune acest proces. Printre acestea se numără problemele economice și de mediu fundamentale care îngreunează reciclarea plasticului, și anume transportul complex al unor cantități mari (chiar dacă ușoare) pe distanțe lungi. Dacă fiecărui producător de deșeurii i s-ar impune obligativitatea colectării separate, ar exista riscul ca beneficiile reciclării să fie mai mici decât costurile transportului în situațiile în care cantitățile de plastic care poate fi separat sunt mici. În consecință, nu se poate impune o astfel de cerință generală la nivelul UE, detaliile trebuind lăsate la latitudinea statelor membre în conformitate cu principiul solidarității.

Rezultatul votului cu privire la amendament

Pentru: 74

Împotrivă: 50

Abțineri: 22

Punctul 4.1.11

Ar putea acțiunile voluntare, în special în rândul producătorilor și al comercianților cu amănuntul, să fie un instrument adecvat și eficient? Acțiunile voluntare, în special în rândul producătorilor și al comercianților cu amănuntul, ar putea fi un instrument adecvat și eficient pentru îmbunătățirea eficienței resurselor de-a lungul ciclului de viață a produselor din plastic, mai ales dacă există acorduri cu privire la utilizarea ambalajelor din plastic cu elemente (combinație de materiale, culoare etc.) care să faciliteze reciclarea. Totuși, astfel de inițiative ar putea constitui o încălcare a regulilor de concurență, întrucât ele presupun încheierea unor acorduri de coordonare a practicilor de comercializare. De asemenea, ele ar putea întări resentimentele opiniei publice față de amestecul UE în aspecte, și așa dificile, ale vieții de zi cu zi. Înainte de a se propune soluții care în cele din urmă ar putea eșua, ar trebui să se evalueze cât de realiste sunt ele.

Rezultatul votului cu privire la amendament

Pentru: 77

Împotrivă: 57

Abțineri: 15

Punctul 4.2.3

Ce tip de informații considerați că ar fi necesare pentru le oferi consumatorilor posibilitatea de a contribui direct la utilizarea eficientă a resurselor în momentul în care aleg un produs din plastic? Implicarea directă a consumatorilor este departe de a fi ușoară. Pentru a schimba comportamentul consumatorilor în mod eficient, nu este suficientă sensibilizarea populației, ci, în primul rând, avem nevoie de produse și sisteme ușor de utilizat, care ușurează luarea deciziilor corecte de către consumatori, atât la achiziționarea unui produs, cât și la eliminarea deșeurilor. Singura informație relevantă pentru aceștia privește gestionarea corectă a materialelor plastice la trierea deșeurilor menajere – adică etichetarea articolelor sau furnizarea unor instrucțiuni de triere. Informațiile obligatorii cu privire la conținutul chimic al deșeurilor reciclabile ar fi contraproductive, întrucât consumatorii nu pot să ia o decizie în cunoștință de cauză cu privire la acțiunile necesare.

Rezultatul votului cu privire la amendament

Pentru: 74

Împotrivă: 66

Abțineri: 13

Punctul 4.2.4

Cum ar putea fi puse informațiile privind conținutul chimic al plasticului la dispoziția tuturor actorilor din lanțul de reciclare a deșeurilor? Informațiile despre compoziția chimică a materialelor plastice sau a produselor din plastic sunt ușor accesibile până în momentul vânzării. Nu ar fi realist să se pretindă ca aceste informații să fie păstrate în faza de reciclare și prelucrare a deșeurilor. Valoarea acestor informații pentru consumatori este discutabilă: este mult mai eficient să se utilizeze substanțe în fabricarea materialelor plastice sau a altor ambalaje a căror siguranță a fost verificată pe baza unor studii de expunere și de impact (REACH).

Rezultatul votului cu privire la amendament

Pentru: 86

Împotrivă: 51

Abțineri: 6

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unui cadru pentru amenajarea spațiului maritim și managementul integrat al zonelor costiere

COM(2013) 133 final – 2013/0074(COD)

(2013/C 341/15)

Raportor: **dl Stéphane BUFFETAUT**

La 27 martie 2013 și 15 aprilie 2013, în conformitate cu articolele 43 alineatul (2), 100 alineatul (2), 192 alineatul (1), 194 alineatul (2) și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul și, respectiv, Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unui cadru pentru amenajarea spațiului maritim și managementul integrat al zonelor costiere

COM(2013) 133 final – 2013/0074 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 185 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul Economic și Social European reamintește că 50 % din populația Uniunii Europene trăiește în zone costiere. Prin urmare, politica de gestionare a zonelor de coastă și de planificare a spațiului maritim prezintă o importanță deosebită pentru Uniunea Europeană. Intenția de a institui o cooperare între autoritățile competente, atât în cadrul statelor membre cât și între acestea, mai ales în cazul zonelor transfrontaliere, cu preocuparea de a asocia pe deplin reprezentanții societății civile care își exercită activitățile în aceste zone este, deci, întru totul binevenită.

1.2 Comitetul insistă asupra necesității de a se pune în practică un demers participativ, care să reunească diverșii actori care sunt activi în spațiile costiere și maritime, lucrează în aceste zone sau le exploatează, astfel încât concertarea să ducă la rezultate concrete. În fapt, chiar dacă obiectivele Comisiei nu pot suscita decât aprobare, metoda de punere în aplicare este cea care condiționează succesul aplicării directivei. Activitățile dezvoltate în spațiile maritime vizate sunt foarte diverse: pescuit profesionist, acvacultură, pescuit sportiv, transport maritim, turism, scufundări, activități militare, exploatarea surselor de energie etc. Aceste activități sunt în concurență reciprocă, dar pot fi și complementare.

1.3 Pentru a fi eficientă, concertarea trebuie organizată la nivel local. Punerea în aplicare a Directivelor privind habitatul (Natura 2000) și, respectiv, mediul marin a dovedit necesitatea de a se crea o dinamică teritorială. În pofida diversității de interese aflate în joc, este fundamental ca utilizatorii teritoriului marin să ajungă la un limbaj comun și să împărtășească obiective clare și realizabile. Metodologia este astfel foarte importantă pentru a se putea genera o dinamică de grup. Aceasta nu este posibilă decât pornind de la o constatare de comun acord a situației existente, fondată pe realitatea din teritorii și pe evoluția previzibilă a activităților în curs de derulare.

1.4 Pentru ca regulile să fie acceptate, obiectivele și acțiunile puse în practică trebuie să fie inteligibile și transparente. Este primordial ca reglementarea trebuie să fie înțeleasă, dacă se dorește respectarea ei. Firul călăuzitor trebuie să fie clar pentru toate părțile implicate, iar structurarea spațiului maritim și costier să fie progresivă și integrată.

1.5 Pe lângă ideea organizării unei concertări sistematice, trebuie definite totodată priorități pentru activitățile care pot fi desfășurate în spațiul maritim și în zonele costiere. Acestea nu pot fi definite în avans și variază inevitabil în funcție de situația particulară a fiecărei zone, atât pe plan geografic, cât și ecologic, uman și economic. Așadar, în acest domeniu se cuvine aplicat principiul subsidiarității – atât la nivelul UE, cât și în interiorul statelor membre.

1.6 Comitetul observă că nu numai statele membre sunt părți interesate: concertarea trebuie organizată și între regiuni și autorități teritoriale, dar și între sectoare economice. La această concertare trebuie să participe și partenerii sociali, întrucât anumite decizii ar putea avea un impact asupra locurilor de muncă și asupra condițiilor de muncă din sectorul respectiv (ca de exemplu pescuitul sau turismul). Comitetul reamintește că punerea în aplicare a Directivei Natura 2000 se sprijină deja pe forme multiple de guvernare locală.

1.7 În practică, dificultățile de punere în aplicare rezidă în special în faptul că regimurile juridice sunt diferite în funcție de situarea pe uscat sau în larg, în timp ce cele două spații sunt interdependente și interferează. În plus, abordarea problemelor poate să ia cu ușurință o tentă corporatistă. Trebuie deci să se ajungă la echilibrul corect între interesele legitime și necesitățile binelui comun, fără postulate ideologice.

1.8 Pentru a rămâne cât mai aproape de realitățile concrete, CESE aprobă principiul revizuirii la intervale regulate a programelor de planificare și a strategiilor de gestionare, însă subliniază că nu este de dorit să se adopte o viziune de reglementare prea rigidă. Problema ține de gestionarea unor activități umane într-un spațiu fragil și în schimbare. Este de dorit, prin urmare, să se judece în termeni de flux, deci în manieră dinamică.

1.9 Chestiunea surselor de finanțare a acestor politici este, firește, foarte importantă. Finanțarea va proveni de la politica maritimă integrată, dar vor putea fi mobilizate și alte surse, cum ar fi politica în domeniul pescuitului, politica de gestionare a mediului (Natura 2000), dezvoltarea regională sau chiar PAC. Așadar, trebuie să se garanteze că multiplicarea surselor de finanțare nu periclitează punerea în aplicare a politicilor respective. Strategiile macroregionale ar trebui să permită gestionarea mai coerentă a diverselor fonduri pentru coeziune.

1.10 CESE subliniază că aceste finanțări sunt deosebit de importante pentru a permite o monitorizare dinamică a concertărilor și acțiunilor puse în practică în cadrul noii directive. Fără prezența unor persoane care să știe să mobilizeze energiile existente și să sprijine această aplicare, eforturile depuse riscă să fie irosite sau să nu poată fi continuate.

1.11 Dat fiind că majoritatea problemelor ecologice marine sunt provocate de deversările terestre, ar fi logic ca planificarea maritimă să fie însoțită de o planificare terestră coordonată – sau chiar integrată – a zonelor de coastă.

1.12 De asemenea, CESE subliniază că anumite state membre se află în situații speciale. De exemplu, aproape toate zonele costiere poloneze figurează pe lista Natura 2000, ceea ce îngreunează coexistența unor noi activități economice cu protecția mediului (la fel cum, de fapt, pe uscat, activitățile economice actuale sau în curs sunt integrate în documentele de stabilire a obiectivelor).

1.13 Criteriile aplicabile evaluării, colectării de date și schimbului de informații pot varia de la un stat membru la altul, motiv pentru care ar Comisia ar trebui să întocmească un fel de „grilă de interpretare” comună, astfel încât evaluările și datele colectate să fie coerente și comparabile.

1.14 Comitetul Economic și Social European insistă asupra faptului că este important ca noua legislație să nu intre în contradicție sau să îngreuneze punerea în aplicare a actelor legislative în vigoare, cum ar fi Directiva privind habitatele (Natura 2000) și Directiva privind strategia pentru mediul marin, ci, dimpotrivă, să le sprijine, întrucât ele se află în faza inițială de aplicare. Prin urmare, această nouă directivă ar trebui considerată ca o nouă axă a edificării politicii maritime integrate a Uniunii Europene.

1.15 În sfârșit, Comitetul îndeamnă ca participarea publicului prevăzută în articolul 9 al propunerii să se organizeze astfel

încât să reflecte cât mai bine realitățile locale, întrucât fiecare zonă are propriile particularități, atât de mediu, cât și geografice sau economice.

2. Introducere

2.1 Propunerea supusă examinării reprezintă un element al politicii care urmărește să confere Uniunii Europene o componentă maritimă solidă. Această aspirație este legitimă, având în vedere extinderea coastelor europene și a zonelor economice exclusive ale UE, inclusiv cele din regiunile ultraperiferice, deosebit de importante pentru anumite state membre, cum ar fi Spania, Franța, Regatul Unit, Irlanda sau Portugalia.

2.2 Pentru Comisie, provocarea este reprezentată de concilierea cerințelor economice, sociale și de mediu – observație care poate părea evidentă. Acest demers privește atât amenajarea spațiului maritim, cât și managementul integrat al zonelor costiere în care se produc interacțiunile complexe dintre mare și uscat.

2.3 Scopul propunerii este, potrivit jargonului obișnuit, de a promova o creștere durabilă a activităților maritime și de coastă, precum și utilizarea durabilă a resurselor din aceste zone.

2.4 Comisia Europeană dorește un management planificat și coordonat al acestor spații, pentru a se evita conflictele de utilizare, precum și o exploatare armonioasă. Așadar, acțiunea propusă nu este de natură sectorială, ci transversală. Domeniul de aplicare al textului este prin urmare foarte extins, ceea ce poate ridica problema punerii sale concrete în aplicare.

2.5 Se așteaptă o cooperare a statelor membre cărora le va reveni sarcina de a pune în aplicare această amenajare și acest management integrat. Este vorba de coordonarea politicilor sectoriale naționale sau regionale pentru a se ajunge la un ansamblu coerent, inclusiv într-o dimensiune transfrontalieră. Cu toate acestea, trebuie menționat că prezenta directivă nu se aplică „activităților al căror obiectiv unic este apărarea sau securitatea națională”.

3. Obiectivele urmărite

3.1 Comisia prevede ca statele membre să elaboreze și să pună în aplicare planuri de amenajare a spațiului maritim, precum și o strategie sau strategii de management al zonelor costiere. Bineînțeles, aceste instrumente vor trebui să țină seama atât de particularitățile regiunilor sau subregiunilor, cât și de activitățile sectoriale.

3.2 Având în vedere principiile generale stabilite, trebuie:

— să se contribuie la asigurarea aprovizionării cu energie a Uniunii Europene valorificând cu precădere energia din surse marine (curenți, maree, valuri, vânt etc.);

- să se dezvolte transporturile maritime în mod eficient;
- să se favorizeze dezvoltarea durabilă a pescuitului și a acvaculturii;
- să se asigure conservarea și îmbunătățirea mediului;
- să se permită zonelor costiere să se adapteze și să reziste la efectele schimbărilor climatice.

4. Cerințele Comisiei

4.1 Ca de obicei, Comisia definește o serie de obligații, mai mult sau mai puțin birocratice, menite să permită atingerea acestor obiective. Printre aceste obligații, pot fi menționate:

- coordonarea reciprocă dintre statele membre;
- cooperarea transfrontalieră;
- identificarea efectelor transfrontaliere ale politicilor puse în practică.

4.2 La elaborarea planurilor de amenajare trebuie luate în considerare activitățile legate de energiile din surse regenerabile, exploatarea zăcămintelor de gaz și petrol, transporturile maritime, cablurile și conductele submarine, pescuitul, acvacultura și siturile de conservare a naturii.

4.3 În ce privește strategiile de management al zonelor costiere, trebuie avute în vedere utilizarea resurselor naturale, mai ales în domeniul energiei, dezvoltarea infrastructurilor (energii, porturi, lucrări maritime etc.), agricultura și industria, pescuitul și acvacultura, managementul și protecția ecosistemelor, a siturilor și peisajelor costiere și consecințele schimbărilor climatice.

4.4 Textul prevede că statele membre trebuie să stabilească modalități de participare a publicului la elaborarea planurilor de amenajare și a strategiilor de management al zonelor costiere, CESE fiind în mod firesc foarte interesat de această preocupare a Comisiei.

4.5 Toate acestea nu pot fi puse în aplicare în mod eficient decât în condițiile instaurării unei cooperări reale între statele membre și cu țările terțe, dat fiind că spațiile maritime sunt, prin definiție, spații deschise care interacționează permanent între ele.

5. Transpunerea concretă în practică

5.1 Fiecare stat membru desemnează autoritățile competente pentru implementarea directivei și furnizează Comisiei o listă a acestora. De asemenea, statele membre trebuie să transmită Comisei rapoarte cu privire la implementarea directivei. Este de dorit ca luarea deciziilor să aibă loc cât mai aproape de persoanele interesate (utilizatorii mării) și de realitățile teritoriale.

5.2 Textul acordă Comisiei posibilitatea de a utiliza acte de punere în aplicare pentru a preciza anumite date sau cerințe administrative, ceea ce este pe deplin acceptabil, cu condiția să nu reprezinte un mijloc de creare a unor noi obligații neprevăzute de textul de referință.

6. Observații generale

6.1 Domeniul acoperit de propunerea suspendă examinării este extrem de extins și se adaugă unor texte deja existente: Directiva privind habitatele, mai cunoscută sub numele de Natura 2000, și Directiva privind strategia pentru mediul marin (DCSMM), care privește toate spațiile marine costiere. Toate acestea sunt gestionate de noi autorități de guvernare locale, regionale sau naționale.

6.2 Este așadar esențial să se cunoască modalitatea de structurare și coordonare a noii legislații planificate cu directivele existente.

6.3 Faptul că noua propunere are un domeniu de aplicare atât de extins poate crea temerea că impactul său se va reduce la elaborarea unor rapoarte cu un pronunțat caracter administrativ. Este extrem de necesar să se mențină contactul cât mai nemijlocit cu realitățile concrete.

6.4 Scopul anunțat este de a se obține o mai bună coordonare a politicilor privitoare la mediul marin. Acest obiectiv este de necontestat, însă ne putem întreba dacă nu ar fi fost mai oportun să se acorde legislației existente timpul necesar pentru a atinge o deplină eficacitate, înainte de a adăuga un nou „strat” de reglementare. Este necesară o anumită maturitate pentru a ajunge la eficacitatea scontată, iar ceea ce se dorește realizat trebuie conceput cât mai clar. Deja cu mult timp în urmă, cardinalul Richelieu observa că o lege bună este o lege pe care oamenii o înțeleg.

6.5 Aceași coordonare îmbunătățită este, de asemenea, necesară în ceea ce privește alocarea fondurilor europene destinate sprijinirii punerii în aplicare a noii directive. Strategiile macroregionale trebuie considerate un cadru care permite crearea unei mai mari coerențe între diversele fonduri de coeziune care pot fi mobilizate.

6.6 Diversele activități economice care se desfășoară în mediul maritim și costier depind de mai mulți actori: economici, științifici, politici și administrativi. În plus, în materie de utilizare, există o concurență între sectoarele economice: pescuit, transport, exploatarea resurselor energetice, turism etc. De asemenea, în cazul zonelor costiere, influența activităților de pe uscat este crucială și complexă. Această interferență nu permite ca cele două spații, cel maritim și cel terestru, să fie avute în vedere în mod independent.

6.7 Prin urmare, trebuie evitată o abordare prea administrativă, care nu ar face decât să complice lucrurile sau să îngreuneze și să încetinească acțiunea. În schimb, este necesar să fie cu adevărat implicați profesioniștii care operează în aceste domenii maritime și costiere: agenți economici, parteneri sociali, oameni de știință, ONG-uri etc. Nu este vorba de îngreunarea procesului, ci de evitarea contestațiilor ulterioare, inclusiv a celor pe cale judecătorească, precum și de a nu se lua decizii care nu țin cont de realitățile concrete.

7. Observații specifice

7.1 Ar trebui să se reamintească faptul că amenajarea spațiului maritim și managementul integrat al zonelor costiere trebuie să fie în concordanță cu directivele deja adoptate, și în special cu cea privitoare la strategia pentru mediul marin (2008) și cu Directiva privind habitatele (Natura 2000 din 1992, aplicată tardiv mediilor marine costiere). Acest ansamblu constituie în prezent politica maritimă integrată a UE (PMI).

7.2 Punerea în aplicare a acestei noi directive va trebui, la rândul său, să respecte principiul subsidiarității, nu numai între Uniunea Europeană și statele membre, ci și la nivel subnațional. Într-adevăr, prioritățile enumerate în directivă vor trebui ordonate pe baza unei serii de criterii care variază în funcție de zonă și de spațiu. Nu se poate aplica același tratament Mării Baltice și Mării Mediterane, nu numai din cauza caracteristicilor

geografice, ci și a caracteristicilor ecologice. Cu toate acestea, asemenea diferențe există și între diversele regiuni și între zonele costiere.

7.3 Unul dintre aspectele cele mai utile ale propunerii este organizarea cooperării reciproce dintre autoritățile competente, completată prin măsuri de informare și control. Pentru ca toate acestea să fie cu adevărat eficiente, ar fi utilă definirea unor criterii generale comune, pentru a se putea schimba și comunica cu ușurință informațiile și datele, nu numai între autorități, ci și între toți actorii care participă la activitățile costiere și maritime. Trebuie subliniat însă că eficacitatea procesului depinde de existența unei metode adecvate, care să permită mobilizarea actorilor de la nivel local, publici și privați, în jurul unor obiective comune, pornind de la o înțelegere comună a situației. Miza rezidă în întregime în capacitatea de a genera un limbaj comun pentru toți factorii responsabili cu activitățile extrem de diversificate care se desfășoară pe același teritoriu costier și maritim.

7.4 Dat fiind că deversările terestre (reziduuri urbane sau industriale și macrodeșeuri aduse de cursurile de apă ca urmare a viiturilor) și construcțiile în mare (porturi, terasamente, lucrări de protecție împotriva eroziunii etc.) sunt extrem de nocive pentru mediul marin, ar trebui ca amenajarea terestră a zonelor din apropierea litoralului să facă obiectul unei coordonări sau chiar să fie integrată în politicile de management al zonelor costiere și de amenajare a spațiului maritim.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a anumitor dispoziții tranzitorii privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de modificare a Regulamentului (UE) nr. [...] [DR] în ceea ce privește resursele și repartizarea acestora pentru anul 2014 și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului și a Regulamentelor (UE) nr. [...] [PD], (UE) nr. [...] [HZ] și (UE) nr. [...] [privind OCP unică] în ceea ce privește aplicarea acestora în anul 2014

COM(2013) 226 final – 2013/0117 (COD)

(2013/C 341/16)

Raportor: **dl Seamus BOLAND**

La 21 mai 2013 și 17 iulie 2013, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2), cu articolul 207 alineatul (2) și cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), Consiliul și Parlamentul European au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a anumitor dispoziții tranzitorii privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de modificare a Regulamentului (UE) nr. [...] [DR] în ceea ce privește resursele și repartizarea acestora pentru anul 2014 și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului și a Regulamentelor (UE) nr. [...] [PD], (UE) nr. [...] [HZ] și (UE) nr. [...] [privind OCP unică] în ceea ce privește aplicarea acestora în anul 2014

COM(2013) 226 final – 2013/0117 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 3 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută propunerea de stabilire a unor dispoziții tranzitorii pentru 2014 în ceea ce privește anumite norme legate de politica agricolă comună (PAC), în special sistemul de plăți directe și de sprijin pentru dezvoltarea rurală finanțat din Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA) și din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR).

1.2 CESE sprijină ferm dispozițiile tranzitorii pentru 2014, care asigură continuitatea plăților către beneficiari în cazul în care noile planuri de dezvoltare rurală vor fi adoptate cu întârziere și din cauza necesității de a se amâna aplicarea noului sistem de plăți directe din motive practice și administrative. Altfel, familiile lucrătorilor din agricultură ar fi în pericol și nu ar beneficia de sprijin pentru măsurile de mediu; o mare parte din protecția existentă în acest domeniu ar dispărea.

1.3 CESE recomandă ferm ca beneficiarii programelor „clasice” din zonele montane îndepărtate să nu fie defavorizați în niciun fel de dispozițiile tranzitorii. De asemenea, CESE ia notă cu îngrijorare de faptul că, în noua perioadă de programare, până în 2020, comunitățile din zone îndepărtate, care depind într-o mare măsură de acordurile de agromediu ca sursă de venit în schimbul furnizării unor beneficii publice vitale, ar putea suferi o reducere a veniturilor.

1.3.1 CESE recomandă ca plățile tranzitorii efectuate către aceste comunități să reflecte nivelul de finanțare convenit în cadrul fostului program.

1.4 CESE recomandă cu fermitate ca dispozițiile tranzitorii să fie analizate de către Comisie, pentru a se asigura că efectele reducerilor propuse asupra familiilor din mediul rural sunt minimizate și că impactul reducerilor asupra inițiativelor de mediu se dovedesc cel puțin neutre.

1.5 În opinia CESE, dispozițiile tranzitorii ar trebui să prevadă posibilitatea unor noi angajamente pentru măsurile referitoare la suprafață sau la animale în 2014, precum și pentru măsurile de investiții operaționale urgente, chiar dacă resursele pentru perioada în curs au fost epuizate.

1.6 În cadrul normelor orizontale de finanțare a PAC, amânarea noului sistem de plăți directe implică necesitatea unor măsuri tranzitorii pentru serviciile de consiliere agricolă (FAS), la Sistemul Integrat de Administrare și Control (IACS) și la ecocondiționalitate. Prin urmare, CESE consideră că este imperios necesar ca Parlamentul European și Consiliul să adopte norme tranzitorii speciale până la sfârșitul anului, modificând actualele acte de bază ale PAC în funcție de necesități.

1.7 CESE subliniază că niciuna dintre normele transnaționale nu ar trebui să fie subminată de impunerea unor plafoane naționale nerealiste asupra fondurilor disponibile.

2. Observații introductive

2.1 Comisia Europeană colaborează în continuare intens cu Parlamentul European și cu Consiliul pentru a ajunge la un acord politic final cu privire la reforma PAC. Principalele puncte ale acordului au fost convenite la sfârșitul lunii iunie 2013, ceea ce înseamnă că noile reglementări juridice ar trebui să poată fi aplicate de la 1 ianuarie 2014. Totuși, încă nu s-a ajuns la un acord final, astfel că nu ne putem aștepta în mod realist ca statele membre să implementeze toate procedurile administrative necesare până la acea dată.

2.2 În urma unei dezbateri în Parlamentul European și în Consiliu, diferitele regulamente și acte de punere în aplicare ar urma să fie adoptate până la sfârșitul anului 2013, iar reforma PAC să intre în vigoare de la 1 ianuarie 2014.

2.3 Pentru a asigura continuitate, propunerea Comisiei din 18 aprilie 2013 încearcă să stabilească norme transnaționale pentru anumite elemente ale acestei politici. Aceasta înseamnă că normele existente ale sistemului de plăți unice, ale sistemului SAPS și ale plăților prevăzute la articolul 68 vor continua și în anul de cerere 2014. Unele norme noi, ca, de exemplu, cele referitoare la „ecologizare”, nu se vor aplica până la începutul anului 2015, lăsând astfel agențiilor de plăți mai mult timp pentru a se pregăti pentru aceste schimbări.

2.4 La 27 iunie, după trei luni de negocieri trilaterale intense, Parlamentul, Consiliul și Comisia au ajuns la un acord politic inițial privind politica agricolă a UE. Acest acord depinde de încheierea oficială a negocierilor pe marginea bugetului cadrului financiar multianual al UE (2014-2020) și, de asemenea, trebuie confirmat de către Comisia pentru agricultură, de plenul Parlamentului și de Consiliu.

2.5 Propunerea se referă la Regulamentul (CE) nr. 335/2013 din 12 aprilie 2013 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1974/2006, care stabilește normele de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului privind sprijinul pentru dezvoltarea rurală din FEADR.

2.6 În ceea ce privește plățile pentru dezvoltarea rurală, ca practică curentă, se stabilesc norme transnaționale pentru a se asigura continuitatea între două perioade de programare multianuale. Totuși, sunt necesare și unele dispoziții tranzitorii, în special care să abordeze implicațiile întârzierii noului regim de plăți directe. De asemenea, propunerea include și o serie de norme tranzitorii noi pentru Croația.

2.7 Intenția Comisiei este ca agențiile de plăți să aibă timp să ia măsurile administrative necesare și să garanteze gestionarea corectă a fondurilor UE, în așa fel încât agricultorii să înțeleagă noile reguli și să nu fie obligați să folosească un sistem nou înainte ca acesta să fie finalizat.

3. Sinteza propunerii Comisiei

3.1 Propunerea Comisiei are scopul de a stabili anumite dispoziții tranzitorii cu privire la sprijinul pentru dezvoltarea rurală din FEADR.

3.2 Sunt necesare norme tranzitorii pentru a se defini modalitățile tehnice care vor permite o adaptare fără probleme la noile condiții, asigurându-se totodată continuitatea diverselor forme de sprijin din cadrul programului 2007-2013.

3.3 Pentru ca statele membre să aibă timpul necesar pentru a răspunde nevoilor propriilor sectoare agricole sau să își consolideze politica de dezvoltare rurală într-o manieră mai flexibilă, ar trebui să li se dea posibilitatea de a transfera fonduri din plafoanele lor pentru plăți directe către sprijinul alocat dezvoltării rurale și din sprijinul alocat dezvoltării rurale către plafoanele lor pentru plăți directe. În același timp, statelor membre în care nivelul sprijinului direct rămâne sub 90 % din nivelul mediu al UE ar trebui să li se acorde posibilitatea de a transfera fonduri suplimentare din sprijinul pentru dezvoltarea rurală către plafoanele lor pentru plăți directe. Aceste alegeri ar trebui făcute, în anumite limite, o singură dată pentru întreaga perioadă care cuprinde exercițiile financiare 2015-2020.

3.4 Schema de plată unică pe suprafață stabilită în Regulamentul (CE) nr. 73/2009 are caracter tranzitoriu și ar fi trebuit să se încheie la 31 decembrie 2013. Deoarece noua schemă de plată de bază va înlocui schema de plată unică de la 1 ianuarie 2015, este necesară o prelungire a schemei de plată unică pe suprafață pentru anul 2014, cu scopul de a se evita situația în care statele membre ar trebui să aplice schema de plată unică timp de numai un an.

3.5 În ceea ce privește plățile directe, trebuie ca statele membre și, în special, agențiile lor de plăți să dispună de timp suficient pentru a pregăti cadrul necesar pentru efectuarea plăților către beneficiari și, totodată, pentru a crea procedurile necesare pentru demararea noului program. Prin urmare, cererile pentru 2014 vor fi prelucrate în conformitate cu norme tranzitorii.

3.6 În ceea ce privește al doilea pilon, definirea tranziției între două perioade de programare reprezintă o practică standard. În general, sunt necesare norme tranzitorii pentru a se acoperi intervalul dintre cele două perioade de programare succesive. Cu toate acestea, în cazul dezvoltării rurale, este nevoie, cu această ocazie, și de unele dispoziții tranzitorii speciale, mai ales pentru a se face față implicațiilor pe care le are întârzierea noului regim al plăților directe pentru anumite măsuri de dezvoltare rurală, în special în ceea ce privește baza pentru măsurile de agromediu și cele climatice și aplicarea normelor de ecocondiționalitate. Sunt necesare dispoziții tranzitorii și pentru a se garanta că statele membre pot să își asume în continuare și în 2014 noi angajamente legate de măsuri referitoare la suprafață sau la animale, chiar dacă resursele pentru perioada în curs au fost epuizate. Aceste noi angajamente, precum și angajamentele corespunzătoare în curs vor fi eligibile pentru finanțare din noile pachete financiare ale programelor de dezvoltare rurală din următoarea perioadă de programare.

3.7 În conformitate cu angajamentele juridice legate de Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, statele membre pot continua să își asume noi angajamente juridice față de beneficiari în 2014, în temeiul programelor de dezvoltare rurală adoptate în baza Regulamentului (CE) nr. 1698/2005, chiar și după epuizarea resurselor financiare aferente perioadei de programare 2007-2013, până la adoptarea respectivului program de dezvoltare rurală pentru perioada de programare 2014-2020. Cheltuielile suportate pe baza acestor angajamente vor fi eligibile în conformitate cu articolul 3 din acest regulament.

4. Implicațiile bugetare

4.1 Propunerea de regulament de față pune doar în aplicare propunerile Comisiei referitoare la CFM și la reforma PAC pentru exercițiul financiar 2015, luând în considerare concluziile Consiliului European din 8 februarie 2013. Propunerea include convergența externă a plăților directe, flexibilitatea între pilonii PAC și rata de cofinanțare pentru dezvoltare rurală.

4.2 În ceea ce privește plățile directe, în comparație cu propunerea Comisiei, concluziile Consiliului European din 8 februarie 2013 corespund unei reduceri de 830 de milioane EUR (în prețuri actuale) în exercițiul financiar 2015 (corespunzând anului de cerere 2014 pentru plățile directe).

4.3 Repartizarea plafoanelor plăților directe între statele membre ține seama de convergența externă care va începe în exercițiul financiar 2015. Comparativ cu propunerea Comisiei, concluziile Consiliului European schimbă calendarul convergenței (șase ani) și adaugă o sumă minimă de 196 EUR/ha, care trebuie atinsă până în exercițiul financiar 2020. În comparație cu propunerea Comisiei, concluziile Consiliului European cresc flexibilitatea dintre piloni. Aceasta va fi neutră din punct de vedere bugetar, întrucât sumele deduse dintr-un fond (FEGA sau FEADR) vor fi puse la dispoziția celui alt fond.

4.4 În ceea ce privește dezvoltarea rurală, propunerea de regulament urmărește să asigure continuitatea unei serii de măsuri care implică angajamente multianuale. Respectivul dispoziții nu au niciun impact financiar, deoarece suma alocată pentru dezvoltare rurală rămâne neschimbată. Cu toate acestea, repartizarea în timp a plăților ar putea fi ușor diferită, dar aceasta nu poate fi cuantificată în stadiul actual.

4.5 Propunerea conține dispoziții prin care Comisia i se conferă competența de a adopta acte delegate în conformitate cu articolul 290 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

5. Observații generale

5.1 După cum demonstrează datele de mai jos, este imperios necesar să se asigure continuitatea plăților efectuate către beneficiari:

— Peste 77 % din teritoriul UE este clasificat drept teritoriu rural (47 % teren agricol și 30 % teren împădurit) și,

totodată, aici locuiește aproximativ jumătate din populația Uniunii (comunități agricole și alți rezidenți).

— Per ansamblu, industria agricolă și agroalimentară - a cărei aprovizionare depinde într-o mare măsură de sectorul agricol - reprezintă sursa a 6 % din PIB-ul UE, cuprinde 15 de milioane de întreprinderi și asigură 46 de milioane de locuri de muncă.

— În Europa trăiesc 12 milioane de agricultori, iar suprafața medie a unei ferme este de aproximativ 15 hectare (comparativ, în SUA trăiesc 2 milioane de agricultori, iar fermele au în medie o suprafață de 180 de hectare).

5.2 CESE salută propunerea Comisiei de a reglementa perioada dintre cele două programe.

5.3 În 2014, în întreaga Europă se vor încheia multe programe de agromediu finanțate din FEADR. Numeroase sisteme de agromediu „clasice” există de 10 ani sau chiar mai mult. Mulți dintre beneficiarii acestor programe „clasice” locuiesc în zone muntoase îndepărtate și depind într-o mare măsură de sistemele de agromediu ca sursă de profit în schimbul furnizării unor servicii publice de o importanță vitală. Chiar dacă se va conveni fără alte întârzieri asupra noului regulament privind dezvoltarea rurală, este aproape sigur că noile programe nu vor fi aprobate și implementate până la 1 ianuarie 2012. În lipsa unui noi program și a unor măsuri de sprijin noi, acești agricultori nu vor avea niciun program de sprijin pentru dezvoltare rurală în temeiul cărora să depună cerere de ajutor atunci când furnizarea creditelor actuale va lua sfârșit în 2014.

5.4 Comisia trebuie să implementeze sisteme prin care să se asigure că sunt menținute avantajele ecologice ale programelor de dezvoltare rurală anterioare și că este garantat venitul acestor agricultori. Este important să se asigure că nici agricultorii, nici mediul nu vor avea de suferit în cazul în care nu se ajunge la un acord cu privire la bugetul UE sau la propunerile referitoare la PAC în timp util pentru ca următoarele programe de dezvoltare rurală să demareze în 2014.

5.5 În ceea ce privește plățile directe, statele membre și, în special, agențiile lor de plăți, trebuie să dispună de suficient timp pentru a fi bine pregătite și a informa în detaliu agricultorii cu destul timp înainte cu privire la noile norme. Prin urmare, va fi necesar ca cererile pentru 2014 să fie prelucrate în conformitate cu normele tranzitorii. În ceea ce privește al doilea pilon, definirea tranziției între două perioade de programare reprezintă o practică standard. În general, sunt necesare norme tranzitorii pentru a se acoperi intervalul dintre cele două perioade de programare succesive, după cum a arătat deja experiența dobândită la începutul actualei perioade de programare. Totuși, pentru dezvoltarea rurală vor fi necesare anumite dispoziții tranzitorii speciale, mai ales din cauza implicațiilor serioase pe care le-ar avea orice întârziere a noului regim al plăților directe pentru anumite măsuri de dezvoltare rurală, în special în ceea ce privește baza pentru măsurile de agromediu și cele climatice și aplicarea normelor de ecocondiționalitate.

5.6 Sunt necesare dispoziții tranzitorii și pentru a se garanta că statele membre pot să își asume în continuare și în 2014 noi angajamente legate de măsuri referitoare la suprafață sau la animale, precum și de măsuri de investiții operaționale urgente, chiar dacă resursele pentru perioada în curs au fost epuizate.

5.7 În ceea ce privește regulamentul orizontal, necesitatea unor măsuri tranzitorii se limitează la serviciile de consiliere agricolă (FAS), la Sistemul Integrat de Administrare și Control (IACS) și la ecocondiționalitate, având în vedere legătura acestora cu plățile directe. În acest context, Consiliul și Parlamentul European trebuie să adopte, înainte de sfârșitul anului, norme tranzitorii specifice care să modifice actele de bază ale actualei PAC atunci când acest lucru este necesar.

5.8 Modificările aduse pragurilor naționale pot avea un impact negativ asupra fondurilor de care beneficiază fermierii în 2014. Pentru reducerea la minimum a acestei consecințe, va fi necesar ca fiecare guvern să își clarifice intențiile în această privință înainte de a-și prezenta propunerile.

5.9 Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 prevede că statele membre pot să își asume în continuare noi angajamente juridice, astfel că este posibil ca statul să refuze să își onoreze angajamentele întrucât această obligație este discreționară.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1198/2006 al Consiliului în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestionarea financiară în cazul anumitor state membre care se confruntă cu dificultăți grave sau sunt amenințate de astfel de dificultăți cu privire la stabilitatea lor financiară

COM(2013) 428 final – 2013/0200 (COD)

(2013/C 341/17)

Raportor: **dl Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE**

La 1 iulie 2010, respectiv la 10 iulie 2013, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2) și articolul 304 din Tratatul privind funcționarea UE, Parlamentul European și Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind modificarea Regulamentului (CE) nr. 1198/2006 al Consiliului în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestiunea financiară pentru anumite state membre care se confruntă cu dificultăți grave sau sunt amenințate de astfel de dificultăți cu privire la stabilitatea lor financiară

COM(2013) 428 final – 2013/0200 (COD).

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2013. Raportor: dl Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRRE.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 19 septembrie 2013), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 128 voturi pentru, 1 vot împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii

1.1 Comitetul Economic și Social European consideră că criza financiară și economică persistentă exercită presiuni asupra resurselor financiare naționale, pe măsură ce statele membre urmăresc politicile de consolidare bugetară care se impun.

1.2 Prin urmare, consideră că propunerea Comisiei Europene de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1198/2006 este necesară și foarte oportună și o sprijină cu fermitate, convins fiind că resursele bugetare vor fi în continuare cheltuite în mod coerent și eficace.

2. Context

2.1 Criza financiară mondială fără precedent și încetinirea creșterii economice au adus prejudicii grave creșterii economice și stabilității financiare și au deteriorat puternic condițiile economice și financiare în mai multe state membre.

2.2 În special în statele membre cele mai afectate de criză și care au primit asistență financiară în cadrul unui program de ajustare, această situație se agravează din cauza problemelor de lichiditate rezultate în urma consolidării bugetare, care le afectează creșterea economică și stabilitatea financiară și se înregistrează o agravare a deficitului și a gradului de îndatorare. Cofinanțarea sporește eficacitatea alocării ajutoarelor. Reducerea cofinanțării din partea statelor membre riscă să reducă eficacitatea ajutoarelor și este necesar ca acest risc să fie redus la minimum, prin toate mijloacele disponibile.

2.3 În acest context, asigurarea aplicării în bune condiții a programelor Fondului european pentru pescuit este deosebit de importantă pentru a se investi în sectorul pescuitului.

2.4 Regulamentul (CE) nr. 1198/2006 privind Fondul european pentru pescuit (FEP) aplică următoarele definiții:

— program operațional: documentul unic elaborat de statul membru și aprobat de către Comisie, cuprinzând un ansamblu coerent de axe prioritare de realizat cu ajutorul FEP;

— axă prioritară: una dintre prioritățile unui program operațional, cuprinzând un grup de măsuri legate între ele și care au obiective măsurabile specifice.

2.5 Axele prioritare prevăzute pentru FEP sunt următoarele:

— axa prioritară 1: măsuri de adaptare a flotei comunitare de pescuit;

— axa prioritară 2: acvacultura, pescuitul în apele interioare, prelucrarea și comercializarea produselor pescărești și de acvacultură;

— axa prioritară 3: măsuri de interes comun;

— axa prioritară 4: dezvoltarea durabilă a zonelor de pescuit;

— axa prioritară 5: asistență tehnică.

2.6 La aprobarea programului operațional prezentat de fiecare stat membru, Comisia stabilește împreună cu statul respectiv un procentaj de cofinanțare pentru fiecare axă prioritară, în care figurează de asemenea valoarea maximă a contribuției FEP.

2.7 Plata de către Comisie a contribuției financiare de la FEP iau forma prefinanțării, plăților intermediare și plății soldului, sub rezerva aprobării de către autoritățile de certificare și de audit pentru fiecare program operațional.

3. Situația actuală

3.1 Articolele 76 și 77 din Regulamentul (CE) nr. 1198/2006 prevăd regulile de calculare a plăților intermediare și a plății soldului prevăzute în 2006 și menționate la punctul 2.7, în conformitate cu planul de finanțare al fiecărei axe prioritare.

3.2 Situația financiară și economică menționată la punctele 2.1 și 2.2 a determinat Comisia să propună modificarea articolelor menționate mai sus, cu scopul de a contribui la accelerarea investițiilor și de a îmbunătăți disponibilitatea fondurilor.

3.3 Prin urmare, Parlamentul European și Consiliul au aprobat Regulamentul (CE) nr. 387/2012, care permite, prin modificarea textului articolelor respective, ca statele membre cele mai afectate de criză care au convenit cu Comisia asupra unui program de adaptare macroeconomică să poată solicita o creștere a procentajului de cofinanțare în cadrul plăților intermediare și a plății soldurilor de la FEP.

3.4 Până în prezent, șapte state membre au primit ajutor și au convenit asupra unui program de adaptare: Cipru, Ungaria, România, Letonia, Portugalia, Grecia și Irlanda. Modificarea Regulamentului (CE) nr. 1198/2006 prevede ca de aceste creșteri de cofinanțare să poată beneficia orice alt stat membru care solicită și obține în viitor un program de ajutor financiar dintre cele prevăzute la articolul 76 alineatul (3) literele (a), (b) și (c) din regulamentul menționat.

3.5 La cererea unui stat membru, plățile intermediare și plata soldului se majorează cu o valoare echivalentă cu zece puncte procentuale în plus față de rata de cofinanțare aplicabilă fiecărei axe prioritare, până la maximum 100 %, care trebuie aplicată valorii cheltuielilor publice eligibile nou declarate în fiecare declarație de cheltuieli certificată prezentată în perioada în care statul membru îndeplinește una dintre condițiile stabilite la articolul 76 alineatul (3) literele (a), (b) și (c).

3.6 De asemenea, se prevede ca, pentru a calcula plata soldului după ce statul membru încetează să beneficieze de asistență financiară din partea Uniunii menționată la articolul 76 alineatul (3), Comisia să nu ia în considerare sumele majorate plătite în conformitate cu alineatul respectiv.

3.7 În dispozitivul Regulamentului (CE) nr. 1198/2006 se include un nou articol 77 a care, la alineatul (5), limitează plata acestor suplimente de cofinanțare la declarațiile de cheltuieli prezentate de statele membre interesate până la 31 decembrie 2013.

4. Modificarea propunerii de regulament

4.1 Modificarea prezentată în propunerea actuală de regulament, care constituie subiectul avizului de față, are legătură cu limitarea prevăzută la alineatul (5) din acest articol 77 a.

4.2 Comisia consideră că, dat fiind că statele membre se confruntă în continuare cu dificultăți majore în ceea ce privește stabilitatea financiară, ar trebui ca aplicarea ratei de cofinanțare majorate să continue după încheierea anului 2013.

4.3 Propune, în consecință, modificarea Regulamentului (CE) nr. 1198/2006 prin eliminarea alineatului (5) din articolul 77 a.

5. Observații generale

5.1 Comitetul Economic și Social European consideră foarte oportună propunerea Comisiei Europene și o sprijină în totalitate.

5.2 Comitetul este de acord cu faptul că alocația financiară totală acordată prin fond țărilor și programelor respective pentru această perioadă nu ar trebui să fie modificată.

Bruxelles, 19 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind planul de acțiune pentru o strategie maritimă în zona Oceanului Atlantic: „Realizarea unei creșteri inteligente, sustenabile și favorabile incluziunii”

COM(2013) 279 final

(2013/C 341/18)

Raportor: **dl Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

La 3 iulie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul de funcționare a Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Planul de acțiune pentru o strategie maritimă în zona Oceanului Atlantic: „Realizarea unei creșteri inteligente, sustenabile și favorabile incluziunii”

COM(2013) 279 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 3 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 184 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE sprijină planul de acțiune pentru o strategie maritimă în zona Oceanului Atlantic, care identifică prioritățile de cercetare și investiții în regiune și posedă o mare valoare adăugată europeană, întrucât va promova „creșterea albastră” în cadrul Strategiei Europa 2020. În acest cadru strategic se va dezvolta cooperarea dintre autorități și actorii economici și sociali din regiunile Oceanului Atlantic din cele cinci state membre vizate: Irlanda, Regatul Unit, Franța, Spania și Portugalia.

1.2 Comitetul deplânge însă abordarea limitată la o strategie de bazin maritim și propune ca planul de acțiune să reprezinte primul pas spre punerea în practică a unei strategii macroregionale care să integreze hotărât pilonul teritorial și legătura acestuia cu obiectivele politicii de coeziune. Abordarea trebuie să fie mai ambițioasă, astfel încât să devină, înainte de 2017 (anul prevăzut pentru realizarea evaluării la jumătatea perioadei), o strategie macroregională, luând în considerare experiențele regiunilor Mării Baltice și Dunării.

1.3 Comitetul regretă faptul că planul de acțiune nu dispune de un sistem corespunzător de guvernare, el prevăzând doar un simplu mecanism de punere în aplicare. Întrucât în avizul anterior ⁽¹⁾ CESE a propus un sistem de guvernare pe mai multe niveluri care să garanteze participarea tuturor actorilor, să dispună de o abordare de jos în sus și să permită autorităților regionale și locale, sectorului privat și societății civile să stimuleze activitățile și să-și pună la dispoziție cunoștințele direct pe teren.

1.4 CESE deplânge întreruperea de către Comisie a activităților forumului pentru Atlantic, în urma adoptării planului de acțiune. Comitetul propune ca, menținând activ Forumul

pentru Atlantic până în 2020, părțile interesate să organizeze în mod periodic conferințe pentru promovarea activităților și a programelor strategiei, pentru evaluarea punerii sale în aplicare și pentru mobilizarea tuturor actorilor politici, economici și sociali din regiunile Oceanului Atlantic.

1.5 Este fundamental să se întrețină un puternic angajament politic al instituțiilor europene și al statelor membre, precum și o participare efectivă a tuturor părților interesate: autoritățile regionale și locale, actorii economici și sociali și societatea civilă. Învățămintele trase din activitatea *Leadership Group* (Grupul de conducere) și a *Steering Group* (Grupul de coordonare) pe durata forumului pentru Atlantic au permis participarea instituțiilor europene, statelor membre, regiunilor și societății civile. Comisia trebuie să dispună de resursele umane și materiale necesare.

2. Context

2.1 În urma punerii în aplicare a strategiilor macroregionale pentru Marea Baltică și regiunea Dunării, au apărut diverse inițiative de adoptare a unei abordări similare pentru regiunile Oceanului Atlantic. Consiliul a încredințat Comisiei mandatul de a crea o strategie maritimă pentru zona Oceanului Atlantic. La 21 noiembrie 2011, Comisia a publicat o comunicare ⁽²⁾.

2.2 Parlamentul European a adoptat o rezoluție referitoare la strategia UE privind politica de coeziune pentru zona Atlanticului. CESE și-a adoptat avizul la 24 mai 2012 ⁽³⁾, iar CoR ⁽⁴⁾ la 10 octombrie 2012. Parlamentul, CESE și CoR au apreciat pozitiv propunerea Comisiei, dar au considerat că este

⁽²⁾ COM(2011) 782 final.

⁽³⁾ JO C 229, 31.7.2012, p. 24.

⁽⁴⁾ JO C 391, 18.12.2012, p. 1.

⁽¹⁾ JO C 229, 31.7.2012, p. 24.

necesară adoptarea unei abordări mai ample, care să integreze pe deplin dimensiunea teritorială și să creeze legături clare între zonele maritime și cele terestre. Comitetul propunea o abordare mai ambițioasă: o strategie macroregională care, alături de pilonul maritim, să includă și pilonul teritorial, ținând seama de experiențele regiunilor Mării Baltice și a Dunării.

2.3 Comisia, PE, CESE, CoR și cele cinci state membre au colaborat la punerea în practică a Forumului pentru Atlantic, în vederea elaborării planului de acțiune. Forumul a permis participarea statelor membre, a Parlamentului, a CESE, a CoR, a autorităților regionale și locale, a societății civile și a tuturor părților interesate. Au avut loc cinci întruniri, la Horta, Brest, Bilbao, Cardiff și Cork. S-a înființat Grupul de conducere al forumului pentru Atlantic, la care au participat instituțiile UE și cele cinci state membre, precum și Grupul de coordonare. Implicarea CESE a înlesnit participarea societății civile din regiunile atlantice, a Rețelei transnaționale atlantice a consiliilor economice și sociale (RTA) și a actorilor economici și sociali la evenimentele forumului.

2.4 Avizul CESE a propus ca obiectivele pentru regiunea atlantică să se încadreze în pilonii tematici ai Strategiei Europa 2020, ca forumul pentru Atlantic să nu fie desființat după elaborarea planului de acțiune și ca limitările „celor trei NU” (fără noi reglementări, fără fonduri suplimentare, fără noi instituții) să fie depășite; de asemenea, a propus un sistem de guvernare pe mai multe niveluri.

3. Comunicarea Comisiei: planul de acțiune

3.1 Planul de acțiune dezvoltă Strategia maritimă pentru zona Oceanului Atlantic [COM(2011) 782] și stabilește prioritățile de investiții și cercetare care să permită stimularea „creșterii albastre” în zona Oceanului Atlantic, contribuind la creșterea durabilă a zonelor de coastă, salvagardând starea de sănătate ecologică și de mediu a ecosistemului Atlanticului.

3.2 În cadrul forumului pentru Atlantic, statele membre, instituțiile europene, autoritățile regionale și locale și societatea civilă au analizat modalitatea în care s-ar putea face față celor cinci provocări din zona Oceanului Atlantic identificate în strategie și, de asemenea, au avut loc cinci seminarii tematice și o consultare online.

3.3 Având în vedere dezbaterile organizate cu statele membre și reacția forumului pentru Atlantic, Comisia a elaborat un plan de acțiune ce conține diverse domenii prioritare, menite să promoveze „creșterea albastră” și să contribuie la dezvoltarea durabilă a zonei Atlanticului.

3.4 Calendarul corespunde cadrului strategic comun pentru fondurile structurale și de investiții. Planul de acțiune se sprijină

pe trei axe de acțiune: realizarea de investiții corect orientate, întărirea capacității de cercetare și îmbunătățirea competențelor și calificărilor.

3.5 Planul de acțiune are patru priorități:

3.5.1 încurajarea spiritului antreprenorial și a inovării: schimbul de cunoștințe între instituții de învățământ superior, întreprinderi și centre de cercetare; îmbunătățirea competitivității și a capacității de inovare în cadrul economiei maritime; adaptarea și diversificarea activităților economice, promovând potențialul zonei Oceanului Atlantic;

3.5.2 protejarea, garantarea și dezvoltarea potențialului pe care îl are mediul marin și costier: îmbunătățirea siguranței și securității maritime; explorarea și protejarea apelor marine și a zonelor de coastă; gestionarea sustenabilă a resurselor marine; exploatarea potențialului energiilor regenerabile ale mediului marin și costier;

3.5.3 îmbunătățirea accesibilității și conectivității, prin promovarea cluziunii: încurajarea unei mai bune cunoașteri a problemelor sociale din zonă și conservarea și promovarea patrimoniului cultural al Atlanticului.

3.6 Calendarul planului de acțiune le va permite statelor membre să țină cont de prioritățile lor în acordurile de parteneriat care se negociază în 2013 pentru perioada 2014-2020. Acordurile de parteneriat trebuie să țină seama de strategia atlantică la definirea domeniilor prioritare. Finanțarea prin intermediul fondurilor cadrului strategic comun (FEDER, FSE, FEADR și FEPAM) va fi completată cu alte surse de finanțare.

3.7 Planul de acțiune va ghida Comisia în implementarea fondurilor pe care le gestionează direct, cum ar fi „Orizont 2020”, LIFE+, COSME și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime.

3.8 Investițiile publice vor stimula inițiativele antreprenoriale private. Banca Europeană de Investiții este pregătită la rândul ei să-și mobilizeze instrumentele și expertiza în materie de finanțare, cu scopul de a sprijini punerea în aplicare a planului de acțiune.

3.9 Va fi stimulată elaborarea de proiecte comune pentru cele cinci state membre, de exemplu prin intermediul „Orizont 2020”, cooperarea teritorială europeană finanțată de FEDER, programul Erasmus și alte programe europene.

3.10 Comisia propune crearea unui mecanism de implementare care să favorizeze participarea actorilor naționali, regionali și locali și să permită monitorizarea progreselor înregistrate, având în vedere învățămintele trase de pe urma forumului pentru Atlantic.

3.11 Mecanismul de implementare va promova angajamentul politic și supravegherea politică, participarea sectorului privat și evaluarea. El va fi simplu și se va baza pe alte strategii. Acest mecanism va fi definit în consultare cu statele membre și cu părțile interesate înainte de sfârșitul anului 2013 și ar putea să ofere și asistență promotorilor proiectelor, să asigure legătura cu autoritățile care gestionează programele și să promoveze cooperarea în zona atlantică.

3.12 Comisia va colabora cu statele membre în vederea definirii unei metode de monitorizare. Este prevăzută o analiză intermediară a implementării înainte de sfârșitul anului 2017, însoțită de o evaluare independentă.

3.13 Comisia și statele membre vor viza și eventuala implicare a unor parteneri internaționali din America și Africa în implementarea strategiei.

4. Observații generale privind planul de acțiune: strategia pentru Atlantic este o strategie de bazin maritim

4.1 CESE a sprijinit politica maritimă integrată și în alte avize. De la publicarea Cărții albastre a politicii maritime integrate, s-a pus în aplicare o nouă formă de abordare a politicilor în domeniul mării, prin instrumente orizontale comune, precum și o focalizare pe creșterea sectoarelor maritime.

4.2 Politica maritimă integrată a pus în valoare dimensiunea maritimă pentru UE și a pus bazele dezvoltării economice a mărilor și exploatării lor durabile, printr-o abordare intersectorială și integrată.

4.3 Această nouă abordare a afacerilor maritime se bucură de un nou avânt odată cu inițiativa pentru „creștere albastră”, în Comunicarea „Creșterea albastră: oportunități pentru o creștere sustenabilă în domeniul marin și maritim” [COM(2012) 494 final], care scoate în evidență importanta contribuție a „economiei albastre” la creșterea economică și crearea de locuri de muncă în Europa. „Economia albastră” este pilonul maritim al Strategiei Europa 2020.

4.4 În avizul său ⁽⁵⁾, CESE a subliniat că această abordare reprezintă „urmarea logică și necesară a eforturilor depuse pentru punerea în practică a unei politici maritime integrate în Uniunea Europeană.”

4.5 Planul de acțiune supus examinării reprezintă un nou pas care va contribui la valorificarea de către regiunile maritime atlantice a oportunităților de creștere economică și de creare de locuri de muncă. Strategia pentru Atlantic și planul de

acțiune aferent presupun aplicarea politicii maritime integrate și a inițiativei pentru „creștere albastră” la caracteristicile specifice ale bazinului maritim al Oceanului Atlantic.

4.6 Prin intermediul strategiilor de bazin maritim, stimularea activităților maritime se structurează pornind de la diversele particularități ale fiecărui bazin, ceea ce va contribui la o strategie mai bine adaptată la potențialul zonei atlantice. Pentru îndeplinirea acestei sarcini este necesară cooperarea între actorii de la nivel intersectorial, transfrontalier și trans-național.

4.7 CESE este de acord ca planul de acțiune să vizeze nu numai sectoarele emergente, ci și sectoarele tradiționale, cum ar fi cel al pescuitului sau al transportului maritim, care sunt abordate dintr-o nouă perspectivă, în vederea sporirii competitivității lor și reducerii impactului lor asupra mediului. Dacă aceste sectoare tradiționale vor utiliza tehnologii și procese inovatoare, vor putea continua să creeze creștere și locuri de muncă în zona atlantică.

4.8 Cu toate acestea, CESE sprijină propunerea Comisiei care consideră ca fiind prioritare acțiunile concentrate pe cercetarea mediului marin, dar consideră ca prioritare la rândul lor acțiunile ce vizează îmbunătățirea capacităților și oportunităților sectoarelor industriale care generează direct locuri de muncă și creștere economică.

4.9 Sprijinirea competitivității IMM-urilor nu trebuie să se limiteze la sectoarele turismului, acvaculturii și pescuitului, ci trebuie să se extindă la toate domeniile acoperite de planul de acțiune, cum ar fi construcțiile navale, cu o puternică industrie auxiliară, activitățile portuare, energia din surse regenerabile marine și biotehnologia, sectoare care, în prezent, dispun de o solidă bază antreprenorială în diverse regiuni atlantice.

4.10 Comitetul consideră că tocmai întreprinderile mici și microîntreprinderile ar putea permite stimularea dinamismului economic în zonele mai îndepărtate. Este esențial ca aceste întreprinderi să poată participa la rândul lor la activitățile strategiei pentru Atlantic.

4.11 CESE recomandă să se ajungă la un mai bun echilibru între dimensiunea economică, cea socială și cea de mediu: avizul menționat anterior privind „creșterea albastră” subliniază importanța factorului uman în economia maritimă și semnalează condițiile grele în care oamenii își desfășoară adesea activitatea.

4.12 Planul de acțiune trebuie să includă îmbunătățirea condițiilor de lucru și a normelor sociale pentru profesiile marine, precum și recunoașterea și omologarea calificărilor profesionale. În localitățile costiere trebuie promovată formarea și reciclarea, pentru a se facilita adaptarea lucrătorilor atât la activitățile economice tradiționale, cât și la noile profesii. Trebuie îmbunătățită imaginea și calitatea profesiilor maritime, astfel încât aceste să fie mai atrăgătoare pentru tineri.

⁽⁵⁾ JO C 161, 6.6.2013, p. 87.

4.13 Desfășurarea acestor noi activități economice trebuie să fie compatibilă cu protecția mediului marin. În planul de acțiune trebuie consolidate programele de cercetare în acest domeniu. Cercetarea ce vizează evitarea impactului negativ asupra mediului marin va atenua îndoielele legate de aceste activități, cum ar fi energia din surse marine, modernizarea porturilor, acvacultura și turismul maritim. Pe baza acestor cercetări se va accelera obținerea autorizațiilor.

4.14 CESE consideră că un model de dezvoltare regională sustenabil și favorabil incluziunii sociale trebuie să conserve cultura maritimă atlantică, atât de atașată de forma tradițională de trai în localitățile costiere și care reprezintă o parte foarte importantă a patrimoniului și a identității culturale.

4.15 CESE consideră necesar să se completeze planul de acțiune și acțiunile prioritare ale acestuia cu adoptarea de măsuri legislative pentru un cadru normativ mai bine structurat și mai clar pentru sectoarele maritime.

4.16 CESE este de acord ca strategia să includă și relațiile de cooperare cu țările de pe celălalt țărm al Oceanului Atlantic. Comitetul consideră că este fundamentală încheierea de acorduri de colaborare în domeniul cercetării, nu doar cu SUA și Canada, ci și cu țări din America Centrală și de Sud, precum și din Africa.

5. Propunerea CESE este ca strategia de bazin maritim să devină o strategie macroregională

5.1 Strategia pentru Atlantic și planul de acțiune aferent au un caracter exclusiv maritim, în concordanță cu acordul adoptat de Consiliul de Miniștri.

5.2 UE a lansat strategiile macroregionale. Aceste politici vor fi consolidate în viitor, în cadrul competențelor consacrate de Tratat în vederea sporirii coeziunii economice, sociale și teritoriale.

5.3 Comitetul consideră că strategia de bazin maritim pentru Oceanul Atlantic trebuie să includă neapărat pilonul teritorial și legătura acestuia cu obiectivele politicii de coeziune.

5.4 CESE s-a pronunțat deja, după cum urmează, în alt aviz ⁽⁶⁾: „CESE propune o abordare mai ambițioasă: o strategie macroregională care, alături de pilonul maritim, să includă pilonul teritorial, ținând seama de experiențele regiunilor Mării Baltice și regiunii dunărene (...). Dimensiunea maritimă atlantică prezintă multe provocări și oportunități legate de spațiul atlantic, dar, având în vedere că relația sa cu teritoriul este fundamentală, CESE propune ca, împreună cu dimensiunea maritimă, să se includă și dimensiunea teritorială. Teritoriul continental gestionează și dezvoltă *hinterlandul*, fără de care valorificarea potențialului maritim s-ar vedea lipsită de orice

perspectivă. Perimetrul maritim necesită un *hinterland* activ și dinamic, precum și sinergii care să permită dezvoltarea coerentă a ansamblului teritoriului.”

5.5 Regiunile atlantice trebuie să-și dezvolte strategiile într-un cadru de coerență între politica maritimă și cea teritorială. Activitățile din porturi nu se pot desfășura în absența investițiilor pe teren în transportul feroviar sau în șosele, așa cum nici energiile marine nu se pot dezvolta în absența infrastructurilor de transport al energiei; la fel, litoralul și mediul marin nu pot fi conservate în absența sistemelor de epurare a apei în orașele și satele din interiorul zonei atlantice.

5.6 Din acest motiv, Comitetul consideră că, în regiunea atlantică, afacerile maritime nu pot fi definite fără a lua în considerare ansamblul teritoriului, în al cărui calendar de dezvoltare economică și socială ele trebuie integrate. Doar prin consolidarea interacțiunii armonioase între activitățile maritime și cele terestre se vor putea obține toate beneficiile „creșterii albastre”.

5.7 Prin urmare, CESE propune ca, pe baza planului de acțiune, strategia maritimă pentru Atlantic să se transforme într-o strategie macroregională.

6. Guvernanță

6.1 CESE regretă faptul că planul de acțiune abordează în mod neclar mecanismele de implementare. În avizul anterior ⁽⁷⁾, Comitetul a propus un sistem de guvernanță pe mai multe niveluri, care să garanteze participarea tuturor actorilor.

6.2 Finanțarea planului de acțiune, prin intermediul diverselor fonduri structurale și de investiții europene și al fondurilor aferente politicilor europene gestionate direct de Comisie, necesită o cooperare intensă între Comisie și autoritățile naționale și regionale.

6.3 Elaborarea planului de acțiune în urma întrunirilor forumului pentru Atlantic a fost călăuzită de Grupul de conducere și de Grupul de coordonare, alcătuite din reprezentanți ai celor cinci state membre cu ieșire la Oceanul Atlantic și ai instituțiilor europene. Implicarea regiunilor atlantice s-a realizat prin Grupul de conducere și prin statutul de observator, iar participarea actorilor economici și sociali atlantici, prin intermediul Comitetului Economic și Social European. Participarea actorilor socioeconomiici din zona Atlanticului a fost intensă și entuziastă, atât la cele cinci conferințe, cât și la consultare.

6.4 CESE deplânge întreruperea de către Comisie a activităților Forumului pentru Atlantic, în urma adoptării planului de acțiune, precum și faptul că existența acestuia nu a fost prelungită pe toată durata strategiei, până în anul 2020.

⁽⁶⁾ JO C 229, 31.7.2012, p. 24.

⁽⁷⁾ Ibid.

6.5 CESE consideră indispensabilă menținerea elanului și a participării la care s-a ajuns pe durata forumului pentru Atlantic, pentru ca toate părțile interesate (regiunile, sectorul privat și societatea civilă) să rămână în continuare angajate în următoarele faze: implementare, monitorizare și evaluare.

6.6 Sistemul de guvernanță este fundamental, motiv pentru care CESE deplânge faptul că planul de acțiune îi consacră doar un capitol discret, intitulat „Sprijin”, în care, în mod vag se propune crearea unui „mecanism de implementare”, alcătuirea și funcțiile acestuia fiind lăsate pe mai târziu.

6.7 Regula celor „trei NU” se opune creării de noi structuri administrative, dar aceasta nu împiedică crearea unui sistem de guvernanță pe mai multe niveluri cu caracter participativ, similar celor înființate pentru strategiile pentru Marea Baltică și regiunea dunăreană.

6.8 CESE propune instaurarea unei autentice guvernante pe mai multe niveluri, participativă și care să aprofundeze abordarea de jos în sus și să permită statelor membre, instituțiilor europene, autorităților regionale și locale, sectorului privat și societății civile din zona Atlanticului să conducă procesul de implementare a planului de acțiune și să contribuie cu cunoștințele lor direct pe teren.

6.9 CESE consideră ca indispensabilă participarea regiunilor la guvernanța strategiei pentru Atlantic. În regiunile atlantice se știe prea bine că marea reprezintă o parte fundamentală a stilului lor de viață. La nivel politic, există multe regiuni atlantice care dispun de competențe ample pentru a defini și a orienta strategiile și politicile sectoriale legate de activitățile maritime și de teritoriile costiere.

6.10 Actorii economici și sociali din aceste regiuni sunt principalii interesați și se află angajați în dezvoltarea economică și în crearea de locuri de muncă în „economia albastră”. Ei dispun de cunoștințele necesare și de entitățile active pe teren.

6.11 Comitetul propune ca, menținând activ forumul pentru Atlantic, părțile interesate să organizeze în mod periodic conferințe pentru promovarea activităților și a programelor strategiei, pentru evaluarea implementării sale și mobilizarea tuturor actorilor politici, economici și sociali.

6.12 De asemenea, CESE propune evidențierea caracterului european al acestei strategii, motiv pentru care este indispensabilă asigurarea participării la structurile de guvernanță a instituțiilor europene, și anume Parlamentul European, Comitetul

Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Comisia are un rol-cheie, ea menținând dinamismul, îndeplinind funcții de facilitare și sprijinind implicarea părților interesate. Comisia ar trebui să dispună de resurse adecvate.

6.13 Comitetul recomandă să se asigure participarea rețelelor atlantice: Comisia Arcului Atlantic a autorităților regionale, Rețeaua transnațională atlantică a actorilor economici și sociali, Conferința orașelor din zona arcului atlantic. Aceste rețele au o contribuție decisivă la promovarea angajamentului tuturor actorilor și au o mare valoare adăugată europeană. Fiind ancorate în teritoriu, ele posedă o amplă experiență de cooperare și cunosc în profunzime zona atlantică, cu problemele și actorii săi. Participarea acestor rețele la implementarea strategiei garantează abordarea transnațională, intersectorială și pe mai multe niveluri. Aceste rețele reprezintă și o verigă de legătură cu realitatea teritoriilor atlantice, a capacităților și a necesităților acestor teritorii care, adesea, se află foarte departe de capitalele statelor membre.

7. Finanțarea

7.1 CESE îndeamnă statele membre și Comisia Europeană să includă prioritățile regiunilor atlantice în acordurile de parteneriat pentru perioada 2014-2020 a fondurilor structurale și de investiții europene.

7.2 Comisia trebuie să considere ca prioritare obiectivele planului de acțiune în fondurile pe care le gestionează direct, cum ar fi „Orizont 2020”, LIFE+, COSME și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime.

7.3 Cooperarea la nivel transfrontalier și transnațional deține un loc central în implementarea strategiei, dată fiind valoarea sa adăugată europeană și capacitatea sa sporită de a face față provocărilor zonei atlantice comparativ cu cea a statelor membre luate separat. Cea mai mare valoare adăugată a planului de acțiune constă tocmai în această cooperare, ea necesitând o abordare europeană.

7.4 Dat fiind că nu va exista un buget specific, trebuie ca statele membre, Comisia și regiunile care gestionează programele să acționeze în mod coerent și complementar.

7.5 Comitetul consideră că aceste intervenții publice vor facilita lansarea de investiții și inițiative private. Cooperarea Băncii Europene de Investiții este esențială, drept care aceasta trebuie să colaboreze activ la implementarea strategiei.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind viitorul captării și stocării carbonului în Europa

COM(2013) 180 final

(2013/C 341/19)

Raportor: **dl Richard ADAMS**

La 27 martie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind viitorul captării și stocării carbonului în Europa

COM(2013) 180 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie.

În cea de a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 168 voturi pentru, 5 voturi împotriva și 12 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

Concluzii

1.1 Politica UE în materie de energie și schimbări climatice trebuie să țină seama de piețele globale și acordurile internaționale și să se adapteze la ele. În același timp, ea trebuie să găsească răspunsuri atunci când piețele nu reflectă prioritățile sociale și să abordeze lipsa coerenței politice.

1.2 Dezbateră privind captarea și stocarea carbonului (CSC) ilustrează tensiunile generate de o astfel de inițiativă politică.

1.3 Actuala piață globală de energie nu reușește să țină seama de externalitățile masive și dăunătoare induse de accelerarea utilizării tuturor combustibililor fosili disponibili – în special impactul acestora asupra sănătății publice și acumularea în atmosferă a gazelor cu efect de seră. Nici inițiativele politice de la nivel global nu au avut încă un impact semnificativ asupra reducerii emisiilor de carbon.

1.4 CSC este un proces tehnologic cunoscut, care ar putea oferi un răspuns la întrebarea fundamentală a politicii privind schimbările climatice: înainte de a emite o cantitate atât de mare de dioxid de carbon în atmosferă încât aceasta să genereze schimbări climatice devastatoare, poate fi oare stocat carbonul în același ritm în care îl extragem și îl utilizăm?

1.5 Inițiativa politică privind CSC, considerată a fi un element esențial pentru remedierea deficiențelor pieței, s-a confruntat însă cu o serie de obstacole considerabile. Cvasi-eșecul schemei UE de comercializare a certificatelor de emisii (datorat erorilor de concepție, recesiunii și lipsei unui acord global pe tema politicii privind schimbările climatice și a stabilirii prețului carbonului) a subminat programul.

1.6 Cu toate acestea, argumentele în favoarea dezvoltării CSC ca opțiune viabilă și aplicabilă pe scară largă continuă să fie convingătoare, dar acceptarea ei depinde de o serie de factori, identificați în recomandările de mai jos.

Recomandări

1.7 Trebuie depuse toate eforturile posibile pentru a se obține un acord internațional privind politica de stabilizare a climei, cu includerea unui program definit de comun acord, eficace și pus în aplicare pentru stabilirea prețului carbonului, astfel încât consumul de combustibili fosili și emisiile de CO₂ generate pe această cale să fie reduse în mod progresiv, mobilizându-se fondurile necesare pentru prevenirea sau atenuarea impactului.

1.8 Independent de semnarea unui astfel de acord, ar trebui continuat un program activ de proiecte demonstrative CSC, pentru a răspunde astfel preocupărilor opiniei publice. Beneficiile potențiale – în materie de tehnologie, cooperare industrială, sensibilizare a opiniei publice, definirea aspectelor statutare și de reglementare și reducere a costurilor – pledează în mod foarte clar în favoarea continuării unei astfel de dezvoltări. CESE consideră că acest program este de o importanță strategică vitală pentru pregătirea instalării acestei tehnologii.

1.9 Un astfel de program ar avea numai de câștigat dacă ar fi pus în practică în contextul unei dezbateri publice, care să se bucure de o foarte bună vizibilitate și să fie coordonată la nivel european, cu privire la viitorul sistemului nostru energetic în ansamblu și la necesitatea de a face tranziția către un viitor cu emisii reduse de carbon. Acceptarea de către opinia publică rămâne o chestiune esențială pentru dezvoltarea infrastructurii CSC.

1.10 În acest context, evaluarea comparativă a eficienței față de alte strategii de reducere a emisiilor de carbon, inclusiv re folosirea CO₂, analiza aprofundată a riscurilor și aplicarea principiului precauției sunt, fiecare în parte, chestiuni ce pot fi luate în considerare.

1.11 Toate politicile de promovare a CSC vor necesita sprijin financiar din partea autorităților publice și trebuieacompaniate de mecanisme de compensare a costurilor ce revin industriilor europene vizate, expuse concurenței globale.

2. Introducere și context

2.1 Politica energetică a UE este complexă. Ea încearcă să integreze și să aducă la un echilibru principiile durabilității, competitivității și securității, ținând seama de chestiuni care în mare măsură se află în afara controlului UE, cum ar fi schimbările tehnologice, factorii ce țin de piața globală și evoluțiile la scară internațională privind combaterea schimbărilor climatice. Necesitatea de a păstra o capacitate de reacție la situațiile și factorii externi în rapidă schimbare complică și mai mult obiectivul stabilirii unui cadru care să permită luarea deciziilor necesare pe termen lung. CSC trebuie privită din această perspectivă. Ea reprezintă, potențial, o tehnologie de mare importanță. Perspectiva energetică 2050 arată că CSC ar putea juca un rol de o importanță deosebită, chiar dacă deciziile strategice pe termen mediu și lung în acest context conțin un mare număr de incertitudini de ordin economic, social, politic și tehnic.

2.2 Comunicarea Comisiei privind CSC conține elemente care demonstrează această complexitate, identificând lipsa unor argumente economice valabile pe termen lung ca principală cauză a eșecului dezvoltării acestei tehnologii. Cu toate acestea, în spatele acestei afirmații cu caracter economic există o serie de factori ecologici, tehnici și sociopolitici care determină condițiile pentru evidențierea interesului economic al acestei tehnologii. În încercarea de a găsi răspunsuri la întrebările Comisiei privind CSC, acest aviz dorește în același timp să abordeze aspectele subiacente tehnologiei.

3. Sinteza comunicării

3.1 CSC este prezentată ca un element esențial pentru realizarea cu succes a programului european de reducere a emisiilor de carbon. Ea este considerată a fi singura opțiune serioasă pentru abordarea chestiunii emisiilor de CO₂ rezultate din persistența dependenței de surse de energie fosile în deceniile care urmează. „Obiectivul pentru 2050 (privind schimbările climatice) poate fi atins numai dacă emisiile provenite din arderea combustibililor fosili sunt eliminate din sistem.”

3.2 Din 2007, UE a urmărit susținerea dezvoltării CSC în diferite moduri: un cadru legislativ pentru captarea, transportul și stocarea de CO₂, sprijin pentru proiectul de a dispune de 10-12 programe demonstrative, continuarea eforturilor de fixare a unui preț al carbonului prin intermediul Sistemului de comercializare a emisiilor (ETS) care să servească drept sursă de finanțare pentru dezvoltare și stimulent pentru punerea în aplicare și introducerea sa pe termen lung.

3.3 Cu toate acestea, în UE nu există încă proiecte demonstrative de mare anvergură, și „chiar și cele mai promițătoare proiecte ale UE se confruntă cu întârzieri majore”. Aceasta se explică prin faptul că în prezent „operatorii economici n-au niciun motiv să investească în CSC”. ETS nu a reușit să producă rezultatele scontate pentru a genera fondurile necesare investițiilor în astfel de centrale și nici să fixeze un preț stabil pentru CO₂ care să vină în sprijinul exploatării viitoare. În prezent, prețul CO₂ echivalează cu aproximativ 10 % din prețul considerat ca minim absolut necesar pentru a pleda în favoarea interesului economic al CSC. Comunicarea arată însă că, până și în prezența unor argumente economice valabile, adeviziunea opiniei publice, care consideră tehnologia stocării geologice drept un pericol, ar fi departe de a fi obținută în anumite state, mai ales în cele în care CSC este cel mai necesar.

3.4 Cu toate acestea, comunicarea subliniază că este esențial să se dobândească experiență în materie de trecere la instalarea la scară comercială a CSC, care va reduce costurile, va demonstra siguranța stocării geologice a CO₂, va genera cunoștințe transferabile cu privire la potențialul CSC și va reduce riscurile legate de investițiile în această tehnologie. Promovarea unui astfel de program va pune accentul și pe crearea unui cadru de reglementare adecvat și va încuraja răspunsul opiniei publice. Cunoștințele astfel obținute vor oferi posibilități de a participa activ la viitorul program global în materie de CSC și vor consolida rolul potențial al UE ca furnizor de tehnologii și competențe.

3.5 Sunt propuse mecanisme suplimentare de sprijin pentru a remedia dezechilibrul creat de randamentul mai mult decât modest al ETS, cum ar fi cumpărarea obligatorie de certificate CSC, stabilirea unor norme de emisii cu caracter obligatoriu sau crearea de sprijin pentru proiecte demonstrative prin echivalențul unor tarife de furnizare.

3.6 În final sunt enumerate o serie de întrebări care îi invită pe respondenți să-și exprime punctul de vedere cu privire la principalele provocări legate de viitorul CSC.

4. Observații generale

4.1 Documentul Comisiei reprezintă în același timp o revizuire și o propunere de consultare și formulează, în final, o serie de întrebări cu privire la chestiuni referitoare la CSC în Europa. Obiectivul comunicării este unul limitat, și anume de aborda „provocarea principală care constă în a stimula investițiile în demonstrarea CSC, pentru a verifica dacă instalarea ulterioară a tehnologiei și construcția infrastructurii pentru CO₂ sunt fezabile”. Un astfel de program demonstrativ ar putea apoi deveni precursorul unei implementări comerciale a CSC, chiar dacă va fi nevoie, în acest sens, de îndeplinirea multor altor condiții și depășirea unor obstacole.

4.2 În opinia CESE, Comisia a identificat în mod corect necesitățile pentru un răspuns politic urgent. Opțiunile prezentate de Comisie se referă fie la garantarea viabilității economice a CSC, fie la impunerea obligativității CSC. Întrebarea care se pune în acest context este însă dacă, în actualele condiții, formularea unui astfel de răspuns politic

poate fi deja întrevăzută. Comitetul se pronunță, prin urmare, în mod ferm în favoarea unei concentrări mult mai clare asupra programului CSC. Aceasta ar implica recunoașterea, în acest stadiu, a faptului că realizarea cu succes a unui program demonstrativ CSC, oricare ar fi el, presupune o finanțare publică mult mai substanțială, eventual din mai multe surse. O concentrare a eforturilor este necesară – asupra unui număr suficient de mare de proiecte demonstrative, dar cu un sprijin financiar de două sau trei ori mai substanțial, care să permită sprijinirea exploatării lor ulterioare.

4.3 Având în vedere toate acestea, CESE consideră că un astfel de angajament poate fi în continuare justificat ca investiție de risc într-o tehnologie care ar putea juca un rol esențial în contextul unui acord internațional privind fixarea prețului carbonului sau impunerea unui mecanism de cote de emisii. Considerăm că un astfel de acord reprezintă o condiție prealabilă pentru a dezvolta CSC (în Europa sau la nivel mondial) și a o aduce la un nivel semnificativ. De asemenea, considerăm că un răspuns detaliat la întrebările formulate în comunicare nu poate fi dat decât în urma unei reevaluări a obiectivelor stabilite de Consiliul European și a unei reorientări a obiectivelor și instrumentelor politicii – dar o astfel de reorientare presupune o abordare pragmatică a politicii în materie de energie și climă.

4.4 Cea mai bună abordare a acestui subiect dificil constă în reflectarea asupra condițiilor în care CSC ar putea fi pus în practică la scară mare în Europa, unde există, în mare măsură, cadrul juridic și de reglementare necesar, prevăzut de directiva privind CSC. Majoritatea răspunsurilor sunt cuprinse în documentul Comisiei.

- Este nevoie de un acord global obligatoriu din punct de vedere juridic privind schimbările climatice, care să prevadă o repartizare echitabilă a costurilor pentru măsurile de atenuare și de adaptare. În lipsa unui astfel de acord, nicio țară sau niciun bloc comercial, dependent pe plan comercial de poziția de concurență pe piețele mondiale, nu ar putea, pe termen mediu și lung, să-și permită să urmărească un program independent de reducere la minimum a emisiilor de carbon. Orice propunere de a impune în mod unilateral un mecanism realist de fixare a prețurilor carbonului ar fi inacceptabilă din punct de vedere politic și al concurenței, mai ales în condițiile actuale. Un acord general și global, fie și introdus în etape și progresiv, ar putea fi, de asemenea, necesar pentru a garanta sprijinul cetățenilor din țările democratice.
- Un astfel de acord ar trebui să acorde prioritate reducerii la minimum a producției de carbon și fixării unui „preț” al carbonului (indiferent de modul de stabilire al acestuia), care să ofere argumentele economice în favoarea alocării de resurse pentru CSC. Cu toate acestea, CSC va trebui să-și demonstreze competitivitatea față de tehnologii alternative, care au nevoie de fonduri de investiții în același scop, cum ar fi stocarea biologică sau programele de captare și utilizare a carbonului. CESE consideră că CSC are potențialul de a deveni principala tehnologie de sechestrare a carbonului.
- Adeziunea publică (și astfel, gradul de acceptare politică) a CSC ca tehnologie cu risc redus pentru sechestrarea

carbonului ar trebui garantată în acele state membre în care ea reprezintă o opțiune realistă. Acest lucru se referă în special la stocarea terestră, considerată ca riscantă, care constituie, pentru multe state membre, singura opțiune posibilă, cu aplicarea, ori de câte ori este necesar, a principiului precauției.

4.5 Probabilitatea ca primele două condiții să fie îndeplinite, în condițiile realității negocierilor internaționale privind clima, este redusă. Există motive întemeiate de îndoială că se va ajunge la adoptarea unui acord global efectiv cu ocazia conferinței ONU la Paris, în 2015. Nimic nu permite să afirmăm că factorii de decizie politică au reușit să-i explice consumatorului în mod convingător costurile viitoare ale disfuncționalităților de piață adiacente. Din această cauză, prețurile actuale pentru bunuri și servicii nu reflectă întru totul costurile estimative legate de impactul schimbărilor climatice, care vor fi suportate de generațiile viitoare. Cetățenii, în calitate de consumatori sau de votanți, sunt reticenți în a accepta implicațiile, în special într-o perioadă de austeritate și de creștere economică redusă sau chiar negativă.

4.6 Până acum, conținutul acestui aviz a fost pesimist, dar dintr-o perspectivă realistă. Considerăm că această atitudine reflectă în mod corect preocupările actuale ale societății civile. Rezultatele unei abordări nerealist de optimiste în elaborarea de politici sunt mult prea evidente în aceste zile, ducând la disperarea unora și dezamăgirea multora. Există însă câteva motive de speranță că situația actuală și perspectivele în materie de politică energetică și de politică privind schimbările climatice (inclusiv în ceea ce privește CSC și chestiunile conexe) pot evolua progresiv.

4.7 Este din ce în ce mai evident că legitimitatea politicilor UE va depinde (și va trebui să depindă) de înțelegerea și participarea cetățenilor la procesul de luare a deciziilor. Dacă opinia publică nu înțelege motivele care justifică opțiunile în materie de politică energetică și de politică privind schimbările climatice și nu acceptă tehnologia CSC, sechestrarea de carbon nu are șanse prea mari de a trece de faza de demonstrație sau de utilizările comerciale actuale, cum ar fi recuperarea avansată a petrolului și utilizarea în sectorul alimentar și al băuturilor.

4.8 Trebuie, de asemenea, recunoscut că orice decizie luată de o anumită țară în legătură cu resursele de energie și chestiunile conexe se bazează, în final, mai degrabă pe judecățile de valoare din societatea respectivă și nu pe considerații tehnice sau economice. Dimensiunea societală și cea etică sunt astfel mereu prezente în astfel de decizii. De aici decurge dificultatea de a elabora o politică comună a UE, în special în condițiile în care, în ceea ce privește energia, competența finală privind sursele și compoziția aprovizionării revine fiecărui stat membru.

4.9 Unul din efectele insuficientei sensibilizări a opiniei publice constă în faptul că aceasta nu înțelege potențialul unor tehnologii precum CSC de a atenua schimbările climatice. Crearea de locuri de muncă, poziția de lider în ceea ce privește inovarea la nivel mondial, noi tipuri de investiții și metode de finanțare, precum și dezvoltarea de noi tehnologii sunt exemple pentru acest tip de beneficii. Punerea în aplicare a CSC sporește, de asemenea, siguranța locurilor de muncă din industriile tradiționale, precum mineritul.

4.10 Prin urmare, CESE pledează și dorește să devină activ în favoarea creării unui dialog european privind energia, care să reprezinte o platformă pe mai multe niveluri pentru o dezbatere incluzivă, transparentă, fiabilă și coordonată la nivelul fiecărui stat membru, precum și la nivelul UE. Ea ar trebui să transpună în termeni uzuali punctele esențiale privind „tranziția” energetică și chestiuni conexe precum CSC, sărăcia energetică, etc., ducând discuția despre tranziția către o economie cu emisii reduse de carbon în spațiul claselor școlare, al cafenelelor și locuințelor. Un astfel de dialog ar trebui astfel conceput încât să alimenteze procesul de elaborare de politici și să încurajeze debaterile despre modul în care pot fi reconciliate obiectivele uneori contradictorii – energie sigură, durabilă, competitivă și abordabilă. Acest proces va favoriza o contribuție mai calitativă și consistentă a cetățenilor și organizațiilor la viitoarele exerciții formale de consultare pe teme de energie. Dar dialogul va servi în același timp și ca „spațiu de mediere imparțial” și ca mediu de facilitare, încurajând și dând substanță dezbaterii pe teme de energie la nivelul statelor membre, jucând un rol comunicativ esențial în formarea unei viziuni comune privind tematica energiei în toată Europa. În acest context, CSC, ca tehnologie care contribuie la reducerea carbonului atmosferic, ar putea face obiectul unei evaluări comparative și unei dezbateri privind diferitele opțiuni și soluții de compromis.

5. Observații specifice

5.1 Comisia face din eliminarea dioxidului de carbon provenit din arderea combustibililor fosili o chestiune fundamentală pentru realizarea obiectivelor climatice ale UE convenite pentru 2050. O abordare similară ar trebui adoptată la scară mondială; toți factorii de decizie politică ar trebui să înțeleagă amploarea problemei, urmărind și reconcilierea cu aspirațiile economice. Rezervele mondiale cunoscute de combustibili fosili se ridică la aproximativ 3 000 de miliarde de tone de dioxid de carbon (după ardere), dar numai 80 % din această cantitate poate fi arsă pentru a avea o probabilitate de 80 % de a rămâne la o încălzire a nivelului global de temperatură sub 2 grade Celsius. Pentru o probabilitate de sub 50 %, numai 38 % din cantitate poate fi arsă (<http://www.carbontracker.org/wp-content/uploads/downloads/2012/08/Unburnable-Carbon-Full1.pdf>). Dar contribuția potențială a CSC la atenuarea schimbărilor climatice trebuie privită în perspectivă. Chiar și un scenariu optimist, care pleacă de la 3 800 de proiecte comerciale de CSC la nivel mondial, ar permite doar arderea a unei cote suplimentare de 4 % din rezervele fosile (IEA World Outlook 2012). Realitatea este că active energetice estimate la trilioane de euro vor trebui să rămână neatinse, nearse, dacă se dorește o realizare a dezideratelor globale în materie de schimbări climatice fără a se recurge la CSC. Aceasta va avea repercusiuni economice considerabile. Este esențial să se recunoască necesitatea de a găsi o cale pentru a rezolva această dilemă fundamentală, dacă se dorește ca politica în materie de energie și de climă (și CSC) să aibă o șansă de a obține efecte concrete.

5.2 Trebuie menționat că dioxidul de carbon poate fi atât utilizat, cât și stocat. Dincolo de perfecționarea recuperării avansate a petrolului, de utilizarea în domeniul alimentară și în alte situații minore, atât ingineria chimică cât și cea biologică poate juca un rol în utilizarea dioxidului de carbon pentru fabricarea de materiale, materii prime, prelucrarea maselor plastice, alte procese chimice și alte produse, contribuind astfel la promovarea cercetării și dezvoltării. Cu toate acestea, nivelul la care se extrag combustibilii fosili lasă să se înțeleagă că, într-un viitor apropiat, această utilizare va avea doar o contribuție modestă la problema dioxidului de carbon.

6. Răspunsuri specifice la întrebările prezentate în Comunicare

1) *trebuie să se solicite statelor membre care înregistrează în prezent o pondere mare a cărbunelui și a gazului în mixul energetic și în procesele industriale, și care nu au luat încă măsurile respective, să*

a. elaboreze o foaie de parcurs clară privind modul de restructurare a sectorului de producție a energiei electrice în vederea orientării sale către combustibili (combustibil nuclear sau surse de energie regenerabile) care nu emit carbon, până în 2050?

b. elaboreze o strategie națională de pregătire pentru instalarea tehnologiei CSC?

Interesul de a solicita statelor membre să planifice măsuri de tranziție către o energie cu emisii reduse de carbon și de instalare a CSC constă în faptul că, astfel, are loc sensibilizarea celor implicați în proces, oferind potențialul unei evaluări a impactului și a costurilor care, deși descurajantă, este totuși utilă și care ar putea acompania viitoarele propuneri legislative. Acest exercițiu pare să fie util, dar ar trebui să includă și o analiză comparativă a opțiunilor naționale pentru alte procedee de sechestrare biologică, chimică și fizică și tehnologii de reducere a emisiilor ⁽¹⁾.

2) *cum ar trebui restructurat ETS, pentru ca sistemul să poată oferi, de asemenea, stimulente semnificative pentru instalarea CSC? Trebuie completată această restructurare cu instrumente bazate pe veniturile provenite din licitații, cum este NER300?*

Lecția privind vulnerabilitatea ETS față de forțele economice mondiale trebuie luată în considerare. Este evident că intrarea în vigoare a unei politici în materie de climă convenite la nivel global (sau eșecul unei astfel de tentative) va fi determinantă pentru ETS; rezultatele dezbaterilor din 2015 vor fi cruciale în acest sens, iar măsurile radicale de remediere pe care le presupune ETS nu pot fi luate dacă nu se asigură o mai mare claritate politică la nivel global. Cu privire la stimulentele financiare în general, este evident că va fi nevoie, pe lângă finanțarea costurilor de dezvoltare și de capital, și de asistență pentru costurile de exploatare a proiectelor demonstrative CSC.

3) *trebuie să propună Comisia alte mijloace de sprijin sau să ia în considerare alte măsuri de politică pentru a încuraja instalarea rapidă, cum ar fi:*

a. sprijin provenit din reciclarea veniturilor din licitații sau alte sisteme de finanțare?

b. un standard de performanță în materie de emisii?

c. un sistem de certificate CSC?

d. alt tip de măsură de politică?

Comisia ar trebui în orice caz să exploreze alte moduri de finanțare pentru un proiect demonstrativ de CSC, chiar dacă se consideră că măsurile pentru introducerea pe scară largă a tehnologiei CSC este, din motivele menționate, prematură. Aceasta nu ar afecta însă necesitatea finanțării publice a unui

⁽¹⁾ JO, C 299, 4.10.2012.

număr redus de proiecte demonstrative. În cadrul lucrărilor privind stabilirea unor norme de emisii și unui sistem de certificate CSC ar putea fi analizate și testate metode pentru elaborarea de procese de reglementare, de care va fi cu siguranță nevoie în viitor.

4) *trebuie să se solicite începând de acum furnizorilor de energie electrică să instaleze echipamente pregătite pentru CSC la toate noile investiții (pe cărbune și, eventual, și pe gaz), pentru a facilita postechiparea necesară cu CSC?*

Aceasta ar fi o etapă logică, cu condiția ca probabilitatea de instalare a tehnologiei CSC să fie peste medie. În prezent, aceasta pare improbabil. Ar trebui, de asemenea, menționat că marii producători de dioxid de carbon care utilizează combustibili fosili ca sursă primară de energie – în special producătorii de ciment – ar trebui să fie tratați în același mod.

5) *trebuie să contribuie furnizorii de combustibili fosili la demonstrarea și instalarea CSC, prin intermediul unor măsuri specifice de asigurare a unei finanțări suplimentare?*

Din cauza unui eventual eșec al aplicării tehnologiei CSC, aceasta pare a face parte din categoria acelor tehnologii care trebuie sprijinite în totalitate prin finanțare publică, pentru binele public. Furnizorii de combustibili fosili ar trebui în orice caz implicați în finanțarea unei instalări ulterioare a tehnologiei și ar putea fi invocată contribuția lor la costurile de dezvoltare. Trebuie însă recunoscute o serie de aspecte, cum ar fi implicațiile aplicării regulilor OMC și condiția ca toate resursele de combustibili fosili să fie considerate contribuitori, chiar și cele pentru care, în prezent, nu există procese relevante de tip CSC, în special în domeniul transporturilor.

6) *Care sunt principalele obstacole care împiedică demonstrarea suficientă a CSC în UE?*

Principalele obstacole constau în:

- incapacitatea de a stabili un mecanism realist și sustenabil la nivel global de fixare a prețurilor pentru emisiile de carbon;
- „concurența” altor tehnologii de sechestrare a carbonului sau de reducere a emisiilor de carbon;
- necesitatea ca o tehnologie percepută drept potențial periculoasă să fie acceptată de către public;
- potențialul eșec al încercării de a prevedea o finanțare suficient de substanțială pentru a sprijini programul atât în ceea ce privește capitalul necesar, cât și cu privire la costurile de exploatare.

7. *Cum poate fi mărit gradul de acceptare de către public a CSC?*

Ar trebui să se lanseze un dialog activ cu opinia publică pe tema CSC, a beneficiilor potențiale, precum și o evaluare realistă și independentă a riscurilor, ca parte a unei abordări globale de sensibilizare pe tema energiei. În anumite state și regiuni ar trebui recunoscut faptul că instalarea CSC ar putea avea un efect pozitiv în ceea ce privește ocuparea forței de muncă.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Pregătirea pentru convergența deplină a lumii audiovizuale: creșterea economică, creația și valorile (Carte verde)”

COM(2013) 231 final

(2013/C 341/20)

Raportor: **Jorge PEGADO LIZ**

La 8 iulie 2013, în conformitate cu articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European pe tema

Pregătirea pentru convergența deplină a lumii audiovizuale: creșterea economică, creația și valorile (Carte verde)

COM(2013) 231 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară din 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 175 voturi pentru, 2 voturi împotriva și 8 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută inițiativa Comisiei de a redeschide *dosarul* politicii din sectorul audiovizualului într-un context de convergență în scopul de a asigura un acces cât mai larg posibil la conținuturi europene diversificate și de a lansa o nouă consultare publică pe această temă, în special în ceea ce privește efectul acestei convergențe asupra creșterii economice, ocupării forței de muncă și inovării de la nivelul UE.

1.2 Cu toate acestea, CESE regretă că Comisia nu a profitat de această oportunitate pentru a prezenta propuneri mai concrete și mai bine structurate în acest domeniu.

1.3 CESE ar fi preferat ca la conceperea acestei Cărți verzi, Comisia să opteze pentru o abordare axată într-o mai mare măsură pe anumite valori fundamentale, respectiv libertatea de exprimare, pluralismul mass-mediei, respectarea demnității umane și a drepturilor și intereselor cetățenilor utilizatori, în special ale tinerilor și ale categoriilor de public vulnerabile, iar pe această bază să elaboreze obiective programatice în ceea ce privește promovarea inovării, dezvoltarea pieței și asigurarea fondurilor necesare în acest sens.

1.4 Cu toate acestea, CESE întâmpină cu satisfacție majoritatea subiectelor abordate în Cartea verde și recunoaște că, în cele mai multe cazuri, întrebările din cadrul consultării publice au fost pertinente, chiar dacă se constată uneori lipsa unui fir logic în prezentarea succesivă a diferitelor teme și întrebări.

1.5 CESE este foarte conștient de noile provocări și perspective care se deschid ca urmare a convergenței, creând oportunități importante de afaceri pentru producătorii independenți, susceptibile de a genera modificări ale modelelor de afaceri industriale existente.

1.6 Deși este conștient de relevanța economică tot mai mare a serviciilor audiovizuale la cerere în cadrul peisajului audiovizual european, CESE ține să sublinieze că oferta tradițională de servicii audiovizuale liniare continuă să reprezinte o parte extrem de importantă a obiceiurilor de consum ale cetățenilor europeni în materie de mass-media, în special prin inovarea tehnologică aplicată ofertei tradiționale, în ea ancorându-se bazele identității și diversității culturale și lingvistice, pe care avem datoria imperioasă de a le ocroti.

1.7 În mod similar, recunoscând multiplele aspecte pozitive ale strategiei de inovare și ale convergenței tehnologice a serviciilor audiovizuale și a internetului, CESE atrage atenția asupra eventualelor efecte ale acestor evoluții asupra mass-mediei tradiționale, mai precis asupra mijloacelor de comunicare socială de proximitate cu relevanță regională și locală, în special în statele membre cu limbi minoritare în cadrul Uniunii. De aici decurge necesitatea de a crea și menține condițiile necesare pentru ca mass-media tradițională să și poată îndeplini în continuare rolul său de serviciu esențial de interes public, în folosul diversității lingvistice și culturale și a preservării pluralismului informației.

1.8 De asemenea, Comitetul consideră că preservarea pluralismului informației, promovarea diversității culturale și lingvistice și conservarea rolului structural al serviciului public al mass-mediei în cadrul ecosistemului mediatic european reprezintă valori de interes public, care se cer în mod obligatoriu nu numai menținute, ci și promovate ca element al modelului social european.

1.9 Într-un cuvânt, CESE consideră că dezbaterea de la nivel european cu privire la convergența audiovizualului va trebui să aibă ca obiective centrale protecția culturilor europene și protecția indisolubilă a intereselor cetățenilor și a drepturilor fundamentale ale acestora, în special a minorilor și a celorlalte categorii de public vulnerabile.

1.10 În acest sens, CESE îndeamnă Comisia ca în cadrul viitoarelor sale acțiuni cu caracter legislativ sau de altă natură, să ia în considerare recomandările formulate în numeroase avize ale Comitetului, precum și observațiile specifice cuprinse în prezentul aviz.

2. Subiectul Cărții verzi

2.1 Prin prezenta Carte verde [COM(2013) 231 final], Comisia dorește să lanseze o dezbatere publică amplă privind implicațiile transformării în curs a serviciilor mass-media audiovizuale, amplificată de creșterea constantă a convergenței acestor servicii și a internetului.

2.2 În viziunea Comisiei, mediul tehnologic în schimbare reprezintă o oportunitate de a asigura un acces cât mai larg posibil la conținuturi europene diversificate și de calitate. În acest scop, trebuie să se reflecteze asupra măsurii în care cadrul de reglementare în vigoare este adecvat și asupra unor eventuale răspunsuri politice, în contextul european.

2.3 Din perspectiva acestui obiectiv strategic, Comisia formulează două întrebări importante:

— Cum se poate transforma procesul de convergență de pe o piață europeană extinsă în creștere economică și inovare a întreprinderilor la nivel european?

— Ce implicații are convergența pentru valori precum pluralismul în mass-media, diversitatea culturală și protecția consumatorilor, inclusiv a categoriilor specifice cum ar fi minorii?

2.4 Comisia exclude în mod specific din acest document aspectele legate de drepturile de autor și proprietatea intelectuală, care fac obiectul unei alte Cărți verzi⁽¹⁾, precum și aspectele legate de protecția datelor, care au făcut la rândul lor obiectul unor propuneri recente ale Comisiei⁽²⁾, recunoscând însă importanța acestora și legătura lor cu temele abordate.

2.5 Comisia admite că consultarea publică în cauză nu presupune niciun rezultat specific. Se recunoaște totuși că această consultare poate contribui la elaborarea unor posibile soluții de reglementare și a unor răspunsuri politice pe termen lung, în special în domenii precum transformarea internetului într-un mediu mai adecvat pentru copii, libertatea și pluralismul mass-mediei și inițiativele de autoreglementare.

3. Observații generale

3.1 CESE salută inițiativa Comisiei, considerând că tema abordată este importantă și de mare actualitate. Convergența treptată a serviciilor liniare de televiziune și a internetului este recunoscută ca una din tendințele ineluctabile ale evoluției pieței audiovizuale.

3.2 Comitetul consideră totuși că instrumentul utilizat (Carte verde) sosește prea târziu și este prea puțin ambițios, neavând un fir logic în prezentarea succesivă a diferitelor teme și întrebări, ceea ce ar putea indica o posibilă lipsă de claritate a intențiilor Comisiei în acest domeniu.

3.3 Ca urmare a numeroaselor sale avize privind diferite aspecte ale acestui subiect și ca etapă prealabilă pentru elaborarea unei politici audiovizuale integrate într-un mediu tehnologic convergent în UE, CESE ar fi preferat ca Comisia să opteze pentru o abordare care să se axeze mai mult pe anumite valori fundamentale, precum libertatea de exprimare, pluralismul mass-mediei, respectarea demnității umane și a drepturilor și intereselor cetățenilor utilizatori, în special ale celor mai vulnerabili, iar pe această bază să trateze aspectele importante legate de inovare, de piață și de finanțare, așa cum rezultă din Rezoluția Parlamentului European din 21.05.2013 [P7_TA(2013)0203], în loc să se urmeze o logică inversă.

3.4 Cu toate acestea, CESE întâmpină cu satisfacție majoritatea subiectelor abordate de Cartea verde și recunoaște că, în cele mai multe cazuri, întrebările din cadrul consultării publice au fost pertinente.

3.5 Astfel, CESE este conștient de relevanța economică tot mai mare a serviciilor audiovizuale la cerere în cadrul peisajului audiovizual european.

3.5.1 Cu toate acestea, Comitetul ține să sublinieze că oferta tradițională de servicii audiovizuale liniare continuă să reprezinte o parte extrem de importantă a obiceiurilor de consum ale cetățenilor europeni în materie de mass-media.

De fapt, în Europa, consumul de televiziune a reprezentat în 2012 o medie de 3 ore și 55 de minute pe zi, cu 7 minute mai mult decât valoarea înregistrată în 2011.

3.6 Pe de altă parte, deși recunoaște importanța strategică a inovării și a convergenței tehnologice a serviciilor audiovizuale și a internetului, CESE subliniază posibilul impact al acestui fenomen asupra mass-mediei tradiționale, respectiv presa scrisă și radioul.

⁽¹⁾ COM (2011) 427 final, JO C 143, 22.5.2012, p. 69-73

⁽²⁾ COM(2012) 10 final, COM(2012) 11 final, JO C 229, 31.7.2012, p. 90-97.

3.6.1 CESE consideră că Comisia va trebui să joace un rol semnificativ în crearea condițiilor care să permită mass-mediei tradiționale să se adapteze la epoca digitală și să ia în considerare anumite specificități socioculturale ale populației căreia i se adresează, astfel încât să poată supraviețui în formatul *offline*.

3.6.2 CESE consideră, astfel, că pe plan european trebuie create condiții pentru ca mass-media tradițională, în special cea de interes local și regional, să poată să-și îndeplinească rolul de serviciu esențial de interes public, în folosul diversității lingvistice și culturale și a prezervării pluralismului informației, în condițiile menținerii modelului social european.

3.7 De asemenea, CESE consideră că prezervarea pluralismului informației, promovarea diversității culturale și lingvistice și conservarea rolului structural de serviciu public al mass-mediei în cadrul ecosistemului mediatic european reprezintă atât valori de interes public, în general, cât și valori relevante pentru utilizatori în special, care se cer în mod obligatoriu luate în considerare în cadrul politicilor viitoare, în timp ce aspectele economice, importante la rândul lor, trebuie să fie evocate doar într-o etapă ulterioară ⁽³⁾.

3.8 În rezumat, CESE consideră că dezbateră europeană cu privire la convergența audiovizualului va trebui să plaseze printre obiectivele sale primordiale și ca linie directoare fundamentală a politicii europene în acest domeniu protecția intereselor și drepturilor cetățenilor în general și a utilizatorilor acestuia în special.

4. Observații specifice

4.1 Chestiunile formulate în cadrul consultării publice pot fi grupate în 6 domenii tematice: accesul la conținuturi și platforme (întrebările 1-3), finanțarea producției audiovizuale (întrebările 4 și 5), interoperabilitatea (întrebarea 6), infrastructurile și spectrul (întrebările 7-9), impactul convergenței asupra reglementării (întrebările 10-19), protecția minorilor (întrebările 20-25) și accesibilitatea (întrebările 26-27).

4.2 Accesul la conținuturi și platforme

4.2.1 CESE împărtășește preocuparea legată de faptul că platformele care integrează conținuturi pot denatura libera concurență în materie de furnizare de servicii audiovizuale, limitând astfel libertatea de alegere și accesul utilizatorilor la o ofertă de conținuturi de calitate și diversificate.

4.2.2 Din acest motiv, Comitetul consideră că trebuie luate în considerare măsuri specifice de reglementare, care să meargă dincolo de normele în materie de concurență, astfel încât să se promoveze și să se faciliteze accesul la aceste platforme la nivel național și transnațional, în sensul deja indicat în Comunicarea Comisiei din 2009 ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ JO C 140, 18.5.2000, p. 19-23; JO C 116, 20.4.2001, p. 30-36 și JO C 77, 31.3.2009, p. 109-114.

⁽⁴⁾ JO C 257, 27.10.2009, p. 1-14.

4.3 Finanțarea producției audiovizuale

4.3.1 CESE a afirmat cu diverse prilejuri importanța industriilor culturale europene, inclusiv cea a sectorului audiovizual, pentru strategia de dezvoltare a Uniunii ⁽⁵⁾.

4.3.2 Date fiind modificările constatate în lanțul de valori din sectorul audiovizual, în special importanța tot mai mare a platformelor și a integratorilor de conținuturi, CESE consideră că cerințele actuale ale Directivei serviciilor mass-media audiovizuale (DSMAV) nu constituie forma cea mai adecvată, proporțională și eficientă de promovare a creării, distribuției și utilizării operelor europene.

4.3.3 Prin urmare, în opinia CESE, Comisia va trebui să revizuiască cadrul de obligații care revin difuzorilor de televiziune și să includă în sfera acestor obligații și pe noii actori din lanțul de valori al sectorului audiovizual într-un context de convergență, luând în considerare impactul tot mai mare al unor astfel de servicii asupra cetățenilor și lansând în scurt timp revizuirea directivei.

4.4 Interoperabilitatea televiziunii conectate

4.4.1 CESE consideră că Comisia trebuie să garanteze interoperabilitatea diverselor servicii distribuite prin platformele hibride, promovând condiții de concurență echitabile pentru toți furnizorii de conținuturi și de servicii și asigurându-se că utilizatorii pot face alegeri în mod liber și fără discriminare, mai ales geografică, în cadrul unei oferte diversificate de calitate.

4.5 Politica în domeniul spectrului

4.5.1 CESE face trimitere, în esență, la avizele sale referitoare la primul program privind politica în domeniul spectrului de frecvențe radio/Banda largă europeană ⁽⁶⁾, la Comunicarea Comisiei „Dividendul digital, sursă de beneficii sociale și creștere economică” ⁽⁷⁾ și la Comunicarea Comisiei „Promovarea utilizării în comun a resurselor spectrului de frecvențe radio pe piața internă” ⁽⁸⁾.

4.5.2 În ceea ce privește utilizarea tot mai frecventă a modelelor hibride de către furnizorii de servicii audiovizuale, care combină radiodifuziunea terestră cu utilizarea benzii largi la distribuirea conținuturilor, Comitetul recomandă să se efectueze în mod necesar analize de impact ale unor astfel de modele de afaceri în cadrul lanțului de valori din sectorul audiovizual, acordându-se o atenție deosebită problemelor de acces la conținuturi și platforme cu care se confruntă nu numai cetățenii, ci chiar și furnizorii și producătorii de conținuturi. CESE reamintește necesitatea unor infrastructuri care să garanteze accesul la serviciile în bandă largă pe întregul teritoriu european, ca factor decisiv pentru promovarea egalității digitale între cetățeni.

⁽⁵⁾ JO C 181, 21.6.2012, p. 35-39 și JO C 198, 10.7.2013, p. 39-44; JO C 77, 31.3.2009, p. 63-68, JO C 248, 25.8.2011, p. 144-148, și JO C 143, 22.5.2012, p. 69-73.

⁽⁶⁾ JO C 107, 6.4.2011, p. 53-57.

⁽⁷⁾ JO C 44, 11.2.2011, p. 178-181.

⁽⁸⁾ JO C 133, 9.5.2013, p. 22-26.

4.6 Impactul în materie de reglementare

4.6.1 Date fiind ultimele evoluții tehnologice și ale pieței, CESE consideră că Comisia trebuie să inițieze în scurt timp o procedură formală de consultare publică privind revizuirea Directivei serviciilor mass-media audiovizuale (DSMAV).

4.6.2 În cadrul acestei proceduri de consultare, Comisia ar trebui să analizeze problematica privind domeniul de aplicare al directivei, mai precis posibilitatea introducerii unor dispoziții privind transparența și concentrarea proprietății serviciilor mass-media audiovizuale, liniare și neliniare, precum și chestiunea fundamentală a definirii conceptului de responsabilitate editorială în cadrul serviciilor mass-media audiovizuale. La baza acestei revizuii trebuie să se afle principiul că, indiferent de suportul de acces la audiovizual, valorile fundamentale trebuie respectate și garantate în mod identic, chiar dacă sunt indispensabile anumite adaptări la specificitățile acestor suporturi.

4.6.3 De asemenea, CESE consideră că ar fi util ca Comisia să prezinte o propunere de revizuire și sistematizare a normelor aplicabile comunicărilor comerciale din cadrul serviciilor mass-media audiovizuale, care la ora actuală sunt dispersate în diverse acte legislative, așa cum s-a menționat în mai multe avize anterioare ⁽⁹⁾.

4.7 Libertatea de exprimare și pluralismul mass-media

4.7.1 Trebuie să se țină seama în mod corespunzător de faptul că respectarea libertății presei și a pluralismului mass-mediei, ca elemente structurale ale cetățeniei active și ale democrației participative, așa cum prevede articolul 11 al Cartei drepturilor fundamentale, constituie un element fundamental al consolidării procesului de integrare din cadrul Uniunii.

4.7.2 În acest context și ca ecou la preocuparea exprimată de Parlamentul European, CESE consideră că Comisia ar trebui să dea prioritate unor măsuri adecvate, care să includă o inițiativă legislativă privind pluralismul și concentrarea mass-mediei, ca reacție la Raportul Centrului pentru pluralism și libertate în mass-media și la Raportul Grupului la nivel înalt privind libertatea și pluralismul în mass-media.

4.7.3 Date fiind caracteristicile specifice ale pieței audiovizuale europene – fragmentare, existența unor obstacole lingvistice și culturale și un context economic deosebit de dificil la ora actuală – CESE subliniază importanța *mass-mediei ca serviciu public* pentru menținerea pluralismului politic și promovarea diversității culturale. Astfel, Comitetul propune Comisiei să promoveze un proces de reflecție mai amplu cu privire la modelul de guvernare al *mass-mediei ca serviciu public* în noul context de convergență, luând în considerare în mod deosebit recente concluzii ale Consiliului Europei pe această temă.

4.8 Protecția minorilor și a categoriilor de public vulnerabile

4.8.1 Având în vedere dimensiunea culturală a mass-mediei și impactul său asupra societății, în general, CESE și-a stabilit printre preocupările sale fundamentale protecția minorilor și a altor categorii de public vulnerabile, atât în raport cu mijloacele audiovizuale, cât și în mediul digital (internet, rețele sociale etc.), abordând aspecte importante, precum dreptul la viața privată, la protecția imaginii și alte drepturi fundamentale recunoscute îndeosebi de Convenția europeană a drepturilor omului și consfințite în prezent și prin Carta drepturilor fundamentale a UE, din fericire integrată în versiunea actuală a Tratatului. Deși convergența în domeniul audiovizual, care transformă spectatorul în actor al mass-media (interactivitate), deschide imense posibilități noi de comunicare și de informare, ea încurajează în același timp expunerea persoanelor mai vulnerabile la comportamente ilicite (criminalitatea în mediul online).

4.8.2 Acesta este prin urmare unul dintre aspectele pe care CESE a avut ocazia să le evidențieze în diverse avize recente, în special pe tema anumitor inițiative ale Comisiei care, deși laudabile în sine, s-au dovedit în opinia Comitetului mult prea timide. El a insistat asupra necesității de a se garanta existența unor mecanisme de filtrare și de clasificare a conținuturilor în funcție de categoria de vârstă, precum și accesibilitatea acestor mecanisme pentru persoanele responsabile de educația minorilor.

4.8.3 Astfel, CESE este convins că pentru a aborda problematica protecției minorilor și a altor categorii de public vulnerabile în ceea ce privește utilizarea internetului în general și a mass-mediei audiovizuale în special, trebuie să se garanteze un echilibru și să se ia în considerare în măsura cuvenită atât dreptul fundamental care constă în libertatea de exprimare, cât și obiectivul de interes public de a-i proteja pe minori, independent de suportul care permite accesul.

4.8.4 Cu toate acestea, trebuie să reamintim că însăși Comisia a recunoscut ⁽¹⁰⁾ că operatorii de servicii de televiziune la cerere nu au oferit un răspuns eficient în ceea ce privește sistemul de coreglementare și de autoreglementare destinat protecției minorilor în raport cu conținuturile dăunătoare și nici în ceea ce privește mijloacele tehnice care permit copiilor un acces selectiv la conținuturile de pe internet.

4.8.5 Prin urmare, aceasta este una dintre temele pe care CESE ar dori să le sublinieze ca fiind extrem de relevantă pentru definirea integrată a unei viitoare politici audiovizuale a UE, pentru care are în vedere nu numai măsuri cu caracter legislativ (reglementare, autoreglementare și coreglementare), ci și de educare a mass-mediei, de informare, de alfabetizare în domeniul media și de consolidare a capacităților, destinate atât minorilor, cât și familiilor și școlilor. În acest sens, solicită Comisiei și statelor membre să ia măsuri în vederea extinderii utilizării filtrelor de conținut de către părinți și persoanele responsabile de educație.

⁽⁹⁾ JO C 351, 15.11.2012, p. 6-11.

⁽¹⁰⁾ COM(2011) 556 final

4.9 Accesibilitatea

4.9.1 În acest context, CESE face trimitere la avizele sale privind accesibilitatea ⁽¹¹⁾.

4.9.2 Din aceste avize reiese în general necesitatea consolidării accesibilității ca drept fundamental, iar în cazul specific al serviciilor audiovizuale și al site-urilor web, abordarea lor ca adevărate servicii de interes general ⁽¹²⁾.

4.9.3 Astfel, trebuie să se prevadă cerințe juridice rapid aplicabile în materie de accesibilitate a serviciilor audiovizuale, pentru a se asigura accesul persoanelor care se confruntă cu diverse tipuri de deficiențe sau de incapacitate în materie de comunicare.

Astfel de cerințe trebuie să aibă ca bază consolidarea standardizării la nivel european, nu numai în ceea ce privește conținutul audiovizual, cât și rețelele de distribuție, terminalele utilizatorilor și interfața software. Este esențial să se garanteze că piața soluțiilor privind accesibilitatea este cu adevărat europeană, astfel încât ea să poată atrage noi operatori, iar costurile să scadă.

4.10 Ca observație finală, CESE reamintește necesitatea unei abordări globale și holiste a obiectivului programatic de incluziune digitală, în cadrul căreia Uniunea și statele membre trebuie să garanteze accesibilitatea cetățenilor europeni la mediul digital, în special la serviciile de televiziune conectate, prin promovarea și sprijinirea inițiativelor în favoarea unei instruiți continue în ceea ce privește competențele – inclusiv alfabetizarea – necesare în mediul digital ⁽¹³⁾.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

⁽¹¹⁾ JO C 94, 18.4.2002, p. 9-13; JO C 117, 30.4.2004, p. 49-51; JO C 110, 9.5.2006, p. 26-32; JO C 175, 27.7.2007, p. 91-95; Avizele „Accesibilitatea site-urilor web ale organismelor din sectorul public” (încă nepublicat în Jurnalul Oficial) și „Accesibilitatea ca drept al omului” (încă nepublicat în Jurnalul Oficial).

⁽¹²⁾ Avizul privind „accesibilitatea” serviciilor de interes economic general (încă nepublicat în Jurnalul Oficial).

⁽¹³⁾ JO C 318, 29.10.2011, p. 9-18

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2009/71/Euratom de instituire a unui cadru comunitar pentru securitate nucleară a instalațiilor nucleare

COM(2013) 343 final

(2013/C 341/21)

Raportor: **dl Richard ADAMS**

La 13 iunie 2013, în conformitate cu articolele 31 și 32 din Tratatul Euratom, Comisia Europeană a decis să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Proiectul de propunere de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2009/71/EURATOM de instituire a unui cadru comunitar pentru securitatea nucleară a instalațiilor nucleare

COM(2013) 343 final.

Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 2 septembrie 2013.

În cea de-a 492-a sesiune plenară, care a avut loc la 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 160 de voturi pentru, 9 voturi împotrivă și 15 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută modificările oportune ale Directivei privind securitatea nucleară, care sunt rezultatul mandatului acordat de Consiliul European Comisiei de a studia și propune modificările legislative care se impun în urma dezastrului de la Fukushima. Prin testele de rezistență aplicate centralelor nucleare după acest dezastru au fost identificate domeniile care necesită atenție. Securitatea nucleară are o mare importanță transfrontalieră pentru UE. Modul în care cetățenii percep această problemă are un impact semnificativ asupra politicilor naționale. Ei se așteaptă, pe bună dreptate, la standarde înalte verificabile și la consecvență.

1.2 Comitetul consideră că este încurajator faptul că mai multe dintre aspectele subliniate în avizele anterioare⁽¹⁾ privind securitatea nucleară au fost abordate în această propunere. Acestea se referă la consolidarea armonizării între statele membre, clarificarea responsabilităților, competențelor și abilităților de reglementare, independența organelor naționale de reglementare și măsurile de pregătire și intervenție pe amplasament în situații de urgență. Comitetul apreciază în special abordarea mai fermă în ceea ce privește transparența generală și includerea unor obligații specifice ca o contribuție necesară și potențial eficace la soluționarea preocupărilor cetățenilor.

1.3 Comitetul salută îndeosebi abordarea mult mai clară în ceea ce privește responsabilitatea, competențele, implementarea și dependența în domeniul reglementării la nivel național, prin care se consolidează fiecare dintre aceste domenii și se asigură mecanisme de asistență și de verificare.

1.4 Articolul extins „Definiții” va clarifica interpretarea și va spori caracterul executoriu; cu toate acestea, va trebui asigurat faptul că textul este compatibil cu definițiile echivalente furnizate de WENRA (Asociația Autorităților de Reglementare în Domeniul Nuclear din Europa de Vest) și AIEA (Agenția Internațională pentru Energie Atomică) și actualizat după caz, pentru a fi în conformitate cu terminologia convenită la nivel internațional.

1.5 Se constată consolidarea măsurilor de pregătire și intervenție pe amplasament în situații de urgență. Vor fi necesare răspunsuri prompte la recomandările raportului intermediar privind măsurile de pregătire în afara amplasamentului în situații de urgență, în momentul în care acesta va fi disponibil. Acesta este un domeniu de importanță deosebită pentru cetățenii europeni și presupune implementarea unor măsuri suplimentare urgente și eficiente.

1.6 Sunt consolidate prevederile privind informarea publică și transparența, însă ar trebui să li se solicite statelor membre să asigure asistență practică și activă organizațiilor publice și societății civile în dezvoltarea, împreună cu autoritatea de reglementare, a unor procese participative de consolidare a implicării cetățenilor în planificarea, revizuirea și luarea deciziilor.

1.7 Comitetul apreciază acțiunile prompte ale Comisiei pentru prezentarea directivei de modificare. De asemenea, constatăm că se analizează în continuare la nivel internațional învățămintele care trebuie trase în urma accidentului de la Fukushima și că revizuirea implementării Directivei actuale privind securitatea nucleară poate atrage atenția, cu timpul, și asupra altor aspecte legate de securitate. Toate părțile implicate se angajează să facă îmbunătățiri în continuare și experiența arată că intensificarea securității nucleare va fi un proces în curs de desfășurare.

⁽¹⁾ JO C 306, 16.12.2009, p. 56- 63.

JO C 218, 23.7.2011, p. 135-139.

JO C 44, 15.2.2013, p. 140-146.

2. Introducere

2.1 În 2009, în avizul său privind propunerea de *cadru comunitar pentru securitate nucleară* ⁽²⁾, CESE și-a exprimat îngrijorarea din cauza duratei îndelungate până la găsirea consensului pentru prezentarea primei directive privind securitatea nucleară (2009/71/ Euratom); Rezoluția Consiliului din 22 iulie 1975 privind problemele tehnologice ale securității nucleare solicita acțiuni corespunzătoare și o abordare armonizată la nivel comunitar. În schimb, modificările actuale propuse la directiva din 2009 au fost formulate în termen de doar patru ani, și nu 34 de ani.

2.2 Ritmul s-a schimbat din mai multe motive. În primul rând, modificările propuse reprezintă răspunsul la raportul asupra programului amplu de teste de rezistență desfășurat în Europa în urma impactului tsunamiului asupra complexului de centrale nucleare Fukushima Daiichi în martie 2011. În Japonia, acest accident a scos la iveală o serie de deficiențe și erori tehnice, operaționale și de reglementare. Modificările reflectă însăși preocupări exprimate înainte de 2009, care nu au putut fi incluse în directiva originală din cauza punctelor de vedere ale organelor de reglementare, statelor membre și ale industriei nucleare. Fukushima a făcut posibilă reconsiderarea acestor preocupări, dar a avut și un impact major și direct asupra politicii nucleare din mai multe state membre.

2.3 Prezentul aviz exprimă responsabilitatea Comitetului Economic și Social European de a reflecta punctele de vedere și preocupările societății civile în general, responsabilitate sporită în acest caz de procedura de la articolul 31 din Tratatul Euratom (privind chestiunile de sănătate și securitate), care prevede că avizul Comitetului este o cerință prioritară. Anterior, Comitetul a observat că, dat fiind că directivele privind securitatea nucleară conțin aspecte fundamentale legate de sănătatea lucrătorilor, mediu și securitatea cetățenilor (răspuns în caz de urgență), pe care UE le tratează în temeiul TUE și TFUE, se impune tratarea acestora în temeiul acestor tratate și nu al Euratom. Astfel ar spori credibilitatea democratică, deoarece deciziile ar fi luate în procedura de co-decizie, împreună cu Parlamentul European.

2.4 Unii cetățeni sunt încă îngrijorați din cauza celor 132 de centrale nucleare care funcționează în Europa. Chiar dacă atitudinea față de centralele nucleare diferă de la un stat membru la altul, acestea rămân o sursă de teamă profundă, un sentiment ce poate fi stimulat în mare măsură de evenimente externe. Mulți cetățeni caută garanții sub forme pe care le pot înțelege și în care pot avea încredere și, de aceea se adresează UE, care dispune de o experiență vastă și de o bună reputație în ce privește consolidarea aspectelor de siguranță publică. Fukushima a semnalat un lucru important, și anume că nu se poate promova în continuare conceptul de securitate *absolută*, ceea ce, în Japonia, este o tendință în mediul tehnologic și instituțional. Provocarea cu care se confruntă orice abordare legislativă este dacă poate concretiza o abordare *relativă* față de securitate care să treacă testul încrederii cetățenilor. Această încredere se va baza pe o combinație între modul de percepere a riscului și puterea măsurilor de protecție sau de atenuare a efectelor. În Europa nu există încă standarde de securitate armonizate în totalitate, iar cetățenii se îngrijorează atunci când

consideră că standardele de securitate sau implementarea lor într-o țară vecină sunt mai scăzute decât în țara lor. Este ușor de înțeles că soluția pentru astfel de diferențe ar putea fi o autoritate competentă la nivelul UE.

2.5 În toate statele membre, securitatea nucleară este responsabilitatea operatorului centralei, care funcționează într-un cadru prevăzut de organul național de reglementare. Fukushima a adus în discuție o serie de aspecte, printre care proiectarea centralelor și acțiunile de apărare, eforturile de atenuare a efectelor, răspunsul în caz de urgență, comunicarea informațiilor, erorile umane, guvernanta, transparența și supravegherea reglementară. Implicațiile unora dintre aceste aspecte, care s-ar putea aplica și centralelor nucleare europene, precum și securitatea, au fost abordate în cadrul testelor de rezistență și în rapoartele ulterioare.

2.6 Securitatea nucleară este o chestiune transfrontalieră, iar UE a luat măsuri, întrucât standardele de securitate internaționale și convențiile care reglementează securitatea nucleară fie au caracter juridic neobligatoriu, fie au caracter juridic neexecutoriu. Propunerile actuale de modificare sunt rezultatul mandatului acordat de Consiliul European Comisiei de a revizui cadrul juridic și de reglementare în vigoare și de a propune îmbunătățirile care se impun.

3. Rezumatul propunerii Comisiei

3.1 Propunerea este o revizuire a cadrului juridic și de reglementare în vigoare pentru securitate nucleară, căutând să garanteze standarde coerente și înalte de securitate nucleară și supraveghere. În lumina testelor de rezistență și a învățămintelor trase din anchetele de la Fukushima, ea propune ajustarea, după caz, a anumitor aspecte ale cadrului de securitate nucleară al UE pentru a respecta standardele tehnice de ultimă oră și solicită mai multă transparență.

3.2 Astfel ar fi consolidate puterile și independența autorităților naționale de reglementare, acestora revenindu-le un rol mai substanțial, fiind asistate de experți și dispunând de resurse. Acestora li se cere ca, împreună cu operatorii de centrale, să dezvolte și să publice o strategie de informare a publicului, în special în caz de accident, dar și pentru funcționarea obișnuită. Cetățenii ar putea participa într-o mai mare măsură la acordarea de autorizații centralelor nucleare.

3.3 Alegerea amplasamentului, proiectarea, construcția, punerea în funcțiune, exploatarea și dezafectarea instalațiilor nucleare ar face obiectul unor noi obiective de securitate și s-ar introduce un sistem de evaluări inter pares ale instalațiilor nucleare o dată la șase ani, ceea ce duce la elaborarea unor linii directoare tehnice pentru îmbunătățirea securității nucleare.

3.4 Noile centrale nucleare ar trebui proiectate în așa fel încât defectarea zonei active a reactorului să nu poată avea consecințe în afara centralei, iar fiecare centrală trebuie să dispună de un centru de răspuns în caz de urgență bine protejat și să aibă linii directoare stricte de gestionare a accidentelor.

⁽²⁾ JO C 306, 16.12.2009, p. 56-63.

4. Observații generale

4.1 CESE a urmărit îndeaproape dezbaterile privind securitatea nucleară, procesul de testare a rezistenței și evoluțiile ulterioare. În avizul său privind *raportul final asupra testelor de rezistență nucleară* ⁽³⁾, CESE a solicitat o revizuire ambițioasă a directivei din 2009. Și Comisia Europeană și-a prezentat în mod clar propriile ambiții legate de directivă în raportul asupra testelor de rezistență ⁽⁴⁾. Aceasta a identificat patru mari domenii în care se impune revizuirea Directivei privind securitatea nucleară, și anume:

- proceduri și cadre de securitate;
- rolul și mijloacele autorităților de reglementare nucleară;
- deschidere și transparență;
- monitorizare și evaluare.

În secțiunea șase este prezentată o scurtă sinteză vizând măsura în care au fost realizate obiectivele identificate în aceste patru categorii.

4.2 Propunerea actuală cuprinde peste 90 de modificări la directiva în vigoare, unele cu o lungime și substanță considerabile. Considerentele vaste ale directivei oferă orientare pentru interpretarea justificării și a punerii în practică; totuși, trebuie menționat că articolele directivei constituie textul de bază pe care îl analizează acest aviz.

4.3 CESE observă că sintagma „ fezabil în limite rezonabile”, așa cum este folosită în text, ar putea acorda importanță prea mare considerentelor economice sau politice, chiar dacă are o definiție extinsă. O alternativă ar fi folosirea sintagmelor „cele mai bune tehnici disponibile (BAT)” și „cele mai bune practici de reglementare (BRP)”, după caz, însă acestea ar avea implicații financiare considerabile.

4.4 Chiar dacă Comisia afirmă că directivele ar trebui să garanteze că noile centrale nucleare sunt astfel proiectate încât defectarea zonei active a reactorului să nu aibă consecințe în afara centralei, avizele tehnice și științifice actuale sugerează că nu se poate formula o cerință atât de strictă și că este practic imposibil să se elimine complet toate consecințele în afara centralei, constată Comitetul.

5. Observații specifice

5.1 Directiva originală va fi consolidată, extinsă și clarificată prin această directivă de modificare și vor fi abordate o serie de preocupări specifice relevante pentru asigurarea încrederii cetățenilor în ce privește chestiunile de securitate. Comitetul salută în mod deosebit:

- Extinderea și clarificarea definițiilor de la articolul 3, în special în cazurile de incertitudine. De exemplu, definirea mai clară a sintagmei „excluderea practică” îndepărtează o mare parte din potențiala ambiguitate și va spori încrederea cetățenilor într-o abordare coerentă. Cu toate acestea, ar trebui să se asigure faptul că, în cazul în care există definiții echivalente ale AIEA și WENRA, terminologia este coerentă și actualizată, dacă este cazul.
- Solicitarea specifică ca reglementările privind securitatea să acopere toate etapele ciclului de viață al instalațiilor nucleare [articolul 4 alineatul (1) litera (a)].
- Menținerea principiului independenței juridice a autorităților naționale de reglementare și consolidarea semnificativă a acestora prin includerea unei referințe specifice la independența față de orice interese politice, asigurarea unui buget adecvat, gestionat în autonomie și a unui personal format din experți [articolul 5 alineatul (2)], precum și definirea mai clară a statutului juridic [articolul 5 alineatul (3)].
- Includerea specifică a verificării cerințelor de „apărare în profunzime” susținută prin definiții clare [articolul 6 alineatul (3)].
- Cerința ca solicitantul unei autorizații să aibă obligația de a prezenta o demonstrație detaliată de securitate proporțională cu amploarea riscurilor [articolul 6 alineatul (4) litera (a)].
- Extinderea cerințelor de menținere a unor competențe ample în materie de securitate și la lucrătorii angajați prin subcontractare [articolul 6 alineatul (5)].
- Includerea măsurilor de pregătire și intervenție pe amplasament în situații de urgență (articolul 7).

5.2 CESE apreciază redenumirea și extinderea articolului 8, care face în prezent referire la transparență, și a noii secțiuni 2, care definește obligații specifice ample. Domeniul fostului articol 8 „Informarea populației” era foarte limitat. Împreună cu articolele 8a-8f și definițiile extinse de la articolul 3, aceste prevederi alcătuiesc aproape 50 % din textul directivei modificate. Aceste prevederi ar trebui să consolideze caracterul executoriu al legislației; totuși, unele domenii rămân deschise unor interpretări divergente. Sunt deosebit de încurajatoare noile prevederi ample propuse, care au potențialul de a răspunde în bună măsură preocupărilor firești ale cetățenilor. Dintre acestea, menționăm:

- Obligația de a elabora și pune în aplicare o strategie de transparență care acoperă toate eventualitățile [(articolul 8 alineatul (1))].

⁽³⁾ JO C 44, 15.2.2013, p. 140-146.

⁽⁴⁾ COM(2012) 571 final.

- Accentul pus pe furnizarea de informații, cu trimitere la obligațiile internaționale [(articolul 8 alineatul (3)]. Cu toate că nu se menționează în textul directivei, în preambul se consemnează că schimburile cu experții, la care a participat și CESE, au confirmat rolul foarte important al cetățenilor în procedurile de luare a deciziilor și punerea în aplicare a prevederilor Convenției de la Aarhus.
- Sprijin puternic pentru obiective și metodologie de securitate mai riguroase (articolele 8a–8c).
- Elaborarea cerințelor (coroborat cu articolul 7) privind măsurile de pregătire și intervenție pe amplasament în situații de urgență (articolul 8d).
- Extinderea și prelungirea duratei pentru cerința de evaluare internațională inter pares (articolul 8e).

5.3 CESE constată că nu se face referire în directivă la subiectul important privind măsurile de pregătire în situații de urgență în afara amplasamentului și comunicarea în situații de criză, însă acesta face în prezent obiectul unei revizui și al unui raport, iar recomandările vor fi prezentate înainte de sfârșitul lui 2013. Acțiunile ce se impun în urma acestor recomandări ar trebui tratate de urgență.

5.4 Chestiunea protecției instalațiilor nucleare împotriva atacurilor teroriste a fost abordată separat, alături de programul pentru testele de rezistență, iar raportul a fost prezentat Consiliului European în 2012. Statele membre consideră că măsurile de securitate sunt de competența lor suverană, prevederile Directivei privind securitatea nucleară nefiind aplicabile în acest caz. Se poate nota faptul că Autoritatea de reglementare nucleară din Japonia a decis, în cadrul analizei post-Fukushima, să ceară tuturor centralelor nucleare să ia măsurile corespunzătoare pentru a asigura că sunt protejate împotriva posibilității unor atacuri teroriste.

5.5 Directiva extinde într-o anumită măsură cerințele legislative. Este important ca noile cerințe necesare să fie proporționale și să servească scopului de a garanta securitatea cetățenilor. CESE este de părere că directiva de modificare a atins un echilibru adecvat.

6. Propunerea va elimina punctele slabe identificate în prezenta directivă?

6.1 Diferențele permanente dintre statele membre au ca rezultat absența unei abordări coerente față de securitatea nucleară. Acest lucru a fost identificat (de Comisie) ca elementul-cheie care poate fi remediat printr-un cadru legislativ. Se subliniază absența unui mecanism UE codificat pentru a ajunge la un acord privind standardele și metodele tehnice pentru efectuarea unor revizui ale securității. Articolul 8f

stabilește un astfel de mecanism, însă CESE consideră că fraza „statele membre, cu sprijinul autorităților de reglementare competente, elaborează și stabilesc în comun orientări” nu este precisă și nu este suficient de rezolută. Prin urmare, trebuie urmărită eficacitatea acestei abordări și în cazul în care apar îndoieli majore, ar trebui luată în considerare înființarea unei agenții UE de reglementare a securității nucleare. O astfel de abordare ar putea avea avantaje semnificative în ce privește accesul statelor membre mai mici la competențe și resurse.

6.2 Trebuie avute în vedere de asemenea chestiuni legate de independența organelor naționale de reglementare, partajarea responsabilităților, lipsa coordonării, resurse adecvate și definirea competențelor. Articolul 5 formulează cerințe mult mai specifice la adresa statelor membre. Acestea ar trebui să contribuie în mare măsură la soluționarea acestor aspecte. Cu toate acestea, este urgent necesară verificarea independenței și a competențelor organelor naționale de reglementare - unul din subiectele puse în evidență în raportul Comisiei. Această verificare ar trebui să fie văzută ca un mijloc mai degrabă de consolidare și nu de încălcare a independenței organelor naționale de reglementare, și nu ar trebui să facă obiectul doar a unei autoevaluări o dată la 10 ani, alături de evaluări suplimentare inter pares internaționale. CESE propune ca toate statele membre să efectueze evaluări și evaluări inter pares până la sfârșitul anului 2018, iar apoi din șase în șase ani.

6.3 În prezent, mecanismele de monitorizare și verificare la nivelul UE sunt limitate la evaluările inter pares ale cadrului național de securitate nucleară și ale autorităților de reglementare competente. Capitolul 2a al directivei de modificare extinde în mod semnificativ scopul revizuirilor inter pares internaționale, ceea ce este de apreciat. Cu toate acestea, evaluarea din șase în șase ani a „uneia sau mai multor teme specifice” va avea ca rezultat faptul că unele domenii nu vor fi analizate în profunzime timp de decenii. În consecință, Comitetul propune ca evaluările tematice să se desfășoare în paralel cu procesul de revizuire a Convenției privind securitatea nucleară, care are loc din trei în trei ani. Prin punerea în aplicare a angajamentului pentru transparență, cetățenii trebuie implicați și în dezbaterile referitoare la alegerea temelor care fac obiectul evaluării.

6.4 Directiva de modificare acordă mult mai multă atenție informării publicului și transparenței; în unele cazuri, cerințele generale sunt înlocuite cu unele mai specifice. Cu toate acestea, în practică, cetățenii sau organizațiile societății civile întâmpină deseori dificultăți în a participa la mecanismele de consultare publică și de informare. Eficiența participării publice a fost constatată în cele două ședințe organizate de ENSREG legate de testele de rezistență. CESE propune să se solicite statelor membre să asigure asistență practică și activă organizațiilor publice și societății civile în dezvoltarea, împreună cu autoritatea de reglementare, a unor procese participative de consolidare a angajării și consultării cetățenilor în planificarea, revizuirea și luarea deciziilor. Acest lucru ar trebui să se aplice și extinderii duratei de viață formale sau de facto a centralelor. Procese bine stabilite, cum ar fi modelul RISCUM de transparență (http://www.karita.se/our_approach/riscom_model.php), ar putea oferi căi eficiente, atunci când se desfășoară independent.

6.5 Interpretarea a ce anume poate fi considerat o abordare cuprinzătoare față de securitatea nucleară este în continuă evoluție. De la dezastrul de la Fukushima, factorii etici, socioeconomi și psihologici au câștigat un grad mai ridicat de acceptare în această perioadă de dezbateri intensive. Comitetul crede că și alte domenii de producere și utilizare a energiei pot beneficia de pe urma unei asemenea analize, în special într-o perioadă de tranziție și presiune globală.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a anumitor regulamente în domeniul pescuitului și al sănătății animale ca urmare a schimbării statutului Mayotte în raport cu Uniunea Europeană

COM(2013) 417 final – 2013/0191 (COD)

și

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a anumitor directive în domeniul mediului, al agriculturii, al politicii sociale și al sănătății publice ca urmare a schimbării statutului Mayotte în raport cu Uniunea Europeană

COM(2013) 418 final – 2013/0192 (COD)

(2013/C 341/22)

La 1 iulie 2013, Parlamentul European și, respectiv, la 27 iunie 2013 și la 16 iulie 2013, Consiliul, în conformitate cu articolul 43 alineatul (2), articolul 141, articolul 153 alineatul (2), articolul 168 și articolul 192 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea UE, au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a anumitor regulamente în domeniul pescuitului și al sănătății animale ca urmare a schimbării statutului Mayotte în raport cu Uniunea Europeană

COM(2013) 417 final – 2013/0191 COD

și la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a anumitor directive în domeniul mediului, al agriculturii, al politicii sociale și al sănătății publice ca urmare a schimbării statutului Mayotte în raport cu Uniunea Europeană

COM(2013) 418 final – 2013/0192 COD.

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 492-a sesiune plenară din 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie 2013), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 170 de voturi pentru, 6 voturi împotriva și 12 abțineri.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru (reformare)

COM(2013) 311 final – 2013/0162 (COD)

(2013/C 341/23)

La 10 iunie și la 24 iunie 2013, în conformitate cu articolele 114 și 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Parlamentul European și, respectiv, Consiliul au hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru (Reformare)

COM(2013) 311 final – 2013/0162 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este satisfăcător, în cea de-a 492-a sesiune plenară din 18 și 19 septembrie 2013 (ședința din 18 septembrie), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 192 voturi pentru și 10 abțineri.

Bruxelles, 18 septembrie 2013

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Henri MALOSSE

2013/C 341/14	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Cartea verde privind strategia europeană în materie de deșeuri de plastic” COM(2013) 123 <i>final</i>	59
2013/C 341/15	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de stabilire a unui cadru pentru amenajarea spațiului maritim și managementul integrat al zonelor costiere COM(2013) 133 <i>final</i> – 2013/0074(COD)	67
2013/C 341/16	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a anumitor dispoziții tranzitorii privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și de modificare a Regulamentului (UE) nr. [...] [DR] în ceea ce privește resursele și repartizarea acestora pentru anul 2014 și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului și a Regulamentelor (UE) nr. [...] [PD], (UE) nr. [...] [HZ] și (UE) nr. [...] [privind OCP unică] în ceea ce privește aplicarea acestora în anul 2014 COM(2013) 226 <i>final</i> – 2013/0117 (COD)	71
2013/C 341/17	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1198/2006 al Consiliului în ceea ce privește anumite dispoziții referitoare la gestionarea financiară în cazul anumitor state membre care se confruntă cu dificultăți grave sau sunt amenințate de astfel de dificultăți cu privire la stabilitatea lor financiară COM(2013) 428 <i>final</i> – 2013/0200 (COD)	75
2013/C 341/18	Avizul Comitetului Economic și Social European privind planul de acțiune pentru o strategie maritimă în zona Oceanului Atlantic: „Realizarea unei creșteri inteligente, sustenabile și favorabile incluziunii” COM(2013) 279 <i>final</i>	77
2013/C 341/19	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind viitorul captării și stocării carbonului în Europa COM(2013) 180 <i>final</i>	82
2013/C 341/20	Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Pregătirea pentru convergența deplină a lumii audiovizuale: creșterea economică, creația și valorile (Carte verde)” COM(2013) 231 <i>final</i>	87
2013/C 341/21	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2009/71/Euratom de instituire a unui cadru comunitar pentru securitate nucleară a instalațiilor nucleare COM(2013) 343 <i>final</i>	92
2013/C 341/22	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a anumitor regulamente în domeniul pescuitului și al sănătății animale ca urmare a schimbării statutului Mayotte în raport cu Uniunea Europeană COM(2013) 417 <i>final</i> – 2013/0191 (COD) și Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a anumitor directive în domeniul mediului, al agriculturii, al politicii sociale și al sănătății publice ca urmare a schimbării statutului Mayotte în raport cu Uniunea Europeană COM(2013) 418 <i>final</i> – 2013/0192 (COD)	97
2013/C 341/23	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind restituirea bunurilor culturale care au părăsit ilegal teritoriul unui stat membru (reformare) COM(2013) 311 <i>final</i> – 2013/0162 (COD)	98

EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) oferă acces direct și gratuit la dreptul Uniunii Europene. Acest site permite consultarea *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, inclusiv a tratatelor, a legislației, a jurisprudenței și a actelor pregătitoare ale legislației.

Pentru mai multe informații despre Uniunea Europeană, consultați: <http://europa.eu>

Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

RO